CONFORM ORDINULUI NR. 3022/08.01.2018
AVIZAT DE MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
2018
EDITURA DELFIN

Limba și literatura română

GHID COMPLET -pentru- EVALUAREA NAȚIONALĂ 2019

- repere teoretice -
- exersarea itemilor -

clasa a VIII-a

Claudia Topan (coordonator teste)
Mimi Gramnea
Marius Popa
Lavinia Fetti
Adrian Nicolae Romonți

editura Delfin

Claudia Topan (coordonator teste)
Mimi Gramnea
Lavinia Fetti
Marius Popa
Adrian Nicolae Romonţi

Ghid complet pentru Evaluarea Națională

– repere teoretice –
– exersarea itemilor –

Limba şi literatura română

AVIZAT M.E.N.
Ordin 3022/ 08.01.2018
se regăsește la poziția nr. 420

editura Delfin

Lucrarea este realizată în conformitate cu programa şcolară în vigoare.
Consilier editorial: dr. Clementina Ivan-Ungureanu
Coperta colecţiei: Adina Elena Crăciun

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Limba şi literatura română : ghid complet pentru Evaluarea Naţională
/ Claudia Topan (coord.), Adrian Nicolae Romonţi, Lavinia Fetti, ... -
Bucureşti : Delfin, 2017
ISBN 978-606-993-016-8

I. Topan, Claudia
II. Romonţi, Adrian Nicolae
III. Fetti, Lavinia

821.135.1
811.135.1

Editura Delfin, Bucureşti
Comenzi şi distribuţie la tel.: 021 627 37 20,
0766 22 20 21, 0727 44 44 55
Comenzi online: www.librariadelfin.ro
E-mail: contact@edituradelfin.ro
www.edituradelfin.ro

Dragi elevi,

Ne am propus ca această carte să fie, în primul rând, un mijloc extrem de eficient în pregătirea voastră pentru susţinerea ***Evaluării Naţionale la limba şi literatura română,*** examen pe care îl veţi susţine la finalul anului şcolar. Acesta poate reprezenta un instrument important, în egală măsură, pentru cadrele didactice, cărora le sunt puse la dispoziţie materiale complexe, utile în predare şi evaluare, ce îmbină – în mod eficient – informaţia cu exerciţiul.

Organizarea conţinuturilor:

Partea I vă propune o exersare, pas cu pas, a ***itemilor*** ce pot apărea în subiectul de examen. Fiecare secţiune cuprinde *işiere teoretice* cu rol în sistematizarea materiei, urmate de o secţiune aplicativă, sub forma unor *işe de lucru*. Veţi avea astfel şansa de a relua, în mod rapid şi sistematic, toate conţinuturile necesare (de la fonetică şi vocabular până la toate noţiunile de morfologie şi de sintaxă a limbii române, precum şi elemente de teorie literară şi strategii de înţelegere a unui text la prima vedere), dar şi de a exersa rezolvarea fiecărei sarcini, inclusiv a celor care presupun redactarea de compuneri.

Partea a II-a conţine un set de 60 de teste, realizate în conformitate cu noul model propus de M.E.N.C.S, la 30 noiembrie 2016. Acestea au rolul de a integra tipurile de itemi întâlniţi în prima parte a cărţii într-o structură asemănătoare celei de examen. Încetul cu încetul, vă puteţi familiariza cu toate cerinţele posibile, astfel încât – după suficient exerciţiu – să le puteţi efectua în mod exemplar.

Partea a III-a constă în sugestii de rezolvare pe care le am formulat pentru toate cele 60 de teste de teste, extrem de importante prin faptul că vă permit să conştientizaţi normele de evaluare conform baremului de corectare şi de notare şi să verificaţi în ce măsură răspunsurile voastre sunt corecte. Autoevaluarea rămâne, în acest sens, un pas mai mult decât însemnat pe parcursul învăţării pentru un astfel de examen.

PREZENTAREA ITEMILOR PAS CU PAS

SUBIECTUL I

Este structurat pe două secțiuni:

A. cuprinde itemi semiobiectivi de tipul întrebări structurate – 24 de puncte.

Competența de evaluat:
1. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse.
Subiectul A cuprinde 6 cerințe a câte 4 puncte:

- 4 cerințe vizează probleme de limba română.

Competența de evaluat a acestor itemi: sesizarea corectitudinii și a valorii expresive a categoriilor morfosintactice, a mijloacelor de îmbogățire a vocabularului și a categoriilor semantice studiate, a ortografiei și a punctuației.

- 2 cerințe vizează înțelegerea textului.

Competența de evaluat a acestor itemi: dovedirea înțelegerii unui text literar, pornind de la cerințe date.

B. cuprinde un item subiectiv: eseu structurat sau nestructurat – producere de text – 16 puncte.

Competența de evaluat a acestui item este:
2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse.

ITEMUL A. 1

Dragi elevi, *primul item* vizează următoarele conținuturi:

- arhaisme, regionalisme și neologisme;
- categorii semantice studiate: *sinonime, antonime, omonime, cuvinte polisemantice;* construcții pleonastice; sensurile cuvintelor în contexte diferite.

Pentru a veni în ajutorul vostru, v-am pregătit, mai jos, un fișier teoretic, câteva observații privind tipurile de itemi posibili, un fișier teoretic și fișe de lucru utile în sistematizarea materiei.

Tipuri de itemi posibili	**Observații**
1. Transcrie din text un arhaism/ regionalism/ neologism.	Atenție la definiția acestor termeni!
2. Construiește două enunțuri în care să ilustrezi omonimia unui cuvânt.	Nu confunda omonimele cu termenii polisemantici!

PREZENTAREA ITEMILOR PAS CU PAS

SUBIECTUL I

Este structurat pe două secțiuni:

A. cuprinde itemi semiobiectivi de tipul întrebări structurate – 24 de puncte.

Competența de evaluat:
1. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse.
Subiectul A cuprinde 6 cerințe a câte 4 puncte:

- 4 cerințe vizează probleme de limba română.

Competența de evaluat a acestor itemi: sesizarea corectitudinii și a valorii expresive a categoriilor morfosintactice, a mijloacelor de îmbogățire a vocabularului și a categoriilor semantice studiate, a ortografiei și a punctuației.

- 2 cerințe vizează înțelegerea textului.

Competența de evaluat a acestor itemi: dovedirea înțelegerii unui text literar, pornind de la cerințe date.

B. cuprinde un item subiectiv: eseu structurat sau nestructurat – producere de text – 16 puncte.

Competența de evaluat a acestui item este*:*
2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse.

ITEMUL A. 1

Dragi elevi, *primul item* vizează următoarele conținuturi:

- arhaisme, regionalisme și neologisme;
- categorii semantice studiate: *sinonime, antonime, omonime, cuvinte polisemantice;* construcții pleonastice; sensurile cuvintelor în contexte diferite.

Pentru a veni în ajutorul vostru, v-am pregătit, mai jos, un fișier teoretic, câteva observații privind tipurile de itemi posibili, un fișier teoretic și fișe de lucru utile în sistematizarea materiei.

Tipuri de itemi posibili	Observații
1. Transcrie din text un arhaism/ regionalism/ neologism.	Atenție la definiția acestor termeni!
2. Construiește două enunțuri în care să ilustrezi omonimia unui cuvânt.	Nu confunda omonimele cu termenii polisemantici!

3. Numeşte câte un sinonim/ antonim/ omonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor indicate.	Atenţie la contextul în care apare termenul căruia trebuie să-i găseşti un sinonim/ antonim/omonim. Respectă forma pe care o ai în text şi oferă-i un corespondent potrivit! De exemplu, un substantiv la singular va avea ca sinonim tot un substantiv la singular.
4. Selectează din text o construcţie pleonastică.	Nu uita că pleonasmul este o greşeală de exprimare!
5. Scrie un enunţ pentru a ilustra sensul propriu/ secundar/ figurat pentru un cuvânt dat.	Aminteşte-ţi care sunt sensurile unui cuvânt!

FIŞIER TEORETIC I

Definiţie	**Exemple**
Arhaismele sunt forme fonetice, sensuri sau construcţii gramaticale care aparţin, în evoluţia limbii, unei perioade depăşite ori pe cale de dispariţie, dar sunt folosite în perioade ulterioare. *(Dicţionar de ştiinţe ale limbii)*	Lingvistul Th. Hristea distinge mai multe tipuri de arhaisme: - fonetice: *îmbla* (umbla), *rumpe* (rupe); - morfologice: *aripe* (aripi), *palaturi* (palate), *văzum* (văzurăm) etc. - lexicale: *polcovnic* (colonel), *chezaş* (garant), *logofăt* etc. - semantice (arhaisme de sens) – al căror sens a evoluat: *a săruta* = a saluta, *cuvânt* = motiv etc.
Regionalismele sunt forme specifice unei regiuni, ţinând de forma fonetică/ gramaticală, de sensul şi de circulaţia pe arii determinate a unor termeni caracteristici. *(Dicţionar de ştiinţe ale limbii)*	Felul regionalismelor: 1. fonetice: *chiatră* (piatră), *hire* (fire), *să prinză* (să prindă) etc. 2. gramaticale: *oi merge, îs, lucră, mâncă, aiestea* etc. 3. lexicale: *omăt, colb, sfadă* etc. 4. semantice: *mereu* = încet în Banat, *măşini* = chibrituri în Crişana
Neologismele sunt cuvinte care au pătruns recent într-o limbă.	*seism, frontieră, altitudine, promisiune, locaţie, bormaşină* etc.

FIȘĂ DE LUCRU I

Arhaisme, regionalisme, neologisme

I. a. Subliniază, în lista de mai jos, arhaismele cu roșu, regionalismele cu albastru, iar neologismele cu verde:

lobodă, ciutură, lubeniță, metropolă, vistiernic, ortografie, musai, nectar, nefer, pălan, pisică, postelnic, regulament, sâneață, spahiu, vizir, absurd, activ, agă, aliotoman, baril, biofizică, butcă, caimacan, cascadă, cioareci, ciubotă, ciubucciu, clop, complex, cucuruz, cūrechi, dardă, descriptiv, dijmă, dolman, emerit, eolian, fain, foraibăr, gealat, giubea, glod, goz, hibernare.

b. Alege cinci termeni dintre cei subliniați și caută semnficația lor în dicționar, pe care o vei transcrie în caietul tău.

II. Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă cerințele formulate.

Frunzele ruginite sau palide foșnesc parcă mai puternic și mai nostalgic decât cele încă verzi... Poate unde știu că sfârșitul li-e mai aproape... În umbra destrămată de toamnă a parcului, toți copacii ning pete de aur: frunze desprinse de crengi flutură viața de o clipă a unui efemer vegetal și, ca-ntr-un basm de Walt Disney, se aștern covor moale sub pașii întârziați ai trecătorului plictisit de banalul vieții cotidiene!

Grigore Băjenaru, *Cișmigiu & Comp.*

1. Transcrie din text patru neologisme.

....

2. Alege două dintre neologismele identificate și scrie un sinonim potrivit pentru acestea. Alcătuiește apoi un enunț cu fiecare dintre ele.

....

....

3. Scrie un neologism potrivit pentru sensul din text al cuvintelor:

Cuvântul din text	*Neologism*
sfârșit	final
clipă	secundă

III. Alege răspunsul corect.

1. Seria care conține numai arhaisme este:
- a. *boghet, hulub, ghine, oi merge;*
- b. *ghirlandă, spătar, ciudat, cercare;*
- c. *stih, caimacan, inime, pâne.*

2. Există doar regionalisme în seria:
- a. *mâni, ciușcă, aista, mesală;*
- b. *deșănțat, morocănos, ambiție, pârpâli;*
- c. *ciubucciu, taman, alivenci, pre.*

3. Neologismele sunt cuvinte:
- a. care se folosesc doar în anumite zone ale țării;
- b. folosite de toți vorbitorii;
- c. care au pătruns recent într-o limbă.

4. Enunţul în care există două neologisme este:

a. *Această veste extraordinară m-a impresionat profund.*

b. *Succesul său este un exemplu pentru toţi.*

c. *Ne pregătim cu mult sârg pentru examen.*

IV. a. Scrie varianta lexicală actuală pentru cuvintele menţionate din textul de mai jos.

PEDAGOGUL: *No! ce-i grămakica?*

ŞCOLERUL: *Grămakica iaste...*

PEDAGOGUL: *No că-z ce iaşte? că-z doar nu iaşte vun lucru mare.*

Şcolerul numai apoi se răculeje şi răspunghe: grămakica iaşte o ştiinţă ghespre cum lucră limba şi lejile mai apoi la cari se supune aceea lucrare, ghin toake punturile ghe veghere.

PEDAGOGUL: *Bravo, mă! [...] No, acuma, spune-ne tu numai cum se împart substankivele? Şcolerul, la întrebarea aceasta a mea doară, musai să răspunză, neţăsare, amăsurat priceperii şi raţiunii sale:*

ŞCOLERUL: *În substankive care se văd şi substankive cari nu se văd - reşpeckive concreke şi abstracke!*

I.L. Caragiale, *Un pedagog de şcoală nouă*

grămakica ....

şcolerul ....

răculeje ....

iaste ....

ghespre ....

lejile ....

ghin ....

punturile ....

veghere ....

concreke ....

abstracke ....

b. Construieşte două enunţuri, în care verbul *a veghea* să aibă sensuri diferite decât cele din text.

....

....

c. Identifică, în text, patru regionalisme şi transcrie-le în caiet.

d. Rescrie enunţul de mai jos, ţinând cont de normele actuale.

Şcolerul, la întrebarea aceasta a mea doară, musai să răspunză, neţăsare, amăsurat priceperii şi raţiunii sale.

....

....

FIŞIER TEORETIC II

Definiţie	Exemple
♦ **Sinonimele** sunt cuvintele cu formă diferită şi înţeles asemănător, deci pot fi înlocuite unul prin altul într-un context, fără ca mesajul să se schimbe.	Ele pot fi folosite: a. de către scriitori în operele literare, imprimând stilului lor *„bogăţie, varietate şi pitoresc"* (Theodor Hristea) b. în limbajul cotidian de către orice vorbitor. Exemplu: plumburiu - sur - cenuşiu
♦ **Antonimele** sunt cuvinte al căror sens este diametral opus.	**Atenţie!** Antonimia se stabileşte pentru fiecare dintre sensurile cuvântului polisemantic. Exemplu (după Theodor Hristea): drept-nedrept (om *drept* şi om *nedrept*) drept-strâmb (linie *dreaptă* şi linie *strâmbă*) drept-stâng (piciorul *drept* şi piciorul *stâng*)
♦ **Omonimele** sunt cuvinte identice în planul expresiei şi diferite în planul conţinutului semantic (Theodor Hristea). Pentru că se se pronunţă la fel, ele sunt şi *omofone;* pentru că se scriu la fel sunt şi *omografe.*	**Atenţie!** În relaţia de omonimie, pot apărea şi părţi de vorbire diferite. De exemplu: *sare* - substantiv şi *sare* - verb.
♦ **Paronimele** sunt cuvinte aproape identice ca formă, dar diferite ca sens.	Exemplu: *adagiu* - sentinţă *adagio* - în tempo lent
♦ **Cuvintele polisemantice** sunt cuvintele care au mai multe sensuri, în funcţie de context.	Exemplu: masă - obiect de mobilier, mulţime, instrument de măsurat etc.

FIŞĂ DE LUCRU II

Sinonime, antonime, omonime, paronime, cuvinte polisemantice

I. Citeşte cu atenţie textul de mai jos, apoi rezolvă cerinţele.

Pe marginea dunei, acolo unde forfotesc valurile în veşnic neastâmpăr, pescăruşii iubitori de furtună îşi înalţă aripele, rămân neclintiţi plutitori între cer şi apă ca şi cum ar fi atârnaţi de un fir nevăzut, recad şi se fac una cu o creastă de val, în stropi argintii se înalţă din nou, se alungă în spaţiu, se ajung înfrăţindu-şi zborul în rotocoale, cu cenuşiu şi alb pătează văzduhul şi lămuresc cu ţipete stridente anunţând îndepărtata primejdie ce călătoreşte pe creste.

Dimitrie Anghel, *În furtună*

1. Scrie câte un sinonim şi câte un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor:

Cuvântul	Sinonim	Antonim
forfotesc		
veşnic		
neclintiţi		
nevăzut		

2. Construieşte câte un enunţ cu omonimul fiecăruia dintre cuvintele:

unde ....

nou ....

3. Ilustrează, în patru enunţuri, polisemantismul cuvântului *fir*.

....

....

....

....

II. Completează spaţiile punctate cu paronimul potrivit.

a. Elevului .... i s-a acordat premiul de excelenţă. *eminent/ iminent*

b. Confruntarea dintre cei doi rivali devenise .... *eminentă/ iminentă*

c. O operă .... se adresează sensibilităţii cititorului. *literală/ literară*

d. Cunoştinţele elevului au fost .... corect. *evaluate/ evoluate*

e. Acel om şi-a .... bunurile vecinului său. *apropriat/ apropiat*

f. Întâlnirea cu el, în acel moment, a fost .... *fortuită/ forţată*

III. Alcătuiţi, în caiet, enunţuri cu următoarele perechi de paronime:

a preveni – a proveni
astru – austru
albastru – alabastru
diferenţă – deferenţă
alineat – aliniat
atlas – atlaz
oral – orar
temporal – temporar

IV. Scrie câte un sinonim neologic potrivit pentru sensul din text al cuvintelor marcate:

Are un scris *citeţ*. ....

A avut un atac de *inimă*. ....

Maria a omis un *amănunt*. ....

Ea a făcut o *greşeală*. ....

În cameră era *harababură*. ....

Mănâncă lacom fructele preferate. ....

V. Rescrie enunţurile următoare, înlocuind cuvintele subliniate cu sinonime potrivite:

Ca prin farmec, florile galbene ale arborilor şi ale straturilor se-nverziră...
Băiatul nu-şi aduce aminte de câinele care era numai piele şi os.

VI. Înlocuieşte verbul *„a bate"* cu un sinonim potrivit:

a) Pe Alex l-a bătut un coleg. ....

b) Bate cineva la uşă. ....

c) Bunicul bate covoarele. ....

d) În sac, merele s-au bătut. ....

e) Bate clopotul la biserică. ....

f) Ştefan cel Mare i-a bătut pe turci. ....

VII. Unește cuvântul din coloana stângă cu un corespondent neologic din coloana din dreapta.

cinste	malițios
nădejde	opinie
părere	speranță
a făptui	contagios
molipsitor	onestitate
răutăcios	a realiza
pregătit	agreabil
plăcut	capabil
taină	plafon
tavan	mister

VIII. Scrieți, în spațiul rezervat, valoarea morfologică a omonimelor subliniate.

Greșeala lor a fost <u>capitală</u>. ....
Pleacă în <u>capitală</u> cu afaceri. ....
Aș vrea să-ți <u>cer</u> părerea. ....
Pe <u>cer</u> nu erau nori. ....
Vulpea e un animal <u>șiret</u>. ....
Mi s-a dezlegat un <u>șiret</u>. ....
Eu <u>fluier</u> când sunt în natură. ....
Acel <u>fluier</u> a aparținut bunicului. ....

FIȘIER TEORETIC III

Definiție	Exemple
Pleonasmul este o abatere de la exprimarea corectă, ce constă în repetarea sensului unui cuvânt prin alt cuvânt/ structură. În unele texte literare, scriitorul le folosește intenționat pentru a ridiculiza anumite tipologii sociale. (în schițele și comediile lui I.L.Caragiale) De asemenea, pot dobândi valoare poetică, de accentuare a unei idei. *(Cobori în jos, Luceafăr blând!)*	*a reveni din nou* *a conviețui împreună* *averse de ploaie* *epilog final* *avalanșă de zăpadă* etc.

FIȘĂ DE LUCRU III

Construcțiile pleonastice

I. Subliniază pleonasmele din enunțurile următoare, explicând ce nu este corect.

a) Ei au colaborat împreună și la acest proiect.
b) Nu trebuie să facem prea mult abuz de înghețată, chiar dacă e caniculă.
c) Avionul de la Paris a aterizat pe pământ la București la ora 17.10.
d) Drumul s-a bifurcat în două și i-a derutat pe turiști.
e) Starea lui s-a agravat mai rău din cauza temperaturii foarte înalte.

f) Pacientul a făcut hemoragie de sânge, dar medicii au reușit să-l stabilizeze.
g) Filmul a fost ultrasplendid și ne-a captivat pe toți.
h) Citatele reproduse m-au ajutat să intru în lumea operei.

II. Corectează construcțiile pleonastice de mai jos, operând modificările necesare în caietul tău.

Această expoziție de fotografie a fost mediatizată de mijloacele mass-media.
Deschiderea vernisajului a avut loc la începutul lunii septembrie.
Prezentatorul emisiunii a făcut o aluzie indirectă la contextul istoric-politic actual.
Acest medicament este considerat de unii oameni panaceu universal.
Elevul a dat un exemplu concret la tema propusă.
Muncitorii din acea fabrică au cerut o pauză temporară de lucru din cauza caniculei.
Implicarea activă a tuturor membrilor echipei este o condiție a reușitei.

III. Încercuiește răspunsul corect.

1. Seria care conține numai construcții pleonastice este:
a. *a survola peste, biografia vieții, a repara din nou, parolă cunoscută;*
b. *pacient bolnav, perioadă de timp, perspectivă de viitor, polemică contradictorie;*
c. *procent la sută, amestec eterogen, amploare mare, contribuție financiară.*

2. Enunțul care conține o construcție pleonastică este:
a. *Sunt un june tânăr și nefericit...* (I.L. Caragiale)
b. *Legea-i lege!*
c. *Mi-am înnoit garderoba estivală.*

FIȘIER TEORETIC IV

Sensurile unui cuvânt	Definiție	Exemplu
Propriu de bază	Reprezintă sensul obișnuit al cuvântului, fiind primul desemnat într-un dicționar explicativ.	Pe mine mă doare *umărul* drept din cauza curentului.
Propriu secundar	Este derivat din sensul de bază și se bazează pe o analogie cu acesta.	*Umerii* obrajilor săi erau delicați.
Figurat	Creează o figură de stil și are o expresivitate deosebită.	M-am sprijinit de *umărul* versului și am ajuns la stele.

FIȘĂ DE LUCRU IV

Sensurile cuvintelor în contexte diferite

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi răspunde la cerințele care îl urmează:

Se-ntoarce toamna iar, cu aiureli
De vânt pe la ferești,
Tu, suflet plin de griji și de-ndoieli,
Te-nfiorezi de tristele-i povești...

El povestește despre moarte foi
Pe care le gonește ca pe-un roi,
Ca pe-un convoi
De fluturi morți, și ți le aruncă-n geamuri.

El strânge crini, și roze, și zambile,
El frânge ramuri,
Și plânge, și se tânguiește zile
Întregi și nopți întregi, necontenit.

Acuma stins și parcă ostenit
Abia suspină,
Ca plânsul violinei în surdină,*
Apoi își schimbă fără veste tonul. [...]

Șt. O. Iosif, *Toamnă*

* **a stânge** vb.- a stinge; (aici) a ofili, a distruge
* **violină** s.f. - vioară

1. Transcrie trei cuvinte folosite cu sens figurat.

....

....

....

2. Formulează câte un enunț în care cuvintele identificate la exercițiul anterior să fie utilizate cu sens propriu.

....

....

....

3. Construiește câte un enunț în care cuvintele de mai jos să apară cu sens figurat:

toamnă ....

fereastră ....

ton ....

II. Construiește câte un enunț în care cuvintele date să aibă sensuri diferite:

piatră • sens propriu de bază ....
• sens propriu secundar ....
• sens figurat ....

aur • sens propriu de bază ....
• sens propriu secundar ....
• sens figurat ....

floare • sens propriu de bază ....
• sens propriu secundar ....
• sens figurat ....

III. Precizează ce sens au cuvintele subliniate:

El și-a rupt *un picior.* ....

El a căzut într-o *gură* de canal. ....

Irina a băgat o bomboană *în gură*. ....

„Pe-*un picior* de plai. ....
Maşina s-a lovit *de piciorul* podului. ....
El se teme de *gura* satului. ....

IV. Construieşte câte două enunţuri diferite în care cuvintele *floare, (a) săgeta, ochi* să aibă, pe rând, sens propriu şi sens figurat.

Floare	**A săgeta**	**Ochi**
1 2	1 2	1 .... 2 ....

4. Transcrie, din versurile următoare, două cuvinte cu sens propriu şi două cu sens figurat.

Ea sta plictisită şi foarte frumoasă/ părul ei negru este supărat/ mâna ei luminoasă/ demult m-a uitat, -/ demult s-a uitat şi pe sine/ cum atârna pe ceafa scaunului.

Nichita Stănescu, *De dragoste*

- Sens propriu ....
- Sens figurat ....

ITEMUL A. 2

Dragi elevi, *al doilea item* ce poate apărea în subiectul de examen vizează următoarele conţinuturi:

- *semne de punctuaţie:* punctul, virgula, două puncte, ghilimelele, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării, cratima, punctul şi virgula, linia de pauză;
- *semne ortografice:* cratima, punctul.

Itemi posibili	**Observaţii**
1. Explică folosirea semnului de punctuaţie sau de ortografie indicat.	Atenţie la contextul în care apare semnul respectiv!

FIŞIER TEORETIC I

SEMNELE DE PUNCTUAŢIE

1. PUNCTUL

Punctul este semnul de punctuaţie ce marchează finalul unor enunţuri de tipul:	Exemple
1. propoziţii independente	*Am văzut un dalmaţian pe strada mea.*
2. fraze formate din propoziţii enunţiative coordonate prin juxtapunere, principale sau subordonate; fraze formate din propoziţii enunţiative subordonate	*Îmi aduc aminte ce zarvă a fost, când într-un rând, s-a zvonit că pe Domnu nostru are să-l mute într-o altă comună, peste Siret.* (Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*)

3. fraze conținând propoziții interogative indirecte	*Am întrebat cine va veni mâine.*
4. propoziții formate dintr-un singur cuvânt cu valoarea unei propoziții enunțiative, independente	*M.: Nu-mi pasă nimic... dar sunt curios să văz până unde merge mișelia omului... Zici că mi-e amic.* *L.: Bun.* *M.: Amic de-aproape?* *L.: Da.* (I.L. Caragiale, *Amici*)
5. fraze fragmentate în propoziții principale	*- Unde pleci? - întrebă iritat George.*
6. în fraze în care apar interogative directe, propoziții imperative sau exclamative, în relație cu subordonate care le atenuează acest caracter	*Codrule, codruțule,* *Ce mai faci, drăguțule,* *Că de când nu ne-am văzut* *Multă vreme a trecut* *Și de când m-am depărtat,* *Multă lume am îmblat.* (Mihai Eminescu, *Revedere*)

2. VIRGULA

La nivelul propoziției, **virgula** delimitează	1. părți de propoziție de același fel aflate în raport de coordonare, când nu sunt legate prin **și**, **ori** și **sau** (nerepetate)	*Copiii erau veseli, activi, creativi. (subiect multiplu); Băiatul era atent, curios, sfios. (nume predicativ multiplu); Munții înalți, maiestuoși, impunători se vedeau în zare. (atribut multiplu); Ninge pe câmpuri, pe uliți, peste case. (complement multiplu)*
	2. atributul apozițional	*Maria, fata cea mai deșteaptă, a luat premiul întâi.*
	3. construcțiile gerunziale și participiale cu sau fără determinări, așezate la începutul propoziției	*Terminând primul, a predat lucrarea.*
	4. interjecțiile, dacă nu sunt folosite alte semne de punctuație	*Hei, ce faci acolo?*
	5. un complement circumstanțial așezat înainte de locul pe care îl ocupă în ordinea normală a complementelor	*În liniște, așa, a plecat Andrei.*
	6. complementele circumstanțiale așezate între subiect, însoțit sau nu de determinări și predicat, dar numai când subiectul se află înaintea predicatului	*Trenul, la Galați, pleacă.*

La nivelul propoziției, **virgula** delimitează	7. cuvintele și construcțiile incidente	*Vino, zise ea, nu vrei să participi la petrecere?*
	8. adverbele de afirmație sau de negație când sunt echivalentele unor propoziții	*Nu, eu voi pleca mâine.*
	9. adverbul cu valoare conjuncțională *așadar* și locuțiunea conjuncțională *prin urmare,* așezate în interiorul enunțului	*Devenise, așadar, cel mai popular din liceu.*
	10. vocativele de restul enunțului	*Ce faci, fată dragă?*

Atenție!

Nu se despart prin virgulă:

• părțile de propoziție de același fel legate prin *și* copulativ, prin *ori* și *sau;*

• subiectul de predicat, dacă nu sunt între ele construcții explicative sau incidente;

• atributele (substantivale, adjectivale, pronominale, verbale, adverbiale etc.) neizolate de termenul lor regent;

• complementele directe, indirecte și de agent așezate imediat după predicat;

• interjecțiile *ia* și *hai* de verbul care le urmează și cu care formează o unitate;

• când sunt urmate de un substantiv sau de un substitut al lui în cazul V cu care formează o unitate, interjecțiile nu se despart prin virgulă de vocativele respective.

La nivelul **frazei,** virgula **desparte:**	**A. PROPOZIȚII COORDONATE**	
	1. propoziții coordonate prin juxtapunere	*Copilul fredona melodia, asculta, își punea apoi căștile pe urechi.*
	2. propoziții *coordonate prin joncțiune:* prin conjuncții sau locuțiuni conjuncționale copulative *(nici, nu numai..., ci și* etc.*);* copulative cu nuanță adversativă *(și);* adversative *(iar, dar, însă, ci, ba, numai că);* disjunctive perechi *(ba..., ba; când..., când; fie..., fie; ori..., ori, sau..., sau);* înainte de o coordonată conclusivă *(deci, așadar)*	*Ori vii cu mine, ori rămâi singur acasă.*
	B. PROPOZIȚII SUBORDONATE	
	1. două propoziții subordonate de același fel aflate în raport de coordonare prin juxtapunere prin joncțiune (cu excepția celor coordonate prin *și* copulativ sau prin *sau*)	*Să-mi spui cine ești, cine te-a trimis și încotro te îndrepți.*

La nivelul **frazei**, virgula **desparte**:	2. subiectiva când este reluată printr-un subiect exprimat prin pronume demonstrativ	*Cine învață, acela va ajunge departe.*
	3. propozițiile atributive explicative (izolate)	*Un elev, pe care îl apreciez în mod deosebit, a câștigat.*
	4. propozițiile completive directe și indirecte așezate înaintea regentei	*Că nu a terminat proiectul la timp, asta îl supăra.*
	5. propozițiile circumstanțiale de loc, de timp și de mod așezate înaintea regentei (când nu se insistă asupra lor)	*S-a dus moș Ion și n-a putut face treaba singur; dar când v-ați dus câțiva într-ajutor, treaba s-a făcut cu multă ușurință.* (Ion Creangă, *Moș Ion Roată*)
	6. subordonata cauzală, indiferent de locul ei, dacă nu exprimă singura cauză pentru care are loc acțiunea din regentă	*Abia vorbind, reușești să uiți ce a fost, pentru că tot ce ai pus în loc e mai proaspăt în mintea ta.* (Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie*)

Atenție!

Nu se despart prin virgulă:

- propozițiile subiective și predicative de regentele lor;
- propozițiile atributive determinative (neizolate), absolut necesare în frază;
- propozițiile completive directe și indirecte așezate după regentele lor;
- unele propoziții circumstanțiale când se insistă asupra lor.

3. DOUĂ PUNCTE

Două puncte delimitează:	Exemple
1. vorbirea indirectă de cea directă, după un verb al zicerii prezent sau subînțeles	*Marius m-a întrebat încet:* *- Unde pleci?*
2. o propoziție independentă care anunță un text citat, un proverb, un principiu etc.	*S-a împlinit vorba ceea: apără-mă de găini, că de câini nu mă tem.* (Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)
3. o propoziție independentă care anunță un fapt, o idee	*Iată ce s-a întâmplat: Maria s-a împiedicat de piciorul lui, a căzut și a spart geamul.*
4. stilul indirect liber (poate fi folosită și linia de pauză)	*Își ceru iertare: exagerase.*
5. o enumerație	*Și-a cumpărat mai multe haine: pantaloni, o fustă și două bluze.*
6. o explicație	*A înțeles, în sfârșit, mesajul: trebuia să fi rămas acasă.*

7. un enunţ aflat în raport adversativ, conclusiv, cauzal, concesiv cu restul enunţului	*Ai greşit: vei fi pedepsit!*
8. marchează lipsa predicatului	*Fata: o frumuseţe, băiatul - mai urâţel.*

4. GHILIMELELE

Ghilimelele marchează:	Exemple
1. reproducerea întocmai a unui cuvânt/ grup de cuvinte/ enunţ spus sau scris de către cineva	*Plâns de cobe pe la geamuri se opri,* *Şi pe lume plumb de iarnă s-a lăsat;* *„I-auzi corbii! ...”* *mi-am zis singur... şi-am oftat;* *Iar în zarea grea de plumb* *Ninge gri.* (George Bacovia, *Gri*)
2. reproducerea în frază a titlurilor operelor literare, ştiinţifice, ale publicaţiilor etc.	*Romanul „Ion” a fost publicat în anul 1920.*
3. atragerea atenţiei în mod deosebit asupra anumitor cuvinte	*„Se consumă” e un fel de a spune.*
4. precizarea sensului unor cuvinte în lucrările ştiinţifice	*Cuvântul „inefabil”desemnează ceva nu poate fi exprimat în cuvinte. (DEX)*

5. LINIA DE DIALOG

Linia de dialog semnalează:	Exemple
începutul vorbirii directe	*- Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!* (I.L. Caragiale, *D-l Goe*)

6. SEMNUL ÎNTREBĂRII

Semnul întrebării este folosit pentru a marca:	Exemple
1. intonaţia unor cuvinte sau grupuri de cuvinte	*JUPÂN DUMITRACHE: Ei! iac-aşa m-a fiert fără apă toată seara...* *IPINGESCU: În sfârşit?* (I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)
2. cuvinte sau grupuri de cuvinte cu funcţie de propoziţii interogative directe	*– Nu e nimic pe lume, nu pot face nimic ca să mă poţi iubi puţin? E cu adevărat imposibil?* (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)
3. sfârşitul unei propoziţii interogative incidente intercalate între părţile unei propoziţii enunţiative sau între două propoziţii enunţiative şi izolate prin pauze de restul frazei	*A fost impresionată de vorbele şi de purtarea lui - de altfel, cum să nu iubeşti un asemenea om? - încât a acceptat imediat propunerea lui.*

7. SEMNUL EXCLAMĂRII

Semnul exclamării este folosit:	Exemple
1. pentru a marca grafic intonația enunțurilor exclamative sau imperative	*Nimicul zăcea-n agonie când singur plutea-ntuneric și dat-a un semn Nepătrunsul: „Să fie lumină!"* (Lucian Blaga, *Lumina*)
2. în interiorul enunțurilor, după interjecții	*Ei! ziceți voi cum știți; eu zic cum am apucat.* (I.L. Caragiale, *D-l Goe...*)
3. după vocative exclamative	*- Goe! puișorule! Goe! Goe!* (I.L. Caragiale, *D-l Goe...*)
4. după propoziții incidente pentru a sublinia caracterul exclamativ sau imperativ	*Iar vizitiul - ptiu ferească Sfântul de-așa creștin! - în loc de ochi avea sticle negre, ca orbii...* (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)
5. după anumite imprecații, injurii sau invocații	*Cât de frumoasă te-ai gătit, Naturo, tu! Ca o virgină Cu umblet drag, cu chip iubit! Aș vrea să plâng de fericit...* (G. Coșbuc, *Vara*)

8. CRATIMA

Cratima este folosită:	Exemple
1. între cuvinte repetate, care constituie o unitate	*Fata era frumoasă-frumoasă.*
2. între numerale, pentru indicarea aproximației	*Au venit 3-4 oameni.*
3. între substantive sau numerale ce precizează limita de spațiu și de timp	*pe ruta București-Craiova*
4. ierarhia într-un clasament	*Elevii au ocupat locurile 2-4.*

9. PUNCTUL ȘI VIRGULA

Punctul și virgula delimitează:	Exemple
1. propoziții și fraze, diverse observații referitoare la același obiect etc.	*...ea cu adevărat că știa a face multe și mari minunății: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru și abătea grindina în alte părți, înfingând toporul în pământ, afară, dinaintea ușii; închega apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pământul, sau peretele...* (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

2. anumite subordonate de regentele lor	*Atunci bucuria cocoşului! Să-l fi văzut cum înghiţea la buhai, la boi, la vaci şi la viţei; pân-a înghiţit el toată cireada ş-a făcut un pântec mare, mare cât un munte!* (Ion Creangă, *Punguţa cu doi bani*)
3. adverbele de negaţie şi de afirmaţie de restul enunţului	*CHIRIAC: Să-mi porunceşti, fireşte; nu-mi eşti stăpână?... Nu sunt slugă în casa dumitale, cu simbrie?* *VETA (întorcându-se cu faţa spre Chiriac): Bine, domnule Chiriac, bine; zi înainte, că n-ai zis destule.* (I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)
4. construcţiile incidente	*Na-ţi, mă, bani! zise dracul trimis; şi să te cărăbăneşti de aici; că, de nu, e rău de tine!* (Ion Creangă, *Dănilă Prepeleac*)
5. o anumită consecinţă sau explicaţie cauzală	*Nu m-au iertat; nu-i iert nici eu.* (Mihail Sadoveanu, *Zodia Cancerului*)

10. LINIA DE PAUZĂ

Linia de pauză este folosită cu rolul de a:	Exemple
1. delimita cuvintele, construcţiile incidente	*– Te aştept oricât vrei, citesc ceva – şi brusc, ca şi când ar fi călcat strâmb – sau poate trebuie să vie cineva...* (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)
2. delimita apoziţiile explicative	*Prietena mea - Maria Popescu - fusese prima pe lista celor admişi la facultate.*
3. marca lipsa predicatului sau a verbului copulativ	*El a cumpărat un caiet, iar eu - două.* *Fata - deşteaptă, băiatul - cam prostuţ.*
4. marca o comparaţie căreia îi lipseşte adverbul comparativ	*Dan era înalt - un catarg în toată regula.*
5. marca semnul întrebării sau al exclamării, când acestea se pun după un pasaj în vorbire directă şi sunt urmate de intervenţia autorului	*- Unde pleci? - întrebă iritat George.*

FIȘĂ DE LUCRU I

Semnele de punctuație

1. Explică folosirea liniei de dialog în enunțurile de mai jos.

— Unde mergem? întreb eu pe cucoana Caliopi.
— La profesorul...
— Nu știu unde șade...
— Știu eu... ce-ți pasă! La dreapta, birjar!
Și cucoana lovește tare cu umbreluța peste brațul drept al birjarului.
— Mână mai iute!

I.L. Caragiale, *Bacalaureat*

2. Citește cu atenție textele de mai jos, apoi completează tabelul.

a) *- Hei, hei! zise Spânul în sine, tremurând de ciudă: nu te-am știut eu că-mi ești de aceștia, că de mult îți făceam felul!... Dar trăind și nemurind, te-oi sluji eu, măi badeo!... Paloșul ista are să-ți știe de știre... Ei, vedeți, moșule și cinstiți meseni, cum hrănești pe dracul, fără să știi cu cine ai de-a face? Dacă nu-s și eu un puișor de om în felul meu, dar tot m-a tras Harap-Alb pe sfoară!*

Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*

b) *O! glasul amintirii rămâie pururi mut,*
Să uit pe veci norocul ce-o clipă l-am avut,
Să uit cum dup-o clipă din brațele-mi te-ai smuls...
Voi fi bătrân și singur, vei fi murit de mult!

Mihai Eminescu, *Departe sunt de tine...*

Semnele exclamării din text	Rolul sintactic	Rol stilistic
Primul (*„- Hei, hei!)*	Este folosit după o interjecție	Conferă o intonație specifică textului, accentuând nemulțumirea spânului în acea situație.
Al doilea (*...de mult îți făceam felul!...)*		
Al treilea (*măi badeo!...)*		
Al patrulea (*... dar tot m-a tras Harap-Alb pe sfoară!)*		
Al patrulea (*O!)*		
Al cincilea (*...vei fi murit de mult!)*		

3. Scrie enunțuri care să aibă la final semnul exclamării și să exprime:

- mirarea (exclamarea): ....
- strigarea: ....
- îndemnul: ....
- o urare: ....
- o poruncă: ....
- un salut: ....
- un sfat: ....

4. Explică folosirea semnului întrebării din enunțurile de mai jos.

a) *Mai departe, mai departe,*
Mai încet, tot mai încet,
Sufletu-mi nemângâiet
Îndulcind cu dor de moarte.

De ce taci, când fermecată
Inima-mi spre tine-ntorn?
Mai suna-vei, dulce corn,
Pentru mine vreodată?

Mihai Eminescu, *Peste vârfuri*

b) — *Ei, stăpâne, cum ți se pare? Gândit-ai vrodată că ai să ajungi: soarele cu picioarele, luna cu mâna și prin nouri să cauți cununa?*

— *Cum să mi se pară, dragul meu tovarăș? Ia, m-ai băgat în toate grozile morții, căci, cuprins de amețeală, nu mai știam unde mă găsesc și cât pe ce erai să mă prăpădești.*

Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*

5. Explică folosirea ghilimelelor în situațiile date mai jos.

a. *Ion Luca Caragiale a debutat la revista „Ghimpele", dar afirmarea sa ca scriitor s-a produs cu prezentarea scenică a comediei „O noapte furtunoasă".*

b. *Atenție la scrierea corectă a cuvântului „inexorabil"!*

c. *Comentează proverbul: „Fugi de omul cu două fețe, că unele grăiește și altele gândește."*

d. *Copilul râde:*
„Înțelepciunea și iubirea mea e jocul!"
Tânărul cântă:
„Jocul și-nțelepciunea mea-i iubirea!"
Bătrânul tace:
„Iubirea și jocul meu e-nțelepciunea!"

Lucian Blaga, *Trei fețe*

6. Precizează care este rolul liniei de pauză în enunțurile de mai jos.

a. *Seminaristul este acuma preot - preotul Niță din Dobreni - om așezat și foarte bine văzut de toată obștea.*

De dimineață orașul de reședință al județului e foarte animat - târgul anual. Preotul Niță umblă prin strada mare cum se umblă la târg de colo până colo, ori încotro, fără o țintă hotărâtă..

I. L. Caragiale, *Păcat*

b. *- Biata de tine! - strigă disperat George.*

c. *Cât a ținut examenul - vreo trei ore - am avut emoții cumplite.*

d. *...osul - la început numai plesnit - s-a crăpat de tot, și puiul a căzut cu o aripă moartă*

I.A. Brătescu-Voinești, *Puiul*

e. *Din punctul de vedere al copacilor, / soarele-i de-o dungă de căldură, / oamenii - o emoție copleșitoare...*

Nichita Stănescu, *Laudă omului*

7. Explică folosirea semnului „două puncte" în enunțurile de mai jos.

a. *Acțiunea basmului urmărește un tipar narativ specific: parcurgerea drumului maturizării de către erou presupune depășirea unor etape care coincid cu momentele subiectului.*

b. *Vasile Boțoghină se uită la femeie lung și după câteva clipe șopti:*
- Cum nu ți-am spus de pământ! Nu ți-am spus că-mi trebuiesc douăzeci de mii de lei?
Marin Preda, *Moromeții*

c. *Dinu m-a ajuns din urmă și m-a strigat: doctore!*
Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*

d. *- Ionescu Corneliu, Ionescu Stelian, Mălureanu Marcu... Un băiat îl înghiontește:*
- Ieși, Marcule, că te-a strigat.
Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*

8. • În enunțul *Ce mai faci, bunică dragă?* virgula este folosită pentru că:
a. izolează o structură incidentă;
b. izolează o structură în vocativ de restul enunțului;
c. marchează schimbarea topicii.
• În enunțul – *Vino mai repede, spuse ea încet, că începe ploaia!*, virgulele izolează:
a. un verb la imperativ;
b. o propoziție incidentă de restul enunțului;
c. o structură în vocativ.

9. Scrie DA în dreptul fiecărui enunț, dacă ești de acord cu afirmația pe care o conține, sau scrie NU, dacă nu ești de acord.
a. Virgula izolează construcțiile gerunziale aflate la începutul frazei ....
b. Virgula nu desparte părți de propoziție de același fel ....
c. Virgula poate marca elipsa unui verb predicativ, copulativ sau auxiliar, la fel ca în cazul cratimei ....
d. Virgula nu izolează construcțiile incidente de restul enunțului ....
e. Se folosește întotdeauna virgula înaintea conjuncției „iar". ....

10. Notează ce rol îndeplinește virgula, semn de punctuație, în enunțurile de mai jos.

Enunțul dat	***Rolul virgulei în enunț***
Ei, ce mai zici acum?	
Legănată de adierea vântului, barca se desprinsese și plutea lin.	
Eu îi explicam ceva, dar el nu înțelegea în ruptul capului.	
Dan, cel mai talentat din clasă la matematică, s-a calificat la olimpiadă.	
- Ascultă, măi fetițo, de ce nu ești cuminte?	
Și-a cumpărat pixuri, caiete, creioane și un bloc de desen.	
A repetat atât de mult, încât a uitat tot.	
Eu am pictat un castel, iar Maria, un peisaj de munte.	
Ajungând primul, a ocupat locuri pentru toți colegii.	

11. Alcătuieşte câte un enunţ în care virgula, semn de punctuaţie, să aibă rolurile indicate în tabelul de mai jos.

Enunţul dat	*Rolul virgulei în enunţ*
delimitează două părţi de propoziţie de acelaşi fel	
izolează o construcţie gerunzială aflată la începutul enunţului	
izolează un adverb ce are valoarea unei propoziţii	
izolează o structură care este plasată între subiect şi predicat	
izolează o apoziţie	
izolează o construcţie incidentă	
marchează elipsa unui verb predicativ	
delimitează două propoziţii de acelaşi fel	
desparte o structură în vocativ de restul enunţului	

12. Scrie în spaţiile punctate ce sentimente redau semnele de punctuaţie din enunţurile următoare.

a. *- Nu se poate, domnule director! V-aţi înşelat!* ....

I. L. Caragiale, *Triumful talentului*

b. - *Nu este adevărat! - Vino, băiatule!* ....

c. *Nu ştiu ce să spun... cred că are dreptate... poate că..., dar, totuşi...*

....

d. *E vorba de o problemă mult mai mare, să nu-şi piardă oamenii credinţa în...*

- În ce mama dracului? a urlat Costică. ....

D.R. Popescu

FIŞIER TEORETIC II

SEMNELE DE ORTOGRAFIE

1. CRATIMA

Cratima leagă:	Exemple
1. cuvinte pronunţate împreună: a) permanent b) accidental	a) *dă-l, de-a dreptul, las-o* b) *de-abia* sau *de abia, n-am* sau *nu am* etc.
2. cuvinte compuse	*Roşu-Împărat, Albă-ca-Zăpada, drept-credincios, Piatra-Neamţ*
3. componentele unor locuţiuni	*treacă-meargă, tura-vura, hodoronc-tronc*
4. articolul hotărât enclitic de unele cuvinte împrumutate a căror finală prezintă deosebiri între scriere şi pronunţare	*Acquis-ul, show-uri*

5. elementul *-lea, -a* la numeralul ordinal şi *-ime* de numeralele cardinale scrise cu cifre romane sau arabe	*a VIII-a, al XXI-lea, 17-imi*
6. cuvinte care se repetă identic sau uşor modificat	*uşor-uşor, singur-singurel, cioc-cioc*
7. sufixe şi prefixe de cuvântul de bază	*ex-ministru, pro-NATO, ante-'90*
8. substantive ce denumesc grade de rudenie de adjective pronominale posesive	*maică-mea, cumnatu-său, soacră-sa*
9. anumite secvenţe ce marchează omiterea unor sunete	*p-ţa, ad-ţie, d-ta*
10. forme abreviate ale unor cuvinte	*Lt-major, S-V*
11. leagă derivatele cu prefixele *ne-* şi *re-* de la teme care încep cu *îm-, în-*	*ne-ncetat, re-mpărţi*
12. forme verbale inversate	*venit-au*
13. pronumele neaccentuat *l-* de un verb care începe cu vocală	*l-am ascultat*
14. forma scurtă a verbului *a fi (-s-)* de cuvinte care se termină în vocală	*Câţiva-s atleţi*

2. PUNCTUL

Punctul este folosit:	Exemple
în abrevieri, dacă acestea păstrează una sau mai multe litere din partea iniţială a cuvântului, nu şi cea finală	*etc., dl., invar., C.F.R., d.H.*

<u>**Atenţie!**</u>

Nu sunt urmate de punct:	Exemple
1. abrevierile care conţin finala cuvântului	*d-ei, d-ta*
2. punctele cardinale	*N, S, V*
3. simbolul unităţilor de măsură	*cm, mm, mg*
4. simbolurile din diverse domenii ştiinţifice	*L (lungime), O (oxigen)*
5. abrevieri împrumutate	*HIV*

FIŞĂ DE LUCRU II

Semnele de ortografie

I. Citeşte cu atenţie textele de mai jos şi răspunde apoi cerinţelor.

a) *V-aţi stins! şi de atunce în cruda-mi rătăcire*
N-am altă mângâiere mai vie pe pământ
Decât să-nalţ la tine duioasa mea gândire,
Steluţă zâmbitoare dincolo de mormânt!

V. Alecsandri, *Steluţa*

b) *Cine ştie ce vrea să zică popă-n Sărăceni! Dar aşa-i trebuie părintelui Trandafir! Cine vrea să sară peste groapă, arunce-şi mai-nainte desagii peste ea. Părintele Trandafir n-avea însă decât nevastă şi doi copii...*

Ioan Slavici, *Popa Tanda*

1. Prima cratimă *(v-aţi)* este obligatorie, deoarece leagă ....
....
2. A doua cratimă *(cruda-mi)* leagă două părţi de vorbire ....
....
3. A treia cratimă *(n-am)* are rolul grafic de a ...., iar stilistic de a ....
....
4. A patra cratimă *(să-nalţ)* ţine locul sunetului ...., care a fost elidat din motive
....

5. Completează tabelul de mai jos, explicând rolul folosirii cratimei în structurile de la textul b). Foloseşte modelul dat!

Cratima	Rol fonetic	Rol morfologic	Rol stilistic
popă-n	Ţine locul sunetului *î*, care a fost elidat	Uneşte două părţi de vorbire diferite (substantiv şi prepoziţie)	Determină un tempo rapid al vorbirii, creând impresia de oralitate (viu grai)
aşa-i			
arunce-şi			
mai-nainte			
n-avea			

II. Alege formele corecte din structurile de mai jos, ţinând cont de sensul lor în context.

E un copil bine-crescut/ bine crescut.
Grâul este bine crescut/ bine-crescut datorită ploilor abundente.
Este un bine-cunoscut/ bine cunoscut autor de romane poliţiste.
Acest roman este bine-cunoscut/ bine cunoscut în toată lumea.
Ajutorul lui a fost bine-venit/ bine venit în acel moment.
Este bine venit/ bine-venit din acel război, nu a avut nicio rană.

III. Corectează enunțurile de mai jos, adăugând virgula acolo unde lipsește.

a) *Instalatorul blocului o mai cârpește de ici de colo și mai strânge un ban pentru copii.*
b) *În ușă s-a auzit un cioc cioc discret.*
c) *De voie de nevoie a acceptat condițiile soției sale.*
d) *Încet încet și-a strâns bagajul, apoi a plecat.*

IV. Explică rolul stilistic al folosirii cratimei în textele de mai jos.

a) *O-braz-ni-cu-le! Cum îndrăznești să vorbești așa?*
b) *Și m-am întors spre casă mai agale,*
c-o oboseală fericită-n pași,
iar dacă mâinile-mi erau la fel de goale,
în schimb aveam în suflet toporași.

Magda Isanos, *Toporași*

V. Identifică formele articulate scrise corect în lista de mai jos. Consultă *DOOM 2* pentru a te verifica.

bleul, board-ul, itemuri/ itemi/ iteme, click-ul, show-ul, parti-prisul, cowboy-ul.

VI. Corectează textul de mai jos, punând cratima acolo unde este necesară.

a) — *Bine, dar nau plătit, grăi bătrâna nedumerită.*
— *Lasă, că mam înțeles eu cu dânșii, răspunse Ghiță, apoi se duse pe ici în colea, ca nimeni să nui vadă fața și ca nu cumva nevasta săl întrebe: „Ce ai, Ghiță?"*

Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

b) *Poateam visat ceva rău șiam uitat,*
Poatei doar pentru că
vișinii sau înflorat,
Poatei doar vântul ce limpede sună...

Nicolae Labiș, *Fior*

VII. Corectează enunțurile de mai jos, adăugând punctul acolo unde lipsește.

a) El este acționar la o SA în domeniul confecțiilor.
b) În anul 2000 dHr, a avut loc o mare eclipsă
c) Vlad și-a cumpărat caiete, cărți, pixuri etc

VIII. Citește enunțurile de mai jos, eliminând punctul din contextele în care nu este corect folosit.

a) El și-a cumpărat o busolă care nu-i indică bine N. și S.
b) Maria a învățat azi la chimie despre H. și O.
c) Mama și-a cumpărat 2 m. de catifea pentru o rochie.
d) Deși ne-am îndepărtat cu cca. 2 km. de șosea, am găsit repede drumul.

ITEMUL A. 3

Dragi elevi, *al treilea item* cuprinde următoarele conţinuturi:

- *mijloacele interne de îmbogăţire a vocabularului* (derivarea, compunerea, schimbarea valorii gramaticale/ conversiunea), familia de cuvinte;
- *mijloacele externe de îmbogăţire a vocabularului.*

Ca să rezolvaţi corect acest item, trebuie să citiţi textul de mai multe ori pentru a-l înţelege în profunzime şi să ţineţi cont de contextul în care apar termenii din cerinţă!

Iată ce tipuri de itemi puteţi întâlni în subiectul de examen!

Tipuri de itemi	Observaţii
1. Explică modul de formare a cuvintelor dintr-o secvenţă dată.	Pentru a primi tot punctajul, nu uita să oferi informaţia completă în ce priveşte modul de formare al cuvintelor date!
2. Identifică, în text, două cuvinte formate prin mijloace externe de îmbogăţire a vocabularului.	Nu confunda mijloacele interne cu cele externe!
3. Notează doi termeni din familia lexicală a unui cuvânt precizat.	Familia lexicală cuprinde cuvintele formate prin derivare, compunere şi schimbarea valorii gramaticale.

FIŞIER TEORETIC I

Mijloace de îmbogăţire	Definiţii şi observaţii
INTERNE	**DERIVAREA** - este procedeul intern de îmbogăţire a vocabularului, ce constă în obţinerea unor cuvinte noi prin adăugarea unor sufixe şi prefixe la un cuvânt de bază. **Derivarea parasintetică** constă în formarea unor cuvinte noi prin ataşarea simultană a unui sufix şi a unui prefix la acelaşi cuvânt de bază. Exemplu: *îmbărbăta* - format prin derivare cu prefixul *îm-* şi sufixul *-a* de la substantivul *bărbat.* **<u>Atenţie!</u>** **Cuvântul de bază** este cel de la care se formează întreaga familie lexicală. **Rădăcina** este grupul de sunete comun tuturor cuvintelor derivate. Nu trebuie confundate *sufixele lexicale* (cu ajutorul cărora se formează cuvinte noi) cu cele *gramaticale* (arată modul, timpul verbului)!

<table>
<tr><td rowspan="2">INTERNE</td><td>COMPUNEREA – obținerea unor cuvinte noi de la cuvinte deja existente în limbă. Se realizează prin următoarele procedee:
a. hipotaxa sau subordonarea - marchează un grad superior de compunere, rezultat din mai multe combinații:
• atributivă: vorbă-lungă, bună-cuviință, Calea Laptelui, floare-de-colț;
• completivă: fluieră-vânt, zgârie-brânză;
• eterogenă: doisprezece, douăzeci și doi;
• subordonare față de un adjectiv: roșu închis/ roșu deschis;
b. parataxa sau coordonarea prin juxtapunere este prezentă mai ales în compunerea mai nouă: pușcă-mitralieră, artist-cetățean, Târgu-Jiu;
c. abrevierea se realizează prin:
- compunerea rezultată din inițiale: ONU;
- trunchierea primelor silabe: RomPres, RomTelecom. (Dicționar de științe ale limbii)</td></tr>
<tr><td>CONVERSIUNEA – trecerea unui cuvânt de la o parte de vorbire la altă parte de vorbire.
Exemple:
I. Devin substantive:
a. adjectivul: Albastrul este culoarea mea preferată.
b. pronumele: În sinea lui era mulțumit.
c. numeralul: Zecele primit la matematică l-a făcut mândru.
d. verbul la supin: Cititul ne dezvoltă gândirea.
e. verbul la participiu: Acest profesor este un om învățat.
f. adverbul: Binele este răsplătit în viață.
g. interjecția: Oful său m-a impresionat.
II. Devin adjective:
a. verbele la participiu: Copilul lăudat are o mare stimă de sine.
b. verbele la gerunziu acordate: Frunzele tremurânde se desprindeau ușor.
c. adverbele: Unchiul meu este un bărbat bine.
d. numeralele: Am cumpărat trei frezii pentru mama.
e. pronume: Acel cățel e drăguț.
III. Devin adverbe:
a. substantivele ce denumesc zilele săptămânii, anotimpurile și momentele zilei: Vara merg în tabără.
b. adjectivele: El dansează frumos.</td></tr>
<tr><td>EXTERNE</td><td>Împrumuturile din alte limbi. Exemple: fault, etern, detaliu, eterogen etc.</td></tr>
</table>

FIȘĂ DE LUCRU I

Mijloace de îmbogățire a vocabularului

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele următoare.

Vaporul spintecă netezișul apei, aurit de cele din urmă raze ale soarelui. Îndărăt, orașul se pleacă, se cufundă-n valuri. Departe, spre miazănoapte și apus, munții, într-un nor de pulbere albastră, își undulează coama pe poalele rubinii ale cerului. Malurile ies din apă într-o înclinare dulce, desfășurând lanuri de grâu în limpezișul zărilor. Peste toate-o

moliciune, o pace dumnezeiască se lasă de sus.

Un deal din Serbia se culcă drept în calea Dunării. Ea, liniștită, cotește pe la capul dealului, bate-o bucată bună spre răsărit și se-ndoaie-n formă de potcoavă în țărmul românesc. În fundul acestei potcoave e Ostrovul-Corbului, în care un război între ruși și turci, spun localnicii, ar fi lăsat corbilor de mâncare leșuri pentru trei ani de zile.

Alexandru Vlahuță, *România pitorească*

1. Explică modul de formare a cuvintelor indicate.

aurit ....

departe ....

rubinii ....

limpezișul ....

2. Scrie patru termeni din familia lexicală a cuvântului *apă*.

....

....

3. Identifică valoarea morfologică a cuvintelor de mai jos, apoi construiește câte un enunț în care să aibă altă valoare.

Cuvântul dat	Valoarea din text	Enunț cu altă valoare
albastră		
dulce		
drept		
acestei		
și		
de		

4. Construiește câte un enunț în care cuvintele de mai jos să aibă valorile morfologice indicate.

ciudat - substantiv
- adverb

iarna - substantiv
- adverb

ce - pronume relativ
- adjectiv pronominal relativ
- pronume interogativ
- adjectiv pronominal interogativ
- adverb

grație - substantiv
- prepoziție

5. Găsește în ultimul enunț al textului dat un cuvânt format prin compunere.

....

6. Identifică în text două cuvinte formate prin mijloace externe de îmbogățire a vocabularului.

....

....

II. Precizează care sunt etapele derivării prin care s-au format cuvintele:

împădurire ....

reînființa ....

munteancă ....
grădinărit ....

III. Alege forma corectă a cuvintelor compuse:

bine mirositor	bine-mirositor
bine-credincios	binecredincios
a binecuvânta	a bine-cuvânta
binefăcător	bine-făcător
a binemerita	bine-merita
a bine voi	binevoi
bloc-notes	blocnotes
Calea Lactee	Calea-Lactee

IV. Subliniază în enunțurile de mai jos cuvintele obținute prin conversiune. Precizează-le valoarea morfologică în text, și apoi menționează din ce parte de vorbire provin.

Oful din sufletul său mă afecta profund.
Copacii înverziți erau plini de culoare și parfum.
Nu-mi pierd timpul cu nimicuri.
În sinea lui era nemulțumit.
Cititul îți dezvoltă imaginația și spiritul critic.
Nu știu ce notă voi lua la proiectul predat ieri la istorie.
Duminica îmi place să lenevesc și să mă plimb cu prietenii mei.

Cuvântul	**Valoarea morfologică în text**	**Partea de vorbire din care provine**

V. Notează, cu ajutorul unui dicționar de specialitate, sensul următoarelor neologisme:

ilizibil ....
infeabil ....
imobil ....
anuar ....
a corobora ....
omniscient ....
a desfide ....

VI. Scrie **A** în dreptul enunțului pe care-l consideri adevărat, iar **F** în dreptul celui fals.

.... Sensul cuvântului *fragrant* este *parfumat*.
.... Un sinonim neologic pentru cuvântul *copilăresc* este *infantil*.
.... Un antonim pentru cuvântul *bun* este *malițios*.
.... Sensul cuvântului *adagio* este *aforism*.

ITEMUL A. 4

Dragi elevi, acest item vizează următoarele conținuturi:

- ortografierea diftongilor, a triftongilor și a vocalelor în hiat;
- despărțirea cuvintelor în silabe;
- valori expresive ale nivelurilor limbii (fonetic, lexical și morfosintactic) într-un text dat.

Tipuri de itemi posibili	**Observații**
1. Precizează câte litere și câte sunete sunt în cuvintele date.	**Atenție!** 1. O literă poate nota un sunet: **casă, soare, gară** 2. Un grup de două sau trei litere poate reda un singur sunet: Grupurile **ce, ci, ge, gi** notează: ♦ **2 sunete** - când nu există altă vocală în silabă (*cinste* - 6 litere, 6 sunete) ♦ **1 sunet** - când există altă vocală în silabă (*ceas* - 4 litere, 3 sunete) Grupurile de sunete **che, chi, ghe, ghi** notează: ♦ **2 sunete** – când nu există altă vocală în silabă (*chem* - 4 litere, 3 sunete) ♦ **1 sunet** - când există altă vocală în silabă (*gheață* - 6 litere, 4 sunete) 3. O literă poate nota două sunete: **x -cs** (*excursie* - 8 litere, 9 sunete), **-gz** (*exemplu*)
2. Precizează două cuvinte din text ce conțin diftong/ triftong/hiat.	**Amintește-ți!** ***Semivocalele*** limbii române sunt: ***e, i, o, u.*** Ele se grupează întotdeauna într-o silabă cu o vocală sau cu o vocală și o semivocală. Când apar singure în silabă, sunt vocale.
3. Identifică două cuvinte monosilabice în text.	Fii atent la distincția monosilabic/plurisilabic!
4. Desparte în silabe cuvintele indicate.	Atenție la regulile de despărțire!

FIȘIER TEORETIC I

Grupuri de sunete	**Definiție**	**Exemple**
♦ **Diftongul**	Grupul de sunete format dintr-o vocală și o semivocală pronunțate în aceeași silabă.	**1. ascendenți:** moa-ră, piatră, deal, iepure, iute **2. descendenți:** bou, scai, grâu, său

♦ **Triftongul**	Grupul de sunete format dintr-o vocală şi două semivocale pronunţate în aceeaşi silabă.	beau, vreau, iau, trăiau, leoaică, aripioară
♦ **Hiatul**	Grupul format din două vocale care fac parte din silabe alăturate.	di-e-tă, a-u-rit, con-ti-nu-u, a-le-e

FIŞĂ DE LUCRU I

Diftong, Triftong, Hiat

I. Citeşte cu atenţie textul dat, apoi răspunde la cerinţele de mai jos.

A şi făcut Mara ce-a făcut, şi maica Aegidia, econoama, i-a făgăduit că-i va lua copila şi pentru numai 60 florini pe an, căci e văduvă cu doi copii, sărăcuţii de ei. Au trecut însă doi ani de atunci, Persida împlinise nouă ani, şi Mara nu se putu hotărî să dea atâta bănet - pentru nimic. Ar fi putut să dea; avea de unde; asta ea însăşi o ştia mai bine decât orişicine; dar n-o ierta firea să rumpă din niciunul dintre cei trei ciorapi.(...)

Peste zi ea vede multă lume, şi dacă-i iese-n cale vreo femeie care-i place şi ca fire, şi ca stare, şi ca înfăţişare, ea-şi zice cu tainică mulţumire: „Aşa are să fie Persida mea!" Iar dacă bărbat e cel ce-i place, ea-şi zice: „Aşa are să fie Trică al meu!"

Ioan Slavici, *Mara*

1. Indică numărul de litere şi de sunete din cuvintele: *ciorapi, căci, zice, orişicine.*

2. Identifică, în primul enunţ, patru cuvinte care conţin diftongi şi unul care conţine vocale în hiat. Subliniază-le!

....

....

....

....

3. Încercuieşte varianta corectă pentru fiecare cuvânt extras din text:

nouă	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
dea	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
avea	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
ştia	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
niciunul	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
ciorapi	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
dacă-i	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
femeie	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
tainică	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
meu	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete
fie	diftong / triftong / hiat / niciun grup de sunete

4. Subliniază semivocalele din cuvintele:

nouă, mea, tainică, avea, econoama

II. Transcrie din lista de mai jos cuvintele care conţin triftong:

străluceau, tigroaică, miopie, florăreasă, lupoaică, inimioară, mi-ai (spus), ei, el, ne-am (întâlnit), ce-au (păţit).

III. Citeşte versurile de mai jos, apoi rezolvă cerinţele.

a. *Voinicii cai spumau în salt;*
Şi-n creasta coifului înalt
Prin vulturi vântul viu vuia,
Vrun prinţ mai tânăr când trecea
C-un braţ în şold şi pe prăsea
Cu celălalt.

Iar mai spre-amiazi, din depărtări
Văzutu-s-a crescând în zări
Rădvan cu mire, cu nănaşi,
Cu socri mari şi cu nuntaşi,
Şi nouăzeci de feciораşi
Veneau călări...

G. Coşbuc, *Nunta Zamfirei*

b. *Haid, săriţi, flăcăi, ce sfântul!*
După mine, că-i potop,
Bateţi cu necaz pământul,
Că tot el ne-nchide gura,
Daţi cu toţi tropotitura,
Tot mai scurt, şi trop!

G. Coşbuc, *Hora*

c. *Sar deodată,*
Dau cu ciocul.
Cad alături,
Schimbă locul.
Bat din aripi,
Dau din gheare.
Unul cade,
Altul sare...
Iar s-atacă,
Iar se pişcă...

Dar deodată nu mai mişcă...
Faţă-n faţă, multă vreme,
Stau aşa, ca două gheme
Neclintite
Şi zburlite,
Până când, pe nesimţite,
Unul părăseşte sfada,
Întorcându-se cu coada...

George Topîrceanu, *Un duel*

1. Precizează câte litere şi sunete sunt în cuvintele: *voinicii, feciorași, trecea, închide, ciocul, schimbă, gheara.*

....
....
....
....
....
....
....

2. Notează, din cele trei texte, cuvintele care conţin grupurile de sunete învăţate.

Diftongi	**Triftongi**	**Vocale în hiat**

3. Identifică imaginile auditive şi dinamice din primul text.

....
....
....

4. Identifică sursele muzicalității din textul al doilea, la nivel fonetic.

....

....

....

5. Precizează tipul de rimă din ultimul text și efectele sale stilistice.

....

....

FIȘIER TEORETIC II

Reguli de despărțire în silabă	**Exemplu**
1. cv/cv	*ma-să*
2. vc/cv **Excepție** Grupurile formate din consoanele **b, c, d, g, h, p, t, v +l, r** trec împreună în silaba următoare. Exemplu: cla-ri-ta-te	*car-te*
3. vc/ccv **Excepție** Grupurile **lpt, mpt, mpț, ncș, nct, ndv, rct, rtf, stm** se despart după a doua consoană. Exemplu: punc-tu-a-ți-e	*al-bas-tru*
4. v/v	*i-de-e, a-le-e*

FIȘĂ DE LUCRU II

Despărțirea în silabe

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele date.

Rareori numai, albastrul limpede al cerului adânc se pătează de câte un punct negru, dar trecător: e un vultur prădalnic care ochește poate din înălțimile văzduhului vreo sprintenă veveriță; glasul vântului îți strânge inima... atât e de tânguios și de întristător! S-ar zice că iulie se schimbă aici în fratele mai tânăr al lui decembrie; aceiași ochi, aceeași privire aspră, același glas, aceleași sprâncene încruntate! Numai căruntețea îi lipsește spre a se îndeplini asemănarea.

Calistrat Hogaș, *Pe drumuri de munte*

1. Desparte în silabe cuvintele extrase din text:

rareori ....

albastrul ....

prădalnic ....

înălțimile ....

văzduhului ....

2. Transcrie din text:

- două cuvinte monosilabice ....
- două cuvinte bisilabice ....
- trei cuvinte trisilabice ....

3. Precizează ce reguli de despărțire ai folosit pentru cuvintele subliniate din ultimul enunț.

....

....

....

II. Alege varianta de despărțire corectă pentru cuvintele de mai jos:

toa-le-tă	to-a-le-tă
toas-ta	to-as-ta
tro-i-ță	troi-ț-ă
tro-tuar	tro-tu-ar
pleoa-pă	ple-oa-pă
pri-mor-di-al	prim-or-dial
coa-fa	co-a-fa
cer-no-ziom	cer-no-zi-om
ches-ti-o-nar	ches-tio-nar
su-biect	su-bi-ect
mau-so-leu	ma-u-so-leu
i-me-di-at	i-me-diat
si-no-nim	sin-o-nim
pa-no-ra-mă	pan-o-ra-mă
ma-nus-cris	ma-nu-scris

ITEMII A. 5 și 6

Dragi elevi, itemii 5 și 6 vizează următoarea competență:
1.1 dovedirea înțelegerii unui text literar sau nonliterar, pornind de la cerințe date.

Conținuturile asociate aceseia sunt:

- idei principale, idei secundare; ordinea logică și temporală a ideilor/a întâmplărilor dintr-un text;
- moduri de expunere (narațiune, descriere, dialog);
- structuri în textele epice (logica acțiunii, timp, spațiu, modalități de caracterizare a personajelor, relațiile dintre personaje, naratorul) și lirice (concordanța dintre forma grafică a poeziei și ideea transmisă de aceasta, eul liric);
- subiectul operei literare, momentele subiectului;
- procedee de expresivitate artistică în textele studiate (figuri de stil: personificarea, alegoria, repetiția fonetică/ aliterația, metafora, hiperbola, epitetul, comparația, repetiția, enumerația, antiteza);
- sensul propriu și sensul figurat al unor cuvinte într-un context dat;
- elemente de versificație (măsura, rima, piciorul metric, ritmul, versul, strofa);
- trăsăturile specifice genului epic, liric și dramatic în opere literare la prima vedere;
- trăsături ale speciilor literare: basmul popular, pastelul, fabula, doina populară, balada populară.

Pentru a veni în ajutorul vostru, v-am pregătit, mai jos, câteva observații privind tipurile de itemi posibili, un fișier teoretic și fișe de lucru utile în sistematizarea materiei.

TIPURI DE ITEMI

Itemi posibili	**Observații**
1. Notează două idei principale/ secundare din text.	Citește cu atenție textul și formulează fiecare idee într-un enunț. **Amintește-ți!** *Ideea principală* reprezintă informația esențială dintr-o secvență de text. *Ideea secundară* conține detalii ce completează informația adusă de ideea principală.
2. Identifică un mod de expunere în textul dat.	Nu confunda modurile de expunere!
3. Transcrie o secvență care ilustrează o modalitate de caracterizare a peronajului.	**Amintește-ți!** 1. *Modalități directe:* de către narator, de alte personaje, autocaracterizarea 2. *Modalități indirecte:* prin gesturi, fapte, atitudini, mediul în care se află sau din care provine, gânduri, limbaj, nume, relațiile cu alte personaje
4. Notează două secvențe care ilustrează dimensiunea spațială/ temporală.	Transcrie cu atenție secvențele cerute și nu le confunda între ele! Poți alege structuri care conțin substantive *(dimineață, grădină),* adverbe *(azi, aici),* locuțiuni adverbiale *(cu noaptea-n cap, în față)* etc.
5. Transcrie o secvență care ilustrează o trăsătură fizică/ morală a unui personaj.	Citește cu atenție textul! Unele trăsături pot fi deduse din fapte, gesturi, limbaj!
6. Notează două mărci ale naratorului prezente în text.	Amintește-ți că există mai multe tipuri de narator!
7. Precizează un/ două moment(e) al(e) subiectului prezente în text.	Ține cont de ordinea momentelor acțiunii!
8. Identifică o figură de stil indicată/ un tip de imagine artistică în text.	Trebuie să citești cu atenție textul și să transcrii integral, marcând, prin ghilimele, secvența care conține figura sau imaginea cerută. **Amintește-ți!** ***Imaginea artistică*** este forma estetică prin care autorul își exprimă trăirile și emoțiile. Se adresează unuia dintre simțuri și, de aceea, există mai multe categorii: vizuale, auditive, olfactive, tactile, dinamice, statice, gustative. Formal, se realizează prin figuri de stil.

9. Identifică, în text, două cuvinte folosite cu sens figurat.	Aminteşte-ţi distincţia sens propriu/ figurat!
10. Precizează tipul de rimă/ritm/măsură în poezia citată.	**Rima** - reprezintă potrivirea armonioasă din punct de vedere acustic a silabelor de la sfârşitul unor versuri: împerecheată - aabb; îmbrăţişată - abba; încrucişată - abab; monorima - aaaa. **Ritmul** - reprezintă succesiunea regulată a unor silabe accentuate şi neaccentuate. a) trohaic - alcătuit din două silabe, din care prima este accentuată, iar a doua neaccentuată. b) iambic - alcătuit din două silabe, din care prima este neaccentuată, iar a doua accentuată. **Măsura** - reprezintă numărul silabelor dintr-un vers.
11. Ilustrează, pe baza textului, apartenenţa acestuia la un gen literar/specie literară.	Repetă trăsăturile genurilor şi ale speciilor literare! **Genurile** din programa de examen sunt: epic, liric şi dramatic. **Speciile literare** din programă sunt: basmul popular, pastelul, fabula, doina populară, balada populară.

FIŞIER TEORETIC I

Elemente specifice	**Genul epic**	**Genul liric**	**Genul dramatic**
1. Felul în care autorul îşi exprimă sentimentele, ideile şi trăirile	În mod indirect, prin acţiuni şi personaje.	În mod direct.	În mod indirect, prin acţiuni şi personaje.
2. Forma textului poate fi şi în versuri	De obicei în proză, dar poate fi şi în versuri.	De obicei în versuri, dar poate fi şi în proză.	De obicei în proză, dar poate fi şi în versuri.
3. Structura	În părţi, capitole.	În versuri şi strofe.	În acte, tablouri, scene.
4. Instanţele comunicării	a) naratorul - prezintă faptele b) personajele - participă la acţiune.	Eul liric în diverse ipostaze: îndrăgostitul, creatorul, contemplatorul etc.	Autorul (apare în indicaţiile scenice) şi personajele.

5. Elemente de construcție a discursului literar	Acțiunea reprezintă o succesiune de întâmplări ce creează un fir narativ, caracterizat prin unitate compozițională. Aceasta respectă momentele subiectului: expozițiunea, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant, deznodământul.	Textul este construit pe baza unor secvențe lirice, planuri, tablouri.	Opera dramatică respectă regula celor trei unități: limitare în timp, spațiu și acțiune. Indicațiile scenice sau didascaliile sunt așezate între paranteze și fac precizări despre decor, relațiile dintre personaje, starea lor interioară etc. Conflictul dramatic constă în confruntarea a două personaje, idei, situații.
6. Moduri de expunere	Narațiunea, dialogul, descrierea, monologul interior.	Monologul liric, descrierea, monologul adresat.	Dialogul dramatic este predominant, personajele comunicând prin replici. Acesta poate alterna cu narațiunea, descrierea și monologul.
7. Coordonate spațio-temporale	Reprezintă timpul și spațiul acțiunii: a. timpul poate fi un singur moment sau o perioadă mai mare, real sau imaginar; b. spațiul poate fi structurat pe mai multe planuri: real, imaginar, terestru, cosmic etc.	Sunt subiective, reprezentând felul în care percepe autorul realitatea.	Fiind destinată reprezentării scenice, timpul și spațiul sunt limitate.
8. Expresivitatea	Se manifestă la mai multe niveluri: fonetic, morfologic, lexical, semantic, stilistic.	Este mai accentuată prin raportare la textul epic. Se manifestă la aceleași niveluri.	Se manifestă la mai multe niveluri: fonetic, morfologic, lexical, semantic, stilistic. Pot apărea ironia, comicul, satira, mai ales în comedii.

9. Muzicalitatea	Este generată de anumite repetiții, aliterații, asonanțe, gerunzii etc.	Este rezultatul elementelor de prozodie, dar și al figurilor de sunet, repetiții, gerunzii etc.	Poate fi generată de anumite repetiții cu rolul de a sublinia anumite tipologii umane sau idei.

FIȘĂ DE LUCRU I

Genul epic

I. Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă cerințele date:

După astfel de seri, care ajunseseră să fie însuși aerul vieții mele singure și frustrate, după plimbările de cârtiță prin continuum-ul realitate-halucinație-vis ca printr-un triplu imperiu inextricabil, mă trânteam în pat și luam la întâmplare o carte din vraful de jos de lângă ladă. Citeam aproape toată noaptea. Cărțile veneau la timp, într-un mod misterios, de parcă ar fi fost piesele de puzzle ale unei imagini limpezi și totuși de neînțeles, incomplete, un fel de supercarte apărută la granița cărților cu mintea mea. Citeam adânc în noapte, tăcerea țiuia tot mai tare, uneori o insectă se rotea zbârnâind în abajur, frigându-se de becul fierbinte. Câte un camion făcea să tremure geamurile. Clipeam tot mai des, mai repede cu pleoapa dreaptă, mai șovăitor cu cea stângă. Îmi aduceam aminte de serile în care trebuia să-mi închid ochiul cu degetele ca să pot dormi. De zilele când râdeam doar cu o singură jumătate a feței, pe când cealaltă rămânea posacă și sinistră. Acum, când clipeam repede, îmi zvâcneau supărător și mușchii orbiculari ai gurii, iar când eram obosit, o sudoare rece îmi țâșnea din porii obrazului stâng.*

Mircea Cărtărescu, *Orbitor. Aripa stângă*

* **inextricabil** – foarte încurcat, de neînțeles

1. Transcrie o imagine vizuală și una auditivă.
- Imagine vizuală ....
- Imagine auditivă ....

2. Selectează din text un epitet și o enumerație.
- Epitet ....
- Enumerație ....

3. Precizează tipul de narator prezent în text.

....

....

4. Transcrie două structuri care conțin trăsături ale personajului.

....

....

5. Ilustrează, pe baza textului, apartenența acestuia la genul epic. Oferă două argumente în acest sens.

....

....

....

....

6. Notează două secvențe care ilustrează dimensiunea temporală.

....

....

II. Citește textul, apoi scrie răspunsul la cerințele date:

În lumea asta se cuvine
Să te ajuți cu orișicine.
Murind, vecinul tău de lângă casă
Pe tine toate grijile le lasă.
Măgarul, copleșit de-așa poveri
- Fiind în slujba unor mari boieri -
Rugă un Cal ce-avea pe dânsul șa
O parte din povară doar să-i ia,
Că altfel n-o s-ajungă în viață la oraș:
- „Ar fi nimica toată o parte din samar."
Dar Murgul boiernaș
Refuză și își vede de drum, fără habar,
Așa încât Măgarul muri pe drum, răpus
De-atâta greutate...
Și Murgul duse toate poverile în spate,
Căit, precum și pielea Măgarului în plus.

Jean de la Fontaine, *Calul și Măgarul*

1. Menționează, într-un enunț, motivul morții măgarului.

....

2. Precizează tipul de rimă utilizată în textul dat.

....

3. Transcrie câte o structură definitorie pentru fiecare personaj.

Calul ....

Măgarul ....

4. Ce tipologie umană ilustrează fiecare dintre personajele textului?

....

....

5. Precizează două moduri de expunere prezente în text.

....

....

6. Argumentează apartenența textului la specia fabulă, oferind două exemple din text.

....

....

....

....

FIŞĂ DE LUCRU II

Genul liric

I. Citeşte cu atenţie textul, apoi scrie răspunsul la cerinţele date.

Privesc grăbiţii nouri ce-alunecă pe zări,
Topindu-se departe şi revenind întruna.
Parcă-mi trimit tăcute, nostalgice chemări,
Ei, fraţii cu dreptatea, cu ziua şi cu luna.

Oceane mari de apă pe-a cerului genuni
Câteodată-s limpezi ca lacrima pe-o pleoapă,
Revarsă altădată şi trăsnet şi furtuni -
Rămân aceleaşi totuşi oceane mari de apă.

Ce chipuri prinde-n slavă al norilor convoi!
Centauri, turme, nave, creneluri de redută...
Noi îi urâm când grindini revarsă peste noi,
Noi îi iubim, cu stropii lor calzi, când ne sărută.

Nicolae Labiş, *Nouri*

1. Precizează două mărci lexico-gramaticale specifice eului liric.

....

....

2. Identifică două trăsături specifice genului liric existente în text.

....

....

3. Precizează ce fel de ritm este prezent în poezie.

....

4. Notează două moduri de expunere ce apar în text.

....

....

5. Transcrie două secvenţe care ilustrează dimensiunea temporală.

....

....

II. Citeşte cu atenţie textul, apoi scrie răspunsul la cerinţele date.

În fiecare seară, de-un timp, stau cu mirare
Şi-ascult ce straniu cântă tumultuoasa mare.

Atent îmi plec urechea, şi-ascult notele-i grele,
Ascult, cătând pe-ncetul să mă deprind cu ele,

Să-mi lămuresc ce-o doare când spumegă de ură,
Ce vrea să spuie marea cu-nfricoşata-i gură.

Dar apele-i țin taina, schimbând a ei cântare,
Acum, parcă se joacă zvârlind mărgăritare,

Și-acum, ca supt imperiul unei porunci secrete,
Își părăsește jocul, și-n larmă de trompete

Își trâmbiță mânia, iar miile-i de creste
Le umflă în talazuri, în larguri dând de veste,

Că cineva ascultă și-nseamnă cu mirare
Ce poate să surprindă din larga ei cântare.

Dimitrie Anghel, *Cum cântă marea*

1. Selectează din text două imagini artistice diferite.

....

....

2. Precizează tipul de rimă și măsura primelor două versuri ale poeziei.

Rima ....

Măsura ....

3. Notează un mod de expunere ce apare în text.

....

4. Identifică două elemente specifice pastelului prezente în text.

....

....

5. Transcrie două secvențe care ilustrează dimensiunea temporală.

....

....

FIȘĂ DE LUCRU III

Genul dramatic

I. Citește cu atenție textul, apoi scrie răspunsul la cerințele date.

SCENA III

ACEIAȘI - **SPIRIDON** (aducând o gazetă)

JUPÂN DUMITRACHE (lui Spiridon): *Dar mai mult nu puteai să șezi, mă?*

SPIRIDON: *Vezi că era mulți muștirii*, jupâne, până să-mi dea madama gazeta.*

(Ipingescu ia gazeta)

JUPÂN DUMITRACHE: *Mă Spiridoane, fii băiat de treabă, mă, că iau pe sfântul Niculae din cui![...]*

SPIRIDON: *Da' de ce, jupâne?*

JUPÂN DUMITRACHE: *Atâta-ți spui eu ție: 'aida! du-te iute și cere cocoanii să-mi dea sabia și cintironul*.* (Spiridon pleacă.) *Chiriac băiete,* (îl ia la o parte) *ia vezi, știi că am ambiț, țiu când e la o adică...*

CHIRIAC: *Lasă, jupâne, mă știi că consimț la onoarea dumitale de familist.*

JUPÂN DUMITRACHE: *Ei! ia vezi...*

CHIRIAC: *N-ai grije, jupâne... Eu mă duc să închiz cantorul* şi magazia.* (către Ipingescu, care, de când a adus Spiridon gazeta, a sorbit-o cu ochii pe toate feţele.) *Bonsoar, nene Nae.*

IPINGESCU: *Salutare, onorabile!*

(Chiriac iese, prin fund, după ce a schimbat gesturi de înţelegere, despre onoarea de familist, cu jupân Dumitrache.)

SPIRIDON (vine din dreapta cu sabia şi cintironul): *Iaca, na, jupâne, poftim.*

JUPÂN DUMITRACHE: *Ce făcea cocoana, mă?*

SPIRIDON: *Cosea galoanele la mondirul* lui nea Chiriac.*

JUPÂN DUMITRACHE: *Ce a zis?*

SPIRIDON: *Zicea că să vii mai devreme la noapte, că-i e urât singură-n casă.*

I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*

***muşteriu** - client
***cintiron** - centură militară
***cantor** - tejghea
***mondir** - uniformă militară

1. Precizează, într-un enunţ, motivul întârzierii lui Spiridon.

....

2. Notează două structuri care fixează dimensiunea spaţială.

....

....

3. Numeşte personajele participante la acţiune.

....

4. Formulează două idei principale/ secundare din text.

....

....

5. Precizează care este modul de expunere predominant şi rolul său în text.

....

....

6. Ilustrează două trăsături ale genului dramatic, pe baza textului suport.

....

....

II. Citeşte cu atenţie textul, apoi scrie răspunsul la cerinţele date.

Dora: *Bine că mai avem anul ăsta şi scăpăm.*

Carmen: *Care an? Mai avem o lună şi jumătate. O lună, tu!*

Dora: *Şi bacul, crezi că-l luăm, tu?*

Carmen: *Dac-om învăţa tot ca astăzi, îl luăm sigur... peste 2-3 ani.*

Dora: *Da' cum să-nveţi, tu, într-o zi ca asta? Duminică! Mai! Soare! Cofetăriile sunt pline. Au început să facă şi îngheţată. Cafe-glace, tu! Mai bine fumez o ţigară, că mă doare capul.*

Carmen: *Păi de fumat te doare!*

Dora: *Nu! Mă doare că e duminică. Că e primăvară şi că trebuie să stau închisă în casă şi să tocesc. Hai să începem de mâine, că tot e luni!*

Carmen: *Nu se poate. Ne-am jurat că de azi începem să învățăm pentru bac! Cu ce începem?*

Dora: *Cu istoria.*

Carmen: *Citești tu, sau citesc eu?*

Dora: *Citește tu.*

Carmen: *Dar să nu caști! Mai bine să citim câte două pagini fiecare. Două eu, două tu.*

Dora: *Bun! Și căscăm cu rândul.*

Carmen: *Ștefan cel Mare: 1457-1504.*

Dora: *Oooofff! De ce o fi domnit și ăsta atâtea pagini?*

Tudor Mușatescu, *Profesorul de franceză*

1. Numește personajele textului.

....

2. Menționează, într-un enunț, motivul nemulțumirii Dorei, așa cum reiese din a cincea replică.

....

....

3. Formulează două idei principale/ secundare din text.

....

....

4. Precizează care este modul de expunere predominant și rolul său în text.

....

....

6. Ilustrează două trăsături ale genului dramatic, pe baza textului suport.

....

....

7. Precizează o modalitate de caracterizare pentru personajul Carmen.

....

....

8. Numește atitudinea Dorei, așa cum reiese din ultima replică.

....

FIȘIER TEORETIC II

FIGURA DE STIL	Definiție și observații
Personificarea [fr. *personnifier*] este figura de stil prin care lucrurilor, obiectelor li se atribuie însușiri umane.	*Îmi cade cerul în genunchi* (Marin Sorescu, *Lumina dată*)
Alegoria [fr. *allégorie* – „desfășurare a închipuirii"] este un procedeu literar constând în exprimarea unei idei abstracte prin mijloace concrete; altfel spus, este o amplă metaforă ce permite un transfer din planul abstract / profund al înțelesurilor, într-un plan de suprafață, figurativ.	*Într-o grădină,/ Lângă-o tulpină,/ Zării o floare ca o lumină./ S-o tai, se strică;/ S-o las, mi-e frică; /Că vine altul și mi-o ridică.* (Ienăchiță Văcărescu)

Aliterația [fr. *allitération,* „repetarea aceleiași litere"] – figură de sunet care constă în repetarea consoanelor, de obicei, din rădăcina cuvintelor, pentru obținerea unei efect auditiv, eufonic.	**Atenție!** Aliterația contribuie la realizarea muzicalității Ex. *Prin vârfuri vântul viu vuia* (G. Coșbuc, *Nunta Zamfirei*)
Metafora [gr. *metaphora,* „transport, transfer"] – figură de stil care constă în denumirea unui obiect, lucru, printr-un altul, pe baza unei analogii. Este, de fapt, o comparație din care lipsește elementul de legătură (*ca, precum, asemenea* etc.).	*Cartea mea-i, fiule, o treaptă* (T. Arghezi, *Testament*)
Hiperbola [fr. *hyperbole*] – figură de stil ce constă în exagerarea, prin amplificare sau diminuare, a unei trăsături/ a unui obiect.	Se realizează prin comparații sau prin metafore. *Vodă-i un munte* (G. Coșbuc, *Pașa Hassan*)
Epitetul [gr. *epitheton,* „cuvânt adăugat"] – figură de stil prin care se atribuie însușiri neobișnuite unui obiect, fenomen sau acțiune.	**Atenție!** Nu orice adjectiv este și epitet, doar cel care este expresiv. *iubite înger scump* (Mihai Eminescu, *Din valurile vremii...*)
Comparația [lat. *comparatio,* „asemănare, stabilire"] – figură de stil prin intermediul căreia un termen numit comparat este apropiat de alt termen numit comparant prin intermediul unui adverb ce semnifică asemănarea lor (*ca, precum, cum*).	*Pe un deal răsare luna ca o vatră de jăratic.* (Mihai Eminescu)
Repetiția [fr. *repétion,* lat. *repetitio*] – figură de stil care constă în repetarea unei structuri pentru a accentua o impresie.	*Tremur, tremur,/tremur.../Orice ironie/ Vă rămâne vouă* (George Bacovia, *Rar*)
Enumerația [fr. *énumération*] – este o figură de stil care constă în înșiruirea unor termeni cu sensuri apropiate pentru accentuarea ideii exprimate.	*Filosofii, scriitorii, oamenii de știință au încercat să descopere misterul ființei umane, dar nu au reușit în totalitate.*
Antiteza [lat. lit. *antithesis*] – figură de stil ce constă în asocierea într-un enunț a unor semnificații opuse pentru a scoate în evidență caracteristicile lor.	Se poate realiza între doi termeni, dar și între două personaje, idei. Ex. *Vreme trece, vreme vine...* (Mihai Eminescu, *Glossă*)

FIȘĂ DE LUCRU

Figurile de stil și imaginile artistice

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi răspunde cerințelor.

Vii să-mi bați iar la fereastră
Tânăr soare auriu,
Și zăpada de pe coastă
Fuge ca argintul-viu.

Saltă gureșe șuvoaie
Spumegate și zglobii,
Cântă cinteze-n zăvoaie
Și-n văzduhuri ciocârlii!

Ca zăpada care piere
După veacul iernei greu,
Piei și tu de-acum, durere,
Iarna sufletului meu!

Șt. O. Iosif, *Cântec de primăvară*

1. Identifică în prima strofă:
- o personificare ....
- un epitet ....
- o comparație ....

2. Găsește în ultimele două strofe trei figuri de stil diferite și precizează ce tipuri de imagini artistice creează.

Figura de stil	**Imaginea artistică**

3. Ce sentiment/e al/ale eului liric este/sunt redat(e) prin secvența: *Piei și tu de-acum, durere, / Iarna sufletului meu!*

....
....

II. Citește fragmentul citat și rezolvă cerințele.

Ea bogată, eu sărac; ea curtenită, eu izgonit și disprețuit; ea slabă, mică și palidă, eu voinic, mare și rumen; ea slujită de o familie întreagă de slugi, eu slugărnicind tocmai când viața are mai mult amor propriu și mai curat entuziasm; ea ignorantă ca un copil ce abia se înalță clătinându-se pe picioare, eu obosit de-atâtea tomuri, de-atâtea experiențe, de-atâta știință de carte și de meditații, cât abia poți înghesui într-o bibliotecă; ea trăind o viață de vise, eu reducând lumea la o mașină care se mișcă și se cumpănește pe picioare și pornește în tăria unei mișcări inițiale care nu se stinge decât atunci când oasele se usucă, mușchii seacă, nervii se apătează și arterele se îngroașă. Astfel ne întâlnirăm pe aceeași cale.

Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Liniște*

1. Identifică figura de stil care stă la baza fragmentului și transcrie trei exemple prin care se realizează aceasta.

....

....

....

....

2. Precizează ce figură de stil se află în secvența: *eu obosit de-atâtea tomuri, de-atâtea experiențe, de-atâta știință de carte și de meditații.*

....

3. Transcrie o comparație și comentează-o pe scurt.

....

....

....

III. Precizează ce figuri de stil apar mai jos și care este efectul lor stilistic.

Secvența dată	**Figuri de stil și rolul lor stilistic**
Cuvintele se revărsau ca o vâltoare de scântei gata să aprindă tot ce întâlnește în cale. (Liviu Rebreanu, *Răscoala*)	
Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)	
Priveam fără de țintă-n sus *Într-o sălbatică splendoare.* (George Coșbuc, *Vara*)	
Văd poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere. (Mihai Eminescu)	

FIȘIER TEORETIC III

SPECII LITERARE	Trăsături ce pot fi ilustrate pe textul suport
BASMUL POPULAR	• confruntarea dintre bine și rău; • formule specifice: inițială, mediană și finală; • prezența obiectelor miraculoase; • folosirea unor cifre simbolice: 3,7, 9 etc.; • timpul și spațiul sunt vagi, neprecizate; • protagonistul este înzestrat cu însușiri supranaturale.
FABULA	• este structurată în două părți: prima este narativă (întâmplarea propriu-zisă), iar a doua este morala; • personajele sunt personificate; • coordonatele spațio-temporale nu sunt clar precizate.
BALADA POPULARĂ	• acțiune simplă; • personaje puține ca număr, aflate în relație de antiteză; • protagonistul are însușiri excepționale.

PASTELUL	• tabloul descris generează sentimente puternice; • perechea substantiv-adjectiv; • figuri de stil și de imagini artistice.
DOINA POPULARĂ	• se deschide cu o formulă tipică; • cuprinde motive literare folclorice; • prozodie de tip folcloric: ritmul trohaic, rima împerecheată, măsura de 7-8 silabe; • termeni populari/ regionali.

FIȘĂ DE LUCRU III

Speciile literare

A. Basmul popular

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

La coliba pescarului a trăit copilul până ce-a crescut mare și-a învățat, și el, meșteșugul pescăritului. Pescarul era acum bătrân și nu mai putea pescui, dar Alesandru, ca om harnic și băiat de omenie, câștiga atâta ca să poată trăi el, bătrânul și baba moșneagului liniștiți! Dă Dumnezeu însă că moare pescarul și moare și baba lui, și rămâne Alesandru numai singur. Acum pescuia el numai pe seama lui. Dar gândeai că e făcătură, de când murise pescarul cel bătrân mai că nu mai erau pești în Dunăre; umbla bietul copil ziua deplină altă dată, și nu-i prindea mreaja niciun pește. Odată, necăjit cum era, și dară și flămând, aruncă mreaja în Dunăre și nu mai merge la ea până a doua zi la amează. Atunci se duce și trage mreaja. Nu era în ea nimic altă decât o mreană, e drept că foarte frumoasă. Noa, o ia el în mână și o duce la colibă [...] să o frigă pe cărbuni, că era mai leșinat de foame, săracul!

Dar când dă să o spintece, mreana îi scapă din mână și, cum cade jos, cum se face o drăguță de fată ca ruptă din soare și îmbrăcată colea ca o zână: cu ie albă ca laptele, împănată cu flori galbene, roșii și vinete de mătase, cu catrință ca fetele noastre, cu pieptăruț mândru, tot pene, și cu părul slobozit pe spate.

– Nu mă spinteca, Alesandre, zise ea, că eu sunt rânduită de Dumnezeu să-ți fiu soție!

– După ce văd că ești om ca și mine, cum să te spintec?! zise Alesandru, dar eu gândeam că tu ești mreană!

– Eu sunt Zâna Apelor, zise fata, și la porunca lui Dumnezeu am intrat în mreaja ta și, pentru binele tău și al altor oameni, trebuie să-ți fiu soție!

Zâna apelor, culeasă de Ion-Pop Reteganul

1. Scrie două idei principale/ secundare din text.

....

....

2. Notează câte două structuri ce fixează:

a. Dimensiunea spațială ....

b. Dimensiunea temporală ....

3. Identifică o trăsătură specifică basmului popular și ilustreaz-o pe baza textului.

....

....

4. Transcrie două secvenţe ce redau trăsături fizice/ morale ale personajului Alesandru.

....

....

5. Menţionează ce reacţie are personajul masculin la vederea fetei.

....

....

6. Identifică două moduri de expunere şi exemplifică-le pe baza textului.

....

....

II. Citeşte cu atenţie textul de mai jos, apoi rezolvă cerinţele.

A fost odată un moş şi o babă. Şi erau bătrâni ca vremea, şi albi ca omătul de cărunţi ce erau. Nici avere nu aveau mai mult decât o căsuţă, dar nici vreo mângâiere nu aveau, că mângâierea omului la bătrâneţe sunt copiii, iar ei copii nu avură nicicând. [...]

Într-o zi de primăvară iară merge moşneagul în pădure să aducă vro două crengi şi să se şi războune oleacă, că de astă toamnă tot pe tăciuni clocise, cât fu iernița de mare, nu se încumetase să meargă la pădure.[...] Cum mocoşia el aşa printre cele vreascuri, iar îi veni în minte necazul lui cel vechi, şi-şi gândi: Tu, Doamne, încă nu eşti cu dreptate; la câte un om dai prea mulţi copii, iar la altul deloc; nu mi-ai putut da şi mie batăr unuţul? [...]

— Da ce faci, babă? zise el trecând pragul, gata-i mămăliga?

— Gata moşnege, răspunse baba, îi gata şi bună dar stai oleacă unde eşti, pân-oi aprinde hopaiţul, să nu-mi calci în covăţică să-mi faci o poznă.

— Ce poznă să-ţi fac? Ce ai tu în covăţică? Că ştiu că n-ai copil adormit!

— Vei vedea dumneata îndată ce am, numai stai locului pân-oi aprinde hopaiţul. [...]

Moşneagul sta ca pe spini lângă uşă, de abia aştepta să se facă zare de lumină în casă să vadă el ce-i în covăţică? Adică acolo dormea un copil sugându-şi degeţelul, iar moşneagul mai înlemni când îi zări faţa.

— Al cui e, babă? întrebă el după ce se mai deştebăli de cap.

— Al nostru, moşnege, tot e al nostru, după Dumnezeu Sfântul.[...]

— D-apoi cum? ian spune-mi să te înţeleg?

— Aşa, moşule, că după ce ai mers dumneata la pădure, n-am avut ce lucra, mi-a fost urât în casă şi am ieşit afară. Acolo la soare mă prăjii cât mă prăjii, apoi îmi veni în minte să mă joc ca băieţii, că bag-seamă omul dacă îmbătrâneşte, ajunge în mintea copiilor, şi am făcut din lut un copilaş şi l-am pus colea în covăţică şi am prins a-l legăna, ba încă i-am şi cântat. Deodată numai simt că copilul meu se mişcă; eu mă spăriai, dar el mă întări în fire că prinse a vorbi şi-mi zise:

— Nu te teme, mamă, că nu-s nici o nălucă, eu sunt copilul dumitale. Şi din minuta aceea, moşnege, noi suntem cu copil, şi ce copil! azi l-am făcut din lut şi azi a şi înviat şi a prins a vorovi; e isteţ de Doamne apără! e năzdrăvan, moşule.*

Ion năzdrăvanul din lut, cules de George Brătean

***vorovi** - a vorbi

1. Notează două idei principale/ secundare din text.

....

....

2. Transcrie câte o secvență ce ilustrează o trăsătură pentru personajul:
a. baba ....
b. moșneagul ....

3. Ilustrează două particularități ale basmului popular, pe baza textului.
....
....

4. Precizează ce rol are structura *A fost odată un moș și o babă.*
....
....

5. Transcrie două structuri ce fixează dimensiunea spațială.
....
....

6. Menționează care este modul de expunere predominant în text.
....
....

7. Notează două trăsături ale copilului din lut.
....
....

8. Prezintă, într-un enunț, reacția bătrânului la vederea copilului.
....

9. Explică, pe baza textului, de ce nu fusese moșneagul după vreascuri, în timpul iernii.
....
....
....

B. Fabula

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

Un poloboc cu vin
Mergea în car pe drum, încet și foarte lin;
Iar altul cu deșert, las' că venea mai tare,
Dar și hodorogea,
Făcând un vuiet mare,
Încât cei trecători în laturi toți fugea:
Atunci când el folos nimica n-aducea.
Asemene în lume,
Acel ce tuturor se laudă și spune
În trebi puțin sporește.
Iar cel ce tace,
Și treabă face:
Acela pururea mai sigur isprăvește.

Alecu Donici, *Două poloboace*

1. Precizează care sunt personajele din acest text.
....
....

2. Transcrie câte o secvență ce ilustrează o trăsătură a fiecărui personaj.

....

....

3. Identifică morala fabulei și precizează care este rolul ei.

....

....

4. Numește un defect uman surprins în text.

....

5. Transcrie două structuri ce fixează dimensiunea spațială.

....

....

6. Menționează care este modul de expunere predominant în text.

....

7. Precizează care este măsura primelor patru versuri.

....

II. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele formulate.

Târându-și, o omidă, prelungu-i trup cu păr
Pe craca fără frunze a unui jalnic măr,
Se pomeni oprită de-un fluture nervos:
- „Să nu-ndrăznești, urâto, să-ți duci trupul bălos
Până aici la mine, căci o vei încurca!
Mă mir și-acum că Cerul, în direptatea Sa,
Vă lasă încă-n viață tot neamul hăbăuc!
Coboară, deci, de nu vrei în pumni să te apuc!"

După o săptămână, omida deveni
Un fluture femelă cum rar mai poți găsi.
Zburând din floare-n floare, se întâlni deodat'
Cu cel ce o jignise (acum, mai grizonat).
- „Frumoasa mea, hai spune-mi, te-am cunoscut cumva?
Căci ochii-ți, doi luceferi, parcă îmi spun ceva...
Oh!... Simt față de tine un dor de ne-nțeles
Și-aș vrea, de-ți face cinste, să fiu al tău ales!
Îți jur că-ți va fi bine căci eu sunt bun, cinstit
Și permanent în viață iubirii i-am slujit!..."
- „Destul!... spuse femela, fiindcă te știu demult
Și vocea-ți prefăcută nu vreau s-o mai ascult.
Deși spui că o viață iubirii i-ai slujit,
Eu m-am convins că nu ești decât un ipocrit!"

MORALA
De nu vrei ca în viață să-ți fie rău, ci bine,
Nu-ți arunca disprețul pe cel ce nu-i ca tine!
Chiar dacă el îți pare ca prost, urât, mișel,
Gândește-te c-odată ai fost exact la fel!

Daniel Roxin, *Omida și fluturele*

1. Răspunde la întrebările de mai jos:

a. Unde o întâlnește fluturele pe omidă prima oară?

....

b. De ce nu o recunoaște fluturele când o întâlnește a doua oară?

....

c. Ce îi propune fluturele în final?

....

2. Notează **A** în dreptul enunțului pe care îl consideri adevărat și **F** în dreptul celui fals.

.... Textul citat este nonficțional și are rol informativ.

.... Morala textului susține ideea că trebuie să facem distincția între aparență și esență.

.... Fluturele îi face omizii promisiuni deșarte.

.... Defectul surprins în text este ipocrizia.

3. Completează tabelul de mai jos cu trăsăturile fabulei, apoi ilustrează-le pe baza textului citat.

1. poate fi scrisă în .... sau în	
2. aparține genului ...., deci are..	
3. are o structură specifică: prima parte este ...., iar a doua	
4. morala poate fi	
5. animalele, plantele și obiectele sunt măști, în spatele cărora se ascund	
6. scopul autorului este	
7. figura de stil principală este	

4. Identifică modurile de expunere prezente în text.

....

....

....

5. Ce valori expresive dobândesc substantivele, adjectivele și adverbele în secvențele selectate?

Secvența	**Figura de stil**
eu sunt bun, cinstit	
ochii-ți, doi luceferi	
de nu vrei ca în viață să-ți fie rău, ci bine	

C. Balada populară

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

M-a făcut maica voinic,
Să n-am frică de nimic;
M-a făcut maica fecior,
Să dau taichii ajutor:
Să mă țiu pe la strimtori,
Pe la munți, în trecători,
În drum, pe la negustori,
Când se-ntorc din Râureni
Cu punga cu gălbiori
Și cu murgii sprinteori!

Şi cum sta
Şi cum vorbea,
Bine vorba nu-mi sfârşea,
Pinteni murgului că da,
Trei pistoale slobozea,
Nevăzut că se făcea
Şi gonea, măre, gonea,
Pân-la Olt că-mi ajungea,
Dincolo de Slatina;
Până-n malul Oltului,
La capătul podului.
– Foicică de lipan,
Măi podar,
Măi cârciumar,
Trage podul,
Să trec Oltul!
– L-oi trage
De mi-i da ortul!*
– Măi podar,
Măi cârciumar,
Ai auzit d-un Jiian,
D-un puişor de oltean
Şi d-un hoţ de căpitan
Ce căzneşte pe podari,
Bea vin de la cârciumari,
Ia mieii de la ciobani
Şi pâinea de la brutari,
Bea, mănâncă, nu dă bani?

Iancu Jianul, cules de Gheorghe Dem. Theodorescu

***ort** - monedă de argint de valoare mică, reprezentând a patra parte dintr-un leu vechi

1. Precizează două trăsături specifice genului epic, identificate în textul citat.

....

....

2. Transcrie două secvenţe ce ilustrează trăsături fizice/ morale ale personajului principal.

....

....

3. Menţionează care este rima textului.

....

4. Transcrie două structuri ce fixează dimensiunea spaţială.

....

....

5. Menţionează care este modul de expunere predominant în text.

....

6. Precizează care este măsura primelor două versuri.

....

7. Transcrie doi termeni populari/ regionali.

....

II. Citeşte cu atenţie textul de mai jos, apoi rezolvă cerinţele:

Foicică mărăcine,
Ascultaţi, boieri, la mine
Să vă spun pe „Corbea" bine!
Frunză verde pelinţă,
Zace-mi, zace în temniţă,
Pus de vodă Ştefăniţă,
Zace-mi Corbea viteazul,
Zace-mi Corbea haiducul.
În temniţă la Opriş
Unde-mi zace Corbea-nchis,
Şade-n apă
Până-n sapă
Şi-n noroi
Pân la turloi,
Cu lacăte pe la uşe
Cu mâini dalbe în cătuşe,
Iar la gât pecetluit
Cu cinci litri de argint,
Cum n-am văzut de când sunt.
Frunzuliţă trei foi late,
De ce în temniţă-mi şade?
Pentr-un paloş ferecat,

Numa-n aur îmbrăcat,
De nu știu cine furat;
Pentr-un roșu bidiviu,
Cal nebun, roșu zglobiu,
Ce-a fost prins de prin pustiu.
Și-n temniță de când șade?
De nouă ani jumătate
Ș-alte trei zile de vară;
Numele-i merge prin țară.

Corbea haiducul, cules de
Gheorghe Dem. Theodorescu

1. Răspunde la întrebările de mai jos:
a. Unde se află Corbea haiducul?
....
b. Ce acuzații i-au fost aduse lui Corbea?
....
c. Cine a ordonat închiderea bărbatului?
....

2. Completează tabelul de mai jos cu exemple din text care să ilustreze trăsăturile baladei populare.

1. formulele de deschidere	
2. elemente de prozodie	
3. protagonistul este bine individualizat	
4. textul aparține literaturii populare	
5. limbajul cuprinde termeni populari și regionalisme; apar diminutive cu rol afectiv	
6. acțiunea este simplă și lineară	

3. Identifică modurile de expunere prezente în text.
....
....

4. Precizează în ce tip de baladă populară se încadrează textul, din punct de vedere tematic.
....

5. Indică valoarea morfologică și rolul stilistic al pronumelui *mi* din secvența *De ce în temniță-mi șade.*
....
....

D. Pastelul

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele formulate.

Nimica n-are ca pădurea mai multe farmece s-atragă
Un suflet ce iubește taina frunzișelor cu umbră dragă
Și nicăieri nu poți mai bine de lumea-ntreagă să te pierzi
Decât pe-ngustele potece sub bolțile cu frunze verzi.

Frumos e muntele ce-nalță spre ceruri fruntea lui semeață,
Frumos e câmpul ce se-ntinde ca și o mare de verdeață,
Frumoasă, marea liniștită sau cu talazul răzvrătit,
Însă nimica cu pădurea nu poate fi asemuit.(...)

Alexandru Macedonski, *Pădurea*

1. Menționează tema poeziei.

....

....

2. Numește sentimentul/ sentimentele ce reiese/ reies din text.

....

....

3. Identifică două imagini artistice diferite și precizează felul acestora.

....

....

4. Precizează ce figuri de stil se află în secvențele selectate.

a. *Frumos e muntele ce-nalță spre ceruri fruntea lui semeață;*

....

....

....

b. *Frumos e câmpul ce se-ntinde ca și o mare de verdeață,*

....

....

....

c. *Decât pe-ngustele potece sub bolțile cu frunze verzi.*

....

....

....

5. Selectează două elemente cromatice din text.

....

....

6. Transcrie două structuri ce ilustrează perechea substantiv-adjectiv.

....

....

7. Precizează care este măsura primului vers.

....

II. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele formulate.

Doarme tainica grădină,
Și departe, -asemeni unei
Bărci de-argint rătăcitoare,
Dusă lin de unda mută,
Numai lebăda se mișcă
În singurătatea lunei,
Singură purtând solie
Dintr-o lume dispărută.

Mândra apelor crăiasă
Lunecă-n mișcări încete,
Și vâslind la întâmplare,
Dată visurilor pradă,
Leagănă pe-oglinda apei
Basmul vechi al unei fete
De-mpărat, mireasă tristă
În vesmântu-i de zăpadă. [...]

Astfel toată noaptea-și poartă
Palida-i melancolie.
Lunecând rătăcitoare,
Pradă visurilor dată...
Dorm palatele de aur
Scufundate pe vecie...
Tainic stuful doar suspină
Lângă țărm: „A fost odată...”

Șt.O. Iosif, *Lebăda*

1. Precizează cum este structurat textul.

....

....

2. Menționează care este timpul verbal dominant în text și care este rolul său stilistic.

....

....

3. Transcrie din text două perechi substantiv-adjectiv.

....

....

4. Menționează care este modul de expunere predominant în text.

....

....

5. Identifică în text:
- un epitet ....
- o metaforă ....
- o personificare ....

6. Transcrie două imagini artistice diferite din text.

....

....

7. Precizează care este sentimentul ce se desprinde din poezie.

....

E. Doina populară

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele formulate.

În noaptea Sântei-Mării
S-au vorbit vro trei copii
Să apuce-n codrul de tei
Să cerce de-s voinicei.
Pe unu-l chema Ciocan
Și avea-n mână-un buzdugan,
Pe-al doilea Busuioc
Și ținea potera-n loc.
Iar eu mă numeam Mihai
Și săream pe șapte cai
De striga Craiova vai!

Șapte ani am haiducit,
Pe ciocoi am îngrozit,
Dar pe când ne luptam noi
Au pierit doi într-o joi
Ș-am rămas eu singurel
Ca pe câmp un stejărel.
Singurel eu am rămas,
Dar de codru nu mă las!

Doina oltenească IV, culeasă de
Vasile Alecsandri

1. Menționează tema poeziei.

....

2. Precizează ce tip de doină ilustrează textul citat.

....

3. Numește două sentimente ce reies din text.

....

....

4. Identifică două imagini artistice diferite și precizează felul acestora.

....

....

5. Transcrie, din text, doi termeni populari/ regionali.

....

....

6. Identifică două diminutive şi precizează rolul lor stilistic.

....

....

7. Precizează două mărci lexico-gramaticale ale eului liric existente în text.

....

....

8. Indică tipul de rimă şi măsura primului vers.

....

....

9. Ilustrează două trăsături ale doinei populare, pe baza textului citat.

....

....

10. Menţionează ce atitudine umană reiese din ultimul vers al poeziei.

....

....

II. Citeşte cu atenţie textul de mai jos, apoi rezolvă cerinţele formulate.

Foaie verde asonică,
Mândra-i 'naltă, supţârică,
Iute ca o rândunică,
Parcă-i trasă pân verigă.
Gura-i parcă dă cleştar,
Buzele-i, mărgăritar,
Ochii ei, ca două stele,
Dinţii, şiruri dă mărgele,
Obrăjori, bujori dă sânge,
Când o văz, inima-mi frânge.

Doină de dragoste, culeasă de Ileana Miu

1. Precizează ce rol are secvenţa *Foaie verde asonică,* în cadrul poeziei.

....

....

2. Menţionează două elemente naturale cu care este asociată imaginea iubitei şi explică motivul acestor asocieri.

....

....

3. Identifică, în poezie, două figuri de stil diferite.

....

....

4. Transcrie, din text, doi termeni populari/ regionali.

....

....

5. Identifică două diminutive şi precizează rolul lor stilistic.

....

....

6. Transcrie două mărci lexico-gramaticale ale eului liric.

....

....

7. Indică tipul de ritm al poeziei.

....

8. Ilustrează două trăsături ale doinei populare, pe baza textului citat.

....

....

9. Precizează ce sentiment reiese din ultimul vers al poeziei.

....

....

ITEMUL B. 1

Dragi elevi, acest item este foarte complex și vizează capacitatea voastră de analiză și de redactare a unei compuneri având ca suport un fragment literar. Așadar, recapitulați toate cele trei genuri literare și speciile din programă și exersați cât mai multe compuneri!

Competențele ce vor fi evaluate sunt:

2.1. redactarea diverselor texte, cu scopuri și destinații diverse, adaptându-se la situația de comunicare concretă

2.2. utilizarea în redactarea unui text propriu a cunoștințelor de lexic și de morfosintaxă, folosind adecvat semnele ortografice și de punctuație

2.3. identificarea valorilor etice și culturale într-un text, cu exprimarea impresiilor și a preferințelor.

Conținuturile vizate sunt:

- redactarea unor compuneri având ca suport texte literare la prima vedere – rezumat, caracterizare de personaj;
- motivarea apartenenței unui text la prima vedere la o specie literară *(basmul popular, pastelul, fabula, doina populară, balada populară)* sau la un gen literar *(epic, liric, dramatic);*
- prezentarea unui punct de vedere asupra unor secvențe din texte la prima vedere, pe baza unor cerințe date (de exemplu: elemente de structură a operei literare, figurile de stil studiate, elemente de versificație etc.) sau prin exprimarea argumentată a opiniei personale privind structura textului, semnificația titlului, procedeele de expresivitate artistică învățate și semnificația/ mesajul textului dat;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere privind un text la prima vedere; aprecieri referitoare la fragmente din textele la prima vedere;
- elemente de redactare a unor compuneri pe o anumită temă/urmărind un plan dat sau conceput de elev;
- părțile componente ale unei compuneri; organizarea planului unei compuneri pe o temă dată; structurarea în jurul ideii principale; dispunerea în pagină a diverselor texte;
- aplicarea corectă a cunoștințelor de morfosintaxă în exprimarea scrisă;
- folosirea corectă a semnelor de punctuație la nivelul propoziției și al frazei (coordonare, subordonare, incidență);
- elemente etice și culturale în texte literare și exprimarea propriei atitudini față de acestea.

Pentru a veni în ajutorul vostru, v-am pregătit **fișiere teoretice** și **fișe de lucru** prin care să sistematizați materia din programa de examen!

REDACTAREA UNEI COMPUNERI PORNIND DE LA UN FRAGMENT LITERAR

Genuri	Itemi posibili
GENUL EPIC	1. Redactează o compunere de minimum 150 de cuvinte în care să argumentezi că un text studiat/ la prima vedere aparține *genului epic*.
	2. Redactează o compunere de minimum 150 de cuvinte în care să argumentezi că un text studiat/ la prima vedere aparține speciei literare *basm popular*.
	3. Redactează o compunere de minimum 150 de cuvinte în care să argumentezi că un text studiat/ la prima vedere aparține speciei literare *fabulă*.
	4. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că un text studiat/ la prima vedere aparține speciei literare *baladă populară*.
	5. Redactează, în maximum 100 de cuvinte, rezumatul unui text la prima vedere/ studiat la clasă.
	6. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să caracterizezi un personaj dintr-un text studiat/ la prima vedere.
	7. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre mesajul fragmentului citat.
	8. Redactează o compunere de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți prezinți opinia despre semnificația titlului textului epic citat.
GENUL LIRIC	9. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că un text studiat/ la prima vedere aparține *genului liric*.
	10. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că un text studiat/ la prima vedere aparține speciei literare *pastel*.
	11. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că un text studiat/ la prima vedere aparține speciei literare *doina populară*.
	12. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, care să prezinți semnificația titlului poeziei citate prin raportare la fragmentul dat.
	13. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre semnificația titlului textului liric citat.
GENUL DRAMATIC	14. Redactează o compunere de minimum 150 de cuvinte în care să argumentezi că un text studiat/ la prima vedere aparține *genului dramatic*.

FIȘĂ DE LUCRU I

Genul epic

Amintește-ți!

DEFINIȚIE	**GENUL EPIC** cuprinde operele literare populare și culte în versuri și proză, în care autorul își exprimă gândurile, atitudinile și sentimentele în mod indirect, prin intermediul acțiunii și al personajelor.
TRĂSĂTURI	• Textul prezintă o succesiune de întâmplări ce creează un fir narativ, caracterizat prin unitate compozițională. • Instanțele comunicării narative sunt naratorul și personajele. • Modurile de expunere specifice sunt: narațiunea, dialogul, descrierea și monologul interior. • Timpul și spațiul acțiunii pot fi reale sau imaginare. • Procedeele prin care sunt legate întâmplările sunt: înlănțuirea, alternanța și inserția. • Conflictele ce declanșează faptele sunt exterioare și interioare. • Specii epice prezente în programa de examen: *schița, nuvela, balada populară, fabula, basmul popular, romanul.*

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține *genului* epic.

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți două trăsături ale genului epic, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Într-un orășel neînsemnat, se afla un birt sărăcăcios. Acolo se adunau, la vremea mesei, muncitorii de la o fabrică vecină. Erau lucrători săraci și nu le dădea mâna să se înfrupte din multe feluri. Așa că ștergeau cu miez de pâine sosul farfuriilor până ce nu mai rămânea nimic în urma lor.

În preajma birtului se oploșise un câine slab și flămând ca vai de el. Dădea târcoale meselor, dar nu se alegea cu mare lucru. (...)

De la o vreme, băgă el de seamă cum mergea orânduiala birtului. Ca să-și împuțineze cheltuielile, stăpânul nu tocmise niciun băiat ori o fată de serviciu. Fiecare mușteriu se ducea singur la oblonul dinspre bucătărie, suna un clopoțel, își căpăta porția și pleca la masă cu farfuria plină.

„Hm! Își spuse câinele în sine, într-o bună zi. Mi se pare că e rost să mă înfrupt și eu dacă voi avea puțin noroc". Zis și făcut. A așteptat până ce au plecat muncitorii de la masă. Apoi s-a apropiat de oblon și a tras cu dinții de frânghia clopoțelului. Clopotul a sunat, oblonul s-a deschis și bucătăreasa a pus, ca de obicei, o farfurie plină cu mâncare pe pervazul oblonului. Nu s-a uitat să vadă cine sunase. Știa că lucrătorii sunt nevoiași, dar cinstiți; după ce mâncau, fiecare trecea pe la tejgheaua birtașului să-și plătească porțiile.

Câinele se cățără până la farfurie, înfulecă mâncarea cu mare poftă și, după ce s-a lins pe bot, a plecat frumușel la plimbare.

Cezar Petrescu, *Câinele isteț*

* **se oploșise** = se pripășise, se aciuiase, își găsise adăpost, se stabilise
* **mușteriu** = client, cumpărător

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	Genul epic cuprinde operele literare populare, în care autorul își exprimă gândurile, atitudinile și sentimentele în mod indirect, prin intermediul acțiunii și al personajelor. Fragmentul selectat din opera literară *Câinele isteț* scrisă de Cezar Petrescu aparține unei creații epice, deoarece prezintă particularitățile acestui gen literar.
Cuprins	În primul rând, întâmplările se desfășoară în timp și spațiu, gradat, conform momentelor subiectului, fiind caracterizate prin unitate compozițională. Un cățel fără stăpân își găsește adăpost lângă un birt frecventat de oameni cu venituri modeste, din porțiile cărora nu rămânea nimic. Înfometat, acesta caută o soluție pentru a-și astâmpăra foamea. De aceea, procedează întocmai clienților, și, trăgând cu dinții de clopoțel, își primește porția dorită, apoi pleacă mulțumit. În plus, modurile de expunere sunt specifice unui text epic: în incipit este prezentă narațiunea cu rol în relatare *(Acolo se adunau, la vremea mesei, muncitorii de la o fabrică vecină.)*, dar pe parcurs apare și descrierea, ce surprinde detalii ale cățelului și constituie o modalitate indirectă de caracterizare *(un câine slab și flămând ca vai de el)*. Monologul interior are rol în personificarea personajului și evidențiază conflictul generat de senzația de foame foarte puternică cu care se confruntă *(Mi se pare că e rost să mă înfrupt și eu dacă voi avea puțin noroc)*. Coordonatele temporale și spațiale sunt prezente în text: *într-o bună zi într-un orășel*, cu rol în crearea impresiei de verosimilitate, întâmplările putând avea loc și în realitate. În al doilea rând, instanțele comunicării narative sunt specifice. Întâmplările sunt relatate de un narator obiectiv, ale cărui mărci specifice sunt verbele și pronumele la persoana a III-a (*se oploșise, a așteptat* etc.). La acțiune participă mai multe personaje *(cățelul, mușteriii, bucătăreasa)* al căror portret se realizează prin îmbinarea caracterizării directe (de către narator și de către personaje) cu cea indirectă (din fapte și limbaj). În fragment, locul central îl ocupă cățelul isteț, personaj eponim, ce trezește în mod discret simpatia cititorilor. Din caracterizarea directă făcută de către narator se desprind trăsături ale portretului fizic: aspectul *neîngrijit și slab*, iar din fapte, reiese istețimea sa deosebită, pentru că reușește să obțină hrana dorită de la bucătăreasă, fără să dea de bănuit.

Încheiere	În concluzie, se poate afirma că fragmentul selectat aparține unei opere epice în care autorul își exprimă în mod indirect viziunea artistică despre istețimea unor animale aflate în situații limită, prin intermediul personajelor și al acțiunii.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține *genului epic.*

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți două trăsături ale genului epic, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Într-o zi, Nastratin Hogea, ceartă c-un vecin având, Fuse tras la judecată, pentru dânsul jalbă dând; Nastratin plecând să meargă spre a se înfățișa, Băgă-n sân un pietroi mare și se-nfățișă așa;

Când pârâtorul de dânsul spunea câte îi plăcea, Nastratin pe taină sânul își arăta și tăcea. Judecătorul văzându-l că își bătea sânul plin, Toată dreptatea o dete în partea lui Nastratin; După ce jeluitorul fu d-aci afară dat,

Zise lui Nastratin Hogea: – Scoate ce mi-ai arătat; El scoțând îndată piatra, o puse cu cinste jos

Și se trase la o parte, cu chip prea politicos.

– Dar ce este asta ? zise judecătorul bătrân;

– Este darul, el răspunse, ce ți-l arătam în sân.

Un nebun făgăduiește și-nțeleptul s-amăgește

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine *genului epic.*

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinţi două trăsături ale genului epic, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

În clasa a II-a, la Limba română, l-am avut profesor pe Toma Dicescu, un dascăl tare bun, de modă veche. [...]

Ne-a impresionat în mod deosebit pe toţi elevii, fără excepţie, în ziua de marţi, 19 noiembrie 1919.

A intrat în clasă abătut şi cu ochii scăldaţi în lacrimi. De obicei, cum se suia pe catedră, se şi aşeza pe scaun, pentru că drumul pe scări, de la Cancelarie până la clasă, îl obosea nespus de mult. De data asta, însă, a rămas în picioare, făcându-ne semn să ne aşezăm.

Văzându-i ochii înlăcrimaţi, ne-am gîndit că i s-a întâmplat vreo nenorocire în familie. Dar era cu totul altceva. A tăcut câteva clipe, mişcându-şi buzele şi părând că vrea să-şi aleagă cuvintele. Apoi a rostit încet, ca şi când ne-ar fi împărtăşit o mare taină:

— Băieţi... am să vă dau o veste nespus de tristă... Marele nostru poet Alexandru Vlahuţă nu mai este în viaţă!

Un freamăt se ridică din bănci. Vlahuţă era pentru noi, elevii, unul dintre cei mai mari poeţi pe care-i cunoşteam. Îl iubeam cu toţii şi era prietenul nostru încă din clasele primare, când îi învăţam poeziile pe dinafară. [...]

— Să nu uitaţi, copii, vorbi mai departe nea Tomiţă: Vlahuţă a fost prieten şi a vieţuit ani şi ani alături de cei mai de seamă scriitori români... L-a cunoscut îndeaproape pe Eminescu, iar Delavrancea şi Caragiale au fost nedespărţiţii lui prieteni.

A tăcut câteva clipe, apoi a adăugat:

— M-am gândit că ar fi frumos din partea clasei noastre să trimitem o coroană de flori la înmormântarea marelui poet. Cine doreşte şi poate, îl rog să contribuie. Eu vă mulţumesc dinainte şi mă înscriu cel dintâi pe listă...

Grigore Băjenaru, *Cişmigiu & Comp*

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU II

Speciile genului epic: BASMUL POPULAR

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	**BASMUL POPULAR** este o specie a genului epic în proză, în care întâmplările reale se împletesc cu cele fantastice, la care participă personaje ce simbolizează binele și răul, aflate în confruntare, finalizată cu victoria binelui.
TRĂSĂTURI	• tema o reprezintă lupta binelui cu forțele răului; • prezența unor formule specifice: · inițială – introduce cititorul în lumea ficțională și anticipează caracterul fantastic al întâmplărilor; · mediană – leagă secvențele textului și menține treaz interesul cititorului; · finală – scoate cititorul din lumea basmului; • prezența obiectelor miraculoase; • folosirea unor cifre și numere simbolice: 3, 7, 9, 12 etc.; • acțiunea respectă un tipar narativ: situația inițială, de echilibru; apariția unui element perturbator; încercările de restabilire a echilibrului; restabilirea echilibrului; • timpul și spațiul sunt vagi, neprecizate; • personajele se împart în mai multe categorii: · eroul sau protagonistul – ilustrează binele și este înzestrat cu însușiri supranaturale; · personajul negativ sau antagonistul; · ajutoarele – personajele care se implică și ajută eroul în probele sale; · donatoarele – oferă un obiect necesar eroului; • prezența unor motive narative specifice: superioritatea mezinului, călătoria, probele, vicleșugul răufăcătorului, căsătoria, răsplata eroului etc.; • basmul se încheie cu victoria binelui; • caracterul educativ al textului.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine unui *basm popular*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinţi două trăsături ale basmului popular, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Împăratul se puse pe gânduri văzând că după atâta mare de timp nu se mai întoarse fiii săi nici cu pasărea măiastră, nici fără dânsa, când fiul cel mai mic îi zise:

– Tată, iată este acum destul timp de când fraţii mei cei mari au plecat să aducă pasărea măiastră şi nu s au mai întors nici cu ispravă, nici fără ispravă. [...]

– Fraţii tăi cei mari, zise împăratul, după cum se vede, n au putut să facă nimic spre a aduce acea pasăre măiastră, ba poate să şi fi răpus capetele, deoarece sunt duşi de atâta timp şi nu se mai întoarce nici unul. Eu sunt bătrân de aci înainte; dacă vei lipsi şi tu, cine să mi dea ajutor la greutăţile împărăţiei, şi dacă voi muri, cine să se suie pe scaunul meu, dacă nu tu, fiul meu? Rămâi aci, dragul tatei, nu te mai duce.

– Domnia ta, tată, ştii prea bine că n am ieşit din poruncile împărăţiei tale nici cât negru sub unghie; şi dacă acum cutez a stărui în rugăciunea mea, este numai că voiesc, dac aş putea, să împlinesc o dorinţă care nu dă odihnă sufletului măriei tale... Aşa cum dumneata ai spus, dacă va aduce cineva pasărea măiastră de pe tărâmul celălalt şi să i aşeze cuibul în turn, se va putea face monastirea desăvârşit.

După multe rugăciuni şi stăruinţă, împăratul se înduplecă şi i dete voie. Îşi alese calul ce i plăcu din grajdul împărătesc, un ogar să l aibă de tovarăş, îşi luă merinde de ajuns şi plecă.

După trecere de oarecare timp, sosiră amândoi fiii cei mai mari ai împăratului, aducând cu sine le pasărea măiastră şi o roabă pe care o făcură găinăreasă. Toată lumea se mira de frumuseţea acelei pasări, care era cu mii de mii de vopseli, penele ei străluceau ca oglinda la soare; iar turnul bisericii nu se mai surpă; pasărea se aşeză în acel turn cu cuibul ei. Un lucru se băgă de seamă; pasărea se părea a fi mută, căci nu da niciun viers, şi toţi câţi o vedea o căinea cum de o aşa pasăre frumoasă şi mândră să nu aibă viers, pentru care şi împăratul, cu toată bucuria ce avea pentru biserică şi turnul ei, se mâhnea că pasărea nu i cânta.

adaptare *Pasărea măiastră,* culcs de Petre Ispirescu

REPERE DE REDACTARE	**COMPUNERE MODEL**
Introducere	Basmul popular este o specie a genului epic în proză, în care întâmplări reale se împletesc cu cele fantastice, la care participă personaje ce simbolizează binele şi răul, aflate în confruntare, finalizată cu victoria binelui. Fragmentul selectat din opera literară *Pasărea măiastră* culcs de Petre Ispirescu face parte dintr-un basm popular, deoarece prezintă trăsăturile acestei specii literare.

Cuprins	În primul rând, fiind o creație populară, are autor anonim și colectiv și caracter popular, fapt evidențiat la nivelul limbajului de prezența unor termeni populari (*se căinea, merinde* etc.). Întâmplările relatate au caracter fantastic: fiii cei mari ai unui împărat pleacă în căutarea păsării măiastre pentru a putea fi terminată biserica tatălui lor. Cum ei întârzie, mezinul își exprimă dorința de a-și încerca norocul, iar tatăl este, în cele din urmă, de acord. După câtva timp, frații cei mari se întorc cu pasărea măiastră, biserica este finalizată, dar împăratul este intrigat că aceasta nu cântă. Ca în orice basm, timpul și spațiul sunt vagi, nedeterminate *(după atâta mare de timp, pe scaunul meu)*. De fapt, întâmplările se vor desfășura pe două planuri: tărâmul acesta și tărâmul celălalt, așa cum este anticipat în acest fragment: *(dacă va aduce cineva pasărea măiastră de pe tărâmul celălalt)*. În plus, tema basmului o constituie confruntarea dintre bine și rău, susținută de motive precum: cifrele magice, proba, drumul inițiatic parcurs de protagonist, superioritatea mezinului, vicleșulgul răufăcătorului etc. În al doilea rând, la nivel compozițional, se remarcă prezența formulelor specifice. În fragmentul citat, apare cea mediană, cu rol în legarea a două secvențe narative și în menținerea suspansului cititorului: *după trecere de oarecare timp*. La nivelul personajelor, acestea pot fi împărțite în mai multe categorii: protagonistul – mezinul, antagonistul – nu apare în mod direct în text, dar este anticipat de faptul că o împiedică pe măiastră să cânte. Eroul întâmplărilor este un tânăr, reprezentant al binelui. El nu se individualizează prin nume, ci prin calități, ce reies în mod indirect, din atitudine și limbaj: ascultător *(n-am ieșit din poruncile împărăției tale)*, curajos *(voiesc, dac-aș putea, să împlinesc o dorință care nu dă odihnă sufletului măriei tale)* și perseverent *(După multe rugăciuni și stăruință, împăratul se înduplecă)*, întruchipând, astfel, un ideal omenesc.
Încheiere	În concluzie, se poate afirma că fragmentul de text selectat aparține speciei literare basmul popular, având în vedere atât caracterul fabulos al întâmplărilor, cât și prezenta clișeelor compoziționale specifice.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține unui *basm popular*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două trăsături ale basmului popular, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

A fost odată un împărat, și avea un fecior; acesta, șezând la fereastră, vede o babă bătrână, care venea cu tivga să ia apă de la fântână. Ce-i vine lui, ia o piatră și aruncând-o către fântână, nemerește drept în tivgă, și aceasta se sparge; baba, care simțise de unde venise piatra își aункă ochii la fereastra împăratului și vede pe fiul de împărat făcând haz; atunci baba zise:

– Până nu vei găsi cele trei rodii aurite, să nu te însori, dragul mamii; și se întoarse acasă tristă și fără tivgă și fără apă.

Fiul de împărat, auzind acest blestem, stătu, și după ce se gândi mult timp la rodiile aurite, se aprinse dorința în el de a le vedea și de a le avea; deci se duse la tată-său și-i zise:

– Tată, să-mi faci trei rânduri de haine de fier, căci am să fac o călătorie mare. [...] Dacă văzu și văzu că nu-l poate opri, porunci și numaidecât i se și făcu hainele;

după ce le luă, fiul împăratului încălecă și plecă.

Un an de zile trecuse de când călătorea; ajunsese prin pustietăți nelocuite de oameni, și tot rătăcind în sus și în jos, două rânduri de haine se rupseră și le lepădase. Neștiind ce să facă, hotărî a mai merge câtva, și dacă nu va putea descoperi nimic, să se întoarcă.

Abia mai făcu câțiva pași și iată că zări o colibă. Se repezi într-acolo iute ca săgeata și îndată și ajunse. Când, o mătușă sihastră, cum îl văzu, îi și zise:

– Da bine, flăcăule, cum ai ajuns p-aici pe unde nu se vede pasăre cu aripioare, dar încămite om cu picioare?

– Mamă, zise fiul de împărat, caut cele trei rodii aurite; nu știi d-ta încotro se pot afla?

– Nu știu, dragul mamii, nici n-am auzit până acum de așa minune... dară poate soru-mea să știe, care șade puțin mai departe de aici; de ai curaj să mai mergi, poți să o întrebi pe dânsa.

Cele trei rodii aurite, cules de Petre Ispirescu

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....

....

....

....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține speciei *basm popular*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două trăsături ale basmului popular, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

A fost odată un împărat și o împărăteasă; ei nu făceau copii; umblase pe la toți vracii și vrăjitorii, pe la toate babele și cititori de stele, și toți rămaseră de rușine, căci n-avură ce le face. În cele din urmă se puseră pe posturi, pe rugăciuni și milostenii; când, într-o noapte, Dumnezeu văzând râvna lor, se arătă împărătesei în vis și-i zise:

– Rugăciunea voastră am auzit-o și vei face un copil cum nu se va mai afla pe fața pământului. Mâine să se ducă împăratul, bărbatul tău, cu undița la gârlă, și peștele ce va prinde să-l gătești cu mâna ta și să-l mâncați.

Nu se făcuse încă bine ziuă și împărăteasa se duse la împăratul și-l sculă zicându-i:

– Împărate, scoală!

– Dar ce ai astăzi să mă scoli așa de noapte; nu care cumva vrăjmașii au călcat hotarele împărăției mele? răspunse împăratul.

– Din mila lui Dumnezeu, de nici unele ca astea n-am auzit; dară am visat iaca ce... [...]

Împăratul cum auzi, sări din așternut, se îmbrăcă, luă undița și se duse la pârâu gâfâind. Aruncă undița și nu trecu mult, și văzu pluta undiții mișcându-se. Trase undița: când, ce să vezi? un pește mare, cu totul și cu totul din aur. Doară că nu-i căzu leșin de bucurie. [...]

Găti împărăteasa singură cu mâna ei peștele și mâncară. Ea îndată se simți însărcinată.

Roaba care ridică masa văzu pe talerul împărătesei un os de pește și o bătu gândurile să sugă acel os, ca să știe și ea gustul bucatelor gătite de împărăteasă.

Cum supse osul, se simți și ea însărcinată.

După nouă luni născu împărăteasa, ziua, un copil frumos, frumos, ca un îngeraș. Peste noapte născu și roaba un copil, aidoma cu al împărătesei, încât nu aveau deosebire unul de altul. Cum era copilul împărătesei era și al roabei. Semănau, cum se zice, ca două picături de apă.

Luceafărul de ziuă și luceafărul de noapte, cules de Petre Ispirescu

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIŞĂ DE LUCRU III

Speciile genului epic: FABULA

AMINTEŞTE-ŢI!

DEFINIŢIE	**FABULA** este o specie a genului epic în versuri sau în proză, cu caracter alegoric, în care autorul transmite o morală prin intermediul unor personaje, plante sau lucruri personificate.
TRĂSĂTURI	● are rol moralizator, deoarece satirizează anumite moravuri cu scopul de a le corecta; · structura este specifică, fabula fiind constituită din două părţi: prima este narativă (întâmplarea propriu-zisă), iar a doua este morala. Aceasta poate fi: a) explicită – este formulată de autor, fiind plasată la începutul sau la finalul textului; b) implicită – nu apare în text, cititorul fiind implicat în descoperirea acesteia. · personajele ilustrează anumite tipuri umane: tipul naivului, omul mândru, ipocritul, vicleanul etc. ● coordonatele spaţio-temporale conferă caracter de generalitate întâmplărilor.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine unei *fabule*.

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi două trăsături ale fabulei, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Un covor de Buhara,
Înflorat, culori pastel,
Se răsti în legea sa,
La un preș de lângă el:
- Drept să-ți spun îmi e rușine!
Faptul e de neiertat,
Că în casă, lângă mine,
Tu ești veșnic așezat.
Toți te calcă în picioare
Ești snopit cu bătătorul:
Iar eu, știe fiecare,
Mângâiat cu-aspiratorul.
Nimeni nu te bagă-n seamă,
Toți te umplu de noroi,
Când pe fața mea și-o scamă,
Poate naște tărăboi.
Ce n-aș da, să pot scăpa,
De vecinătatea ta!
Preșul, fără semeție, I-a
răspuns: – E-adevărat! Ești
frumos, dar lumea știe
Că doar eu te țin curat!

Ionel Gologan, *Preșul și covorul*

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	Fabula este o specie a genului epic în versuri sau în proză, cu caracter alegoric, în care autorul transmite o morală prin intermediul unor personaje, plante sau lucruri personificate. Opera literară *Preșul și covorul* de Ionel Gologan este o fabulă, deoarece prezintă trăsăturile acestei specii literare.
Cuprins	În primul rând, tema textului o constituie satirtizarea unor defecte omenești, precum lăudăroșenia și mândria. Din punct de vedere structural, textul prezintă o scurtă narațiune dialogată, desfășurată linear, la care iau parte personaje din lumea obiectuală: un covor de Buhara adoptă o atitudine disprețuitoare față de preșul aflat lângă el, considerându-se superior acestuia prin frumusețe și curățenie. Interlocutorul său nu se lasă intimidat, deoarece este conștient de rolul esențial pe care-l are: *Că doar eu te țin curat!* Morala este, în acest text, implicită și reiese din întâmplări: snobismul unor persoane care nu își înțeleg poziția în societate și rolul semenilor în accederea la o astfel de poziție este aspru criticat. În plus, coordonatele spațio-temporale nu sunt clar precizate, iar întâmplările dobândesc, astfel, caracter de generalitate (în casă, *ești veșnic așezat*). În al doilea rând, prin intermediul alegoriei, opera prezintă defectele omenești puse pe seama obiectelor, devenite simboluri ale satirei, portretele lor realizându-se prin caracterizare directă și indirectă. Astfel, covorul reprezintă tipul omului mândru și snob, trăsături ce reies, indirect, din limbaj și atitudine *(Ce n-aș da, să pot scăpa,/ De vecinătatea ta!)*, iar preșul – omul modest, dar conștient de propriile calități, așa cum evidențiază replica sa din final *(Preșul, fără semeție, I-a răspuns)*. Autorul își exprimă atitudinea critică față de defectele înfățișate, urmărind îndreptarea acestora. Cele două personaje sunt personificate, conturate prin contrastul dintre esență și aparență, autorul apelând la nume sonore (Buhara), covorul devenind și un simbol al unei categorii sociale (omul puternic).

Încheiere	În concluzie, se poate afirma că textul selectat aparţine unei fabule, în care autorul îşi exprimă în mod indirect viziunea artistică despre satirizarea unor defecte omeneşti, prin intermediul personajelor personificate şi al naraţiunii alegorice.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine unei *fabule*.

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi două trăsături ale fabulei, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Luceafărul de seară,
Pe boltă strălucind,
Îmbracă toată firea,
În raze de argint.
Şi-un licurici rosteşte,
Din margine de drum:
– Doar noi, iubite frate,
Lucim în noapte-acum!
Măreţul astru-al nopţii,
Cu un surâs candid,
I-a spus: – Te crezi lumină?
Să ştii, nu te desfid.
Iar luna, ce fusese
Ascunsă după nor,
Interveni şi dânsa
În convorbirea lor.
Văzând că pâlpâirea
Puţin fosforescentă,
Îl face să nu aibă
Poziţie decentă,
Spre licurici priveşte
Şi zice răspicat:
-Sclipeşti şi tu niţel
E fapt necontestat;
Tu licăreşti în iarbă,
Luceafărul pe cer,
Dar care-i diferenţa
Vei înţelege sper:
Să ştii că-n lumea-ntreagă,
Oricine preţuieşte
Cât i-e de lungă raza,
Prin care străluceşte!

Şi astfel se desprinde,
Că nu-i aşa de greu,
Să îl distingi pe-un geniu
De-un vanitos pigmeu!

Ionel Gologan,
Luceafărul şi licuriciul

a desfide = a provoca pe cineva să dovedească un lucru, fiind ştiut că nu va reuşi;
pigmeu = (fig. aici) persoană lipsită de calităţi sau de merite.

....
....
....
....
....
....
....
....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine speciei *fabulă*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinţi două trăsături ale fabulei, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Uimit, parcă, bătrânul râu
Descoperi un nou pârâu,
Ce îşi croise tainic cale
Direct spre valurile sale.
Din unda lui tremurătoare,
Trufaş îi zise râul mare:
- Cum îndrăzneşti, mă, secătură,
Când eşti abia o picătură,
să-ţi sapi spre mine o cărare
fără a-mi cere aprobare?
Sau crezi cumva că, fără tine,
nu pot să-mi văd de cale bine?
Priveşte câtă apă am,
Aşa mă ştiu din neam în neam!

- Îmi iartă vorba, nene râu,
vorbi firavul de pârâu,
într-adevăr, magnific eşti
şi parcă-ntr-una creşti şi creşti,
ca tine râu mai rar să vezi
printre coline şi livezi,
dar spune-mi, cine te adapă?
De unde strângi atâta apă?

Morala e revelatoare:
doar din pârâu un râu răsare.

Nicolae Pop, *Râul şi pârâul*

....

....

....

....

....

....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIŞĂ DE LUCRU IV

Speciile genului epic: BALADA POPULARĂ

AMINTEŞTE-ŢI!

DEFINIŢIE	**BALADA POPULARĂ** este specia genului epic în versuri, în care este prezentată o întâmplare eroică, o legendă, un fapt istoric, sub forma unei acţiuni simple, cu personaje puţine, surprinse, de obicei, în antiteză.
TRĂSĂTURI	• are un subiect variat; • acţiunea este simplă şi se desfăşoară linear; • deznodământul are o încărcătură morală şi filosofică; • personajele sunt puţine ca număr, aflate în relaţie de antiteză; • protagonistul are însuşiri excepţionale, care sunt puse în valoare în momentul confruntării cu un obstacol sau cu un personaj antagonist; • în funcţie de temă, există balade: fantastice, legendare, păstoreşti, istorice etc.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine unei *balade populare*. În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi două trăsături ale baladei populare, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Foicică trei gutui,
Trei gutui, trei alămâi,
Iancule, de unde vii?
– Ia, d-aci, de peste Jii!
– Iancule, ce-ai târguit?
– Dat-am aur și argint
Pe vro cinci oca de plumb,
Să duc la băieți în crâng [...]
Până vorba nu-mi sfârșea,
Iacătă-mi și potera, [...]
Slujitorul domniei,
De-l vedea,
Îi tot zicea:
– Iancule,
Jiianule,
Ado-ncoace povara,
C-o să-ți vie greu cu ea
Și dă-te de voia ta,
Să ne scapi de vro belea!
– Ba de voie nu m-oi da,
Nici povara nu mi-ți lua,
Că mi-am dat bănuți pe ea.
– Iancule, român turcit,
Lasă-te de haiducit,
Lasă-ți nebuniile,
Lasă-ți haiduciile,
Să-ți dau boieriile!
– Ba eu, zău, de m-oi lăsa:
Tu cu boieria ta,
Eu cu haiducia mea; [...]
M-a făcut maica voinic,
Să n-am frică de nimic;
M-a făcut maica fecior,
Să dau taichii ajutor:
Să mă țiu pe la strâmtori,
Pe la munți, în trecători,
În drum, pe la negustori [...]
Și cum sta
Și cum vorbea,
Bine vorba nu-mi sfârșea,
Pinteni murgului că da,
Trei pistoale slobozea,
Nevăzut că se făcea
Și gonea, măre, gonea,
Pân-la Olt că-mi ajungea.

Iancu Jianul

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	**Balada populară** este specia genului epic în versuri, în care este prezentată o întâmplare eroică, o legendă, un fapt istoric, sub forma unei acțiuni simple, cu personaje puține, surprinse, de obicei, în antiteză. Opera literară *Iancu Jianul* este o baladă populară, deoarece prezintă trăsăturile definitorii ale acestei specii literare.
Cuprins	În primul rând, fiind o creație populară, are caracter anonim și colectiv, textul cunoscând mai multe variante și caracter sincretic, ce constă în asocierea textului cu acompaniament muzical. Caracterul tradițional rezidă în temele și motivele abordate, limbaj bogat în arhaisme și regionalisme *(alămâi, maica)* și elementele de prozodie specifice. În plus, tema baladei este haiducia, acțiunea este simplă, lineară, timpul și spațiul fiind precizate *(de peste Jii, pe la munți).* Naratorul obiectiv relatează întâmplări din trecutul îndepărtat al poporului, exprimându-și discret simpatia față de erou, așa cum reiese din prezența dativului etic din versul: *Iacătă-mi și potera.* Astfel, este prezentat Iancu Jianu, un haiduc din zona Jiului, care se întâlnește cu potera și este îndemnat să se predea de bunăvoie:

	Şi dă-te de voia ta. În plus, este provocat să renunţe la stilul său de viaţă, dar tânărul nu este dispus la compromisuri: - *Ba eu, zău, de m-oi lăsa.* Astfel, după ce trage trei focuri, îşi continuă drumul la tovarăşii săi, pentru a le da gloanţele cumpărate. Ca moduri de expunere, apare naraţiunea cu rol în relatare *(Nevăzut că se făcea),* iar dialogul conferă dinamism şi impune un ritm alert faptelor *(- Ba de voie nu m-oi da).* În al doilea rând, personajele baladei sunt conturate în antiteză, atât din punct de vedere fizic, cât şi moral, devenind simboluri pe de o parte, ale frumuseţii fizice şi morale (haiducul), pe de altă parte, ale laşităţii şi atitudinii servile (potera). În centrul acţiunii se află personajul principal, Iancu Jianu, reprezentant al binelui, având însuşiri excepţionale: vitejia, sentimentul dreptăţii, sinceritatea, curajul. Portretul fizic este sumar, naratorul făcând referire la aspectul vânjos al personajului, dar portretul moral este complex, acesta iubeşte dreptatea, este solidar cu tovarăşii săi, curajos şi cinstit. De asemenea, ca în orice baladă, se remarcă împletirea motivelor folclorice: motivul haiducului, al legăturii omului cu natura, al murgului. Prozodia este specifică literaturii populare: rima monorimă, ritm trohaic, măsura fixă şi organizarea astrofică.
Încheiere	În concluzie, se poate afirma că fragmentul selectat aparţine unei balade populare, în care autorul îşi exprimă în mod indirect viziunea artistică despre destinul exemplar al unui haiduc, prin intermediul personajelor prezentate în antiteză şi al acţiunii inspirate din trecutul istoric.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine unei *balade populare*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinţi două trăsături ale baladei populare, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Foaie de cicoare,
În prunduţ de mare
Iată că-mi răsare
Puternicul soare.
Dar el nu-mi răsare,
Ci va să se-nsoare;
Că mi-a tot umblat
Lumea-n lung şi-n lat, [...]
Şi tot n-a găsit
Potrivă să-i fie
Vro dalbă soţie;
Făr' de mi-a găsit
Şi mi-a nemerit,
Ileana Simzeana,
Doamna florilor
Ş-a garoafelor,
Sora Soarelui,
Spuma laptelui.
Soare răsărea,

Şi Soare-mi venea
La gură d-argea.
Cu dânsa vorbea,
Frumos c-o-ntreba,
Din gură-i zicea:

La nouă argele,
Nouă feciorele,
În prunduţ de mare,
Pe unde răsare.
Soarele şi luna
A mai mitică,
Ca o floricică,
În mijloc şedea,
La lucru lucra,
Pe toate-ntrecea;
Că ea tot ţesea.
Ţesea,-nchindisea,
Şi ea se numea
– Ileană, Ileană,
Ileană Simzeană,
Doamna florilor
Ş-a garoafelor,
Sora Soarelui,
Spuma laptelui,
Ţeşi şi-nchindiseşti,
Fir verde-mpleteşti
Şi mi te zoreşti
Cămăşi să-mi găteşti,
Şi mi te grăbeşti
Să te logodeşti.

Soarele şi luna

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține speciei *baladă populară*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două trăsături ale baladei populare, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Foaie verde sălcioară,
La casa cu trestioară
Mare masă este-ntinsă
Și de mari pescari cuprinsă
Dar la masă cine-mi sta,
Și la masă ce mânca?
Numai strungă și zălungă,
Gălbioară caracudă?
Doisprezece lopătari,
Doisprezece năvodari
Cu douăşpe calfe mari
Și tot bea și tot mânca.
Antofiță se uita
Dar Vioară mi-l vedea
Și din gură așa-i zicea:
– Antofiță, lumea mea,
Taică, timpul ți-a venit
Taică, de căsătorit,
Calu-n grajd ți-a-mbătrânit
Ori hainele-ai ponosit
De nu bei, de nu mănânci
Numai cu ochii te uiți?
– Taică, timpul n-a venit
Taică, de căsătorit,
Calu' nu mi-a-mbătrânit
Nici haine n-am ponosit
Dar aseară m-am culcat
Să vezi, taică, ce-am visat:
Și-am zis verde ca bobu
C-am să vânez vidrașu
Iar Vioara răspundea:
– Antofiță, lumea mea,
De când mama m-a făcut
Tot pe ape am trăit
Pe toate le-am pescuit
Dar vidrașul n-am putut;
Cât din cer până-n pământ
Atât e vidru de-adânc.
Antofiță așa zicea:
– S-aduci năvoadele-ncoa,
Să mi-aduci năvoadele
Și cu toate calfele
Că eu aduc peștele.

Antofiță al lui Vioară

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU V

Genul epic: REZUMATUL

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	**REZUMATUL** este prezentarea pe scurt, scrisă sau orală, a ideilor unei lucrări.
TRĂSĂTURI	• este realizat pe baza ideilor principale; • exclude datele despre autor și comentariile de orice fel; • se redactează la persoana a III-a; • exprimarea trebuie să fie obiectivă, fără mărci emoționale; • nu se folosesc: citatul, figurile de stil, cuvintele regionale, argotice, arhaismele, acestea fiind înlocuite cu termeni literari; • ca timpuri verbale, sunt admise prezentul și perfectul compus.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează, în maximum 100 de cuvinte, *rezumatul* textului citat. În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți succesiunea întâmplărilor, pe baza ideilor principale din text;
- să respecți convențiile specifice rezumatului;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Crivățul ieși odată la plimbare; dar era nebunatec, Doamne ferește! Pe unde trecea, făcea o mulțime de neorânduieli.

Întâi intră într-o grădiniță și cum intră, se apucă să scuture trandafirii cei frumoși, să ofilească florile, să frângă crinii cu dulce miros. Rostogoli pe jos merele, prunele și rupse în dreapta și în stânga crengile pomilor încărcați cu frunze și cu fructe.

La câmp făcu și mai multe rele. Ici culcă la pământ grâul și-i zdrobi spicele, de-i risipi toate boabele, colo doborî clăile de fân și le luă vârtej pe sus. Dar ce e și mai groaznic, dezrădăcină în pădure câțiva copaci bătrâni și-i răsturnă cu rădăcinile în sus. Apoi, dând peste o turmă de oi ce păștea în tihnă, le împrăștie în toate părțile și le ameți, învârtindu-le. În câteva ceasuri stricase totul pe unde trecuse. Oamenii se jeluiră de toate relele ce le-a făcut Crivățul pe pământ, numai într-o zi.

– E un vânt pustiitor, strigară unii.

– Dacă va sufla mereu, are să ne lase săraci și flămânzi! Ne-a stricat tot!

Îndată împăratul vânturilor chemă Crivățul de față și-l întrebă să răspundă, dacă e adevărat zvonul ce se aude în lume despre năzdrăvăniile lui.

Crivățul nu putu să zică ba, căci firea toată îl da de gol. Dar el se apără zicând numai:

– Eu, vai de mine, n-am avut de gând să fac rău nimănui; am vrut numai să mă joc cu florile, holdele și cu oile. Vina e a lor că nu știu de glumă!

– Așa glumă trece măsura, fătul meu! îi răspunse împăratul vânturilor. Să faci rău altuia, nici în glumă nu este iertat, căci, deși e glumă, nu e bună! Ca să te înveți minte, eu nu ți-oi mai da drumul vara. Numai iarna vei ieși de la închisoare. Atunci ai să te poți juca cu gheața și cu zăpada, căci lor n-ai ce stricăciuni să le faci.

De atunci, Crivățul nu mai suflă decât iarna, pe pământul înțepenit de ger, bătut de viscol și înăbușit sub troiene de zăpadă.

Legenda Crivățului

REPERE DE REDACTARE	REZUMAT MODEL
Structura rezumatului	Într-o zi, Crivățul a ieșit la plimbare și, în drumul său, a provocat multe neplăceri oamenilor, scuturând florile, răsturnând fructele, zdrobind spicele și dezrădăcinând copacii. Nemulțumiți, oamenii s-au plâns din cauza acestei purtări. Atunci, împăratul vânturilor l-a chemat la sine pe cel învinuit și i-a cerut socoteală. Crivăț s-a apărat, spunând că a vrut să facă niște glume, neînțelese de ceilalți. După ce l-a ascultat, împăratul i-a atras atenția asupra gesturilor sale necugetate și a decis să nu-i mai dea drumul decât iarna, când nu mai poate produce distrugeri.

APLICĂ!

1. Redactează, în maximum 100 de cuvinte, *rezumatul* textului citat. În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți succesiunea întâmplărilor, pe baza ideilor principale din text;
- să respecți convențiile specifice rezumatului;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Era-n ajunul zilei de Sf. Dumitru.

Pe cer se-ngrămădiseră mai multe straturi unul peste altul norii cenușii, pe care vânturile de toamnă îi goneau pe unii-ncoa, pe alții-ncolo, încât lumina zilei se perdea într-un fel de amurg posomorât. De mai multe zile acum ploua rar și mărunt...

În amurg, vite plouate, mânate de copii plouați, se întorceau de la pășunea udă, și mari stoluri de ciori și de stăncuțe zburau cârâind peste luncă spre zăvoaiele de pe Argeș. În burnița revărsată peste toate se perdea tot ceea ce ar fi putut să înveselească inima omului și-nzecite se înfățișau și cele mai neînsemnate dintre multele griji ale vieții.

„Urâtă lume!" suspină iar Dăscălașul.

Două zile mai avea, numai două, și legea-l silea să deșerteze casa, care încă-n timpul verii fusese vândută. Era casa în care s-a născut și-n care a petrecut partea cea mai mare a vieții sale.

I-o dăduse, dimpreună cu pogoanele, de zestre Sandei, singurul său copil, care mai era-n viață, iar aceasta, rămasă văduvă, a vândut-o.

O știa aceasta de mult și a avut destul timp pentru ca să-și facă rost de alt adăpost pentru zilele de bătrânețe. Nu putea însă să se-mpace cu gândul că fata lui îl scoate din casa pe care el i-o dăruise, și aștepta și azi, și mâine să se-ntâmple ceva, un fel de minune, în urma căreia dânsul să și moară în casa în care s-a născut. Știa că nu-i rămâne decât să plece, dar nu era-n stare să se-nchipuiască pe sine trăind în altă casă, nici adunându-și puținele rămășițe ale avutului său, ca să le ducă nu știa unde. [...]

Măritată după un orzar din gura Oborului, Sanda s-a încurcat cu altul și a fugit de la bărbat, părăsindu-și singurul copil, Leanca, o fată de vreo cinci ani, care, după moartea tatălui, a rămas la bunicul său.

Ioan Slavici, *Dăscălașul*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează, în maximum 100 de cuvinte, *rezumatul* textului citat. În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți succesiunea întâmplărilor, pe baza ideilor principale din text;
- să respecți convențiile specifice rezumatului;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Cireșarii poposiră într-un luminiș cu iarba mătăsoasă. Acolo își lăsară poverile, acolo prânziseră, un prânz îmbelșugat, gătit la repezeală din alimente reci, dar pe care foamea și iuțeala celor două gospodine îl ridicaseră la rangul de rafinament gastronomic. În apropiere se auzea susurul unui pârâiaș; termosurile se umplură repede și se goliră și mai repede, și iar se umplură, dar de astă dată pentru a se filtra și a se gusta cu picătura de către

Lucia şi Ionel, care trăgeau îndărătnici elasticul unei savante dispute ştiinţifice. Fiecare trăgea, cât putea, de capătul său, aşa că până la urmă apa deveni „feruginoasă-gazoasă", pentru a-i mulţumi pe amândoi.

Încântaţi de marea lor descoperire ştiinţifică, dar mai încântaţi de atitudinea pe care-o avuseseră faţă de descoperire, o băuseră cu plăcere nebună, îndestulaţi, foarte obosiţi, cireşarii se întinseră pe iarbă, după ce, bineînţeles, desfăcuseră şi aşezaseră păturile sub privirile de Argus ale Luciei. Odihna era absolut obligatorie, ca orice lucru foarte plăcut. Un ceas şi jumătate nimeni n-avea voie să se mişte de pe pătură, dar nici n-avea voie să mai rămână o secundă după semnalul ceasului deşteptător... căruia Dan îi şi pusese gând rău. Nimeni nu crâcni împotriva regulamentului... numai Ursu părea puţintel neliniştit.

Aceasta era impresia Luciei, care hotărî în sinea ei să-l supravegheze foarte strict. Îi era teamă să nu părăsească pe furiş poiana. Din fericire, Ursu îşi aşeza pătura chiar pe marginea Zănoagei, şi astfel Lucia răsuflă uşurată. Ca să părăsească poiana ar fi trebuit să sară peste ceilalţi, ceea ce, fără îndoială, ar fi atras atenţia cuiva. Altă cale de evadare nu avea, pentru că în partea cealaltă zăcea, neîndurătoare prăpastia.

Constantin Chiriţă, *Cireşarii*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIŞĂ DE LUCRU VI

Genul epic: CARACTERIZAREA UNUI PERSONAJ

AMINTEŞTE-ŢI!

DEFINIŢIE	**PERSONAJUL LITERAR** este persoana care participă la acţiunea unei opere epice sau dramatice.
MODALITĂŢI DE CARACTERIZARE	• Directe, realizate de către: · narator · alte personaje · autocaracterizarea

	● Indirecte, reies din: • gesturi, fapte, atitudini • mediul în care se află sau din care provine personajul • gânduri • limbaj • nume • vestimentație • relațiile cu alte personaje.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să *caracterizezi un personaj* din fragmentul citat.

În compunerea ta, trebuie:

• să precizezi două mijloace de caracterizare;

• să ilustrezi două trăsături ale personajului cu exemple adecvate, selectate din fragmentul citat;

• să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;

• să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Spre deosebire de ceilalți călători din vagonul de clasa întâi, îmbrăcați în redingote negre, cu veste înfiorate, gulere scrobite și pălării tari, cam greoi în aceste haine adoptate de curând, tânărul nostru se mișca sprinten în costumul său neobișnuit, un costum cafeniu, alcătuit dintr-o haină în carouri și pantaloni de golf, răsfrânți peste genunchi, cu ciorapi scoțieni și ghete foarte bombate la vârf. În vreme ce vecinii săi își îmbrăcau cu multă cumpănire pardesiile negre, el luă din cui o pelerină și-o aruncă sub braț, împreună cu șapca de călătorie până atunci aflată în plasă, apoi, apucând cu cealaltă mână un mic geamantan roșu, cu burduf, deschise ușa compartimentului care răspundea direct afară și sări pe peron încă înainte ca trenul să se fi oprit.

– Vreo liftă de la Comisia Europeană! Pufni în urma lui unul din domnii rămași în compartiment. (...)

– Ei, mulțumit de călătorie, domnule? îl întrebă mecanicul, de sus.

– De la Barboși încoace ai lăsat-o mai domol, răspunse Anton Lupan. [...]

– E terasamentul slab... Și p-ormă, podurile astea de lemn! Aud că o să le schimbe, ori o să le întărească. La anu' o să mergem cu patruzeci de kilometri pe oră...

După ce mai schimbă câteva cuvinte cu omul de pe locomotivă, călătorul nostru își luă rămas bun de la el și se îndreptă spre ieșire, nu înainte de a arunca o privire asupra construcțiilor din jur. Era vădit că înnoirile acestea îl interesau cum nu se poate mai mult.

Aceeași dorință de a vedea totul, de a afla, de a nu scăpa nimic din ochi îl făcuse să coboare prin gări, în timpul opririlor mai lungi, să cerceteze șinele, traversele, macazurile, semafoarele, să intre în vorbă cu mecanicul, ca și când ar fi fost inspector la drumul de fier.

Radu Tudoran, *Toate pânzele sus!*

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	Personajul Anton Lupan ocupă locul central în fragmentul selectat din opera literară *Toate pânzele sus!* de Radu Tudoran, deoarece este prezent pe tot parcursul acțiunii, iar celelalte gravitează în jurul său.
Cuprins	Anton Lupan este personaj principal, individual, surprins într-un moment reprezentativ, la finalul unei călătorii cu trenul. Portretul său este realizat prin îmbinarea mijloacelor de caracterizare directă, realizată de narator și alte personaje, cu mijloacele de caracterizare indirectă prin fapte, vorbe, limbaj și atitudinea față de ceilalți. Portretul fizic este realizat în mod direct, de către narator și este limitat la câteva detalii semnificative: tânărul este sprinten și poartă un costum lejer, care-i permite să se miște în voie *(se mișca sprinten în costumul său neobișnuit).* Naratorul folosește epitete de caracterizare pentru a realiza un contrast între el și ceilalți călători: *(înfiorate, gulere scrobite și pălării tari; cam greoi).* De asemenea, aspectul său trezește admirație în privirile unui tovarăș de călătorie: *(Vreo liftă de la Comisia Europeană!).* Portretul moral este complex, fiind realizat mai ales prin mijloace indirecte. Astfel, din faptele sale reiese că este o persoană nerăbdătoare, dar și sigură pe sine, fapt evidențiat în momentul în care sare din tren înainte ca acesta să se oprească. În plus, este sociabil și știe să obțină informații cu multă diplomație de la mecanic *(– E terasamentul slab... Și p-ormă, podurile astea de lemn!).* Trăsătura sa dominantă de caracter este dorința de cunoaștere, de explorare a oricărui loc prin care trece, idee susținută de secvența: *înnoirile acestea îl interesau cum nu se poate mai mult.* Enumerația amplă din final, în care sunt integrate, în relație de opoziție, pronumele nehotărât *totul* și cel negativ *nimic (Aceeași dorință de a vedea totul, de a afla, de a nu scăpa nimic din ochi)* are rolul stilistic de a accentua ambiția personajului de a nu lăsa niciun colț neexplorat. În plus, dă dovadă că este un bun cunoscător al ingineriei trenurilor, fapt sugerat prin comparația *(să intre în vorbă cu mecanicul, ca și când ar fi fost inspector la drumul de fier).*
Încheiere	În concluzie, personajul Anton Lupan reprezintă tipul omului dornic de cunoaștere, care știe să transforme orice călătorie într-una de descoperire a lumii și de îmbogățire a propriului sine.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să *caracterizezi un personaj* din fragmentul citat.

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două mijloace de caracterizare;

• să ilustrezi două trăsături ale personajului cu exemple adecvate, selectate din fragmentul citat;
• să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
• să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Profesorul nostru de istorie de la Cristur-Odorhei, unde fusesem transferat în urma desființării școlii normale din Abrud, era un om mic de statură, chiar foarte mic, la limita dintre un pitic și un om normal, cu toate acestea nu se întâmplă nimic rău între el și noi, reuși să ne impună respect fără să fie silit să ne determine să ne fie frică de puterea pe care o avea, ca orice profesor, de a ne da note pedepsitoare sau subiecte grele la teze. Pentru un om pândit de complexul staturii sale, desigur că asta era o victorie pe care o apreciam doar cu instinctul, ținând la el în mod nejustificat, deși în privința notelor era la fel de sever ca orice profesor care nu dorește să aibă în clasa lui corigenți. Nici măcar nu-mi amintesc să-mi fi dat seama că până la ora aceea ar fi știut atâta istorie încât să ne facă la orele lui să-l ascultăm cu răsuflarea tăiată.

Și într-o zi intră în clasă un necunoscut însoțit de directorul școlii, un domn ale cărui picioare păreau mai înalte decât profesorul nostru întreg. Directorul s-a retras și acest necunoscut s-a urcat la catedră și a început să urmărească tăcut desfășurarea orei. Era, desigur, un inspector. Micul nostru profesor începu să se plimbe liniștit printre bănci, deși de obicei se ferea, fruntea lui abia se zărea dintre noi. Cu un glas al cărui timbru mă atinse ca o surpriză niciodată trăită de mine, îmi rosti, în tăcerea care se lăsase, numele. Glasul său era aproape frățesc, părea să-mi spună: „Uite, tot ce gândești și simți tu, eu știu de mult, dar te-am lăsat și nu ți-am dat note mari fiindcă mi-am dat seama că dacă te turbur poate că nu vei mai iubi atât de mult istoria, care e secretul lecturilor tale, dar acum am nevoie de tine și trebuie să-mi spui ce știi". (...)

Marin Preda, *Viața ca o pradă*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să *caracterizezi un personaj* din fragmentul citat.

În compunerea ta, trebuie:

- să preciezi două mijloace de caracterizare;
- să ilustrezi două trăsături ale personajului cu exemple adecvate, selectate din fragmentul citat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Ionel devenise conducătorul expediției! Când celălalt candidat îi ura succes, Lucia înțelese, abia atunci, că nu Tic, ci Victor hotărâse rezultatul.

Ionel, molipsit de energia și dinamismul Luciei își luă imediat în primire atribuțiile. O imita pe Lucia întocmai, fără să-și dea seama, bineînțeles: în felul cum vorbea, în rapiditatea pe care o impunea, chiar și în unele gesturi.

Strânși în jurul focului, fără neliniști rele, zgândăriți din când în când de emoții plăcute, cireșarii își ascultau conducătorul, ales prin vot secret, unii cu uimire chiar, și toți aprobându-i spusele. Ionel argumenta necesitatea despărțirii expediției în două grupuri. Devenise foarte clar pentru toți: siguranța și reușita expediției depindeau de această măsură. Dar o dată cu această convingere creștea și altceva în sufletele cutezătorilor: o neliniște, o emoție, o durere. Tocmai pentru a atenua acest sentiment, interveni Victor:

– Despărțirea va dura foarte puțin: o zi, poate două zile... [...]

Ionel propuse ca grupurile să se alcătuiască în urma unor discuții deschise, și Victor îl susținu din primul moment, dar toți ceilalți se opuseră. Nici nu voiau să audă de discuții și aranjamente: „Las' că știm noi", insinuase Dan făcându-i cu ochiul lui Tic. „Să tragă la sorți!" Măcar să aibă fiecare aceeași șansă. Nicio concesie! Ori vor hotărî sorții, ori... la revedere!

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU VII

Genul epic: COMENTAREA SEMNIFICAȚIEI TITLULUI UNEI OPERE EPICE

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	**TITLUL** unei opere literare este un element sugestiv sau rezumativ care orientează lectura cititorului, creând un orizont de așteptare.
TRĂSĂTURI	• poate indica tema, personajele, ideea centrală a textului; • face trimitere la o anumită specie literară. De exemplu, un grup nominal care indică un reper spațio-temporal anticipează caracterul descriptiv *(România pitorească);* prezența unor elemente fantastice trimite la specia basmului *(Făt-Frumos din lacrimă);* numele a două personaje animaliere sau obiecte anunță specia fabulei *(Boul și vițelul),* numele unei personaj sugerează că acesta este protagonistul operei *(Ion)* etc. • în funcție de structură, titlul poate fi: a. sintetic – conține un singur termen; b. analitic – este format dintr-un grup de cuvinte. • din punct de vedere semantic, are sens: a. propriu; b. figurat.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *semnificația titlului* operei citate.

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre semnificația titlului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Am împrumutat într-o zi o carte de la biblioteca din cartier. Cu acest prilej, mi-am întărit o dată mai mult convingerea că, citind o carte de la bibliotecă, faci cunoștință nu numai cu eroii cărții, ci și cu cititorii ei... Cum așa? Simplu. Dacă vrei să cunoști eroii, citești frumușel pagină cu pagină și, dintr-odată, te vezi înconjurat de Vitea, Huck, Nică, Gulliver și Gavroche.

Și cititorii? Ei sunt pe ultima pagină a cărții. Și-au semnalat prezența cu tot felul de cerneluri și penițe, cu cărbune și creioane, lăsând acolo cugetări, sentințe, maxime și mai ales semnături.

Iată această „pagină a cititorului" la sfârșitul volumului întâi (...) împrumutat de la biblioteca din cartier.

Cu cerneală albastră:

„Citită de mine azi 15 aprilie. Plăcut f. f. mult. Plâns paginile 1 și urm. Spre amintire semnez, Puyca. [...]

Subliniat de două ori:

„O minte fără cărți e ca o pasăre fără aripi. Nu înțeleg de ce zmângăliți cărțile care sunt un prieten ce trebuie să circule din mână în mână. Dau o colivie de sârmă pe un porumbel. Nicu".

Cu creionul, de-a curmezișul:

„Ce fel de porumbel? Fiert sau fript?" Cu tuș negru, ce s-a lățit:

„Citită de mine azi, 2015. Foarte frumoasă carte, dar de ce nu ți-ai dat adresa care ești cu colivia?"

Mircea Sântimbreau, *Însemnări de lector*

REPERE DE REDACTARE	**COMPUNERE MODEL**
Introducere	Titlul este un element sugestiv sau rezumativ, care orientează lectura, creând un orizont de așteptare cititorului. Titlul operei literare *Însemnări de lector* de Mircea Sântimbreanu anticipează, în textul de față, tema lecturii, motivele centrale (eroii, lectorii, cartea), precum și stările diverse ale naratorului subiectiv.
Cuprins	În primul rând, din punct de vedere structural, titlul este analitic, fiind alcătuit din două substantive nearticulate, unul în nominativ, *însemnări,* iar celălalt în acuzativ, precedat de o prepoziție simplă, *de lector*. Acestea au sens propriu, primul desemnând niște notații făcute pe o hârtie, iar al doilea fixând o categorie socială, aceea de cititor înscris la o bibliotecă publică. Naratorul personaj își exprimă, pe tot parcursul textului, prin verbe la persoana I (*am împrumutat, am întărit* etc.), atitudinea ironică față de ceea ce pot scrie unii cititori pe cărțile împrumutate. În al doilea rând, relația dintre titlu și textul narativ este foarte strânsă, fapt vizibil prin prezența a numeroși termeni din câmpul lexical al lecturii (*eroi, pagină, volum* etc.), dar și a procedeelor artistice variate, ce susțin mesajul textului.

	Astfel, interogația din primul alineat: *Cum așa?* are rolul de a atrage atenția asupra argumentelor aduse de narator pentru a-și susține ideea că, printr-o carte împrumutată, îi poți cunoaște atât pe eroii acesteia *(te vezi înconjurat de Vitea, Huck, Nică, Gulliver și Gavroche)*, cât și pe cititorii ei *(Ei sunt pe ultima pagină a cărții)*. Informațiile găsite în acele însemnări sunt prezentate într-o notă ironică, prin intermediul enumerației, cu rol în evidențierea varietății tipurilor de cititori: *lăsând acolo cugetări, sentințe, maxime și mai ales semnături*. Cartea își pierde rolul său esențial și tinde să devină, pentru unii, o cale de comunicare, fapt exemplificat de unele notații, în care se propune o anumită formă de troc: *Dau o colivie de sârmă pe un porumbel. Nicu.*
Încheiere	Așadar, titlul operei citate atrage atenția asupra unor comportamente greșite, urmărind îndreptarea lor, fiind în strânsă relație cu conținutul.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *semnificația titlului* operei citate.

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre semnificația titlului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Vaporul spintecă netezișul apei, aurit de cele din urmă raze ale soarelui. Îndărăt, orașul se pleacă, se cufundă-n valuri. Departe, spre miazănoapte și apus, munții, într-un nor de pulbere albastră, își ondulează coama pe poalele rubinii ale cerului. Malurile ies din apă într-o înclinare dulce, desfășurând lanuri de grâu în limpezișul zărilor. Peste toate-o moliciune, o pace dumnezeiască se lasă de sus.

Un deal din Serbia se culcă drept în calea Dunării. Ea, liniștită, cotește pe la capul dealului, bate-o bucată bună spre răsărit și se-ndoaie-n formă de potcoavă în țărmul românesc. În fundul acestei potcoave e Ostrovul Corbului, în care un război între ruși și turci, spun localnicii, ar fi lăsat corbilor de mâncare leșuri pentru trei ani de zile. [...]

Orizontul se deschide, se lărgește din ce în ce. Ochiul străbate adânc în plaiurile țării, pe lângă dunga fumurie trasă de «Valul lui Traian», care, pornind din coasta Hinovii și tăind spre răsărit dealul Stârminii și viile Oraviții, se-nfundă, dincolo de Padina, în inima Olteniei. Soarele-a asfințit. Aerul miroase a pământ ars, stropit de-o bură de ploaie. Drumuri albe se pleacă din sat, legând viața de pe pământ cu drumul mișcător al apei. Copacii, casele fug, se șterg ca niște năluci în urma noastră. Farmecul nopții se-ntinde ș-astâmpără toate zgomotele pământului.

Alexandru Vlahuță, *România pitorească*

....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *semnificația titlului* operei citate.

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre semnificația titlului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Și nu-ți venea să crezi ochilor, când te uitai la părintele Ghermănuță, cu câtă îndemânare șerpuia prin desișul încâlcit al pădurii, cu câtă nesilită ușurință urca și scobora... lăsat pe spate la vale, plecat înainte la deal, părintele Ghermănuță își păstra netulburat centru-i de greutate înlăuntrul bazei sale; și ai fi zis că, în calea lui, suișurile se scoborau și scoborâșurile se suiau, spre a-i face drumul pânză... Și de n-ai fi stat cu privirile înfipte în spatele lui îngust și cafeniu, mărunt, subțire [...] cum era, s-ar fi topit părintele Ghermănuță și s-ar fi mistuit în zarea încâlcită a crengilor, după cum, în văzduhurile amurgului, se mistuie și se topesc unele vedenii de o clipă... Avea părintele Ghermănuță ceva din firea șopârlei, pe care acum o vezi, acum n-o vezi, și ia-i urma, dacă poți, când vrei să-i pui bățul pe coadă... [...] Sub mersul său ușor nici vreascurile nu trosneau, și nici așternutul moale și ruginiu de foi uscate și seci nu foșnea sub lunecarea-i cotigită de șopârlă mlădioasă; țesătura deasă a crengilor împânzite păstra totdeauna o spărtură îngustă, prin care părintele Ghermănuță se strecura ca suveica printre ițe; iar când firul subțire și cafeniu al persoanei sale se alătura pe lângă grosimea seculară sau luneca prin dreptul înălțimii amețitoare a vreunui brad încremenit pe temeliile sale, părintele Ghermănuță se mistuia, pentru o clipă, ca sorbit,

ca înghițit parcă de trunchiul mohorât al uriașului codrilor... De câte ori nu-l prăpădeam din ochi și de câte ori nu-l vedeam, iarăși, pe părintele Ghermănuță înfiripându-se în zare, ca izvorât, ca răsărit, ca ieșit parcă la lumină, cu comănac și cu rasă cu tot, acum de sub scoarța sură a vreunui fag, acum din trupul ciuntit al vreunei frânturi sau al vreunui crâmpei rămas în picioare, pe urma unui brad răsturnat alăturea de vreme sau de vijelii!...

Calistrat Hogaș, *Părintele Ghermănuță*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU VIII

Genul epic: EXPRIMAREA OPINIEI DESPRE MESAJUL UNUI TEXT

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	Opinia personală despre semnificațiile unui text la prima vedere poate fi exprimată într-o compunere de tip argumentativ, valorificând textul dat.
TRĂSĂTURI	• are o structură specifică: *Ipoteza* – cuprinde ideile ce urmează a fi argumentate, pornind de la textul dat. Este introdusă prin structuri specifice: în opinia mea, din punctul meu de vedere, consider că, cred că etc. *Cuprins* – conține argumentele ce susțin afirmația din ipoteză. Acestea trebuie formulate clar și convingător prin structuri specifice: faptul se explică prin, aceasta se explică prin, în primul rând, în al doilea rând, nu în ultimul rând, pe de o parte… pe de altă parte, din cauză că, cu siguranță că, probabil că, în plus, în afară de, ca și cum etc. *Concluzia* – reia ipoteza și o întărește, pe baza argumentelor formulate. Este introdusă prin conectori specifici: în consecință, în concluzie, prin urmare, așadar, în final etc.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *mesajul* fragmentului citat mai jos.

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre mesajul fragmentului dat;
- să susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Profesorul ne dăduse să facem o compunere cu subiectul „Primăvara".[...]

Am lăsat compunerea, ca de obicei, pe seama tatii, care, din fericire, nu era acasă, ca să mă piseze să-mi fac lecțiile la celelalte materii.

Era 3, după prânz; spusese că se-ntoarce pe la 7 seara. Pân-atunci, a mea era lumea... [...]

Dar iată că se face 8, și tata nu mai vine!...[...]

Îmi iau inima-n dinți și mă hotărăsc să-mi fac singur compunerea.[...] Când am terminat de transcris pe curat, a sosit și tata. Era 10!

– Ce faci, mă, de ce nu te-ai culcat?

– Am avut lecții multe... și-aci îmi îngroșai glasul cu imputare – după alte toate, ne-a mai dat și o compunere la Română!

– Păi, dă să ți-o fac... Despre ce?

– Despre Primăvară, dar nu mai e nevoie să mi-o faci. Dac-am văzut că întârzii atâta, am făcut-o eu singur!

– Foarte frumos din partea ta! spuse tata ironic și convins că am făcut o compunere ca vai de lume. Ia s-o citesc și eu!

– Poftim! și îi întind caietul cu sfială.

El începe să citească, își strânge buzele și-și ridică sprâncenele cu mirare.

– Din ce carte ai luat-o?

– Din nicio carte! Am făcut-o eu, din capul meu!

– Hai, hai, știi că nu-mi place să minți! Spune de unde ai copiat-o?

– De nicăieri, tată, zău așa, dacă-ți spun... Eu am făcut-o! [...] Uiți că la teză am luat 10?

– Apăi, dac-ai făcut-o tu, bravo, flăcăule, mă bucur de două ori: întâi că ești în stare să faci compuneri bune și al doilea că am scăpat de corvoada de a ți le mai face eu!

Grigore Băjenaru, *Cișmigiu & Comp*

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	În opinia mea, textul ilustrează ideea că în viața fiecărui copil vin momente de răscruce, care-l determină să-și asume anumite fapte, ce vor contribui la maturizarea sa treptată.
Cuprins	În primul rând, mesajul textului este susținut de tema textului, școala, ce determină reacții diferite din partea celor implicați. Relatarea faptelor este realizată dintr-o perspectivă subiectivă, de către un narator personaj, cu ajutorul verbelor la persoana I: *(am lăsat, să-mi fac)*. Incipitul surprinde prima reacție a copilului când primește tema, de a o lăsa pe seama tatălui, ca de obicei, fapt ce sugerează că părintele are un rol important în educația propriului fiu. Deși îl ajută, acesta adoptă o atitudine severă față de băiat, idee ce reiese din secvența: *să mă piseze să-mi fac lecțiile la celelalte materii.* Senzația de libertate pe care o trăiește fiul în prima parte a textului, este, de altfel, specifică oricărui copil, care vrea să profite de orice ocazie pentru a se distra: *Pân-atunci, a mea era lumea...* Spiritul îndeplinirii datoriei școlare îl face, totuși, să acționeze, atunci când își dă seama că tatăl său întârzie și este în pericol să meargă a doua zi la școală cu tema nefăcută. Tensiunea sa interioară generată de așteptare este redată, la nivel stilistic, de construcția exclamativă: *Dar iată că se face 8, și tata nu mai vine!*, iar expresia: *Îmi iau inima-n dinți* exprimă curajul său și hotărârea de a acționa. În al doilea rând, confruntarea cu autoritatea părintească este un prilej atât de frustrare, cât și de mândrie. Tatăl este neîncrezător, la început, când citește compunerea, deoarece nu își credea fiul capabil să facă asemenea lucruri *(Spune de unde ai copiat-o?)*, dar băiatul știe să-și susțină poziția, aducând argumente pertinente: *Uiți că la teză am luat 10?*. Finalul textului surprinde mândria tatălui față de fiul său, care reușește să scrie compuneri bune, și care este capabil să-și îndeplineasscă, singur, din acel moment, datoria școlară *(am scăpat de corvoada de a ți le mai face eu!)*. Responsabilizarea acestuia se face în mod natural, fără a fi forțat, ceea ce contribuie la propria maturizare, dar și la câștigarea aprecierii din partea părintelui: *bravo, flăcăule, mă bucur de două ori.*

Încheiere	În concluzie, fragmentul selectat surprinde un moment cheie din evoluția unui copil, care are puterea de a lua decizii potrivite și de a acționa, în ciuda temerilor care-l copleșeau.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *mesajul* fragmentului citat mai jos.

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre mesajul fragmentului dat;
- să susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Și Lucia descoperi, târziu, în prima ceață a somnului, ideea jurnalului. Parcă ar fi înțepat-o cineva, atât de iute se înălța în capul oaselor. Mintea i se limpezi într-o clipă: cum de uitaseră lucrul cel mai important?... Expediția avea nevoie de un secretar, de cineva care să noteze toate datele culese cu voie sau fără voie... Cine știe? Poate că vor descoperi lucruri mult mai importante, alături de care harta peșterii va părea o copilărie... Și cât de ușor se pot pierde sau cât de simplu pot fi ignorate dacă nu sunt judecate ca niște părți posibile ale unui întreg posibil!

Lucia aprinse lumina. Tot chipul ei era un semn de întrebare zugrăvit din temeri și naivități, din dorințe și tresăriri. Poate că niciodată lucrurile care o înconjurau și care-i cunoșteau fiecare zvâcnet nu întâlniseră atâta puritate și frumusețe. Dar totul ținu o clipă. Hotarârea fermă îi înăspri trăsăturile, îi umbri strălucirile de aur. Sări din pat și începu să caute prin sertare. Mișcări sigure, fără zgomot, fără ezitări, în sfârșit, găsi tot ceea ce căuta: un caiet gros, cu scoarțe de piele și un buchet de creioane colorate, culese cu chibzuință. Imediat împărți caietul. Descoperise patru capitole mai importante: geologie... fauna... flora... impresii personale. Fiecărui capitol îi atribui un număr egal de pagini. Și pentru ca delimitarea să fie și mai precisă și orice eroare exclusă, repartiză și creioanele: creionul roșu — geologie; creionul albastru – fauna; creionul verde – flora; creionul negru – impresiile personale... da! [...]

După ce puse totul într-un buzunar al rucsacului, Lucia stinse lumina și se lungi pe pat. Somnul era undeva departe, și poate pentru a-l atrage mai repede, pentru a-i arăta supunere, închise ochii. Dar gândurile nu voiau să se liniștească.

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ţi exprimi opinia despre *mesajul* fragmentului citat mai jos.

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre mesajul fragmentului dat;
- să susţii opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

E o umilă şi neştiută uliţă de margine de târg.

Nu răsfaţă ochiul cu mlădieri de râu gătite-n salturi de verdeaţă şi nici nu ispiteşte pasul cu caldarâm sonor. E firavă şi goală: numai pământ şi pietre.

Dau năvală celelalte uliţi, înghesuite una într-alta, cot la cot, s-ajungă mai degrabă la uliţa cea mare, cu pântec de piaţă, căreia îi duc larma grămădită pe tăvi de piatră.

Ea e pustnică. A strâns pios tăcerea aruncată de celelalte uliţi şi s-a dat la o parte de ele. Năzuia poate să iasă din târg, să se îndrume departe, spre munţi: să fie acolo o potecă prin brădet. Dar au părăsit-o puterile la marginea târgului şi s-a lungit la pământ în dreptul bisericii, câtorva căsuţe liniştite, alături de căsuţa bunicilor şi a noastră.

Acolo a rămas.

Odinioară, pe meleagurile acestea, stăpânea un sat gospodar. Pe-atunci, uliţele de astăzi erau ale pământului şi se numeau brazde şi frăţeşte vieţuiau, rodind. (...)

Acum, uliţele înstrăinate de pământ s-au învrăjbit: se sfădesc între ele, cât le lasă gura căruţelor şi a trăsurilor şi se hărţuiesc, smulgându-şi una alteia smocuri de colb cărunt.

Uliţa mea e paşnică, tăcută. Rareori o tulbură năvala târgului. Prin ea străbat carele cu boi venind de la ţară. Convoiul lui tihnit e o rugăciune murmurată cu buzele ei, şi colbul care le-nsoţeşte e un surâs blajin.

Uliţele de căpetenie ale târgului au slujitorii lor: măturători care le piaptănă, stropitori care le spală, meşteri care le sulimenesc cu smoală şi asfalt.

Ea se slujeşte singură. Îşi toarnă apă de ploaie prin uluce; îşi potriveşte părul cu vrăbii; şi chipul ei firesc e.

Trufașe de numele lor, celelalte uliți au silit porțile caselor să li-l învețe și să li-l rostească statornic. Și porțile, cu guri de tablă sau de lemn, îl au în toată clipa pe buze.

Ea a șoptit doar casei noastre numele ei. Ploile l-au șters, poarta l-a uitat și ea l-a uitat.

Ionel Teodoreanu, *Ulița copilăriei*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU IX

Genul liric

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	**GENUL LIRIC** cuprinde operele literare, în care autorul își exprimă reflecțiile, ideile și sentimentele în mod direct, folosind un limbaj bogat în procedee artistice.
TRĂSĂTURI	• *vocea* autorului aparține eului liric, ce se evidențiază în text prin mărci specifice: verbe și pronume la persoanele I și a II-a singular și plural, interjecții, interogații retorice, exclamații etc. El poate apărea în diverse ipostaze: îndrăgostitul, creatorul, contemplatorul etc. • expresivitatea operei este rezultatul folosirii unui număr mare de figuri de stil și imagini artistice; • punctuația dobândește, în opera lirică, valențe expresive;

	• textul liric are o structură specifică: este scris în versuri, organizate de obicei în strofe, ce pot fi formate: dintr-un singur vers – monovers; două versuri – distih; trei versuri – terțină sau terțet; patru versuri – catren; cinci versuri – cvintet; șase versuri – sextină etc. • muzicalitatea este rezultatul elementelor de prozodie: rimă, ritm, măsură.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține *genului liric*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două trăsături ale genului liric, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Tu ești în inima mea ca un dar
neașteptat și mult prea scump,
pe care îl cercetez mirată iar și iar,
cu-aceeași nesecată desfătare.

Ești tainica-mi putere și mândrie,
de când te știu mi-i cerul mai aproape
și nu mai pot durerile să vie,
să-mi tulbure-ale sufletului ape.

Tu mi-ai făcut țărâna mai ușoară
și inima așa de dulce, grea,
ca ramura ce toamna se-mpovară
de greutatea roadei de pe ea.

Asemeni unui mare cer cu stele,
mi te-ai răsfrânt în suflet ca-ntr-un lac,
și-adânci de-atuncea-s gândurile mele,
de aur glodul inimii, sărac.

Acestea toate să ți le plătesc
nu voi putea, ci lasă-mă măcar,
risipitorul meu, să te iubesc,
din darurile tale dându-ți dar.

Magda Isanos, *Daruri*

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	**Genul liric** cuprinde operele literare în care autorul îşi exprimă reflecţiile, ideile şi sentimentele în mod direct, folosind un limbaj bogat în procedee artistice. Opera literară *Daruri* de Magda Isanos aparţine genului liric, deoarece prezintă toate particularităţile specifice acestuia.
Cuprins	În primul rând, poeta îşi exprimă direct sentimentele de dragoste profundă faţă de o instanţă diferită de sine, care are darul de a-i îmbogăţi fiinţa. Titlul, element anticipator, este format dintr-un substantiv comun nearticulat *daruri,* cu sens propriu, prin care se stabileşte o relaţie de reciprocitate, vizibilă în final: *din darurile tale dându-ţi dar.* Textul apare, astfel, ca o confesiune în care eul liric este prezent prin diferite mărci lexico-gramaticale subiective, cum ar fi: pronume personale şi reflexive la persoana I şi a II-a *(mi-, tu)* şi verbe la persoanele I şi a II-a *(ai făcut, nu pot).* Modul principal de expunere este monologul liric adresat, eul raportându-se permanent la cel văzut ca un dar, care îl face să-şi transceandă condiţia muritoare: *Tu mi-ai făcut ţărâna mai uşoară.* În al doilea rând, aceste idei poetice sunt evidenţiate prin termeni ce dobândesc, în contextul poetic, sens figurat, şi prin numeroase procedee artistice. De exemplu, epitetul dublu: *neaşteptat şi mult prea scump* are rolul de a evidenţia fericirea fiinţei, care simte recunoştinţă faţă de instanţa divină, ce-i oferă acces la trăiri unice, iar repetiţia *iar şi iar* susţine neputinţa omului de a pătrunde toate tainele care-l înconjoară. Raportarea la univers se schimbă odată cu conştientizarea existenţei unei instanţe superioare, fapt sugerat de metafora: *mi-i cerul mai aproape.* Comparaţia *Asemeni unui mare cer cu stele,/ mi te-ai răsfrânt în suflet ca-ntr-un lac* redă expresiv aceeaşi idee conform căreia între om şi divinitate se stabileşte o relaţie strânsă, ce duce la metamorfozarea fiinţei trecătoare, proiectând-o în alte dimensiuni. De asemenea, la nivelul imaginilor artistice, se remarcă predominanţa celor vizuale: *ramura ce toamna se-mpovară.* În plus, versurile, organizate în catrene, au o muzicalitate accentuată, conferită mai ales de exprimarea fluentă a ideilor de la un vers la altul, transmiţând parcă emoţia continuă a fiinţei îndrăgostite.
Încheiere	În concluzie, se poate afirma că această operă literară are toate notele definitorii ale unui text liric în care autoarea îşi exprimă în mod direct puternice sentimente de dragoste şi recunoştinţă faţă de o fiinţă care o împlineşte.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine *genului liric.*

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi două trăsături ale genului liric, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Duşman grozav e timpul, mi se pare
acuma ca şi când te-aş fi visat,
cum poate mai visează câte-o floare
pământul, iarna, după ce-a-ngheţat.
Iubirea noastră astfel a trecut,
ca dâra luminoasă-a unei stele,
şi bezna-n urma ei s-a refăcut,
de-mi pare steaua fericirii mele,
că niciodată n-ar fi strălucit. [...]
Din ce în ce mai şubred e sub pas
pământul amintirilor şi-mi pare
că dintr-un vis frumos mi-au mai rămas
frânturi ciudate şi strălucitoare.
Zadarnic între ele să le leg
încerc acuma, fiindcă nu se poate
din cioburi vasul să-l mai faci întreg,
şi tristă surâzând mă joc cu toate
aducerile-aminte la un loc,
ca un copil cu jucăria care,
i s-a stricat, dar n-a dat-o pe foc,
pentru că alta mai frumoasă n-are.

Magda Isanos, *Jucăria*

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine *genului liric.*

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinţi două trăsături ale genului liric, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Îmi place să privesc afară.
– Când au căzut aceste frunze?
Şi arborii se scuturară,
Şi-n vizuini adânci, ascunse
Stau vulpi roşcate. Stoluri, salbe,
Peste pădure nori de ceaţă,
Ca nişte zburătoare albe
Plutind, de vârfuri se agaţă.
Negru pământul se arată;
Pe câmpuri vântul iar adoarme.
O ciută cade fulgerată
De trăsnetele unei arme.
Şi liniştea cu-aripi uşoare,
Prin mii de pori respiră-n toamnă.
Doar plopii mistuiţi în zare
Spre depărtare mă îndeamnă.

A. E. Baconski, *Desen*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU X

Genul liric: PASTELUL

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	**PASTELUL** este o specie a genului liric în care este prezentat un peisaj, prin intermediul căruia sunt transmise sentimentele eului liric contemplator, cu ajutorul mijloacelor artistice expresive.
TRĂSĂTURI	• este un text cu caracter descriptiv (descrie un peisaj din natură sau din interior); • tabloul descris generează emoții, gânduri și trăiri celui care îl contemplă; • la nivel morfologic predomină grupul nominal, iar verbele care apar conferă dinamism cadrului prezentat; • expresivitatea este conferită de figurile de stil și de imaginile artistice.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține speciei literare *pastel*.

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți două trăsături ale pastelului, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

S-a înserat. Ușor se-nalță fumul
De prin ogeaguri către bolta vastă,
Domol coboară turma de pe coastă,
Umplând cu larma de talange drumul.
Blând, florile, în liniștea lor castă,
Își dăruiesc văzduhului parfumul,
Și noaptea-și cerne peste toate scrumul...
Ici-colo numai licăre-o fereastră...
Un clopot plânge-o clipă, și-apoi tace...
Luceafărul în alba-i strălucire

Răsare sus... Şi-atâta sfântă pace.
Domneşte-acuma peste-ntreaga fire,
Că sufletul aripile-şi desface
Ca să se piardă în nemărginire...

Şt. O. Iosif, *Înserare*

Ogeag – horn

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	*Pastelul* este o specie a genului liric în care este prezentat un peisaj, prin intermediul căruia sunt transmise sentimentele eului liric contemplator, cu ajutorul mijloacelor artistice expresive. Opera literară *Înserare* de Şt. O. Iosif este un pastel, deoarece prezintă particularităţile acestei specii literare.
Cuprins	În primul rând, textul prezintă, prin intermediul descrierii literare, un tablou de natură nocturn, constituit pe trei planuri: terestru *(florile)*, cosmic *(luceafărul)* şi uman *(sufletul)*. Privirea eului liric este, mai întâi, orientată spre o imagine panoramică *(către bolta vastă)*, pentru ca apoi să se concentreze pe detalii semnificative *(fereastră)*. Cromatica este dominată de culori contrastante: cele care surprind culoarea nopţii *(scrumul)* se află în opoziţie cu strălucirea razelor astrului, ce domină bolta cerească cu *alba-i strălucire*, cu rol în crearea unei atmosfere melancolice, predispuse la meditaţie. În al doilea rând, poetul percepe realitatea în mod subiectiv, filtrând ceea ce vede prin sensibilitatea sa. Eul liric contemplator îşi exprimă sentimentele de încântare şi de admiraţie în faţa tabloului zugrăvit, prin intermediul mijloacelor expresive. Astfel, la nivel stilistic, predomină epitetele cu rol descriptiv *(domol, sfântă)*, ce accentuează atmosfera de calm şi linişte a tabloului, iar personificarea: *Un clopot plânge-o clipă, şi-apoi tace* îi adaugă o notă de sacralitate. Metafora din final: *sufletul aripile-şi desface/ Ca să se piardă în nemărginire* sugerează transpunerea eului într-o altă dimensiune, graţie contemplaţiei. Imaginile artistice sunt şi ele variate: vizuale *(licăre-o fereastră)*, auditive *(Umplând cu larma de talange)* şi olfactive *(Îşi dăruiesc văzduhului parfumul)*. Din punct de vedere morfologic, se remarcă predominanţa grupului nominal: *liniştea lor castă.*
Încheiere	În concluzie, se poate afirma că această operă literară are toate notele definitorii ale unui text liric în care autoarea îşi exprimă în mod direct puternice sentimente de dragoste şi recunoştinţă faţă de o fiinţă care o împlineşte.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține speciei literare *pastel*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două trăsături ale pastelului, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Pe cea câmpie lungă a cărei tristă zare
Sub cer, în fund, departe, misterios dispare,
Nici casă, nici pădure, nici râu răcoritor,
Nimic nu-nveselește pe bietul călător.

Pustietatea goală sub arșița de soare
În patru părți a lumei se-ntinde-ngrozitoare,
Cu iarba-i mohorâtă, cu negrul ei pământ,
Cu-a sale mari vârtejuri de colb ce zboară-n vânt [...]

Acolo floarea naște și moare-n primăvară,
Acolo piere umbra în zilele de vară,
Și toamna-i fără roadă, ș-a iernii vijelii
Cutrieră cu zgomot pustiele câmpii.

Pe cea savană-ntinsă și cu sălbatic nume,
Lung ocean de iarbă necunoscut în lume,
O cumpănă se-nalță aproape de un puț,
Și-n orizont se-ndoaie ca gâtul unui struț. [...]

Ah! dulce, glorioasă și mult strălucitoare
Va fi ziua de viață, când, pe sub mândrul soare,
Trecând în răpegiune, un zmeu cu-aripi de foc
Goni-va trista moarte ce zace-n acest loc!...

Vasile Alecsandri, *Bărăganul*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține speciei literare *pastel*.

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți două trăsături ale pastelului, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Supt un mal legată plută,
Se mai mișc-abia. Duios
Geme apa-n veci zbătută
Ca prin vis, sub iaz la moară.

Luna tot mai jos scoboară
Tot mai jos, mai jos.
A apus! Și dintr-o dată
Nu mai vezi nici deal, nici drum,
Totu-n zarea-ntunecată
Și-a pierdut și loc și nume,
Nu cred c-a mai fost pe lume
Noapte ca acum.

Parcă-i mort de veacuri satul
Și trudit de-atâta clint
Doarme-adânc întunecatul
Codru-n văi, iar la răstoace

Plopii-au început să-și joace
Frunzele de-argint.
Dar din aripi bat cocoșii,
Răscolind văzduhul mut.

Albe-ntâi și tot mai roșii
Zorile și-ntind lucoarea –
Din zăvoi, privighetoarea
Iarăși a-nceput!

George Coșbuc, *În zori*

....

....

....

....

....

....

....

....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU XI

Genul liric: DOINA POPULARĂ

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	**DOINA POPULARĂ** este specia genului liric în versuri, specifică poporului nostru, în care sunt exprimate puternice sentimente de dor, de jale, de tristețe, de înstrăinare, de regret față de anumite împrejurări ale vieții, cu ajutorul mijloacelor artistice.
TRĂSĂTURI	• se deschide cu o formulă tipică, ce se poate relua și pe parcursul textului; • cuprinde motive literare folclorice precum: legătura om-natură, motivul codrului, al haiducului, motivul dreptății etc. • elementele de prozodie contribuie la crearea muzicalității. În acest sens, apare ritmul trohaic, rima împerecheată sau monorima, iar versurile au o măsură de 7-8 silabe; • la nivelul structurii, apare simetria compozițională, ca rezultat al paralelismului sintactic; • este însoțită, de obicei, de o melodie potrivită; • în funcție de sentimentul dominant față de anumite aspecte ale vieții, doinele sunt: de haiducie, de cătănie, de dragoste, de dor, de înstrăinare, de noroc, de jale etc.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține speciei literare *doină populară*.

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi două trăsături ale doinei populare, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Mult mi-e dor şi mult mi-e sete
Să văd frunza-n codrul verde,
Să mai strâng vreo şapte cete!
Primăvară, muma noastră,
Suflă bruma din fereastră
Şi zăpada de pe coastă,
Să văd iar verzind în cale,
Să mă las iar în cea vale
Cu-o pereche de pistoale.
Frunza-n codru cât se ţine
Toţi voinicii trăiesc bine,
Iară frunza dacă-i lasă
Toţi voinicii merg pe-acasă
Şi la para focului
Zac de dorul codrului!
Frunză verde de susai,
De-ar veni luna lui mai
Să-mi aud cerul tunând,
Să văd norii fulgerând
Ierbuliţa-n şesuri dând,
Să mai văd focuri pe-afară,
Copilaşi cu pielea goală,
Cai în câmpuri nechezând
Şi voinici pe plai suind.

Doină oltenească 2,
culeasă de Vasile Alecsandri

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	*Doina populară* este specia genului liric în versuri, specifică poporului nostru, în care sunt exprimate puternice sentimente de dor, de jale, de tristeţe, de înstrăinare, de regret faţă de anumite împrejurări ale vieţii, cu ajutorul mijloacelor artistice. Opera literară *Doină oltenească 2,* culeasă de Vasile Alecsandri este o doină populară, deoarece prezintă particularităţile acestei specii literare.
Cuprins	În primul rând, fiind o creaţie populară, are toate trăsăturile acesteia: autor anonim şi colectiv; caracter oral şi sincretic, fiind însoţită de o melodie adecvată. Caracterul tradiţional rezidă în temele şi motivele abordate, limbajul poetic şi elementele de prozodie specifice. Ţinând cont de sentimentele transmise, opera literară citată este o doină de haiducie. Tema o constituie intensitatea sentimentului de dragoste faţă de propriul destin, care-şi pune amprenta asupra întregii fiinţe a haiducului. Astfel, textul este conceput ca un monolog liric, eul făcându-şi simţită prezenţa prin mărci lexico-gramaticale specifice, şi anume forme verbale şi pronominale la persoana I: *mi, să mă las, să văd,* ce dezvăluie intensitatea propriilor sentimente. Titlul este format dintr-un substantiv comun nearticulat şi un adjectiv, ce fixează numele speciei, cu rol anticipator.

	În al doilea rând, mesajul poetic este redat, la nivel compozițional, prin intermediul textului organizat astrofic. Poezia se deschide cu avderbul de mod *mult,* care anunță încă din incipit pasiunea puternică ce stăpânește ființa haiducului. Dorul fierbinte de primăvară reiese pe tot parcursul textului *(Frunza-n codru cât se ține/ Toți voinicii trăiesc bine),* acest anotimp fiind propice pentru strângerea cetei de voinici, adunați pe la casele lor. Dorințele sale puternice sunt redate, la nivel morfologic, prin verbele la modul conjunctiv *(să văd, să-mi aud),* iar la nivel stilistic prin figuri de stil variate. Astfel, personificarea primăverii care suflă bruma din fereastră evidențiază legătura trainică dintre om și anotimpul renașterii, iar enumerația amplă accentuează efectele pozitive ale schimbărilor produse odată cu instalarea acestuia: *Să-mi aud cerul tunând,/ Să văd norii fulgerând/ Ierbulița-n șesuri dând.* Ca în orice doină, se remarcă motive folclorice precum comuniunea om-natură, codrul, pistoalele, puse în evidență prin procedee specifice creației populare: paralelismul sintactic, acumulările verbelor, gradarea ascendentă a sentimentelor. La nivel prozodic, versurile au măsură de 7-8 silabe, rima este monorimă, iar ritmul, trohaic.
Încheiere	În concluzie, se poate afirma pe baza argumentelor prezentate, că textul dat este o doină populară, ce redă, prin mijloace expresive, intensitatea puternică a sentimentelor haiducului atașat de locul în care trăiește.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține speciei literare *doină populară.*

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți două trăsături ale doinei populare, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Alelei! amar de mine,
Frățioare Constantine!
Rele sunt frigurile,
Mai rele-s dragostele!
Frigurile te răcesc,
Dragostele te-amețesc
Și te-aprind, te scot din minte
Și te-ajung cu dor fierbinte.
Vai de mine! ce păcat
Ele că m-au fermecat
Și-n trei zile m-au uscat,
M-au uscat, m-au veștejit
Ca stejarul înfrunzit
Când de brumă e atins
Sau de mare foc cuprins.
Alei! dragă frățioare,
Mă trec ca roua din floare
Și ca spuma de pe mare,
Când le soarbe mândrul soare.
Fă-mi o groapă la răcoare,
Că inima rău mă doare.

Dragoste, culeasă de Vasile Alecsandri

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparţine speciei literare *doină populară.*

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi două trăsături ale doinei populare, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Plânge-mă, mamă, cu dor
Că ţi-am fost voinic fecior
Şi de grijă ţi-am purtat,
Ogorul ţi l-am lucrat,
Iar de când m-am cătănit,
Viaţa mi s-a otrăvit
Că tânjesc în ţări străine
Şi tot plâng gândind la tine.
Mult mi-e dor, mămucă, dor
De cel codru frăţior
Şi de stâna cea cu oi
Şi de cântec de cimpoi!

Mult mi-e dor, mămuca mea,
De cea mândră viorea
Care mă iubeam cu ea!
Mult mi-e dorul ne-mpăcat,
Şi mă-ndeamnă la păcat,
Să mă las de cătănie
Şi să fug la ciobănie,
Orice-a fi cu mine, fie.

Plânge-mă, mamă, cu dor

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU XII

Genul liric: COMENTAREA SEMNIFICAȚIEI TITLULUI UNEI OPERE LIRICE

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	**TITLUL** unei opere literare este un element sugestiv sau rezumativ care orientează lectura cititorului, creând un orizont de așteptare.
TRĂSĂTURI	• anticipează tema, motivele centrale și starea dominantă a eului liric; • face trimitere la o anumită specie literară. De pildă, o secvență ce conține coordonate spațiale sau temporale anunță un text descriptiv și specia pastelului *(Noapte de vară)*; o anumită structură poetică anticipează arta poetică *(Cuvânt, Iambul)* etc. • poate avea sens propriu *(Dimineața)* sau figurat *(Minune)*; • este în strânsă relație cu textul, susținând mesajul acestuia.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *semnificația titlului* poeziei citate.

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre semnificația titlului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Sus prin crângul adormit,
A trecut în taină mare,
De cu noapte, risipind
Șiruri de mărgăritare
Din panere de argint,
Stol bălai
De îngerași
Cu alai
De toporași.
Primăvară, cui le dai?
Primăvară, cui le lași?

Un zarzăr mic, în mijlocul grădinii,
Și-a răsfirat crenguțele ca spinii
De frică să nu-i cadă la picioare,
Din creștet, vălul subțirel de floare.
Că s-a trezit așa de dimineață
Cu ramuri albe — și se poate spune
Că-i pentru-ntâia oară în viață
Când i se-ntâmplă-asemenea minune.

Un nor sihastru
Și-adună-n poală
Argintul tot.
Cerul e-albastru
Ca o petală
De miozot.

Soare crud în liliac,
Zbor subțire de gândac,
Glasuri mici
De rândunici,
Viorele și urzici...
Primăvară, din ce rai
Nevisat de pământeni
Vii cu mândrul tău alai
Peste crânguri și poieni?

George Topîrceanu,
Rapsodii de primăvară

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	*Titlul* este un element sugestiv sau rezumativ, care orientează lectura, creând un orizont de așteptare cititorului. Titlul operei literare *Rapsodii de primăvară* de George Topîrceanu anticipează, în textul citat, tema naturii, motivele centrale (soarele, cerul, florile), precum și stările eului liric, de încântare și de optimism.
Cuprins	În primul rând, din punct de vedere structural, titlul este analitic, fiind alcătuit din două substantive nearticulate, unul în nominativ, *rapsodii,* iar celălalt în acuzativ, precedat de o prepoziție simplă, *de primăvară.* Acestea au sens propriu, primul desemnând o scriere lirică în versuri, fantezistă și sentimentală, de un colorit pitoresc, iar al doilea fixând un element temporal, primul anotimp al anului. Eul liric contemplator își exprimă, pe tot parcursul poeziei, sentimentele de admirație în fața spectacolului exuberant al naturii, de trezire la viață.

	În al doilea rând, relația dintre titlu și textul poetic este foarte strânsă, fapt vizibil prin prezența a numeroși termeni din câmpul lexical al primăverii (*toporași, cer albastru, văl de floare* etc.), dar și a procedeelor artistice variate, ce susțin mesajul poetic. Textul debutează cu o imagine vizuală amplă ce pune în opoziție starea de hibernare a naturii de la finalul iernii cu dinamisul și energia primăverii: *Cu alai/ De toporași.* Dar frumusețea florilor se destramă repede, supusă timpului necruțător, idee redată prin comparația: *Și-a răsfirat crenguțele ca spinii* și prin metafora *vălul de floare* căreia i se asociază un adjectiv diminutival cu valoare de epitet, *subțirel*. Enumerația *Zbor subțire de gândac,/ Glasuri mici/ De rândunici,/ Viorele și urzici...* evidențiază varietatea elementelor, ce conferă un farmec unic primăverii. În plus, punctuația dobândește încărcătură afectivă prin interogația retorică din final, cu rol în accentuarea frumuseții parcă nepământene a cadrului descris: *Primăvară, din ce rai/ Nevisat de pământeni/ Vii cu mândrul tău alai/ Peste crânguri și poieni?*
Încheiere	Așadar, titlul poeziei configurează un tablou de primăvară, ce degajă energie și optimism, fiind în strânsă relație cu conținutul de idei.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *semnificația titlului* poeziei citate.

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre semnificația titlului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Sunt flacără, sunt jar, sunt pară,
Merg printre oameni luminând.
Sunt ca o stea ce strălucește,
Dar nimeni nu mă vede-arzând.

Ard ca un codru ce nu piere
Sub flăcările ce-l încing,
Un codru care arde-ntruna,
Dar flăcările nu-l ating.

Și ard, și ard, așa de-a rândul,
Ca mii și mii de stele.
Îi luminez pe cei din preajmă
Arzându-mi visurile mele.

Știu, se va stinge crud odată
Această flacără, stindard,
Da-mi pare rău că se va stinge
Fiindcă trăiesc numai cât ard...

Virgil Carianopol, *Flăcări*

....
....
....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *semnificația titlului* poeziei citate.

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre semnificația titlului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Cu vuiet veșnic, Suha sub măguri își înfundă
Pumnalul viu al undei, învăluită-n fum.
Ce limpede e cerul! Din liniștea profundă
A sufletelor noastre s-a-mpărtășit acum!

Dă-mi palma. Uite-mi tâmpla. Ca aurul de grea.
Parcă-i sub tâmplă inima mea. Bate.
Ne-nconjură în falduri și legănări de nea
Carpații albi ai dragostei curate.

Rămânem în tăcere și amintiri prelunge,
Cu viscol roșu gândul și visele ne-au nins.
Montanul peisagiu nu poate să alunge
Din vine frământarea acestui veac aprins.

Cum poți tu să-mi astâmperi și lăcomia gurii
Și lăcomia vastă a gândurilor noi?
Ce liniște adâncă-i în zbuciumul pădurii!
Ce liniște-i în sensul furtunii din noi doi!

Cu vuiet veșnic, Suha sub măguri își înfundă
Pumnalul viu al undei, învăluită-n fum.
Ce limpede e cerul! Din liniștea profundă
A sufletelor noastre s-a-mpărtășit acum.

Nicolae Labiș, *Liniște de iarnă*

FIŞĂ DE LUCRU XIII

Genul liric: EXPRIMAREA OPINIEI DESPRE MESAJUL UNUI TEXT LIRIC

AMINTEŞTE-ŢI!

DEFINIŢIE	**OPINIA PERSONALĂ** despre semnificaţiile unui text la prima vedere poate fi exprimată într-o compunere de tip argumentativ, valorificând textul dat.
TRĂSĂTURI	• caracterul versurilor: confesiv, descriptiv, reflexiv, de artă poetică; • atitudinea eului liric faţă de tema abordată: admiraţie, melancolie, regret, nemulţumire, revoltă, resemnare etc.; • structura discursului liric în funcţie de mai multe planuri: exterior/ interior; trecut/ prezent etc. • ipostazele în care apare eul liric: îndrăgostitul, revoltatul, căutătorul unui ideal, artistul, contemplatorul; • analiza textului la diverse niveluri: a. *fonetic* (repetarea unor sunete, aliteraţia, asonanţa, elemente de versificaţie); b. *morfologic* (modurile şi timpurile verbului, părţi de vorbire folosite cu rol expresiv); c. *lexical* (câmpurile lexicale dominante, între care se pot stabili diverse relaţii); d. *stilistic* (procedeele artistice variate ce susţin mesajul poetic: figuri de stil, imagini artistice).

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care *să-ţi exprimi opinia* despre mesajul textului citat mai jos. În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre mesajul textului dat;
- să susţii opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecţi structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Vino-n codru la izvorul
Care tremură pe prund,
Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o ascund.

Şi în braţele-mi întinse
Să alergi, pe piept să-mi cazi,
Să-ţi desprind din creştet vălul,
Să-l ridic de pe obraz.

Pe genunchii mei şedea-vei,
Vom fi singuri-singurei,
Iar în păr înfiorate
Or să-ţi cadă flori de tei.

Fruntea albă-n părul galben
Pe-al meu braţ încet s-o culci,
Lăsând pradă gurii mele
Ale tale buze dulci...

Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne-vor c-un cânt
Singuratece izvoare,
Blânda batere de vânt;

Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri,
Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rânduri-rânduri.

Mihai Eminescu, *Dorinţa*

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	În opinia mea, opera literară *Dorința* de Mihai Eminescu este o creație lirică de o mare sensibilitate și profunzime artistică, ce susține ideea că omul și natura se pot regăsi într-o armonie perfectă prin iubire.
Cuprins	În primul rând, discursul liric este organizat pe două planuri, ce constituie și temele predilecte în lirica eminesciană: unul, exterior, al naturii și celălalt interior, al iubirii. Titlul, prag simbolic spre lumea operei, sugerează aspirația eului la împlinirea iubirii. Mesajul poetic se conturează încă din primele strofe ale textului. Poezia reconstituie ceremonialul erotic specific eminescian, fiecare tablou reprezentând o etapă: chemarea în mijlocul naturii, în codru, așteptarea, întâlnirea, jocul gesturilor erotice, somnul și visul prin care cuplul intră în armonie cu universul. Imaginarul eminescian cuprinde elemente ale naturii terestre: codrul, florile de tei, izvorul, prin care îndrăgostitul este transpus într-o atmosferă romantică. Cuplul este, astfel, izolat de restul lumii, într-un spațiu ocrotitor. În al doilea rând, mesajul poetic este susținut la nivel stilistic de procedee artistice. De exemplu, interferența om-natură este redată de personificarea: *codrul bătut de gânduri,* ce sugerează o atitudine meditativă a acestuia, el devenind tăinuitorul poveștii de iubire. Aliterația *Vom visa un vis ferice* creează muzicalitate și simbolizează armonia dintre cei doi îndrăgostiți. Imaginile artistice dominante sunt cele vizuale, care alternează cu cele auditive și olfactive, constituindu-se pe alocuri în sinestezii: *Îngâna-ne-vor c-un cânt/ Singuratece izvoare.* La nivel lexical, se remarcă prezența unor termeni din limbajul uzual: *tremură, piept, obraz,* care creează o atmosferă intimă pentru îndrăgostiți. În plus, verbele la modul conjunctiv – *să alergi, să-mi cazi, să-ți desprind* – conferă dinamism tabloului și accentuează ideea de aspirație, iar adjectivul *singuri,* reluat prin forma diminutivală *singurei* accentuează dorința de solitudine a îndrăgostiților. Cântecul îngânat de elemente primordiale, apa și aerul, sugerează regăsirea stării originare prin dragoste. Entitate veșnică, natura conferă omului, ca ființă trecătoare, posibilitatea de a-și depăși efemerul condiției prin comuniunea cu aceasta. Ca elemente de prozodie, se remarcă rima încrucișată, ritmul trohaic și măsura versurilor de 7-8 silabe, care susțin tonalitatea textului.
Încheiere	În concluzie, opera literară *Dorința* de Mihai Eminescu creează, într-o idilă cu elemente de pastel, un tablou plin de vrajă, sugerând armonia ce se poate stabili între îndrăgostit și natură.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care *să-ți exprimi opinia* despre mesajul textului citat mai jos.

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre mesajul textului dat;
- să susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

La țărm, corabia oprită
E ninsă de zăpada lunii
Și marea tace odihnită,
De biciuirile furtunii.
Catarg și pânze argintate
Abia ușor sunt legănate...
Magia nopții este sfântă...
Verzuiele unde dormitează.
Novicii râd... – Cârmaciul oftează,
Matrozii melancolic cântă.*

Orașul întreg scânteiază
Cu felinarele aprinse...
Muzicile vesel vibrează,
Curse priveghează-ntinse.
Novicii în port se coboară,
Spre râs și petrecere zboară;
Răscoala etății-i frământă...
Safire pe ceruri lăcrămează.
Din cap mișcând, cârmaciul oftează,
Matrozii melancolic cântă.

Alexandru Macedonki, *Corabia*

***Matrozi** = marinari, corăbieri

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care *să-ți exprimi opinia* despre mesajul textului citat mai jos.

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre mesajul textului dat;
- să susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Cine poate ști
De unde vine vara
Și încotro se duce
Cântând
Caravana ei verde și aurie?
Unii zic c-ar veni
Din pământ,
Că-și trage povara,
Fierbinte și dulce,
Din bostănărie,
Că se naște în pepenii verzi,
În miezul lor
Strălucitor
Ca un palat
Luminat
De rubine,
Cu pereți
De porfir și nestemate
Și cu pardoseala purpurie.
Tot ce se poate,
Dar mie
Mi-a spus o fetiță cuminte
Că-și aduce aminte
Cum vara vine din copilărie,
Și cum,
În miros de lapte, de fân și de fum,
Alunecă de-aici,
Trasă de fluturi, de buburuze și de furnici,
Înspre bunici.

Ana Blandiana, *Cine poate ști?*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIȘĂ DE LUCRU XIV

Genul dramatic

AMINTEȘTE-ȚI!

DEFINIȚIE	**GENUL DRAMATIC** cuprinde operele literare, în versuri sau în proză, destinate reprezentării scenice, în care acțiunea evoluează prin intermediul replicilor, dialogul fiind modul de expunere specific.
TRĂSĂTURI	• acțiunea este declanșată de conflictul dramatic, ce constă în confruntarea a două personaje, idei, situații; • autorul își exprimă în mod indirect ideile și sentimentele, prin intermediul acțiunii și al personajelor; • textul este structurat în acte, scene, tablouri; • personajele comunică prin replici, modul de expunere predominant fiind dialogul, ce poate alterna cu narațiunea, descrierea și monologul dramatic; • are o așezare în pagină specifică: la începutul operei se află lista cu personaje și rolul lor în cadrul piesei, iar înaintea fiecărei replici este precizat numele personajului care o rostește; • singurele intervenții ale autorului apar în indicații scenice sau didascalii, așezate între paranteze, prin care se fac precizări despre decor, relațiile dintre personaje, starea lor interioară, gesturi, mimică, mișcarea scenică etc.

MODEL DE REDACTARE A UNEI COMPUNERI

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține *genului dramatic*.

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți două trăsături ale genului dramatic, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Actul II, Scena VII

PETRU RAREȘ: *Dă-mi o mână, Oană...*

OANA: *De ce?...*

PETRU RAREȘ: *Așa, că mi-e dragă... [...] Și dreapta mi-e dragă, și stânga mi-e dragă, și amândoi ochii cu lumini adânci, și părul tău rotunjit pe spate și învolt ca un fum auriu, și gura ta cu buze ca măceșea, și mijlocul tău ca trestia de baltă, și mersul tău ușor ca de presură, și toată ființa ta...*

OANA: *O! Rareș...* (Râde.) *Și toată ființa mea...* (Râde.)

PETRU RAREȘ: *Toată ființa ta mi-e dragă, că te iubesc, Oană!*

OANA: *Cum, Rareș?...* (Râde.)

PETRU RAREȘ: *Întruna te-am visat, Oană... Și te-am văzut întruna la război... Când porneam cercetașii, când mă băteam, când mă culcam, când mă sculam, călare, pe jos, la șipote, în codru...*

OANA: *Ca p-o soră, Rareș.*
PETRU RAREȘ: *Nu ca p-o soră...*
OANA: *Și de când, Rareș?*
PETRU RAREȘ: *De când împliniși 14 ani... De pe la Paște... [...]*
OANA: *Nu ții minte când mă ridicai în brațe să rup para cea mai coaptă, când te cățărai în vârful copacilor ca să-mi dai pui de stăncuță...*
PETRU RAREȘ: *Da... și te sărutam...*
OANA: *Da, și mă sărutai... Ș-acum... na... sărută...* (Râde.)
PETRU RAREȘ: *Nu, Oană, nu așa! [...]*
OANA: *Ca p-o pasăre pribeagă?... Și nu uita că tu ești boier, Rareș...*
PETRU RAREȘ: *Ce boier?... Al Mariei ș-al lui Rareș, pescarul din Hârlău. [...] Sunt ce sunt, și fără tine mai bine să nu fiu!*

Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Apus de soare*

REPERE DE REDACTARE	COMPUNERE MODEL
Introducere	Genul dramatic cuprinde operele literare, în versuri sau în proză, destinate reprezentării scenice, în care acțiunea evoluează prin intermediul replicilor, dialogul fiind modul de expunere specific. Fragmentul selectat din opera literară *Apus de soare*, scrisă de Barbu Ștefănescu-Delavrancea aparține unei creații dramatice, deoarece prezintă particularitățile acestui gen literar.
Cuprins	În primul rând, din punct de vedere structural, textul este alcătuit din acte și scene, fragmentul citat fiind selectat din Actul II, Scena VII. Autorul își exprimă în mod indirect ideile și sentimentele prin intermediul acțiunii – ce evoluează gradat, prin replici – și al personajelor. Tema o reprezintă mărturisirea iubirii, ce generează reacțiile diferite ale celor implicați. Acțiunea dramatică are în prim-plan un personaj masculin, Petru Rareș, care îi cere mâna Oanei, gest simbolic, prin care îi transmite sentimentele sale puternice și, implicit, dorința de a-i deveni soție: *Toată ființa ta mi-e dragă, că te iubesc, Oană.* Tânăra adoptă o atitudine detașată, deoarece nu îl poate percepe ca pe un posibil iubit, ținând cont de prietenia lor din trecut: *când te cățărai în vârful copacilor ca să-mi dai pui de stăncuță...* Totuși, Petru nu renunță, afirmând în final că orice statut social nu valorează nimic fără iubire: *Sunt ce sunt, și fără tine mai bine să nu fiu!* Conflictul dramatic este de tip interior, în sufletul celor două personaje, care își exprimă trăirile cu emoție, dar, în același timp, asumat. În al doilea rând, se remarcă prezența indicațiilor scenice, ce reprezintă notațiile autorului scrise cu rolul de a oferi informații utile actorilor și regizorului pentru montarea adecvată a spectacolului teatral. Acestea au următoarele roluri: oferă precizări privind numele personajelor (OANA singură, apoi PETRU RAREȘ) și orientează jocul actorilor, fiind indici comportamentali *(Râde)*, prin care sunt evidențiate stările sufletești ale protagoniștilor.

	Modul de expunere specific este dialogul dramatic, element esențial în conturarea personajelor. Acestea comunică prin intermediul replicilor, care sunt precedate de numele lor (PETRU RAREȘ: *Da... și te sărutam...*). În plus, dialogul asigură evoluția acțiunii.
Încheiere	În concluzie, se poate poate afirma că fragmentul selectat aparține unei opere dramatice, în care autorul își exprimă în mod indirect viziunea artistică despre exprimarea sinceră a propriilor sentimente, prin intermediul acțiunii dialogate și al personajelor.

APLICĂ!

1. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține *genului dramatic.*

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți două trăsături ale genului dramatic, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

Actul I, Scena 12

TAKE: *Apoi atunci ce mai aveți nevoie de părinți? Legați-le câte o piatră de gât și dați-i pe gârlă.*

IONEL: *Nu-i așa, tată. Părinții au și ei rostul lor.*

IANKE: *Ce vorbești? Și care mă rog?*

IONEL: *Întâi și întâi să ne facă...*

IANKE: *Ce vorbești? Așa niște copii moderni ca voi ar trebui să se facă singuri! Ar fi foarte comod și pentru noi!*

IONEL: *Ei [...], parcă de dragul nostru ne-ați făcut! [...]*

IANKE: *Copii moderni ai vrut, copii moderni ai!*

TAKE: *Dar lasă că și eu tot așa am vorbit!*

IANKE: *Tocmai asta voiam să spun și eu. Mă copii, toți am fost odată moderni. Că și eu eram teribil de modern! Dar cum a țipat o dată tata, cum am uitat că-s modern!*

TAKE: *Chiar așa!*

IONEL: *Ei, eu nu cred că ar fi nimerit procedeul ăsta cu oameni ca noi!*

TAKE: *Taci din gură, mă băiatule!*

IANKE: *Lasă-l să vorbească! Și pe Ana las-o să vorbească tot așa! Că așa trebuie să vorbească un om tânăr, așa se cade și așa-i frumos! [...]*

IONEL: *Asta spunem și noi.*

IANKE: *Da, dar credeți că voi câștigați! Ei bine, nu câștigați nimic. Vedeți voi, copii, omul tânăr trebuie să creadă că poate orice și că tot ce face e așa de bun. Că nimeni nu poate face ca el. [...] Și fiindcă au așa niște ochelari de tinerețe li se pare că tot îi frumos și bun... Dar noi, că suntem mai bătrâni, mai tragem pe sfoară pe Dumnezeu, c-am învățat așa un vicleșug, că ne uităm peste ochelari... Of, of, of! ce se vede peste ochelari să nu mă întrebi... Ce să te amărăsc de pomană. Ai să vezi tu la vremea ta... Lăsați-ne acum să avem noi grijă de voi, că nu vă suntem dușmani. [...]*

Victor Ion Popa, *Tache, Ianke și Cadâr*

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul citat aparține *genului dramatic*.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două trăsături ale genului dramatic, prezente în textul citat;
- să ilustrezi două trăsături cu exemple adecvate din text;
- să respecți structura specifică tipului de compunere cerut;
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.

(se aude o bătaie)
DORA: *Intră!*
HERUVIM: *Bună, Carmen! Dora, te roagă Anibal să-i împrumuți puțin compasurile.*
DORA: *Păi acuma cinci minute i le-am dat. [...]*
HERUVIM: *A venit el să le ceară?*
DORA: *Da! [...]*
CARMEN: *Spunea că învățați împreună dincolo.*
HERUVIM: *Da! Numai că eu am ieșit la o țigară.*
CARMEN: *Dar la ce învățai?*
HERUVIM: *La română.*
DORA: *Și ce faceți cu compasurile la română?*
HERUVIM: *Măsurăm.*

CARMEN: *Lungimea cuvintelor?*
HERUVIM: *Da!...*
DORA: *Mai bine v-aţi măsura lungul nasului.*
ANIBAL (intră şi alunecă pe covor, cade): *Am adus compasurile. Mersi...*
CARMEN: *Nu vă mai trebuie?*
ANIBAL: *Nu!*
CARMEN: *Mi se pare că nu învăţaţi nimic.*
ANIBAL: *Începem de mâine că e luni.*
DORA: *Şi noi tot aşa. Nu? Carmen?*
CARMEN: *Bine! Şi-atunci, azi ce facem? [...] Nu vreţi să învăţăm împreună?*
HERUVIM: *Ba da!*
ANIBAL: *Atunci să facem o societate pentru pregătirea bac-ului.*

Tudor Muşatescu, *Profesorul de franceză*

SUBIECTUL al II-lea

Este structurat pe două secțiuni:

Subiectul A - cuprinde itemi semiobiectivi de tipul întrebări structurate – 36 de puncte

Competența de evaluat:
1. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse.
Subiectul A cuprinde 6 cerințe a câte 4 puncte:

- 2 cerințe vizează înțelegerea textului.

Competența de evaluat a acestor itemi este: dovedirea înțelegerii unui text literar sau nonliterar, pornind de la cerințe date;

- 4 cerințe vizează probleme de limba română.

Competențele de evaluat ale acestor itemi sunt:
1.2 sesizarea corectitudinii și a valorii expresive a categoriilor morfosintactice, a mijloacelor de îmbogățire a vocabularului și a categoriilor semantice studiate, a ortografiei și a punctuației;
2.2 utilizarea în redactarea unui text propriu a cunoștințelor de lexic și de morfosintaxă, folosind adecvat semnele ortografice și de punctuație.

Subiectul B - cuprinde un item subiectiv: eseu structurat sau nestructurat – producere de text – 12 puncte.
Competența de evaluat:
2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse.

ITEMII A. 1 și 2

Dragi elevi, *itemii 1 și 2* vizează următoarele conținuturi:

- idei principale, idei secundare;
- texte nonliterare.

Pentru a veni în ajutorul vostru, v-am pregătit, mai jos, un fișier teoretic, câteva observații privind tipurile de itemi, un fișier teoretic și fișe de lucru utile în sistematizarea materiei.

Tipuri de itemi posibili	Observații
1. Scrie o idee principală/ secundară din text.	Citește cu atenție pentru a înțelege raportul de cauzalitate dintre acțiunile/ faptele prezentate!
2. Precizează cine este autorul textului, titlul și sursa acestuia.	Descoperă informațiile solicitate plasate sub text! Ai grijă să notezi tot titlul articolului!
3. Menționează scopul/ cauza unei acțiuni prezentate în text.	Fii atent la logica textului!
4. Precizează anul/ data la care are loc un eveniment prezentat în text.	Citește cu atenție pasajele în care apar informațiile solicitate, mai ales dacă apar mai multe date în text.

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIE	TRĂSĂTURI
Textul nonliterar este cel scris de un autor care nu se implică afectiv în cele prezentate.	• face referire la un eveniment, obiect, fenomen din realitate; • scopul textului este de a informa, de a convinge (scop persuasiv), de a comunica date exacte, idei etc; • termenii sunt folosiți cu sens propriu (denotativ); • lipsesc figurile de stil și alte procedee expresive; • apar termeni științifici, neologisme, termeni de specialitate; • este redactat, de obicei, la persoana a III a; Exemple: rețetele, mersul trenurilor, articolele de ziar, instrucțiunile de folosire pentru anumite aparate etc.

FIȘĂ DE LUCRU

I. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele formulate.

Copiii între 6 și 8 ani ascultă cu încântare povești tradiționale din folclor, cum ar fi „Jack și vrejul de fasole" și basme, cum ar fi „Cenușăreasa" sau „Albă ca Zăpada".

Copiilor între 9 și 11 ani le plac poveștile din folclor mai sofisticate, cum ar fi „Manka cea înțeleaptă", povești cu păcălici, cum ar fi cele cu Anansi Păianjenul sau Coiotul, poveștile-enigmă, poveștile cu fantome, legendele, miturile și poveștile gogonate, precum cele cu Baronul Münchhausen.

Încurajați-vă, așadar, copiii nu numai să citească sau să asculte povești, dar și să le spună chiar ei. Spusul poveștilor este o activitate distractivă atât pentru copil, cât și pentru adulți, ajută la întărirea coeziunii în familie sau în grupul de prieteni, iar satisfacția obținută în urma spusului unei povești în fața unui public este mare.

Alegerea poveștii potrivite - poveștile și grupele de vârstă, http://www.suntparinte.ro/

1. Notează trei tipuri de povești pe placul copiilor între 9 și 11 ani.

....

2. Precizează care este sursa informațiilor acestui articol.

....

3. Indică două avantaje ale spunerii poveștilor de către copii.

....

....

II. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele formulate.

Conceptul de psihologie pozitivă s-a născut din cercetările a doi psihologi americani, Martin Seligman și Mihaly Csikszentmihalyi.

Cei doi s-au gândit că psihologia se ocupă în exces cu tratamentul oamenilor, când, de fapt, ar trebui să se ocupe cu felul lor de a fi și de a gândi, astfel încât să nu ajungă la tratament. Ei au studiat comportamentul și gândirea care duc la succes.

*Pentru că, da, **există o legătură cunoscută între felul cum gândești și succesul la care ajungi.***

Deci, are sens să încerci să gândești pozitiv. Dar nu oricum, ci concret, adaptat situației, analitic și clar. [...]

Pe scurt, dacă tu crezi că ești capabil să duci la capăt o treabă grea, nouă sau care presupune efort, comportamentul tău îți va urma această credință.

Vei fi mai pozitiv, mai sociabil, mai proactiv în direcția rezolvării, oamenii te vor ajuta, pentru că ești mai agreabil decât dacă îl iei de la început pe „nu" în brațe și nu încerci nimic.

O imagine de sine pozitivă

Da, asta e necesară. O sănătoasă stimă de sine, o încredere realistă că poți duce la capăt ce ți-ai propus. Că ea se bazează pe o copilărie bună, asta știm. Că un copil care a primit laude pentru efortul depus, va învăța că efortul este valoros, indiferent de rezultat.

E bine chiar să exagereze puțin părinții cu laudele, chiar dacă nu mereu sunt acoperite de buline roșii sau de calificative excepționale.

Pur și simplu, în acest fel, copilul simte că face ceva bun și satisfacția încercată va dori să o experimenteze iar și iar.

Gândește pozitiv! Dar cum?, http://www.psychologies.ro

1. Notează două idei principale/ secundare din text.

....

....

2. Menționează numele celor doi cercetători care au dat naștere conceptului de *psihologie pozitivă.*

....

....

3. Precizează care sunt cele două elemente care conduc la succes, pe baza textului.

....

....

4. Indică momentul în care se formează stima de sine, așa cum reiese din text.

....

5. Precizează care este sursa informațiilor de mai sus.

....

6. Prezintă efectele laudelor asupra unui copil.

....

....

ITEMUL A. 3

Dragi elevi, acest item vizează următoarele conținuturi:

• categorii morfologice specifice părților de vorbire (conform programelor școlare pentru clasele a V-a – a VIII-a): părțile de vorbire flexibile și neflexibile.

Tipuri de itemi posibili	**Observații**	
1. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din secvența dată.	**Atenție!** 1. Părțile de vorbire supuse analizei pot fi atât flexibile, cât și neflexibile.	Din punct de vedere morfologic, părțile de vorbire pot fi: • *Părți de vorbire flexibile:* substantivul, verbul, pronumele, numeralul, adjectivul • *Părți de vorbire neflexibile:* adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția
	2. Fiecărei părți de vorbire identificate va trebui să-i precizați categoriile gramaticale aferente.	În limba română există următoarele categorii gramaticale: • genul; • numărul; • cazul; • categoria determinării; • gradele de comparație; • persoana; • diateza; • modul și timpul.

PĂRȚI DE VORBIRE FLEXIBILE

SUBSTANTIVUL

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea de vorbire flexibilă care denumește obiecte, adică ființe, lucruri, plante, fenomene ale naturii, acțiuni, stări etc.		
FELUL	A. În funcție de înțeles	Comune	denumesc ființe: *om, mamă, copil, rinocer* etc.
			lucruri: *ac, dulap, poartă, bancă* etc.
			fenomene ale naturii: *furtună, ninsoare, fulger* etc.
		Proprii	denumesc anumite obiecte pentru a le deosebi de altele din aceeași categorie: *Saturn, Grecia, Ionel, Cluj-Napoca* etc.
	B. În funcție de structură	Simple	*pian, măsuță, desen* etc.
		Compuse	*bunăvoință, untdelemn, Tâgu-Mureș, CEC*

CATEGORII GRAMATICALE		
GENUL	Feminin	ex. *carte, rață, căldură, descoperire* etc.
	Masculin	ex. *băiat, castravete, destinatar, munte* etc.
	Neutru	ex. *telefon, briceag, caiet, scaun* etc.
NUMĂRUL	Singular	*învățătură*
	Plural	*învățături*
	Substantive defective de plural	ex. *cinste, miere, orez* etc.
	Substantive defective de singular	ex. *icre, tăiței, călți* etc.
CAZURILE ȘI FUNCȚIILE SINTACTICE	NOMINATIV	
	Subiect	ex. *Avionul decolase cu întârziere.*
	Nume predicativ	ex. *Aceasta era problema de rezolvat.*
	Atribut substantival apozițional	ex. *Am discutat cu Ioana, prietena mea din copilărie.*
	GENITIV	
	Atribut substantival genitival	ex. *Discuțiile politicienilor erau aprinse.*
	Atribut substantival prepozițional	ex. *Discuțiile contra voinței sale îl enervau.*
	Nume predicativ	ex. *Proiectele acelea sunt ale inginerilor.*
	Complement indirect	ex. *Justiția luptă contra corupției.*
	Complement circumstanțial de loc	ex. *Excursioniștii au plecat din fața teatrului.*
	Complement circumstanțial de timp	ex. *Elevii sosesc la școală înaintea profesorilor.*
	Complement circumstanțial de mod	ex. *A acționat în virtutea instinctului.*
	Complement circumstanțial de cauză	ex. *Întârzierea s-a produs din cauza problemelor intervenite.*
	Complement circumstanțial de scop	ex. *A lucrat în folosul copiilor.*
	DATIV	
	Complement indirect	ex. *Soldatul îi raportează ofițerului.*
	Complement circumstanțial de mod	ex. *A procedat conform indicațiilor.*
	Atribut substantival prepozițional	ex. *Reușita datorită muncii continue l-a bucurat.*
	Nume predicativ	ex. *Vremea a fost conform previziunilor meteo.*

CAZURILE ȘI FUNCȚIILE SINTACTICE	**ACUZATIV**	
	Complement direct	ex. *L-am întâlnit pe unchiul meu la stadion.*
	Complement indirect	ex. *În ziua aceea, primise un colier de la prietenul ei.*
	Complement de agent	ex. *Avionul stricat va fi reparat de ingineri.*
	Complement circumstanțial de loc	ex. *Am plecat cu toții la munte, deși eu preferam la mare.*
	Complement circumstanțial de timp	ex. *A învățat o vară întreagă.*
	Complement circumstanțial de mod	ex. *Plânge ca o mireasă.*
	Complement circumstanțial de cauză	ex. *A strigat de frică, văzând acea umbră.*
	Complement circumstanțial de scop	ex. *S-a dus după pește la Constanța.*
	Atribut substantival prepozițional	ex. *Se pregătește pentru ora de română.*
	Nume predicativ	ex. *Podul este de piatră.*
	VOCATIV	
	Fără funcție sintactică	ex. *Cum îți merge, Ionele?*
LOCUȚIUNILE SUBSTANTIVALE	Sunt grupuri de cuvinte care au înțeles unitar și se comportă, din punct de vedere semantic și sintactic, ca un substantiv.	ex. *băgare de seamă, aducere aminte, părere de rău* etc.

FIȘĂ DE LUCRU

I. Precizează cazul și funcția sintactică pentru fiecare dintre substantivele subliniate în enunțurile de mai jos:

Enunțul	Cazul	Funcția sintactică
Sosirea lor înaintea profesorului m-a surprins.	D	A.S.prep
Succesul fiicei sale era de așteptat.	D	C.i
Le-am transmis părinților noștri că vom mai rămâne la mare câteva zile.	D	C.i
S-a proptit în fața garajului.	Ac.	C.C.L
Ion era un vecin cumsecade.	A.C.	C.D.
A stricat tableta părinților.	AC.	C.D
Am discutat cu Gigel, amicul meu.	N	Subiect
Copiii își supără uneori părinții.	Ac.	C.D
El absentează din pricina bolii.	Ac.	C.C.P.

Bunilor noştri prieteni le-am dat
o veste îmbucurătoare. ....
S-a dus la câmp. ....
S-a întâlnit cu Mihai în fața şcolii. ....
A stat la săniuş ore întregi şi i-au înghețat mâinile. ....
Stai cuminte, Grivei! ....
La carnaval, a decis să se îmbrace cu o rochie mov. ....
S-a auzit cântatul cocoşilor. ....
Căutarea câinelui pierdut a durat mai multe zile. ....
Cât mă bucur să te revăd, prietene! ....
Trenul circulă conform orarului stabilit. ....
Ascultam atenți lecțiile profesorului de la catedră. ....

II. Citeşte cu atenție următoarele texte:

a. *Grozav se îndârjise nenea Mihu. Şedea şi iarăşi şedea ceasuri întregi, fără ca să poată ieşi la capăt cu gândurile sale.*

Peste puțin el uitase întâlnirea neplăcută pe care au avut-o la punte şi nu se mai gândea decât la răutatea oamenilor, care acum aveau despre ce să vorbească.

Îi părea că-i vedea adunându-se grămezi, că aude glumele lor proaste şi adeseori îi venea să-şi ia pălăria, să plece la Cosma şi să-i ceară iertare, numai ca satul să rămâie de ruşine cu clevetirile sale. Cosma îi zăcea greu la inimă, dar nu putea să se mânie pe dânsul. În sfârşit, amândoi erau părtaşi la aceeaşi soartă, amândoi deopotrivă dați pe gura satului; Mihu îl privea deci mai mult ca pe un păgubaş şi prieten la nevoie. Duminica după-amiazăzi, Barbura lui Corbei veni să spună din partea Siminei că de cu seară nu poate veni, fiindcă se bolnăvise una dintre fetițe.

Ioan Slavici, *Gura satului*

b. *În păduri trăsnesc stejarii! E un ger amar, cumplit!*
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârțâie sub picioare.

Vasile Alecsandri, *Miezul iernii*

III. Citeşte fiecare dintre următoarele afirmații şi încercuieşte litera **A**, dacă o consideri adevărată, respectiv litera **F**, dacă o consideri falsă.

A/F În primul enunț din textul citat, substantivul propriu se află în cazul N. şi îndeplineşte funcția sintactică de atribut substantival apozițional.

A/F Substantivul *oamenilor*, din primul text *(nu se mai gândea decât la răutatea oamenilor)*, îndeplineşte funcția sintactică de complement indirect, în cazul D.

A/F În propoziția: *Peste puțin el uitase întâlnirea neplăcută*, subiectul este exprimat prin substantivul *întâlnirea*.

A/F Ultimul substantiv din primul text citat îndeplineşte funcția sintactică de atribut substantival prepozițional.

A/F Sinonimul substantivului *soartă*, din secvența *amândoi erau părtaşi la aceeaşi soartă*, este *destin*.

A/F Substantivul *stejarii*, din primul vers al celui de-al doilea text citat, este în cazul V. şi nu are funcție sintactică.

A/F În ultimul vers, din cel de-al doilea text citat, substantivele îndeplinesc, în ordine, funcția sintactică de: nume predicativ, atribut substantival prepozițional, complement circumstanțial de loc.

A/F Substantivele *păduri* și *stelele* s-au format prin derivare cu sufix.

IV. 1. Numește mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului prin care s-a format substantivul *răutatea* .... conversiune

2. Scrie trei termeni din familia lexicală a substantivului *pădure:*

.... pădurice, pădurar, împădurit ....

3. Explică ortografia substantivului *câmpii*, regăsit în al doilea fragment.

.... primul „i" – desinența de plural; al doilea „i" – art. hot.

4. Construiește enunțuri în care să folosești substantivul *ger* cu următoarele funcții sintactice:

- Atribut substantival genitival

.... Semnele gerului erau tot mai multe.

- Complement indirect, în Ac.

.... Vorbeam despre gerul de iarna trecută.

- Complement circumstanțial de cauză, în G.

.... Am răcit din cauza gerului.

- Complement de agent, în Ac.

.... După ce îi îngheţase inima, fetița a fost chemată de ger în împărăția sa.

ARTICOLUL

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea de vorbire flexibilă care însoțește, de obicei, un substantiv, arătând în ce măsură obiectul denumit de acesta este cunoscut de vorbitori.		
FELUL	A. În funcție de gradul de individualizare	hotărât	*-l, -a, -i, -le*
		nehotărât	*un, o, niște*
		posesiv (genitival)	*al, a, ai, ale*
		demonstrativ (adjectival)	*cel, cea, cei, cele*
	B. În funcție de poziția lor	proclitic	*un, niște, al, cel* etc.
		enclitic	*-l, -le, -i* etc.

Forme

Articolul	Cazul	Singular		Plural	
		Masc.	Fem.	Masc.	Fem.
Hotărât	N. Ac G. D.	*-l* *-lui*	*-a* *-i*	*-i* *-lor*	*-le* *-lor*
Nehotărât	N. Ac G. D.	*un* *unui*	*o* *unei*	*niște* *unor*	*niște* *unor*
Posesiv (Genitival)	N. Ac. G. D.	*al*	*a*	*ai* *alor*	*ale* *alor*
Demonstrativ (Adjectival)	N. Ac. G. D.	*cel* *celui*	*cea* *celei*	*cei* *celor*	*cele* *celor*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Extrage articolele din enunțurile de mai jos și menționează tipul acestora pe coloanele alăturate:

	Articolul	**Tipul**
Copilul a venit la bunici, la țară.	....	....
Prietenii la nevoie se cunosc.	....	....
Eșarfa este din mătase.	....	....
Am mâncat niște mere delicioase.	....	....
Tu i-ai dat lui Ionel asta?	....	....
Acela este al mamei mele.	....	....
Ne povestea despre întâmplarea cea stranie.	....	....
I-am dat de lucru unui angajat.	....	....
Spune-le celor doi copii să tacă!	....	....
Cadoul primit era minunat.	....	....
Obositoarea călătorie i-a epuizat.	....	....
Acelea au fost înmânate unor participanți.	....	....
Vom discuta despre asta într-o zi.	....	....
Stupul cu miere a fost prădat.	....	....
Încălcarea legilor este pedepsită.	....	....
Bietului copil îi părea rău.	....	....
Citirea cărții era o plăcere.	....	....

2. Articulează următoarele substantive, respectând indicațiile precizate între paranteze:

- râu (articol hotărât, cazul G/D, plural) ....
- floare (articol nehotărât, cazul N/Ac, plural) ....
- arbitru (articol hotărât, cazul N/Ac, plural) ....
- fenomen (articol hotărât, cazul G/D, singular) ....
- monstru (articol nehotărât, cazul G/D, plural) ....
- frumusețe (articol hotărât, cazul N/Ac, singular) ....

3. Completează tabelul de mai jos, precizând valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

Enunțul	**Valoarea morfologică**
Pe malul apei creșteau <u>niște</u> sălcii pletoase.	....
<u>Un</u> necaz nu vine niciodată singur.	....
Primul era <u>cel</u> mai activ.	....
<u>O</u>, ce floare frumoasă!	....
Miroase <u>a</u> floare de crin.	....
<u>A</u> reușit să o convingă.	....
Ștefan <u>cel</u> Mare a câștigat 47 de bătălii.	....
Pentru tencuit e nevoie de <u>niște</u> var.	....
<u>Un</u> om strânge, altul risipește.	....

ADJECTIVUL

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea de vorbire flexibilă care denumește însușiri ale obiectelor, precum: dimensiunea *(înalt, scund)*, forma *(rotund, pătrat)*, greutatea *(ușor)*, culoarea *(roșu, gălbui)* etc., acordându-se în gen, număr și caz cu substantivul determinat.		
FELUL	A. În funcție de înțeles	Adjective calificative sau propriu-zise	ex. *urât, inteligent, albastru*
		Adjective determinative, provenite din alte părți de vorbire	**a. Adjective provenite din pronume (adjective pronominale)** a1. adj. pronominale posesive: ex. *Caietul său este pe bancă.* a2. adj. pronominale demonstrative: ex. *Caietul acesta este pe bancă.* a3. adj. pronominale nehotărâte: ex. *Fiecare caiet este pe bancă.* a4. adj. pronominale negative: ex. *Niciun caiet nu este pe bancă.* a5. adj. pronominale interogative: ex. *Care caiet este pe bancă?* a6. adj. pronominale relative: ex. *Nu știa care caiet este pe bancă.* a7. adj. pronominale de întărire: ex. *Profesorul însuși nu știa care caiet este pe bancă.*
			b. Adjective provenite din numerale (numerale cu valoare adjectivală) b1. numerale cardinale cu valoare adjectivală: ex. *Doar două caiete se aflau pe bancă.* b2. numerale ordinale cu valoare adjectivală: ex. *Doar al doilea elev avea caietele pe bancă.*
			c. Adjective provenite din verbe la moduri nepredicative (adjective participiale și adjective gerunziale) c1. adjective participiale: ex. *Caietul corectat de profesor este pe masă.* c2. adjective gerunziale: ex. *Tristețea se observa în fața-i plângândă.*
	B. În funcție de structură	Simple	ex. *frumos, mare, interesant* etc.
		Compuse	ex. *binevoitor, cumsecade, verde-albăstrui* etc.

FELUL	C. În funcție de forme flexionare	Invariabile	ex. *bej*
		Variabile cu 2 forme flexionare	ex. *dulce*
		Variabile cu 3 forme flexionare	ex. *mic*
		Variabile cu 4 forme flexionare	ex. *frumos*

CATEGORII GRAMATICALE
Obs. Adjectivul se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat.

GENUL	Masculin	ex. *A citit o carte <u>interesantă</u>.*
	Feminin	ex. *Gigel este un elev <u>neascultător</u>.*
NUMĂRUL	Singular	ex. *A citit o carte <u>interesantă</u>.*
	Plural	ex. *A citit niște cărți <u>interesante</u>.*
CAZURILE ȘI FUNCȚIILE SINTACTICE	**Nominativ**	
	• Atribut adjectival	ex. *Elevul <u>silitor</u> a ajuns departe.*
	• Nume predicativ	ex. *Prietenul meu a devenit <u>insuportabil</u>.*
	Acuzativ	
	• Atribut adjectival	ex. *L-am recunoscut pe băiatul <u>neastâmpărat</u>.*
	Genitiv	
	• Atribut adjectival	ex. *Din pricina informațiilor <u>eronate</u>, el nu a aflat adevărul.*
	Dativ	
	• Atribut adjectival	ex. *A luptat asemenea unui erou <u>curajos</u>.*
	Vocativ	
	• Atribut adjectival	ex. *Ființă <u>nerecunoscătoare</u>, nu vreau să-ți vorbesc!*
GRADELE DE COMPARAȚIE	a. Pozitiv	*isteț*
	b. Comparativ	
	– de superioritate	*mai isteț*
	– de egalitate	*la fel de isteț/tot atât de isteț*
	– de inferioritate	*mai puțin isteț*
	c. Superlativ	
	– relativ	
	• de superioritate	*cel mai isteț*
	• de inferioritate	*cel mai puțin isteț*
	– absolut	*foarte/ nemaipomenit/ extrem de isteț*
	Adjective fără grade de comparație	ex. *pozitiv, pătrat, imens, minim, inferior etc.*

LOCUȚIUNEA ADJECTIVALĂ	Grupuri de cuvinte cu sens unitar, echivalente sintactic și semantic cu un adjectiv.	ex. *în floarea vârstei, de geniu, cu capul în nori* etc.

FIȘĂ DE LUCRU

1. Precizează cazul și funcția sintactică pentru fiecare dintre adjectivele subliniate în enunțurile de mai jos:

Enunțul	**Cazul**	**Funcția sintactică**
• Pomii înverziți anunțau primăvara.	....	....
• Ei luptau împotriva persoanelor corupte.	....	....
• Amintirea rămânea la fel de frumoasă.	....	....
• M-a întrebat despre materia recapitulată.	....	....
• Ionele, băiat rău, ascultă-ți părinții!	....	....
• Trenul a sosit înaintea călătorilor întârziați.	....	....
• Ce curat e râul!	....	....
• Am răcit din cauza ploii reci.	....	....
• I-a dăruit o carte acestei fete.	....	....
• Râul părea învolburat.	....	....
• Din bej a devenit alb.	....	....
• L-am cunoscut de când era mic.	....	....
• M-a impresionat privirea-i suferindă.	....	....
• Părerile celor două fete nu au fost luate în considerare.	....	....
• Descoperirea noastră i-a uimit pe toți.	....	....
• Potrivit informațiilor obținute, totul era fals.	....	....

2. Adaugă următoarelor cuvinte sufixe, astfel încât să formezi adjective:

argint .... aur .... lemn .... român ....
bărbat .... castană .... a bănui .... pământ ....
județ .... bucurie ....

3. Alcătuiește enunțuri cu următoarele locuțiuni adjectivale și precizează alături adjectivul prin care acestea pot fi echivalate.

- Fel de fel ....
- De geniu ....
- Lovit cu leuca ....
- La locul lui ....
- Cu nasul pe sus ....
- De seamă ....
- De ispravă ....

4. Alege forma corectă a adjectivelor din enunțurile de mai jos:

- Arbitrii integri/integrii au fost chemați.
- Ultimele/Ultimile informații au fost eronate.
- I-am oferit o floare dragei/dragii mele mame.
- Îi plac mult cartofii aurii/auri.
- Sunt primele zile ale vacanței mult așteptată/așteptate.

5. Citește cu atenție următorul text.

„Şi plecam să cunoaştem ameţeala aprigă a culmilor, lăsam în urma noastră înflorite poiene, urcam prin brădet, adulmecaţi de şoapta pâraielor resfirate sub ferigi, urcam, beţi de aerul tare, mai sus, tot mai sus. La picioarele noastre, între costişe pleşuve şi dâmburi încomate de codri stufoşi, văile se aşterneau de-a lungul albiei şerpuite a râurilor ce se pierdeau departe, în aburul câmpiilor grase. Un lung freamăt se înălţa ca o rugăciune. În pacea singurătăţii nemărginite priveam în slavă rotirea vulturilor deasupra negrelor prăpăstii, iar noaptea ne simţeam mai aproape de stele... Mireasma florilor de oleandru se aşternea amară deasupra lacurilor triste ce oglindă albe turle între funebri chiparoşi. Peregrini <u>*cucernici*</u> *mergeam să ne închinăm frumosului în cetăţile liniştii şi ale uitării, le cutreieram uliţele în clină şi pieţele ierboase, veneram în* <u>*vechi*</u> *palate şi biserici capodopere auguste, ne pătrundeam de suflul Trecutului contemplându-i vestigiile sublime."*

Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea Veche*

Încercuieşte răspunsul corect:

a) În prima frază a textului există:
- trei adjective
- cinci adjective
- şapte adjective.

b) Cazul şi funcţia sintactică a adjectivului *(între costişe) pleşuve* sunt:
- Nominativ, Atribut adjectival
- Acuzativ, Atribut adjectival
- Acuzativ, Compl. circ de loc.

c) Adjectivul *sublime* din text este la gradul de comparaţie:
- comparativ de superioritate
- superlativ relativ
- nu are grad de comparaţie.

d) În secvenţa *în aburul câmpiilor grase,* adjectivul este în cazul:
- Acuzativ
- Genitiv
- Dativ.

e) Cuvântul *frumosului* s-a format prin:
- schimbarea valorii gramaticale
- derivare cu sufix
- compunere.

f) În ultimul enunţ, adjectivele subliniate au următoarele funcţii şi cazuri:
- Atribut adjectival, Nominativ; Atribut adjectival, Acuzativ
- Atribut adjectival, Acuzativ; Atribut adjectival, Acuzativ
- Atribut adjectival, Nominativ; Complement circumstanţial de loc, Acuzativ.

6. Construieşte câte un enunţ, în care să apară:

- un adjectiv provenit din verb la gerunziu

....

- un adjectiv pronominal de întărire, în cazul genitiv

....

- un adjectiv invariabil, în cazul acuzativ

....

- un adjectiv la gradul superlativ relativ de superioritate, cu funcţia sintactică de nume predicativ.

....

PRONUMELE

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea de vorbire flexibilă care ține locul unui substantiv.
FELUL	În limba română, există zece feluri de pronume: personal *(noi)*, de politețe *(dumneavoastră)*, de întărire *(însumi)*, reflexiv *(se, sine)*, posesiv *(al vostru)*, interogativ *(cine?)*, relativ *(care)*, demonstrativ *(acesta, celălalt, aceeași)*, nehotărât *(oricare)*, negativ *(nimeni)*.

CATEGORII GRAMATICALE

Pronumele își modifică forma în funcție de persoană, gen, număr, caz. Au categoria persoanei doar pronumele personale, de politețe, reflexive, de întărire și posesive.

FELUL	• Atunci când un pronume determină un substantiv, acordându-se cu acesta în gen, număr și caz, își schimbă valoarea gramaticală, devenind adjectiv pronominal. • Adjectivul pronominal îndeplinește funcția sintactică de atribut adjectival. • În afară de pronumele personal, de politețe și reflexiv, celelalte pronume pot deveni adjective pronominale, în funcție de contextele în care sunt utilizate.	ex. *<u>Acești</u> elevi au participat la competiție.* – adj. pron. dem. de apropiere ex. *Părinții <u>săi</u> îl susțineau mereu.* – adj. pron. posesiv. ex. *<u>Fiecare</u> adolescent trebuie să își urmeze idealul în viață.* – adj. pron. nehotărât. ex. *Nu a vorbit cu <u>niciun</u> profesor despre problemele sale.* – adj. pron. negativ. ex. *<u>Ce</u> scriitor preferi?* – adj. pron. interogativ. ex. *Nu-și dădea seama <u>care</u> răspuns era corect.* – adj. pron. relativ. ex. *Ei <u>înșiși</u> l-au susținut în toate demersurile întreprinse.* – adj. pron. de întărire.
CAZURILE ȘI FUNCȚIILE SINTACTICE	**Nominativ**	
	– Subiect	ex. ***el/Dumnealui/Acesta/Al tău/ Care/Oricine/nimeni** nu pleacă la mare.*
	– Nume predicativ	ex. *Prietenul meu nu este **el/ dumnealui/acela/oricare/niciunul.***
	– Atribut pronominal apozițional	ex. *Fratele Mariei, **el/ acesta/ dumnealui,** a rostit acele cuvinte de laudă.*
	Acuzativ	
	– Complement direct	ex. *ziariștii i-au chestionat pe **ei/ aceiași/ dumnealor/oricare.***
	– Complement indirect	ex. *ziariștii au scris în presă despre **ei/ aceiași/ dumnealor/oricare.***
	– Complement de agent	ex. *La festivitate, au fost admirați de **ei/ aceiași/ dumnealor/ai noștri.***

CAZURILE ȘI FUNCȚIILE SINTACTICE	– Complement circumstanțial de loc	ex. *Aș fi mers până la **ei/ ceilalți/ dumneavoastră/fiecare.***
	– Complement circumstanțial de timp	ex. *A ajuns odată cu **ei/ ceilalți/dumneavoastră/ai săi.***
	– Complement circumstanțial de mod	ex. *Ai cântat ca **ea/ oricare/dumneaei/ aceea/niciuna.***
	– Complement circumstanțial de cauză	ex. *Nu se putea mișca prin casă **de ea/ dumneaei/aceea/ai săi.***
	– Complement circumstanțial de scop	ex. *Avea de susținut două examene. Se pregătea conștiincios **pentru fiecare** dintre ele.*
	– Atribut pronominal prepozițional	ex. *Discuțiile cu **ei/ceilalți/dumneavoastră/fiecare** au durat foarte mult.*
	– Nume predicativ	ex. *Discuțiile au fost despre **ei/ ceilalți/ dumneavoastră/fiecare.***
	Genitiv	
	– Atribut pronominal genitival	ex. *Cadourile **lui/ fiecăruia/ dumnealui /celorlalți** nu l-au încântat deloc.*
	– Atribut pronominal prepozițional	ex. *Casa din fața **lor/acelora/alor noștri/dumnealor** este impresionantă.*
	– Nume predicativ	ex. *Lupta era **contra lor/dumneaei/ celorlalți/altora/alor voștri.***
	– Complement circumstanțial de loc	ex. *Antrenorul pășea **înaintea lor/ dumneaei/celorlalți/altora/alor săi.***
	– Complement circumstanțial de timp	ex. *Invitații sosiseră **înaintea alor noștri/ celorlalți/dumneavoastră/tuturor.***
	– Complement circumstanțial de cauză	ex. *A întârziat **din pricina alor voștri/ celorlalți/dumneavoastră/altora.***
	– Complement circumstanțial de scop	ex. *Avea de susținut două examene. Se pregătea conștiincios **în vederea fiecăruia** dintre ele.*
	Dativ	
	– Complement indirect	ex. *Cercetătorii (nu) le-au dezvăluit **alor tăi/ dumnealor/altora/lor/ niciunuia** marea lor descoperire.*
	– Complement circumstanțial de mod	ex. *În acea zi, m-a tratat **asemenea lui/ acestuia/dumneavoastră/fiecăruia/alor tăi.***
	– Atribut pronominal prepozițional	ex. *De o persoană **asemenea lui/ aceluia/dumnealui** / ai nevoie.*
	– Atribut pronominal în dativ (Dativul posesiv) – exprimat prin pronume personal/ reflexiv, formă neaccentuată.	ex. *Se liniștea la vocea-ți caldă.*

FIȘĂ DE LUCRU

I. Precizează în spațiile punctate valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în următoarele enunțuri:

- Și-a amintit de Maria. ....
- Avionul celălalt a decolat mai repede. ....
- Cât timp v-a trebuit pentru a pregăti lecția? ....
- Prietenul dumneavoastră e curios din fire. ....
- Niciuna dintre colege nu vine azi. ....
- Acolo l-am întâlnit pe el însuși. ....
- Ale cui haine sunt mai elegante? ....
- Aceeași emoție păreau să trăiască și părinții mei. ....
- Alătură-te și tu alor tăi! ....
- Nu orice părere trebuie să conteze. ....
- Palatul pe care l-am văzut era lipsit de viață. ....
- Oamenii aceia au rămas impresionați de priveliște. ....
- Iubiții mei frați, acest concurs trebuie să ne unească! ....
- Cui trebuie să mă adresez? ....
- Nu e indicat să vorbești despre alții. ....

II. Încercuiește răspunsul corect:

1. În propoziția *Ea îmi oferă o soluție,* pronumele subliniat are funcția sintactică de:
   a. complement indirect;
   b. atribut pronominal;
   c. complement direct.
2. În enunțul *Băiatul aceluia este premiantul clasei,* cuvântul subliniat are valoarea morfologică de:
   a. adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare;
   b. pronume nehotărât;
   c. pronume demonstrativ de depărtare.
3. Fraza: *Mă întreb ce meserie va alege el* conține:
   a. patru pronume;
   b. două pronume și un adjectiv pronominal
   c. trei pronume.
4. Adjectivul pronominal negativ din propoziția *Nicio părere nu a fost luată în seamă* se află în cazul:
   a. N.; b. Ac.; c. D.
5. Există un adjectiv pronominal posesiv în enunțul:
   a. De la părinții mei am învățat să mă comport cuviincios.
   b. La casa alor mei am fost mereu protejat.
   c. Am fost de acord cu opinia alor voștri.
6. Cuvântul subliniat în enunțul *Care vor fi rezultatele concursului?* îndeplinește funcția sintactică de:
   a. atribut adjectival; b. subiect; c. nume predicativ.
7. Pronumele existente în propoziția *Tuturor li se vor recunoaște meritele* sunt, în ordine:

a. demonstrativ, personal, personal;
b. nehotărât, reflexiv, reflexiv;
c. nehotărât, personal, reflexiv.

8. În enunțul *Alina stă lângă mine, iar Mirela stă înaintea lui,* există:
a. un pronume personal în Ac., c.c. de loc și un pronume posesiv în G., c.c. de loc ;
b. un pronume personal în Ac., c.c. de loc și un pronume personal în G.,c.c. de loc;
c. două pronume personale în Ac., c.c. de loc.

9. Cuvintele subliniate în propoziția *Acel laptop va fi, în curând, al tău* sunt, în ordine:
a. adj. pron. dem. de depărtare și pronume posesiv;
b. pronume demonstrativ de depărtare și pronume posesiv;
c. adj. pron. dem. de depărtare și adj. pron. posesiv.

10. Cele două pronume existente în enunțul: *Spectacolul dumneavoastră mi-a plăcut* au, în ordine, funcția sintactică de:
a. atribut adjectival și complement indirect;
b. atribut pronominal genitival și complement indirect;
c. atribut pronominal genitival și complement direct.

III. Scrie enunțuri scurte în care să folosești:
1. Adjectiv demonstrativ de depărtare, în cazul Acuzativ.

....

2. Pron. posesiv, pers. I pl., cu funcția sintactică de subiect.

....

3. Pron. relativ, în cazul Genitiv, cu funcția sintactică de atribut pronominal genitival.

....

4. Pronume negativ, cu funcția sintactică de nume predicativ în cazul Genitiv.

....

5. Adjectiv pronominal posesiv, în cazul Acuzativ, cu funcția sintactică de atribut adjectival.

....

6. Pronume interogativ cu funcția sintactică de complement direct.

....

7. Pronume personal, în cazul Dativ, cu funcția sintactică de complement circumstanțial de mod.

....

IV. Citește cu atenție textul de mai jos.

„Teză la matematică. Problema, ca de obicei, foarte ușoară. Cum însă eu nu știam nimic – pentru că nu învățasem nimic întreg anul –, priveam și nu pricepeam. Începea să-mi pară rău de neștiința mea. Cât de puțin aș fi citit, și tot o rezolvam. În jur, băieții lucrau aprins. Numai Mălureanu și Colonaș priveau caietul cu aceeași statornicie interogativă ca și mine. Noi trei suntem cei mai proști la matematică din toată clasa.

A început să mă necăjească faptul că nu puteam face nimic. M-am apucat atunci să înșir calcule fără nicio legătură cu subiectul. Problema era de trigonometrie, iar eu din trigonometrie nu cunosc decât cazurile de rezolvare a triunghiurilor dreptunghe. Am scris ce cunoșteam: altminteri, cu foaia albă, aș fi căpătat «rău».

Pe trimestrul întâi, ca să-l întărât pe Vanciu și să mă răzbun că zâmbea întotdeauna când eram la tablă, sigur de ignoranța mea, am închis caietul de teză și am început să scriu

pe o foaie scoasă din geantă. Scriam ca să mă vadă Vanciu și să se supere că nu știe ce scriu, de ce scriu."

Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*

V. Citește fiecare dintre următoarele afirmații și încercuiește litera **A**, dacă o consideri adevărată, respectiv litera **F**, dacă o consideri falsă.

A/F Cuvântul *nimic*, subliniat în text, este un pronume negativ cu funcția sintactică de subiect în cazul Nominativ.
A/F În enunțul: *Începea să-mi pară rău de neștiința mea* există două pronume.
A/F Cuvântul *tot* din enunțul *Cât de puțin aș fi citit, și tot o rezolvam* are valoarea morfologică de pronume nehotărât.
A/F Pronumele *m–* din secvența *M-am apucat* nu are funcție sintactică, ajutând la formarea diatezei reflexive.
A/F În secvența *ce scriu,* pronumele ce are funcția sintactică de complement direct, în cazul Acuzativ.

NUMERALUL

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea de vorbire flexibilă care exprimă numărul sau ordinea obiectelor prin numărare.	
FELUL	cardinal - simplu - compus	ex. *unu, trei, șapte* etc. ex. *doisprezece, douăzeci, treizeci și cinci* etc.
	ordinal - simplu - compus	ex. *primul, al treilea, al șaptelea* etc. ex. *al doisprezecelea, al douăzecilea* etc.
	distributiv	ex. *câte trei, câte șapte, câte zece* etc.
	colectiv	ex. *amândoi, tustrei, tuspatru* etc.
	fracționar	ex. *o sutime, un sfert, o zecime* etc.
	multiplicativ	ex. *înmiit, înzecit, împătrit* etc.
	cardinal adverbial	ex. *de două ori, de cinci ori, de șapte ori* etc.
	ordinal adverbial	ex. *a doua oară, a treia oară, a șaptea oară* etc.
VALORI MORFOLOGICE	Substantivală	ex. *Zece au luat-o la goană.*
	Adjectivală	ex. *Al doilea copil a fost mai agil.*
	Adverbială	ex. *Am câștigat înmiit.*
FUNCȚII SINTACTICE		
NUMERALELE CU VALOARE SUBSTANTIVALĂ	Subiect	ex. *Trei au pierdut trenul.*
	Nume predicativ	ex. *Colegul lui a devenit al treilea la concursul de matematică.*

NUMERALELE CU VALOARE SUBSTANTIVALĂ	Atribut substantival genitival	ex. *Am ținut seama de părerile amândurora.*
	Atribut substantival prepozițional	ex. *Mi-a prins bine întâlnirea cu amândoi.*
	Complement direct	ex. *I-a văzut pe cei doi la concert.*
	Complement indirect	ex. *S-a gândit la al doilea.* (Ac.) *I-am dăruit celui de-al doilea o carte.* (D.)
	Complement de agent	ex. *Totul a fost organizat de către al treilea.*
	Complement circumstanțial de loc	ex. *S-a așezat lângă cei doi.*
	Complement circumstanțial de timp	ex. *A ajuns odată cu primul.*
	Complement circumstanțial de mod	ex. *Era mai bun decât amândoi.*
	Complement circumstanțial de cauză	ex. *Avea de pregătit două examene. Se temea din cauza amândurora.*
	Complement circumstanțial de scop	ex. *Avea de pregătit două examene. Se pregătea intens pentru primul.*
NUMERALELE CU VALOARE ADJECTIVALĂ	Îndeplinesc întotdeauna funcția sintactică de atribut adjectival.	ex. *Discuta cu cei doi colegi ai săi.*
		ex. *Discuta cu cel de-al doilea coleg.*
		ex. *Discuta cu ambii colegi.*
		ex. *În fiecare bancă stăteau câte trei elevi.*
		ex. *Muncea cu puteri înzecite.*
NUMERALELE CU VALOARE ADVERBIALĂ	Complement circumstanțial de timp	ex. *M-a vizitat de trei ori anul acesta.*
	Complement circumstanțial de mod	ex. *Muncea înzecit.*
	Atribut adverbial	ex. *Venirea lui de trei ori anul acesta pe la noi m-a bucurat.*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază numeralele din enunțurile de mai jos și specifică în spațiile punctate valoarea morfologică și funcția lor sintactică.

Enunţul	**Valoarea morfologică**	**Funcţia sintactică**
Câştigul înmiit a înveselit-o mult.	....	....
Descoperirea celui de-al doilea cercetător e nemaipomenită.	....	....
Textul a fost citit de doi dintre ei.	....	....
S-au hotărât să plece câte trei.	....	....
Din cauza celui de-al doilea, a ratat concursul.	....	....
Învăţând continuu a ajuns primul.	....	....
Tuspatru s-au întâlnit pe stadion.	....	....
A întrebat de patru ori acelaşi lucru.	....	....
M-am gândit la doi dintre ei.	....	....
Din tot ce a fost, a rămas un sfert doar.	....	....
Două dintre colege s-au întâlnit în parc.	....	....
Concurentul a alergat în faţa celor trei.	....	....

2. Construieşte enunţuri în care următoarele numerale să aibă diferite valori morfologice:

Primul – val. substantivală ....
– val. adjectivală ....
Întreit – val. adjectivală ....
– val. adverbială ....
câte doi – val. adjectivală ....
– val. adverbială ....
Ambii – val. substantivală ....
– val. adjectivală ....

3. Citeşte cu atenţie textul de mai jos:

Săptămâna viitoare voi începe clasa a cincea. Până acum nu am mai fost niciodată la o şcoală adevărată, aşa că sunt mort de frică. Lumea crede că nu m-am dus la şcoală din cauza înfăţişării mele, dar nu-i ăsta motivul. Nu m-am dus din cauza operaţiilor. De când m-am născut am suferit douăzeci şi şapte de operaţii. Primele şi cele mai grele operaţii s-au petrecut înainte să împlinesc patru ani, aşa că nu mi le mai aduc aminte. Dar de atunci am mai făcut câte două sau trei operaţii în fiecare an, unele mai mari, altele mai mărunte... Sunt mic pentru vârsta mea şi mai sufăr şi de alte mistere medicale cărora doctorii nu le-au dat de capăt, aşa că am fost bolnav mult şi des. În consecinţă, părinţii mei au hotărât că este mai bine să nu merg la şcoală. Dar acum sunt mult mai puternic. Ultima operaţie am suferit-o acum opt luni şi probabil că în următorii doi ani nu va mai trebui să îndur niciuna.

R. J. Palacio, *Minunea*

Citeşte fiecare afirmaţie şi încercuieşte litera **A**, dacă o consideri adevărată, respectiv litera **F**, dacă o consideri falsă.

A/F Cuvântul *viitoare*, din primul enunţ, este numeral cu valoare adjectivală.
A/F Substantivul *de operaţii (am suferit douăzeci şi şapte de operaţii)* determină un numeral şi are funcţia sintactică de atribut substantival prepoziţional.
A/F În ultimul enunţ al textului există două numerale cardinale cu valoare adjectivală.
A/F Un numeral compus din text este *a cincea*.
A/F Numeralul *patru (înainte să împlinesc patru ani)* îndeplineşte funcţia sintactică de atribut adjectival..
A/F În textul citat nu există niciun numeral distributiv.

4. Alcătuieşte câte un enunţ în care *un* şi *o* să aibă următoarele valori morfologice:

Numeral cardinal
un ....
o ....

Articol nehotărât
un ....
o ....

Adjectiv pronominal nehotărât
un ....
o ....

5. Construieşte enunţuri în care să se regăsească:

- Un numeral ordinal, G, cu funcţia sintactică de nume predicativ.

....

- Un numeral distributiv, Ac., cu funcţia sintactică de atribut adjectival.

....

- Un numeral fracţionar cu funcţia sintactică de subiect.

....

- Un numeral colectiv, G., cu funcţia sintactică de atribut substantival prepoziţional.

....

- Un numeral cardinal adverbial, cu funcţia sintactică de complement circumstanţial de mod.

....

VERBUL

FIŞIER TEORETIC

<table>
<tr><td>DEFINIŢIA</td><td colspan="3">Partea de vorbire flexibilă care exprimă o acţiune, o stare sau existenţa.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">FELUL</td><td rowspan="2">A. În funcţie de capacitatea de a îndeplini o funcţie sintactică.</td><td>Predicative – sunt verbele care formează singure o funcţie sintactică.</td><td>– în această categorie, se încadrează majoritatea verbelor din limba română.</td></tr>
<tr><td>Nepredicative – sunt verbele care nu formează singure o funcţie sintactică.</td><td>– în această categorie, se încadrează:
a. verbele auxiliare – acele verbe care ajută la formarea unor moduri/ timpuri compuse sau la formarea diatezei pasive. Cele trei verbe auxiliare sunt: a fi, a avea, a vrea.
b. verbele copulative – acele verbe care leagă numele predicativ de subiect. Cele opt verbe copulative sunt: a fi, a deveni, a ajunge, a ieşi, a se face, a rămâne, a însemna, a părea.</td></tr>
</table>

FELUL	B. În funcție de posibilitatea de a avea forme pentru toate persoanele	Personale – sunt verbele a căror acțiune este realizată de o persoană.	ex. *a dansa, a vedea, a se juca* etc.
		Impersonale – sunt verbele a căror acțiune nu este făcută de o persoană.	ex. *tună, plouă, fulgeră* etc.

CATEGORIILE GRAMATICALE		
CONJUGAREA	I – verbele terminate la infinitiv în *-a*	ex. *a aplauda*
	II – verbele terminate la infinitiv în *-ea*	ex. *a(-i) plăcea*
	III – verbele terminate la infinitiv în *-e*	ex. *a decide*
	IV– verbele terminate la infinitiv în *-i*	ex. *a veni*
DIATEZA	ACTIVĂ (arată că acțiunea este făcută de subiectul gramatical)	ex. *Elevii au plecat în excursie.*
	REFLEXIVĂ (subiectul face și tot el suferă acțiunea)	ex. *El se spală pe dinți.*
	PASIVĂ (subiectul gramatical suferă acțiunea al cărei autor este subiectul logic)	ex. *Noi am fost anunțați de direcțiune că vom participa la această activitate de voluntariat.*
MODURILE	**PREDICATIVE (PERSONALE)**	
	Indicativ	ex. *Eu dansez pe această melodie.*
	Conjunctiv	ex. *Mi-ar plăcea să dansez pe această melodie.*
	Condițional-optativ	ex. *Aș dansa oricând pe această melodie.*
	Imperativ	ex. *Dansează, te rog, pe ring!*
	NEPREDICATIVE (NEPERSONALE)	
	Infinitiv	ex. *E o experiența unică a dansa desculț pe plajă.*
	Gerunziu	ex. *Am văzut-o dansând desculță pe plajă.*
	Supin	ex. *Se pricepe la dansat tango.*
	Participiu	ex. *Acesta este un vals dansat cu măiestrie.*

TIMPURILE	**INDICATIV**	
	prezent	ex. *Îmi place cum dansează.*
	imperfect	ex. *Dansa toată noaptea, fără să obosească.*
	perfect compus	ex. *A dansat toată noaptea și nu a obosit deloc.*
	perfect simplu	ex. *Dansă toată noaptea, iar apoi se odihni.*
	mai mult ca perfect	ex. *Dansase toată noaptea, fără să obosească.*
	viitor I	ex. *Nu știu cum va dansa încontinuu vreme de trei ore.*
	viitor II (anterior)	ex. *Mâine, pe vremea aceasta, va fi dansat deja pe scena festivalului.*
	viitor popular	ex. *Are să danseze/O să danseze* și mâine.
	CONJUNCTIV	
	prezent	ex. *Îi place să danseze.*
	perfect	ex. *I-ar fi plăcut să fi dansat mai mult.*
	CONDIȚIONAL-OPTATIV	
	prezent	ex. *Aș dansa ore întregi pe această melodie.*
	perfect	ex. *Aș fi dansat și eu, dacă timpul mi-ar fi permis.*
	INFINITIV	
	prezent	ex. *E o onoare a dansa cu tine.*
	perfect	ex. *Era mai bine să fi făcut mai multe repetiții înainte de a fi dansat la concurs.*
FUNCȚII SINTACTICE		
Funcțiile sintactice ale modurilor predicative (personale)	Un verb predicativ/ o locuțiune verbală predicativă, la mod predicativ (personal), va îndeplini funcția sintactică de PREDICAT VERBAL.	ex. *Am escalaldat Everestul.* ex. *Și-a dat seama că a greșit.*
	Un verb copulativ, aflat la unul dintre modurile predicative (personale), împreună cu un nume predicativ formează PREDICATUL NOMINAL	ex. *Prietena lui era de nerecunoscut.* ex. *Gigel părea un băiat inteligent.*

Funcțiile sintactice ale modurilor nepredicative (nepersonale)	**INFINITIV**	
	Subiect	ex. *Nu e greu a învăța pentru examen.*
	Nume predicativ	ex. *Plăcerea lui era a citi cărți S.F.*
	Atribut verbal	ex. *Și-a exprimat în fața tuturor pasiunea lui de a citi cărți S.F.*
	Complement direct	ex. *Nu poate rezolva această problemă.*
	Complement indirect	ex. *Se gândește a pleca mai repede acasă.*
	Complement circumstanțial de timp	ex. *Se roagă de fiecare dată înainte de a se culca.*
	Complement circumstanțial de mod	ex. *A fost apostrofat de profesor, pentru că a învățat fără a gândi.*
	Complement circumstanțial de scop	ex. *Se pregătește intens pentru a susține examenul.*
	GERUNZIU	
	Subiect	ex. *Se aude fluierând.*
	Atribut verbal	ex. *Vedeam copiii jucându-se în fața blocului.*
	Complement direct	ex. *Văd ieșind fum de la casa vecină.*
	Complement indirect	ex. *S-a plictisit învățând aceleași lecții pe de rost.*
	Complement circumstanțial de timp	ex. *Înserându-se, am aprins lumina.*
	Complement circumstanțial de cauză	ex. *A fost eliminat, încercând să copieze la examen.*
	Complement circumstanțial de scop	ex. *Alerga căutând un loc de refugiu.*
	SUPIN	
	Subiect	ex. *Pare greu de rezolvat acest exercițiu.*
	Nume predicativ	ex. *Era de știut că va întârzia.*
	Atribut verbal	ex. *Mașina de spălat s-a stricat.*
	Complement direct	ex. *Mai avea de citit o pagină, când a fost chemat la masă.*
	Complement indirect	ex. *S-a săturat de reprodus aceleași lecții lipsite de sens.*
	Complement circumstanțial de scop	ex. *A plecat de dimineață la pescuit.*

LOCUȚIUNEA VERBALĂ	Este un grup de cuvinte, cu sens unitar, echivalent, din punct de vedere semantic și sintactic, cu un verb.	ex. *a băga de seamă, a o face lată, a o lua razna, a duce dorul* etc.

FIȘĂ DE LUCRU

I. Citește cu atenție textul de mai jos și apoi răspunde la cerințele care îl urmează.

Într-o bună dimineață, când Gregor Samsa se trezi în patul lui, după o noapte de vise zbuciumate, se pomeni metamorfozat într-o gânganie înspăimântătoare. Zăcea întins pe spatele său tare ca o carapace și, când își ridica puțin capul, își vedea abdomenul cafeniu boltit în sus și divizat în segmente rigide, de forma unor arcuri; plapuma abia se mai ținea să nu alunece cu totul de pe această proeminență. Nenumăratele lui picioare, care erau jalnic de subțiri în comparație cu dimensiunile sale de altădată, îi tremurau, neajutorate, înaintea ochilor.

«Ce s-a întâmplat cu mine?» îi trecu prin gând. Nu era vis. În jur se afla camera lui liniștită – o adevărată cameră omenească, deși cam mică – cuprinsă între cei patru pereți pe care-i cunoștea atât de bine. Deasupra mesei, pe care se vedea împrăștiată o colecție de mostre de stofe – căci Samsa era voiajor comercial – sta atârnată fotografia ce-o tăiase deunăzi dintr-o revistă ilustrată și o pusese într-o ramă frumoasă, aurită. [...]

Privirea lui Gregor luneca apoi spre fereastră, și vremea mohorâtă de afară – căci se auzeau picurile de ploaie țârâind pe glaful de tablă – îl făcu profund melancolic.

«Ce-ar fi dacă aș mai trage un pui de somn și voi uita de toate smintelile astea?» gândi el, dar ideea se dovedi întru totul nerealizabilă, deoarece se obișnuise să doarmă pe partea dreaptă și, în situația actuală, nu se putea întoarce în poziția respectivă.

Franz Kafka, *Metamorfoza*

1. Transcrie toate verbele din textul dat, grupându-le în funcție de conjugare.

Conj. I	Conj. a II-a	Conj. a III-a	Conj. a IV-a

2. Rescrie din text câte un singur verb pentru următoarele moduri și timpuri.

- Indicativ, imperfect: ....
- Indicativ, perfect simplu: ....
- Indicativ, perfect compus: ....
- Condițional-optativ, prezent: ....
- Conjunctiv, prezent: ....

3. Precizează valoarea morfologică a verbului a fi din structura: *care erau jalnic de subțiri.* Construiește două enunțuri în care să ilustrezi alte valori morfologice ale verbului *a fi.*

În secvența subliniată, verbul *a fi* are valoarea morfologică de:
....

Enunţ 1: ....
Enunţ 2: ....

4. Încercuieşte răspunsul corect.

• În enunţul *dar ideea se dovedi întru totul nerealizabilă, deoarece se obişnuise să doarmă pe partea dreaptă,* există:

a. trei verbe la diateza activă;
b. trei verbe la diateza reflexivă;
c. două verbe la diateza reflexivă şi unul la diateza activă.

• Fraza *Ce-ar fi dacă aş mai trage un pui de somn şi voi uita de toate smintelile astea?* conţine:

a. trei verbe auxiliare;
b. două verbe auxiliare;
c. un singur verb auxiliar.

• Structura *îi trecu prin gând* îndeplineşte funcţia sintactică de:

a. predicat nominal;
b. predicat verbal;
c. nu are funcţie sintactică.

• În propoziţia *căci Samsa era voiajor comercial,* verbul era:

a. este copulativ, formând cu numele predicativ *(voiajor)* predicatul nominal;
b. este auxiliar, ajutând la formarea diatezei pasive;
c. este predicativ, formând singur predicatul propoziţiei.

II. Precizează valoarea morfologică a verbelor subliniate în enunţurile următoare:

1. Aş <u>fi</u> fost de faţă dacă mă invitau. ....
2. El <u>a rămas</u> aşa cum îl ştiam. ....
3. Elevii <u>erau</u> deja în sala de sport. ....
4. Bunica mea <u>a rămas</u> acasă. ....
5. Copilul <u>voia</u> o îngheţată. ....
6. Avionul <u>va</u> întârzia cu siguranţă. ....
7. <u>Se părea</u> că mama avusese dreptate. ....
8. <u>Am înţeles</u> greşit întrebarea. ....
9. Acum <u>am</u> o mare problemă de rezolvat. ....
10. Tânărul <u>ajunsese</u> student cu bursă. ....
11. Trenul <u>a ajuns</u> în gară înaintea noastră. ....
12. Copiii <u>fuseseră</u> educaţi doar de către bunicii lor. ....

III. Trasează săgeţi pentru a uni cele două coloane, urmărind modul şi timpul verbelor.

a) de traversat	Imperativ
b) a fi învăţat	Indicativ, mai mult ca perfect
c) câştigând	Indicativ, perfect simplu
d) ar fi descoperit	Viitor popular
e) ieşiţi!	Infinitiv, perfect
f) vor preschimba	Gerunziu
g) merseserăm	Supin
h) să fi citit	Indicativ, perfect compus

i) urmărit	Conjunctiv, perfect
j) văzui	Viitor anterior (II)
k) (eu) îi găsii	Viitor I
l) văzut-ai?	Participiu
m) vor fi ascultat	Condițional-optativ, perfect

IV. Rescrie enunțurile de mai jos, trecând verbele la diateza pasivă, dar păstrând neschimbate modul și timpul.

- Profesorii îi învață pe elevi lucruri noi.

....

- Sora mea o supărase pe mama.

....

- Ziariștii vor interoga inculpații.

....

- Elevii ar fi citit cărțile dacă le-ar fi găsit la bibliotecă.

....

V. Precizează funcția sintactică a verbelor subliniate în enunțurile:

Enunțul	**Funcția sintactică**
• În curând, <u>vei ajunge cel mai bun</u>.	....
• <u>Nu</u> îmi <u>este permis</u> să îl vizitez.	....
• L-<u>am făcut</u> să se răzgândească.	....
• Vii și tu cu noi <u>la scăldat</u>?	....
• M-<u>a pus pe gânduri</u> atitudinea ta.	....
• De-<u>aș fi fost mai curajos</u>, era mai bine.	....
• Dorința lui era <u>de a afla</u> lucruri noi.	....
• <u>Mi-am adus aminte</u> de el.	....
• Noi <u>vom rămâne prieteni</u>.	....
• Se vedeau coșuri <u>fumegând</u>.	....
• Poți <u>citi</u> textul cu voce tare.	....
• Pe măsură ce <u>crește</u>, se face tot mai obraznic.	....
• <u>Fusese luată</u> pe nepregătite.	....
• E bine <u>de știut</u> orice lucru.	....
• N-a putut <u>afla</u> unde era ascunsă comoara.	....

PĂRȚI DE VORBIRE NEFLEXIBILE

ADVERBUL

FIȘIER TEORETIC

<table>
<tr><td>DEFINIȚIA</td><td colspan="3">Partea de vorbire neflexibilă care exprimă o caracteristică a unei acțiuni sau circumstanța în care se desfășoară o acțiune.</td></tr>
<tr><td rowspan="8">FELUL</td><td rowspan="3">În funcție de înțeles</td><td>adverbe de loc</td><td>ex. aici, colo, sus, jos înainte, înapoi etc.</td></tr>
<tr><td>adverbe de timp</td><td>ex. azi, ieri, mâine, atunci, odată, devreme etc.</td></tr>
<tr><td>adverbe de mod</td><td>ex. bine, așa, alene, românește, agale, chiorâș etc.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">În funcție de rolul în enunț</td><td>adverbe relative care au rol relațional, realizând legătura dintre propoziția regentă și propoziția subordonată</td><td>ex. unde, când, cum</td></tr>
<tr><td>adverbe interogati-ve care apar doar la nivelul propozițiilor interogative</td><td>ex. unde?, când?, cum?</td></tr>
<tr><td>adverbe predicative care îndeplinesc funcția sintactică de predicat la nivelul enunțului.</td><td>ex. firește, desigur, negreșit
Obs.! Toate adverbele predicative sunt însoțite de conjuncția subordonatoare că.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">În funcție de formă</td><td>adverbe simple</td><td>ex. azi, mâine, mereu, așa, bine, sus etc.</td></tr>
<tr><td>adverbe compuse</td><td>ex. oriunde, orișicând, ieri-noapte, deasupra, dindărăt etc.</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="9">GRADELE DE COMPARAȚIE
Obs.! Majoritatea adverbelor în limba română nu prezintă grade de comparație.
ex. azi, mâine, așa, degeaba, ieri etc.</td><td>Pozitiv</td><td>bine</td></tr>
<tr><td colspan="2">Comparativ</td></tr>
<tr><td>de superioritate</td><td>mai bine</td></tr>
<tr><td>de egalitate</td><td>la fel de bine/tot atât de bine</td></tr>
<tr><td>de inferioritate</td><td>mai puțin bine</td></tr>
<tr><td colspan="2">Superlativ relativ</td></tr>
<tr><td>de superioritate</td><td>cel mai bine</td></tr>
<tr><td>de inferioritate</td><td>cel mai puțin bine</td></tr>
<tr><td>Superlativ absolut</td><td>foarte/nemaipomenit/extrem de bine</td></tr>
</table>

FUNCŢIILE SINTACTICE	Complement circumstanţial de loc	ex. *Familia lui va pleca departe.*
	Complement circumstanţial de timp	ex. *Mâine se va trezi devreme.*
	Complement circumstanţial de mod	ex. *Se plimba alene prin parc.*
	Atribut adverbial	ex. *Casa de aici este a părinţilor mei.*
	Nume predicativ	ex. *E imposibil să traversezi acest râu învolburat.*
	Predicat verbal	ex. *Fireşte că va veni cu noi.*
LOCUŢIUNEA ADVERBIALĂ	Reprezintă un grup de cuvinte, cu sens unitar, echivalent, din punct de vedere semantic şi sintactic, cu un adverb.	ex. *pe neaşteptate, din nou, pe îndelete, de asemenea, de bună seamă* etc.

FIŞĂ DE LUCRU

I. Citeşte cu atenţie textul de mai jos şi apoi răspunde cerinţelor care îl urmează.

Nu se întâmpla nimic, dar mari bătăi de inimă însufleţeau plopii, iarba, pământul, apele... O impresie aeriană de versuri şi de muzică. Uneori îţi venea să mai plângi continuu, alteori să zâmbeşti, dar nu se întâmpla nimic. Totuşi, era o noutate deplină în aceste decoruri normale prin aspectul lor. O mână nevăzută scosese un sâmbure amar din miezul pământului, înlocuindu-l cu unul dulce. Pierise o greutate din toate cele, o apăsare încetase; era în toate cele răsărite din pământ ca o pornire de primăvară, o mişcare de dans voios, un avânt zâmbitor peste tot...

Roman sau poveste?... Nu. Fireşte că roman. Apăreau mereu feţele cunoscute ale realităţii. Nu se vedeau nicăieri balauri, nici Feţi-Frumoşi. Era ca-n toate zilele, dar pământul era fericit.

Citea mereu, mereu, şi nu se-ntâmpla nimic. Oare nu citea şi recitea monoton aceeaşi foaie?...

Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*

1. Extrage din text câte un adverb pentru a ilustra următoarele funcţii sintactice:
- Complement circumstanţial de timp: ....
- Complement circumstanţial de mod: ....
- Complement circumstanţial de loc: ....
- Predicat verbal: ....

2. Notează formele adverbului monoton la toate gradele de comparaţie:
- Pozitiv: ....
- Comparativ – de superioritate ....

– de egalitate ....
– de inferioritate ....
- Superlativ relativ – de superioritate ....
– de inferioritate ....

II. Alcătuieşte câte un enunţ în care cuvintele *urât, dificil, rapid, greu* să aibă, pe rând, valoare morfologică de adjectiv, respectiv de adverb.

a) *urât* adj. ....
adv. ....
b) *dificil* adj. ....
adv. ....
c) *rapid* adj. ....
adv. ....
d) *greu* adj. ....
adv. ....

III. Scrie în caseta din dreptul fiecărei cifre din prima coloană litera care corespunde tipului de adverb din coloana a doua:

☐	1. destul	A. adverb de loc
☐	2. fără doar şi poate	B. adverb relativ de loc
☐	3. încotro	C. adverb de mod
☐	4. desigur	D. locuţiune adverbială de timp
☐	5. pe înserate	E. adverb relativ de timp
☐	6. când	F. adverb predicativ
☐	7. aşa şi aşa	G. locuţiune adverbială predicativă
☐	8. curând	H. adverb de timp
☐	9. unde	I. locuţiune adverbială de mod

PREPOZIŢIA

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Partea de vorbire neflexibilă care stabileşte raporturi de subordonare dintre cuvinte în cadrul propoziţiei, legând atributul şi complementul de regenţii lor.		
FELUL	A. În funcţie de formă	Simple	ex. *în, pe, la, cu, conform, contrar* etc.
		Compuse – prin contopirea a două prepoziţii primare – prin alăturarea a două prepoziţii primare	ex. *deasupra, despre, în-spre, dinspre* etc. ex. *pe lângă, de pe lângă, de la, de pe la* etc.

FELUL	B. În funcție de cazurile pe care le impun	prepoziții cu genitivul	ex. *asupra, deasupra, contra, împotriva, dedesubtul, înapoia, înaintea, împrejurul* etc.
		prepoziții cu dativul	ex. *grație, mulțumită, datorită, conform, potrivit, contrar, asemenea, aidoma*
		prepoziții cu acuzativul	ex. *de, la, sub, despre, la, pentru, din* etc.
LOCUȚIUNEA PREPOZIȚIONALĂ	Reprezintă un grup de două sau mai multe cuvinte, cu sens unitar, echivalent cu o prepoziție.		– locuțiuni prepoziționale care cer genitivul – locuțiuni prepoziționale care cer acuzativul

FIȘĂ DE LUCRU

1. Completează enunțurile de mai jos cu informațiile corecte.

- Prepoziția leagă un atribut sau un .... de cuvântul ....
- Prepozițiile *grație, mulțumită, datorită* impun cazul ....
- Prepoziția marchează un raport de .... în ....
- Locuțiunile prepoziționale *în afară de, împreună cu* cer cazul ....
- Prepozițiile *contra, deasupra, împrejurul* cer cazul ....
- Două prepoziții compuse sunt: ....
- Cuvântul *de* poate avea valoare morfologică de: ...., ... sau ....

2. Menționează cazul pe care îl impune prepoziția/locuțiunea prepozițională pentru fiecare dintre cuvintele subliniate în enunțurile de mai jos.

Enunțul	**Cazul impus de prepoziție/ locuțiune prepozițională**
Casa este <u>de lemn</u>.	....
Mama nu are pretenții <u>față de tine</u>.	....
<u>Contrar spuselor</u> ei, nu a venit.	....
L-am găsit rătăcit <u>între brazi</u>.	....
S-a speriat <u>din cauza câinelui</u>.	....
Cadourile <u>de la ei</u> au bucurat-o enorm.	....
<u>Mulțumită mamei</u> a reușit la examen.	....
Mașina s-a oprit <u>în dreptul barierei</u>.	....
<u>În caz de pericol</u>, să strigați după ajutor!	....
Profesorul a sosit <u>în preajma examenelor</u> scrise.	....
Pisica s-a ascuns <u>pe după mobilă</u>.	....
El pictează mai frumos <u>decât colega</u> mea.	....

3. Citeşte cu atenţie textul de mai jos.

E cald, şi eu sunt liber să citesc ce-mi place. Nu mă gândesc la corigenţă. Am să m-apuc de matematică la sfârşitul lui august şi tot atunci am s-o învăţ. Sunt liber, sunt stăpân pe timpul meu. M-am gândit mult dacă nu trebuie să plec, să fug pentru totdeauna. Eu nu înţeleg nimic din tot ceea ce priveşte paşaportul. Dacă aş căpăta unul, mi-ar fi mai uşor să mă descurc.

Prietenii îmi spun că şi ei au vrut să fugă. Fuga mea nu e însă o nostalgie după aventuri, nici o copilărească predare în faţa plictiselilor şcolii. Eu trebuia să fug dintr-o necesitate lăuntrică, pe care nu o înţeleg, dar care îmi stăpâneşte voinţa. Simt că mi se rupe sufletul, că m-aş sufoca altfel. Simt nevoia să vieţuiesc aşa cum vreau eu, luptând. Aici, în mansardă, mă lupt numai cu mine. Am ajuns un campion încercat, un călău al sentimentalismului, un temnicer cu inima rece. Dar trebuie să lupt cu oamenii. Aceasta e o poruncă din lăuntrul meu. Sunt cuprins la răstimpuri de o furie oarbă împotriva celorlalţi şi împotriva mea, care vieţuiesc în celulă şi nu ştiu să înfrâng în viaţă.

Cel din urmă îndemn la fugă m-a tulburat după ce am cunoscut, într-o dimineaţă, pe o bancă la Şosea, şi am petrecut patru ceasuri de vorbă cu un vagabond.

Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*

Citeşte fiecare dintre următoarele afirmaţii şi încercuieşte litera **A**, dacă o consideri adevărată, respectiv litera **F**, dacă o consideri falsă.

A/F În primul enunţ din textul citat există trei prepoziţii.

A/F Substantivul *la corigenţă*, din propoziţia *Nu mă gândesc la corigenţă*, este în cazul acuzativ şi îndeplineşte funcţia sintactică de complement indirect.

A/F În secvenţa *pentru totdeauna*, prepoziţia impune adverbului de timp cazul acuzativ.

A/F Substantivul *de o furie*, din secvenţa *Sunt cuprins la răstimpuri de o furie oarbă*, se află în cazul acuzativ şi îndeplineşte funcţia sintactică de complement de agent.

A/F Locuţiunea prepoziţională *în faţa*, din structura *în faţa plictiselilor*, îi impune substantivului pe care îl însoţeşte cazul genitiv.

A/F Substantivul *după aventuri*, din propoziţia *Fuga mea nu e însă o nostalgie după aventuri*, se află în cazul acuzativ şi îndeplineşte funcţia sintactică de atribut substantival prepoziţional.

A/F În propoziţia *pe care nu o înţeleg*, prepoziţia *pe* însoţeşte un pronume relativ, în cazul acuzativ, cu funcţia sintactică de complement indirect.

A/F Secvenţa subliniată din enunţul *Sunt cuprins la răstimpuri de o furie oarbă <u>împotriva celorlalţi</u>* reprezintă un pronume demonstrativ de diferenţiere, în cazul genitiv, cu funcţia sintactică de atribut pronominal prepoziţional.

A/F Propoziţia *Aici, în mansardă, mă lupt numai cu mine* conţine două prepoziţii simple care cer cazul acuzativ.

A/F Ultimul substantiv din textul citat este însoţit de o prepoziţie compusă, care cere cazul acuzativ.

CONJUNCȚIA

FIȘIER TEORETIC

<table>
<tr><td>DEFINIȚIA</td><td colspan="3">Partea de vorbire neflexibilă care stabilește raporturile de coordonare, la nivelul propoziției și al frazei, dar și de subordonare, în cadrul frazei.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">FELUL</td><td rowspan="2">A. În funcție de structură</td><td>simple</td><td>ex. dar, iar, că, să, dacă etc.</td></tr>
<tr><td>compuse</td><td>ex. așadar, deoarece, ca să, întrucât etc.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">B. După rolul lor</td><td colspan="2">Coordonatoare – conjuncții care leagă două părți de propoziție sau două propoziții de același fel.
Conjuncțiile coordonatoare pot fi:
• copulative ex. și, nici
• adversative ex. dar, iar, însă, ci, și
• disjunctive ex. sau, ori, fie, sau... sau, ori... ori, fie... fie
• conclusive ex. deci, așadar, prin urmare</td></tr>
<tr><td colspan="2">Subordonatoare – conjuncții care apar doar la nivel de frază, legând propoziția subordonată de regenta ei. ex. că, să, dacă, ca să, căci, deoarece, întrucât, deși, încât etc.</td></tr>
<tr><td>LOCUȚIUNEA CONJUNCȚIONALĂ</td><td colspan="2">Reprezintă un grup de cuvinte cu sens unitar, care îndeplinește rolul unei conjuncții.</td><td>ex. pentru că, de îndată ce, din moment ce, de vreme ce, cu toate că, măcar că, măcar să etc.</td></tr>
</table>

FIȘĂ DE LUCRU

I. Completează spațiile libere cu informațiile corecte.

- *Asemenea* ...., conjuncția .... funcție sintactică.
- *Deoarece* este o conjuncție ....
- *Cu toate că* are valoarea morfologică de ....
- După rolul lor într-un enunț, conjuncțiile ajută la stabilirea unor relații de .... și de ....
- După forma lor, conjuncțiile pot fi .... și ....
- *De* are atât valoare morfologică de ...., cât și de ....

II. Grupează cuvintele de mai jos pe două coloane, prepoziții și conjuncții: *și, iar, împotriva, căci, ca să, fiindcă, până la, întrucât, așadar, deoarece, dintre, printre, conform, însă, că, cu, deși, între, potrivit, încât, de la, datorită.*

Prepoziții	Conjuncții

III. Citește cu atenție textul de mai jos.

„Era un copilaș palid și mărunțel și târa pe pământul reavăn niște ciubote grele ale unui frate mai mare. Ridică spre mine ochii triști învăluiți ca-ntr-o umbră cenușie și-și scoase din cap pălăria veche pleoștită ca o ciupercă. Îmi dădu bună-ziua cu un glas moale, parcă suna o suferință timpurie; apoi acoperindu-se, ridică asupra oilor toiagul alb îndemnându-le spre crâng.*

– Ce faci tu, măi flăcăule?îl întrebai eu. Ai ieșit cu oile la păscut?

– M-a trimes tătuca să le mai port! îmi răspunse el serios, cu glasu-i subțirel și peltic și se opri.*

Oile se opriră și ele și întoarseră capetele spre călăuzul lor.

– Dar ești tu vrednic, bre Niculăeș, să porți un cârd de oi?

– He, eu sunt vrednic, dar acuma n-am ce purta, sunt supărat...

– Cum se poate? Și de ce, mă rog?

– De ce? mă întrebă el ridicând spre mine fruntea pe care sta zimțuit în neregulă păru-i buhos; pentru că în primăvara asta tot ne-au căzut din oi; și-acum am rămas cu astea șase...”*

Mihail Sadoveanu, *Un om necăjit*

***reavăn**,ă (adj) = jilav, umed; ***peltic**,ă (adj.) = care vorbește în vârful limbii;
***buhos**, buhoasă (adj.) = ciufulit.

Încercuiește varianta corectă de răspuns, având în vedere fragmentul de text citat.

1. În primul enunț al textului citat, cuvântul *și* este:
- a. conjuncție subordonatoare în ambele situații;
- b. conjuncție coordonatoare în ambele situații;
- c. conjuncție coordonatoare în prima situație și adverb de mod în cea de-a doua.

2. În structura *și-și (scoase)*, cratima marchează rostirea împreună a:
- a. unei conjuncții coordonatoare și a unui pronume reflexiv;
- b. a două conjuncții coordonatoare;
- c. a două pronume reflexive.

3. În secvența *Ce faci tu, măi flăcăule?*, virgula:
- a. marchează un raport de coordonare prin juxtapunere;
- b. desparte o structură în cazul vocativ de restul enunțului;
- c. izolează o construcție incidentă de restul enunțului.

4. Fraza: *M-a trimes tătuca să le mai port!* conține:
- a. două propoziții aflate în raport de subordonare;
- b. două propoziții aflate în raport de coordonare copulativă;
- c. două propoziții aflate în raport de coordonare adversativă.

5. În fraza *Oile se opriră <u>și</u> ele <u>și</u> întoarseră capetele <u>spre</u> călăuzul lor,* cuvintele subliniate au, în ordine, valoarea morfologică de:
- a. conjuncție coordonatoare, conjuncție coordonatoare, prepoziție;
- b. adverb de mod, adverb de mod, prepoziție;
- c. adverb de mod, conjuncție coordonatoare, prepoziție.

6. Fraza: *Dar ești tu vrednic, bre Niculăeș, să porți un cârd de oi?* conține:
- a. două conjuncții coordonatoare;
- b. o conjuncție coordonatoare;
- c. nicio conjuncție coordonatoare.

7. Structura *de ce*, din enunțul *Și de ce, mă rog?* este, ca parte de vorbire:
  a. pronume interogativ, în cazul acuzativ, însoțit de prepoziție;
  b. locuțiune conjuncțională subordonatoare;
  c. conjuncție subordonatoare însoțită de prepoziție.

8. Propoziția subordonată: *pentru că în primăvara asta tot ne-au căzut din oi* este introdusă prin:
  a. conjuncție subordonatoare compusă;
  b. locuțiune conjuncțională coordonatoare;
  c. locuțiune conjuncțională subordonatoare.

9. În ultima propoziție a textului citat, *<u>și</u>-acum <u>am</u> rămas <u>cu</u> astea șase...*, cuvintele subliniate au, în ordine, valoarea morfologică de:
  a. conjuncție coordonatoare (adversativă), verb auxiliar, prepoziție;
  b. adverb de mod, verb predicativ, prepoziție;
  c. conjuncție coordonatoare (adversativă), verb auxiliar, conjuncție subordonatoare.

INTERJECȚIA

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea de vorbire neflexibilă care exprimă stări sufletești, chemări sau îndemnuri, imită zgomote din naură sau sunete scoase de animale.		
FELUL	A. În funcție de structură	simple	ex. *poc! ah! vai!* etc.
		compuse	ex. *hodoronc-tronc, pâș-pâș, tic-tac* etc.
	B. În funcție de semnificația lor	interjecții exclamative – cele care exprimă stări sufletești.	ex. *a! ehe! ura!* etc.
		interjecții onomatopee – cele care imită zgomote din natură.	ex. *ham! miau! cioc!* etc.
		interjecții apelative – cele care exprimă adresarea directă.	ex. *măi, mă, bre, fă.*
	C. În funcție de criteriul predicativității	În limba română, există interjecții care se constituie în predicatul unei propoziții, fiind numite, de aceea, interjecții predicative.	ex. *hai, haide, iată, iacă, uite, na, poftim* etc.
FUNCȚIILE SINTACTICE	În cele mai multe dintre situații, interjecția nu îndeplinește funcție sintactică. Există însă și situații când această parte de vorbire poate îndeplini funcția sintactică de:		ex. *<u>O</u>, ce bine îmi pare să te revăd!*
	Subiect		ex. *Pe stadion se striga <u>ura</u>!*
	Nume predicativ		ex. *A fost <u>vai</u> de ei.*
	Complement direct		ex. *Deodată am auzit: <u>stop</u>!*

FUNCŢIILE SINTACTICE	Complement circumstanţial de mod	ex. *Pisica a făcut miau.*
	Predicat verbal	ex. *Uite că vine!*
LOCUŢIUNEA INTERJECŢIONALĂ	Reprezintă un grup de cuvinte care echivalează, din punct de vedere sintactic şi semantic, cu o interjecţie.	ex. *pe naiba!, păcatele mele!, Doamne fereşte!* etc.

FIŞĂ DE LUCRU

I Indică felul şi funcţia sintactică a interjecţiilor din enunţurile de mai jos.

	Felul	**Funcţia sintactică**
Of, ce mă doare măseaua!	....	....
Ssst! Că doarme bebeluşul.	....	....
Haide odată acasă!	....	....
S-a trezit şi el să vorbească, hodoronc-tronc!	....	....
Ia găseşte repede o soluţie!	....	....
Măi copile, linişteşte-te odată!	....	....
S-a auzit cioc-cioc!	....	....
E vai de noi dacă nu găsim telefonul.	....	....
Pasărea pleosc în lac!	....	....
Se auzea cum păşeşte lipa-lipa.	....	....
Uite ce s-a întâmplat!	....	....
L-a luat hei-rup să meargă cu ea.	....	....

II. Alcătuieşte câte un enunţ în care cuvântul *o* să fie utilizat cu următoarele valori morfologice.

- articol nehotărât

....

- pronume personal, forma neaccentuată

....

- adjectiv pronominal nehotărât

....

- numeral cardinal

....

- interjecţie

....

III. Citeşte fiecare dintre următoarele afirmaţii şi încercuieşte litera **A**, dacă o consideri adevărată, respectiv litera **F**, dacă o consideri falsă.

A/F Interjecţiile care au funcţie sintactică se despart prin virgulă de restul enunţului.

A/F Interjecţiile de adresare (apelative) sunt folosite pentru ca emiţătorul să se adreseze direct receptorului.

A/F Interjecţiile compuse se realizează doar prin dublarea unei interjecţii.

A/F În general, interjecțiile nu pot îndeplini o funcție sintactică în enunț.
A/F După interjecție se pot folosi semne de punctuație precum: virgula, semnul exclamării, două puncte și semnul întrebării.
A/F Interjecțiile ce reproduc sunete din natură se numesc onomatopee.

IV. Notează, în cele 7 coloane corespunzătoare zilelor săptămânii, câte o interjecție/ locuțiune interjecțională ce reflectă cel mai bine starea ta sufletească din acea zi.

	LUNI	MARȚI	MIERCURI	JOI	VINERI	SÂMBĂTĂ	DUMINICĂ
Starea sufletească							
Interjecție/ locuțiune interjecțională							

V. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos și apoi încercuiește răspunsul corect.

1. În enunțul *De nu ești cuminte, vei fi pedepsit,* cuvântul *de* este, ca parte de vorbire:
a. interjecție simplă;
b. prepoziție simplă;
c. conjuncție simplă subordonatoare.

2. Interjecția *cip-cirip* s-a format prin:
a. compunere;
b. derivare;
c. schimbarea valorii gramaticale (conversiune).

3. Interjecția din enunțul: *Na-vă banii!* îndeplinește funcția sintactică de:
a. complement circumstanțial de mod;
b. predicat verbal;
c. nu are funcție sintactică.

4. Cuprinde doar interjecții apelative seria:
a. iată, uite, poftim;
b. iată, iacătă, na;
c. măi, bre, fă.

5. Nu îndeplinește funcție sintactică interjecția din enunțul:
a. Of, ce supărat sunt!;
b. Na-ți viața mea și lasă-mă!;
c. Și, deodată, poc!.

6. Interjecția poate fi:
a. declinată;
b. conjugată;
c. nici una, nici alta.

Morfologia – Exerciţii recapitulative

Menţionează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din secvenţele:

1. *Dar <u>binele</u>, <u>câteodată</u>, aşteaptă şi rău. Nu trece tocmai mult, şi vine vremea de <u>însurat</u> şi feciorului <u>celui</u> mic.*

Ion Creangă, *Soacra cu trei nurori*

....
....

2. *Acum, <u>după</u> toate cele întâmplate, boierul, <u>văzând</u> că n-are <u>ce</u>-i mai face, i-azvârle <u>punguţa</u>.*

Ion Creangă, *Punguţa cu doi bani*

....
....

3. *Şi mergând <u>el</u> tot înainte, peste câtva timp ajunse într-un sat <u>şi</u>, din întâmplare, <u>se</u> opri la casa <u>unui</u> om.*

Ion Creangă, *Prostia omenească*

....
....

4. *Marea şi-ntindea nesfârşita-i albăstrime, soarele se ridica <u>încet</u> în seninătatea adânc-albastră a cerului, florile se trezeau proaspete după somnul lung <u>al</u> nopţii, stâncile negre de rouă abureau şi <u>se făceau</u> sure, numai p-ici pe colea cădeau din ele, lenevite de căldură, <u>mici</u> bucăţi de nisip şi piatră.*

Mihai Eminescu, *Cezara*

....
....

5. *O mică carte de notiţe... impresii din romane, din poezii, <u>scrise</u>-n fiecare zi şi la sfârşitul <u>fiecărei</u> notiţe, <u>ca</u> o încheiere, ca o cugetare <u>asupra</u> adormirii.*

Mihai Eminescu, *La aniversară*

....
....

6. *<u>Ei</u> citesc <u>mult</u> şi au în capul lor o mulţime de definiţii, formule şi cuvinte de al <u>căror</u> adevăr nu se îndoiesc niciodată, <u>căci</u> n-au vreme de-a se îndoi.*

Mihai Eminescu, *Archaeus*

....
....

7. *Ar <u>fi fost</u> <u>în stare</u> să oprească trenul, să-<u>l</u> răstoarne şi să-i ia la goană pe toţi nemţii, dar locomotiva pufăia înainte şi-l ducea cu o iuţeală de <u>nouăzeci</u> de kilometri pe oră.*

I. Slavici, *O încurcătură*

....
....

8. *Acum Duțu era încredințat că nu bănuiește Dumitru nimic.*

I. Slavici, *Comoara*

....

....

9. *Parcă stai în lumea basmelor când te afli, cum se afla dânsul, într-un hotel dintr-un oraș străin, din țară străină, și aștepți pe cineva care a plecat și nu se mai întoarce.*

I. Slavici, *Din altă lume*

....

....

10. *Poate că omul o fi șezând prin partea locului, pe Dealul Spirii. Ei! A venit și el la grădină ca și dumneavoastră, a stat și el până la isprăvitul comediei și s-a nimerit să apucați tot pe-un drum, ca să vă înturnați la domiciliu.*

I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*

....

....

11. *Mă-mbrac și plec degrabă către prăvălia meșterului meu, d. Florian, care mi-a promis că astăzi, negreșit, îmi dă gata ghetele de lac, pentru conferință.*

I.L. Caragiale, *O conferință*

....

....

12. *Amicul meu, domnul Manolache Guvidi, este o persoană cunoscută în societatea noastră.*

I.L. Caragiale, *Om cu noroc*

....

....

13. *Dar iată că rariștea se deschidea, și bordeiul, mare și înalt, ieșea dintre frunze pe pajiștea lui verde, ca un bordei din vremea de demult.*

Alexandru Macedonski, *Cartea de aur*

....

....

14. *Insula, pisc de munte vărsat deasupra valurilor de iadul flăcărilor lăuntrice ale prefacerilor pământești, sângera sub izbucnirile solare ale apusului.*

Alexandru Macedonski, *Thalassa*

....

....

15. *Trase un somn și tresări... nimeni... Trase două și iar tresări... iar nimeni... A treia oară, tresărind și mai tare, văzu la capul lui o dihanie deșirată, cu păr ca de lup, cu ochii ca doi cărbuni aprinși, clănțănind din niște dinți de oțel mai lungi ca piroanele.*

Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Poveste*

....

....

16. *Câte focuri, câte lumânări și câte văpaițe n-ai ars, poveste, și toate s-au stins, și multe se vor aprinde ca să se stingă iarăși, numai tu, poveste, nu te vei stinge decât cu cel din urmă om... Și numai acela va ști bine că lumea asta a fost o lungă și aceeași poveste.*

Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Poveste*

....
....

17. *A doua zi mă deșteptai. Soarele ardea. În lac tremura răsturnat palatul de marmură cu grădinile sale. Începui să mă închin, fericit că era cald și lumină...*

Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Departe, departe*

....
....

18. *Nu trecu mult timp și împăratul se întoarse de la bătălie biruitor; dar, în loc să-i iasă fiul său înainte, să-l primească cu bucurie, ieși numai împărăteasa și-i spuse că fiul ei este bolnav.*

N. Filimon, *Omul de piatră*

....
....

19. *Atunci împăratul porunci să aducă lemne și, făcând focul, arse pe zmeu trei zile și trei nopți.*

N. Filimon, *Roman Năzdrăvan*

20. *Cerând împăratului lucrurile ce-l povățuise calul, el a chemat pe vătaful curții și i-a dat poruncă ca să-i deschiză toate tronurile cu haine spre a-și alege fiul său pe acelea care îi vor plăcea.*

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte

....
....

21. *A rămas ceva departe, o fâșie de viață, care a trebuit să te urmărească atunci când m-ai născut pe mine, de nu mai am eu astâmpăr și nu mă pot împiedica să visez.*

Dimitrie Anghel, *Mama*

....
....

22. *Albă, luna se ridicase căutând să furișeze o rază piezișă în oglinda mea, dar eu o țineam strânsă cu grijă la piept, ferind-o de lumini, până ce am ajuns pe înaltul unei coline, din vârful căreia se vedeau zările.*

Dimitrie Anghel, *Oglinda fermecată*

....
....

23. *Fiecare, tremurându-și steagul ei colorat, voia să spună parcă de pe ce tărâmuri vine, din ce îndepărtate locuri, din care dumbrave ori de peste care oceane a venit, sământă infimă, adusă și scuturată de pe aripa unei păsări în migrațiune.*

Dimitrie Anghel, *Dușmanul florilor*

....

....

24. *Veacuri întregi acest neam român așezat la porțile răsăritului pe un țărm care, în privirea sa topografică, seamănă cu o insulă bătută de vânturi și de valuri din toate părțile, s-a împotrivit furtunilor și a izbutit a-și păstra moșia sau, mai bine zicând, o parte din moșie.*

V. Alecsandri, *Prietenii românilor*

....

....

25. *Oamenii lui Cuza! Ce vrea să zică această denumire?... Desemnează ea pe acei oameni care, neavând micșorimea de a privi la slăbiciunile omenești ale unui șef de stat, țin seamă numai de actele mărețe săvârșite sub domnia lui?*

V. Alecsandri, *Un orator mut*

....

....

26. *Când mă gândesc însă la exilul de la 1848, din care noi înșine am făcut parte, și îmi aduc aminte de așa-zisa pâine amară a acelui exil, nu mă pot apăra de o ironică zâmbire. Unde ne-am exilat de bunăvoie noi, pretinși eroi ai acelei epoci?*

V. Alecsandri, *Pâinea amară a exilului*

....

....

27. *De două luni navigam tot prin aceleași locuri, învârtindune între Constanța și gurile Dunărei; ardeam de dorul altor locuri în depărtări necunoscute.*

Jean Bart, *Jurnal de bord*

....

....

28. *Conul Tudorache, șeful vămii, naționalist feroce, era mai îndârjit decât toți împotriva celor îmbogățiți din sudoarea românului, deși nevasta, cunoscută în port sub numele de Leoaica, era grecoaică din Galați.*

Jean Bart, *Europolis*

....

....

29. *Noi, pe care Dunărea ne-a legănat zile și nopți de-a rândul, care am văzut-o în răsăritul soarelui cu undele de aur topit, roșie în asfințit, ca sângele, și de argint în misterul nopților sub clar de lună; uneori leneșă, maiestuoasă, alteori repede, cruntă și mânioasă, dar totdeauna sinceră, fără perfidia și capriciile mării...*

Jean Bart, *Cartea Dunării*

....

....

30. *<u>Cu toate că</u>, în ajun chiar, <u>îmi</u> făgăduisem cu jurământ să mă întorc devreme <u>acasă</u>, tocmai atunci mă întorsesem mai târziu: a doua zi spre amiazi [...] <u>Amândoi</u> erau supăraţi.*

Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea Veche*

....

....

31. *De la o vreme, fără ca <u>legăturile</u> noastre de <u>prietenie</u> să se strângă mai mult, ne <u>vedeam</u> mai des, uneori <u>dimineaţa</u>, cel mai obişnuit după-amiazi, niciodată însă seara, niciodată.*

Mateiu Caragiale, *Remember*

32. *<u>Înainte de</u> sărbătorile Crăciunului, ministrul mi-a înmânat o hârtie cu <u>care</u> să trec a doua zi la casieria ministerului, să încasez <u>trei mii</u> de lei [...] Când au ajuns la poartă, Gogu s-a răzgândit şi s-a despărţit de tovarăşul de drum, zicând că are <u>de lăsat</u> undeva o vorbă.*

Mateiu Caragiale, *Sub pecetea tainei*

....

....

33. *Sar <u>jos</u> din pat şi mă uit la ceas. E ora două şi jumătate sau, după orarul <u>oficial</u>, paisprezece şi jumătate. E ziuă. În odaia mea însă e întuneric. Ferestrele sunt căptuşite cu hârtie albastră, precauţiune inutilă <u>contra</u> Zepellinului care vizita <u>Bucureştiul</u> numai noaptea.*

Ion Minulescu, *Roşu, galben şi albastru*

....

....

34. *Mama însă abia <u>îşi</u> întoarce capul. <u>Probabil</u> că o interesează mai mult persoanele oficiale... Şi, totuşi, întâlnirea <u>lui</u> Mihăiţă cu tatăl său este singurul moment cu adevărat grandios în această zi de împărţire <u>a</u> premiilor la Piteşti.*

Ion Minulescu, *Corigent la limba română*

....

....

35. *Steluţa mi-a trimis vorbă, printr-un birjar care se ducea la <u>gară</u>, să vin neapărat în oraş, <u>fiindcă</u> n-are cu cine merge <u>seara</u> la grădina publică. Georgică <u>trebuie</u> să plece după-amiază la Bucureşti.*

Ion Minulescu, *Corigent la limba română*

....

....

36. *De aceea, pe volumul* rescris *ce <u>i</u> l-a închinat Editura Vremea şi pe care apărea el <u>însuşi</u>, mi-a scris <u>cealaltă</u> dedicaţie.*

Şerban Cioculescu, *Amintiri*

....

....

37. *Atunci smucește vârtos spre mal și ai să scoți o mulțime de pește: poate îndoit și întreit decât am scos eu.*

Ion Creangă, *Ursul păcălit de vulpe*

....

....

38. *Din când în când, războinicii țâșneau afară din cetate. Vai, ce tragedie avea să se mai întâmple? Doar oamenii fuseseră învinși de către zei...*

Alexandru Mitru, *Viteazul Dapix și fiica lui, Gebila*

....

....

39. *Tot ce fac și tot ce înseamnă ei în cadrul comunității este mărturisit prin embleme, culori, veșminte, gesturi învățate.*

Mircea Eliade, *Lucruri de taină...*

....

....

40. *Înainte de a ajunge în sufragerie, Sanda îl opri apucându-i brațul. Era primul gest familiar pe care îl făcea în aceste trei zile de când se aflau împreună la Z.*

Mircea Eliade, *Domnișoara Christina*

....

....

41. *Este ciudat că tinerii au simțul trecutului mai decis decât oamenii maturi. Un tânăr trăiește mult mai mult cu amintirile decât trăiește un om de șaizeci de ani.*

Mircea Eliade, *Arta de a muri*

....

....

42. *Ieșind apoi cu Titu Herdelea în sat, plutonierul Boiangiu le spuse că până acum e liniște și doar arestarea învățătorului Dragoș i-a cam ațâțat pe săteni.*

Liviu Rebreanu, *Răscoala*

....

....

43. *Cât ținea jos gangul, aici se întindea holul, având în capăt camera de debara, separată numai printr-un perete fals, și, în capătul celălalt, ieșind până în mijlocul curții, marchiza cu ușa de sticlă zgrunțuroasă și câteva trepte spre stradă.*

Liviu Rebreanu, *Jar*

....

....

44. *Ochii ei păreau vii, brațul ei se lăsase într-o mișcare vie - și tocmai acestea îi spuseră limpede că nu mai e nicio speranță.*

Liviu Rebreanu, *Ciuleandra*

....

....

45. *Chiar dacă privise cu atâta pricepere frumuseţea tabloului, el nu îndrăzni să se uite la femeie şi la lucirile furişate ale ochilor, ci pe sub gene lungi, gândindu-se la sine.*

E. Lovinescu, *Bălăuca*

....

....

46. *Prefera deci să rămână singur. După scena de la doctorul Kremnitz, îşi simţea un suflet de car răsturnat în mijlocul drumului sau de umbrelă întoarsă de vânt.*

E. Lovinescu, *Bălăuca*

....

....

47. *Le numără; erau vreo douăzeci... Totul se afla acum în ordine; cu satisfacţia datoriei împlinite, ea basculă atunci din nou oglinda veneţiană, unde se reflecta chenarul de lemn de trandafir cu tiv de aramă roşcată.*

E. Lovinescu, *Mite*

....

....

48. *Mă smulsesem din mâna unui gardist ce se încăpăţina să mă întoarcă la cordon - eram, în sfârşit, lângă tata, pe un vagon de marfă împins până sub grinzile, aproape arse, ale magaziilor.*

George Mihail Zamfirescu, *Maidanul cu dragoste*

....

....

49. *La mânăstirea Neamţului, unde-mi petreceam vara mai demult, am descoperit odată, în podul unei chilii, manuscriptul unui cronicar necunoscut, Oprea Caţă logofătul, care aduce câteva precizări şi date noi cu privire la originea şi viaţa vechiului domnitor moldovan Ciubăr-vodă, conducător care va rămâne totdeauna al nostru.*

G. Topîrceanu, *Domnia lui Ciubăr Vodă*

....

....

50. *Ninsese toată noaptea din belşug şi nu ştiu câţi au pornit de acasă. Prin zăpada de două palme m-am luat după urma proaspătă şi singuratică a lui moş Toma şi în curând l-am ajuns din urmă, în poiana cea mare a Rudăriilor.*

G. Topîrceanu, *Amintire*

....

....

ITEMII A. 4, 5 și 6

Dragi elevi, acest item vizează următoarele conținuturi:
• elemente de sintaxă a propoziției;
• elemente de sintaxă a frazei (tipuri de propoziții – principale și subordonatele indicate de programa școlară; propoziția regentă, elementul regent, cuvintele și construcțiile incidente; relații sintactice; topică și punctuație; valori stilistice ale folosirii acestora în textul dat);
• enunțul, fraza, părți de propoziție și propoziții studiate (predicatul și propoziția subordonată predicativă, subiectul și propoziția subordonată subiectivă; atributul și propoziția subordonată atributivă; complementul direct și propoziția subordonată completivă directă; complementul indirect și propoziția subordonată completivă indirectă; complementele circumstanțiale și propozițiile subordonate circumstanțiale corespunzătoare (de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop); propoziția subordonată circumstanțială condițională, concesivă, consecutivă; expansiunea și contragerea.

ITEMI POSIBILI

Tipuri de itemi	Observații
1. Precizează funcția sintactică, menționând și partea de vorbire prin care este exprimată. 2. Menționează funcția sintactică a cuvintelor indicate.	Citește cu atenție textul pentru a stabili funcția sintactică. **Amintește-ți!** Părțile de propoziție sunt de două feluri: **Principale:** subiect, predicat; **Secundare:** atribut, complement.
3. Precizează felul propoziției subordonate din enunțul.	Fii atent la felul subordonatelor!
4. Construiește o frază în care să existe o propoziție subordonată de un anumit tip.	Pune întrebarea corect și fii atent la elementul regent!

PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE

Pentru limba română sunt considerate părți de propoziție: *subiectul, predicatul, atributul* și *complementul*. Dintre acestea:
• *subiectul și predicatul* sunt definite drept *părți de propoziție principale,* întrucât ele sunt esențiale pentru realizarea comunicării.
• *atributul și complementul* sunt calificate drept *părți de propoziție secundare.*

PREDICATUL

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea principală de propoziție care arată ce face, cine este, ce este sau cum este subiectul.		
ÎNTREBĂRI	Cine este? Ce este? Cum este? etc.		
FELUL	În funcție de partea de vorbire prin care este exprimat		
	Verbal exprimat prin:	Verb predicativ la cele trei diateze	*Scrie frumos./ Se bucură de vacanță mult./ A fost promovat de director.*
		Locuțiune verbală	*A luat-o la sănătoasa la vederea câinelui.*
		Adverb/ locuțiune adverbială predicativă	*Desigur că a înțeles./ Fără doar și poate că a exagerat.*
		Interjecție predicativă	*Uite un fluture!*
	Nominal (verb copulativ+ nume predicativ) Verbele copulative: *a fi, a ieși, a ajunge, a se face, a deveni, a însemna, a părea, a rămâne* + nume predicativ exprimat prin:	Substantiv comun/ propriu în cazul N/ Ac/D/G	*Acela este un mesteacăn./ Cartea este pentru Dan./ Reușita este grație efortului./ Lupta este contra leneșilor.*
		Locuțiune substantivală	*Acest avertisment înseamnă băgare de seamă.*
		Pronume în cazul N/Ac/D/G	*Câștigătoarea este ea./ Premiul este pentru acela./ Diploma este mulțumită aceluia./ Mustrarea este împotriva vinovatului.*
		Numeral cu valoare substantivală în cazul N/ Ac/D/G	*Premianții sunt amândoi./ Floarea este pentru a doua./ Premiul este grație amândurora.*
		Adjectiv	*Copilul este foarte isteț.*
		Locuțiune adjectivală	*Omul era cu scaun la cap.*
		Verbe la moduri nepersonale	*Infinitiv – dorința este de a reuși.* *Supin – Cartea este de colorat.*
FELUL		Adverb	*Este bine să perseverezi.*
		Locuțiune adverbială	*E de prisos să repet.*
		Interjecție	*El este tra-lala.*

	Simplu		*Ionel este obraznic.*
	Multiplu		*Copacii sunt înalți, umbroși și răcoroși.*
TOPICA	Stă de obicei după subiect, dar poate apărea și înainte.		*Părea delicată situația.*
PUNCTUAȚIA	Predicatul nu se desparte prin virgulă de subiect. Între părțile numelui predicativ multiplu se pune virgulă.		*Copilă părea deșteaptă, frumoasă și descurcăreață.*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază predicatele verbale din enunțurile de mai jos și precizează partea de vorbire prin care se exprimă.

Și-a adus aminte de serbare. P.V., vb. pred.
El vrea să meargă la concert cu prietenii săi. P.V., vb. pred.
Copilul țuști! afară din casă. P.V., vb. pred.
Bineînțeles că vom merge la bunici. P.V., vb. pred.
Fără doar și poate că a exagerat atunci. P.V., vb. pred.
Ei au alergat să-i întâmpine pe invitații lor. P.V., vb. pred.
Cățelul a fost hrănit de Vlad. P.V., vb. pred.

2. Identifică predicatele nominale din enunțurile de mai jos și precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

Vărul meu este acela.
Toată lumea a fost contra fumatului, cu excepția vecinului de la doi. Toți au fost împotriva primului.
Cadourile sunt de la tuscinci.
Gândul său este de a merge la un liceu bun. A reuși înseamnă a munci zilnic.
Ideea lui era de a o lua la sănătoasa. Este rău că nu participați la concurs. E vai de cine nu învață.
Nu știu pentru cine este floarea.

Predicatul nominal	Partea/părțile de vorbire prin care se exprimă

3. Bifează care sunt predicate verbale şi care nominale în enunţurile de mai jos.

Enunţul	Predicat verbal	Predicat nominal
Prăjitura a fost arsă şi fără gust.		X
Mâncarea a fost arsă din neatenţie.	x	X
Copilul este citit şi inteligent.	X	
Romanul este citit cu drag la orice vârstă.		X
Concurenta era pregătită pentru cursă.	X	
Concurenta era pregătită de nouă ani de aceeaşi antrenoare.		X

4. Subliniază predicatele verbale din enunţurile de mai jos şi precizează partea de vorbire prin care se exprimă. Vezi modelul!

vrei – predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, modul indicativ, timpul prezent, nr. singular, persoana a II-a, diateza activă

a. *Când vrei să vezi prin timpul ce desparte*
Şi nu mai poţi străbate de desiş,
Închide ochii şi-ai să vezi departe
Ce nu mai poţi vedea cu ei deschişi.

Când vrei să fii de depărtări aproape
Şi nu mai poţi, oricât ţi-ar fi de greu,
Te depărtează şi mai mult de toate,
Că depărtarea-apropie mereu.

Virgil Carianopol, *Când*

b. *Altminteri, moş Timofte era omul cel mai corect şi mai cinstit care se pomenise pe acele meleaguri. În cei cincizeci de ani de când deretica prin şcoală nu lipsise şi nu întârziase niciodată de la slujba lui. De aceea pramatiile şi chiulangiii nu-l aveau deloc la inimă. Pe cei care fugeau de la ore îi dibuia în orice ascunziş, oricât de iscusit ar fi fost ales, ceea ce nu era deloc uşor pentru că atât curtea, cât mai ales grădina şcolii, nesfârşită, ca orice spaţiu al amintirilor din copilărie, şi plină de pomi, de copaci uriaşi cu scorburi înfricoşătoare, de tufişuri, de tot felul de clădiri şi ziduri cărora nu li se prea ghicea rostul, ofereau ascunzişuri cu duiumul.*

Constantin Chiriţă, *Cireşarii*

P.V exprimate prin verbe predicative
....
....
....
....
....
....
....
....
....

5. Subliniază predicatele verbale cu o linie, iar pe cele nominale cu două linii. Completează apoi tabelul de mai jos!

Jocul este viața copilului. Copilul se dezvoltă prin joc, acesta fiind primul stadiu de învățare și de activitate creatoare. Copilul dobândește prin joc capacități și experiențe noi, își cultivă spiritul de observație, memoria, atenția, fantezia, gândirea și spiritul artistic.

Pe lângă aceste calități, jocul este considerat principala activitate cu rol în dezvoltarea și educarea copilului și are de asemenea și un rol pozitiv în relaxarea acestuia.

Jocul este crucial în dezvoltarea normală a copilului, acesta incluzând dezvoltarea socială, emoțională, psihică și cognitivă a acestuia. Jocul este o metodă de cunoaștere a propriului corp sau a lucrurilor care îl înconjoară.

(www.copilul.ro)

Predicatul	Felul	Partea/părțile de vorbire prin care se exprimă
este viața	P.N N.P	
se dezvoltă	P.V	
fiind stadiu	P.V	
dobândește	P.V	
cultivă	P.V	
este considerat	P.N, N.P	
are	P.V	
este crucial	P.N. N.P	

6. Construiește enunțuri în care să ai predicate exprimate prin:

- Verb predicativ la modul condițional optativ
  Eu aș vrea o mașină.
- Adverb predicativ
  Bineînțeles că vei lua capacitatea.
- Verb predicativ la modul personal perfect simplu
  El scrisese tot eseul când am văzut meciul
- Locuțiune verbală
  Ultima materie i-a venit de hac.
- Verb copulativ + numeral ordinal, în D
  Hai să mergem la teatru
- Interjecție predicativă
  ....
- Verb copulativ + pronume posesiv, în G
  ....
- Verb copulativ + locuțiune adverbială de mod
  ....

PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Propoziţia subordonată predicativă este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a numelui predicativ.	
ÎNTREBĂRI	Cine este? Ce este? Cum este?	
ELEMENTE REGENTE	**Verbe copulative:** *a fi, a ieşi, a ajunge, a se face, a deveni, a însemna, a părea, a rămâne*	*El se face/ orice vrea. Noi vom ajunge/ cum vom dori. Problema este/ că nu suntem mulţumiţi. Vărul meu a rămas/ cum îl ştii.*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Pronume/adjective pronominale relative:** *cine, ce, ceea ce,* **în N, Ac, D** etc.	*Discuţia era/ despre cine va câştiga.*
	Pronume/ adjective pronominale nehotărâte în N, Ac, D: *oricine, orice*	*Premiantul poate fi/ oricine va munci.*
	Conjuncţii subordonatoare: *că, dacă, să, ca... să* etc.	*Dorinţa mea este/ ca toţi să ia note mari.*
	Adverbe relative: *unde, când, cum, cât*	*Rochia ei a ieşit/ cum a dorit.*
	Locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *ca şi cum, ca şi când, după cum*	*Reacţia ei a fost/ ca şi cum ar fi avut dreptate.*
TOPICA	Poate sta înainte/ după regentă.	*Să reuşească/ a fost dorinţa ei.*
PUNCTUAŢIA	Propoziţia predicativă nu se desparte prin virgulă de regenta sa.	*Băiatul a ajuns/ ce a vrut./*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază propoziţiile subordonate predicative din frazele de mai jos.

Ambiţia lui este să intre la cel mai bun colegiu din ţară.
Fratele său părea că este nemulţumit de ceva, dar nu spunea nimic.
Ajungând ce şi-a propus, a fost foarte fericit.
Ea a rămas cum mi-au povestit bunicii.
A reuşi înseamnă să-ţi depăşeşti slăbiciunea şi să ajungi să fii printre cei mai buni.
Prietena mea a devenit ceea ce a visat din copilărie, dar problema e că acum îşi doreşte altceva.
Compunerea a ieşit cum a dorit, dar finalul pare că este prea brusc.
Dorinţa mamei era ca toţi să ajungem acasă în vacanţă.
Actorul părea că şi-a uitat rolul.

Dacă nu vine înseamnă ori că nu are timp ori că nu-i face plăcere.
Că ești ce ești este meritul tău.
Atelierul pictorului părea că este încăpător, dar problema era că nu era destul de luminos.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate predicative, precizând care este elementul regent și cel introductiv.

a. *Ce nu voia să spună Cosma nimănui era că-și pregătise familia să fie gata în orice clipă de plecare.* Liviu Rebreanu, *Răscoala*

b. *Fata Chivului e cum arar se mai află sub soare.* Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Sultănica*

c. *Cum sta (vulturul) nemișcat ..., părea că-i colțul ascuțit al stâncii încremenite acolo de veacuri.* Emil Gârleanu, *Vulturul*

d. *Doar să te porți de acum tare bine, să mai fiu ceea ce am fost pentru tine.*/ Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

e. *Banul din negoț este al oricui ar voi să te înșele.*/ Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Hagi-Tudose*

f. *Dar Ipate acum nici de treabă nu-și mai căuta (...), era cum e mai rău.* Ion Creangă, *Povestea lui Stan Pățitul*

g. *A cere cuiva să fie erou în împrejurările josnice ale unei societăți decăzute îi ca și cum ai cere unui vultur închis într-o odăiță să zboare la o mie de metri deasupra pământului.* Nicolae Iorga, *Cugetări*

h. *– Las', mamă, că lumea asta nu-i numai cât se vede cu ochii.* Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

i. *Și (motanul) cugetă: „Fericirea e să nu fii al nimănui, nimeni să nu fie al tău, să trăiești singur: tu și cerul deasupra."* Emil Gârleanu, *Filozoful*

Transcrierea propoziției subordonate predicative	Elementul regent	Elementul introductiv

3. Realizează expansiunea numelor predicative din enunțurile următoare pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

Colega mea pare mulțumită de rezultat.
Colega mea pare să fie mulțumită
Satisfacția părinților înseamnă reușita copiilor.
Satisfacția părinților este să reușească copiii.
Vărul meu a devenit avocat.
Vărul meu a să devină avocat
Petrecerea a fost un succes.
Petrecerea să fie un succes
El a ajuns conform studiilor urmate.
El a ajuns ~~să~~ precum studiile urmate

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

Studiind zilnic la franceză, va ajunge să vorbească fluent această limbă.
Studiind zilnic la franceză, va ajunge vorbitor fluent
Priveliștea părea că este de vis.
Priveliștea părea de vis.
Voi rămâne ceea ce am fost întotdeauna.
Voi rămâne ce întotdeauna;
Dorința lui este ca fiecare om să fie mulțumit.
Dorința lui este să fie mulțumit
Am ajuns precum mă vezi.
Am ajuns așa cum mă vezi.

5. Construiți fraze în care propoziția subordonată predicativă (PR) să fie:
a. introdusă prin: *că, să, dacă, ceea ce, ce, ca...să, unde, când, oricine, cât.*
b. cerută de toate verbele copulative.

6. Construiește câte o frază în care să existe:
- două propoziții predicative în raport de coordonare adversativă;
- două propoziții predicative în raport de coordonare copulativă;
- după schema: SB-PP-PR-PR.

7. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate predicative.
Ea a ieșit să fie doctor.
Petrecerea a fost ~~să~~ precum îmi imaginam
Vecinul meu a devenit precum îl știam.
El părea să nu ~~să~~ fie acasă
Orașul rămăsese precum îl știam.

SUBIECTUL

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea principală de propoziție care arată cine face acțiunea, cine o suferă sau cui i se atribuie o însușire.			
FELUL	În funcție de partea de vorbire prin care este exprimat	Neexprimat	Inclus Subînțeles Nedeterminat	*Citesc mult.* *Maria a plecat ieri. Nu se simțea bine.* *Ai auzit că vor crește salariile? Scrie în ziarul de azi.*
		Exprimat	Substantiv comun/ propriu în cazul N	*Copilul se distrează.*
			Locuțiune substantivală	*Ei/ dumnealor/ aceia/ ai mei au sosit.*
			Numeral cu valoare substantivală	*Amândoi au participat la proiect.*
			Verbe la moduri nepersonale	*Infinitiv – A exersa ne ajută.* *Gerunziu – Se aude tunând.* *Supin – De învățat e util.*
			Interjecție	*Se aude pic.*
	B. În funcție de structură	Simplu		*Maria cântă la pian.*
		Multiplu		*Munții, dealurile și podișurile sunt forme de relief.*
TOPICA	Stă de obicei înainte, dar poate apărea și după predicat sau intercalat între părțile unui nume predicativ.	*Cine vine?/ Nu se știe cine vine.* *Lumea rămâne cum este ea.* *Să fie el sănătos.*		
PUNCTUAȚIA	Subiectul simplu nu se desparte prin virgulă. Între părțile subiectului multiplu se pune virgulă.	*Cățelul este jucăuș.* *Maria, Sofia și Alesia au plecat la munte.*		

FIȘĂ DE LUCRU

1. Precizează felul subiectelor neexprimate din enunțurile de mai jos.
Cum îți vei așterne, așa vei dormi ....
Te distrezi cu prietenii tăi? ....

Ne-am întâlnit foarte devreme ieri. ....

Nu trăim ca să mâncăm, ci mâncăm ca să trăim. ....

(Teza la română) este dificilă. Mereu ne pune în încurcătură. ....

2. Identifică subiectele din enunţurile de mai jos şi precizează partea de vorbire prin care sunt exprimate.

Nu ştiu cine va veni mâine la petrecere.

Ai tăi au avut o mare contribuţie în această situaţie. Au plecat cei doi la şcoală?

Aducerea aminte e plină de melancolie.

Se ia o doime din întreg şi se adaugă în urnă. Leneşul mai mult aleargă.

Niciunul nu a pierdut timpul în vacanţă. Nu e greu de învăţat.

E dificil a băga de seamă diferenţa. Peste tot în pădure se auzea trosc.

Subiectul	Partea de vorbire prin care se exprimă

3. Analizează sintactico-morfologic subiectele din textele de mai jos, după modelul dat!

lumina – subiect simplu, exprimat prin substantiv comun, nr. singular, genul feminin, cazul nominativ

a. *În revărsat de zori, pe baltă lumina face minuni. Pe faţa apei sclipise, ici, sfărâmături de oglinzi; colo, plăci de oţel; comori de galbeni între trestii. În nuferi, ca în nişte potire plutitoare, curg raze de aur. Un colb de argint dă strălucire stufărişului. Peste tot linişte, neclintită, de rai. Cocostârcul s-a sculat cu noaptea-n cap. A intrat în baltă. Pe picioarele lungi, subţiri ca nişte lugere, trupul lui se legăna agale. (...) E răcoare şi răcoarea îl încântă. Nu simte nicio altă dorinţă decât să-şi scalde picioarele în unda rece care-i trimite fiori până supt aripi.* Emil Gârleanu, *Mărinimie*

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

b. *Dormi!... Un val de aer umed am adus cu mine-n casă.*
Tremurând s-a stins văpaia lumânării de pe masă,
Iar acuma numai ochiul de jăratic din cămin
Licărește-n umbra dulce, ca o piatră de rubin.

Bate vânt cu ploaie-n geamuri
Și e noapte neagră-afară...
Plânsul streșinii suspină ca un cântec de vioară
Monoton, șoptind povestea unei vremi de mult uitate...
Nici o rază nu pătrunde prin perdelele lăsate. George Topârceanu, *Singuri*

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

4. Subliniază subiectele din textul de mai jos, apoi analizează-le! Vei scrie doar o dată același cuvânt!

„Le Petit Prince" sau „Micul Prinț" este o carte deosebită care a încântat generații de copii de la prima sa publicare în anul 1943.

Autorul cărții, Antoine de Saint-Exupéry, a publicat-o în franceză și în engleză, pentru prima dată la New York, urmând ca în 1946 să fie publicată în Franța. Până în prezent, cartea s-a vândut în peste 50 de milioane de exemplare, fiind tradusă în peste 200 de limbi și dialecte.

„Micul Prinț" a ajuns cunoscută în întreaga lume, numărându-se printre cărțile pentru copii care se adresează, în egală măsură, și adulților. Povestea începe cu întâlnirea dintre un aviator care aterizează forțat în Sahara și Micul Prinț, un băiețel care îl abordează cerându-i să îi deseneze o oaie. http://www.suntparinte.ro/micul-print-online

Subiectul	Partea de vorbire prin care se exprimă	Analiza

5. Construiește enunțuri în care să ai subiecte exprimate prin:

- Pronume nehotărât

....

- Numeral distributiv

....

- Locuțiune verbală la infinitiv

....

- Substantiv propriu

....

- Interjecție compusă

....

- Pronume posesiv

....

- Locuțiune substantivală

....

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Propoziția subordonată subiectivă este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a subiectului.	
ÎNTREBĂRI	Cine? Ce?	
ELEMENTE REGENTE	**Verbe predicative personale:** *a munci, a citi, a cânta* etc.	*Reușește/ cine perseverează./*
	Verbe predicative impersonale precedate sau nu de pronume personale în Ac/D: *a trebui, a fi (a se întâmpla), a urma, a rămâne, îmi convine, ne place, îți ajunge* etc.	*El/ trebuie /să repete zilnic./* *Urmează/ să vină cu noi./* *Îmi ajunge/ cât m-ai mințit./* *Îmi place/ cum te îmbraci./* *Era/ să alunece pe gheață./*
	Verbe reflexive impersonale: *se zice, se știe, se spune, se aude, se cade* etc.	*Se zice/ că va fi o vară frumoasă./*
	Verbe pasive impersonale: *este știut, este spus, este admis, este stabilit* etc.	*Este admis/ că munca te menține în formă./*

ELEMENTE REGENTE	**Expresii verbale impersonale** formate din:	Verb copulativ +adverb de mod: *e bine, e rău, e cert* etc.	*Este clar/ ce a transmis./*
		Verb copulativ + locuţiune adverbială de mod: *e de prisos, e cu neputinţă*	*Este de prisos/ să insist./*
		Verb copulativ+ verb la supin: *e de neimaginat, e de neînţeles* etc.	*E de înţeles/ ce a spus./*
	Locuţiuni verbale personale		*Bagă de seamă diferenţa/ cine este atent./*
	Locuţiuni verbale impersonale		*Îi vine la socoteală/ ce a spus prietenul său./*
	Adverbe predicative: *desigur, fireşte, poate* + *că* etc.		*Fireşte/ că a înţeles./*
	Locuţiuni adverbiale predicative: *cu siguranţă, fără doar şi poate, fără îndoială* + *că*		*Cu siguranţă/ că ne vom simţi bine în tabără./*
ELEMENTE INTRODUC-TIVE	**Pronume/adjective pronominale relative:** *cine, ce, ceea ce în N, Ac, D* etc.		*Înţelege lecţia/ cine este atent./ Cui i-e frică de câini/ stă la distanţă de ei./*
	Pronume/ adjective pronominale nehotărâte în N, Ac, D: *oricine, orice*		*Oricine învaţă/ câştigă./ Oricui i-am povestit/ m-a înţeles./ Pe oricine salut/ îmi răspunde.*
	Conjuncţii subordonatoare: *că, dacă, să, ca... să* etc.		*Nu se ştie/ dacă vom ajunge la timp./ Trebuie/ ca toţi să repete la gramatică./*
	Adverbe relative: *unde, când, cum, cât*		*Ni s-a spus/ când să venim./*
TOPICA	Poate sta înainte/ după regentă, dar poate fi şi intercalată.		*Oamenii/ negreşit/ că vor afla adevărul. /*
PUNCTUA-ŢIA	Propoziţia subiectivă nu se desparte prin virgulă de regenta sa. Excepţie: când este reluată printr-un pronume demonstrativ/ nehotărât în regentă se desparte.		*Cine aleargă repede/ are de câştigat./ Cine vine la mine,/* ***acela*** *va fi răsplătit./*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Precizează felul subordonatelor din frazele de mai jos.

Adevărul este că exagerează de multe ori. ....
Este adevărat ce a spus colegul tău? ....
Mă bucură că ţi-ai dat seama de greşeala făcută. ....
Este bine să te bucuri de reuşitele altora. ....
Problema e că te bucuri de asta. ....
Cine este leneş are de pierdut. ....
Întrebarea este cine este leneşul clasei. ....
Cine învaţă la tinereţe se odihneşte la bătrâneţe. ....
Îmi ajunge cât m-am jucat. ....
El a ajuns ce a visat de mic. ....
Ceea ce îl nemulţumeşte este că nu reuşeşte a găsi mereu calea de comunicare cu ceilalţi. ....
Dacă întârzie, înseamnă că a pierdut trenul. ....
Trebuia să ne pregătim foarte serios şi cu siguranţă că nu mai aveam emoţii la teză. ....

2. Împarte textele de mai jos în propoziţii şi transcrie propoziţiile subordonate subiective, precizând care este elementul regent şi cel introductiv.

a. *Trimise deci oameni prin toate ţările şi răvaşe prin oraşe, ca să se dea de ştire tuturor că oricine se va găsi să scoată soarele şi luna de la zmei, acela va lua pe fie-sa de nevastă şi încă jumătate din împărăţia lui, iar cine va umbla şi nu va izbândi nimic, acela să ştie că i se va tăia capul.* P. Ispirescu, *Greuceanu*

b. *Părea de la sine înţeles că singură mama rămânea să aibă grijă ca ziua să se sfârşească bine... Moromete stătea pe stănoaga podiştei şi se uita peste drum. Stătea degeaba, nu se uita în mod deosebit, dar pe faţa lui se vedea că n-ar fi rău dacă s-ar ivi cineva.* Marin Preda, *Moromeţii*

c. *Dar ea pleca totdeauna cu inima grea, căci trebuia să plece singură şi să-i lase pe dânşii singuri la pustietatea aceea de cârciumă.* (Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)

d. *Este foarte corect ca părinţii să negocieze cu adolescenţii lor. Adolescenţii merită şansa de a avea acces la regulile pe care trebuie să le respecte. (...) Asta nu înseamnă că trebuie să cedaţi presiunilor sau să le permiteţi lucruri care nu vi se par corecte. Înseamnă însă să discutaţi cu ei regulile şi motivele din spatele lor.* Comunicarea cu adolescenţii, http://www.desprecopii.com

e. *În „Capra cu trei iezi", copiii înţeleg prin intermediul metaforei faptul că până la o anumită vârstă trebuie să asculte şi să respecte sfatul părinţilor pentru a evita pericolele iminente.* Ionuţ Ghiugan, *Rolul poveştilor şi basmelor în educaţia copiilor*

Transcrierea propoziţiei subordonate subiective	**Elementul regent**	**Elementul introductiv**

3. **Realizează expansiunea subiectelor subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.**

Leneșul mai mult aleargă, scumpul mai mult păgubește.

....

Clientul are întotdeauna dreptate.

....

Nu se cade a-i răspunde.

....

Mă doare nepăsarea voastră.

....

E indicat a asculta sfaturile celor cu experiență.

....

4. **Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.**

Cine are talent creează opere nemuritoare.

....

Ceea ce mă interesează este vizitarea muzeului aceluia.

....

S-a aflat cine a spart geamul.

....

A băgat de seamă diferențele cine a fost atent.

....

Se teme cine este fricos.

....

5. **Construiți fraze în care subordonata subiectivă (SB) să fie:**

a. introdusă prin: *că, să, dacă, ceea ce, ce, ca...să, unde, când, oricine, cât.*

b. cerută de: verbul a căuta, o expresie verbală impersonală, un adverb predicativ, o locuţiune verbală, un verb reflexiv impersonal, o locuţiune adverbială predicativă.

6. Construieşte câte o frază în care să existe:

- două propoziţii subiective în raport de coordonare adversativă;
- două propoziţii subiective în raport de coordonare copulativă;
- după schema: SB-SB-PP-PR-PR.

7. Completează spaţiile punctate cu propoziţii subordonate subiective.

Se vede ....

Ar fi bine ....

Pare sigur ....

E adevărat ....

Ajunge..

Îmi place ....

Se pare..

Pesemne ....

ATRIBUTUL

FIŞIER TEORETIC

<table>
<tr><td>DEFINIŢIA</td><td colspan="3">Partea secundară de propoziţie care determină un substantiv, un pronume sau un numeral cu valoare substantivală.</td></tr>
<tr><td>ÎNTREBĂRI</td><td colspan="3">Care? Ce fel de? Al, a, ai, ale cui?</td></tr>
<tr><td rowspan="3">ELEMENTE REGENTE</td><td>Substantiv</td><td colspan="2">Cartea din bibliotecă e nouă.</td></tr>
<tr><td>Pronume</td><td colspan="2">Aceea de pe masă e utilă.</td></tr>
<tr><td>Numeral</td><td colspan="2">Al doilea din clasă e Marian.</td></tr>
<tr><td colspan="4">FELUL</td></tr>
<tr><td rowspan="7">A. În funcţie de partea de vorbire prin care este exprimat</td><td rowspan="3">Substantival (prin substantive şi locuţiune substantivală/ numeral cu valoare substantivală)</td><td>Apoziţional</td><td>Doamna Popescu e drăguţă.</td></tr>
<tr><td>Prepoziţional în Ac/D/G</td><td>Cartea de la Paul m-a ajutat./ Reuşita graţie lui Dan m-a bucurat./ Lupta contra lenei e dură.</td></tr>
<tr><td>Genitival</td><td>Floarea mamei este roşie.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Pronominal</td><td>Apoziţional</td><td>Elena, ea, a participat la concurs.</td></tr>
<tr><td>Prepoziţional în Ac/D/G</td><td>Cadoul de la el a fost o surpriză./ Reuşita graţie lui m-a bucurat./ Lupta contra aceluia e dură.</td></tr>
<tr><td>Genitival</td><td>Aleile acestuia sunt pline de frunze.</td></tr>
<tr><td>Datival/în dativul posesiv</td><td>Şi-a curăţat bluza.</td></tr>
</table>

A. În funcţie de partea de vorbire prin care este exprimat	Adjectival	Adjectiv propriu-zis/ provenit din alte părţi de vorbire	*Cartea <u>primită</u> mi-a plăcut.*
		Locuţiune adjectivală	*Omul <u>cu scaun la cap</u> e de încredere.*
	Verbal	Verb la moduri nepersonale	
		Infinitiv	*Dorinţa <u>de a merge</u> este mare.*
		Supin	*Maşina <u>de spălat</u> e nouă.*
		Gerunziu	*Frunzele <u>tremurând</u> cad încet.*
	Adverbial	Adverb	*Întâlnirea <u>de ieri</u> a fost frumoasă.*
		Locuţiune adverbială	*Trezitul <u>cu noaptea-n cap</u> e obositor.*
	Interjecţional	Interjecţie	*Un zgomot <u>trosc</u> m-a speriat.*
B. În funcţie de structură	Simplu	*Copilul <u>cuminte</u> e lăudat.*	
	Multiplu	*Am o curte <u>spaţioasă, amenajată şi plăcută</u>.*	
TOPICA	Stă de obicei după substantiv, dar poate apărea şi înainte.	*<u>Frumoasa</u> rochie este la modă.*	
PUNCTUAŢIA	Atributul nu se desparte prin virgulă de regentul său.	*Căţelul <u>pechinez</u> este jucăuş.*	
	Între mai multe atribute se pune virgulă.	*Florile sunt <u>parfumate, colorate şi proaspete</u>.*	

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază atributele din enunţurile de mai jos şi precizează felul acestora.

Moş Gheorghe ne-a dat mereu sfaturi bune. ....

Te distrezi cu prietenii tăi? ....

Întâlnirea de ieri m-a surprins plăcut. ....

Coşurile fumegând se văd în zare. ....

Amândoi copiii au alunecat pe gheaţă. ....

Rezultatul graţie efortului e lăudabil..

Grădina zoologică a fost recent amenajată. ....

El este amicul aceluia. ....

2. Identifică atributele din enunțurile de mai jos și precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

Mi-am vopsit geaca pe care am primit-o în copilărie, la aniversarea mea de șapte ani, de la mătușa Georgeta.

Ne vom întâlni la terenul de tenis pentru a ne bucura de zilele de vară care au un farmec aparte.

Atitudinea față de prieteni trebuie să fie mereu deschisă.

Casa alor mei este modern decorată și amenajată după ultima modă.

Grădina bunicilor este locul în care m-aș reîntoarce în orice anotimp.

Nu știu ce poveste să-i citesc vărului meu mai mic.

Al cui palton este cel cu forme geometrice?

Atributul	Partea de vorbire prin care se exprimă

3. Analizează atributele din textele de mai jos. Vezi modelul!

principalii – atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ

a. *De bună seamă că numai întâmplarea hotărâse ca principalii săi favoriți să fie niște elevi dintr-a opta, care locuiau cu toții în cartierul Cireșului și pe care se obișnuise să-i numească Cireșarii.* Constantin Chiriță, *Cireșarii*

b. *– Eu sunt acum bătrână, și fiindcă am avut și am atât de multe bucurii în viață, nu înțeleg nemulțumirile celor tineri și mă tem ca nu cumva, căutând acum la bătrânețe un noroc nou, să pierd pe acela de care am avut parte până în ziua de astăzi și să dau la sfârșitul vieții mele de amărăciunea pe care nu o cunosc decât din frică.* Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

4. Subliniază atributele din textele de mai jos, apoi încadrează-le în tabel acolo unde se potrivesc!

a. *– Nu-i chiar așa, chibzui Victor cu voce tare. Pluta are marile ei neajunsuri. Pe un lac, pe un râu mare, pentru o persoană, două, e de mare folos. Dar acolo...*

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

b. *Mâna bunicii e plină de inele cu pietre colorate și oușoare de mărgăritar. Miroasă ca turtele de Crăciun, a migdale și apă de flori.* Ionel Teodoreanu, *În casa bunicilor*

c. *Dar vai, un chip aievea nu ești, astfel de treci*
Și umbra ta se pierde în negurile reci,
De mă găsesc iar singur cu brațele în jos
În trista amintire a visului frumos...
Zadarnic după umbra ta dulce le întind:
Din valurile vremii nu pot să te cuprind.

Mihai Eminescu, *Din valurile vremii*

d. *Sunetul trosc! i-a alertat pe toți cei din casă, dar și-au dat seama repede că intrase pe fereastră un musafir nepoftit, un motan tărcat din curtea vecinilor.*

Atribut substantival	Atribut adjectival	Atribut pronominal	Atribut verbal	Atribut Adverbial	Atribut interjecțional

5. Construiește enunțuri în care să ai atribute exprimate prin:

- Pronume nehotărât în D

....

- Numeral ordinal în G

....

- Locuțiune verbală la infinitiv

....

- Substantiv propriu în D

....

- Interjecție

....

- Pronume posesiv în G

....

- Locuțiune substantivală în Ac

....

PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Propoziţia subordonată atributivă este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a atributului.	
ÎNTREBĂRI	Care? Ce fel de? Al, a, ai, ale cui?	
ELEMENTE REGENTE	**Substantiv**	*Băiatul/ care vine/ este vărul meu./*
	Pronume	*Acela/care ajunge primul/ este Marius./*
	Numeral cu valoare substantivală	*Al doilea/ care a intrat în casă/ e bunicul./*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Pronume/adjective pronominale relative:** *cine, ce, ceea ce* **în N, Ac, D** etc.	*Tânăra/ faţă de care se arată interesată/ este amabilă. /*
	Pronume/ adjective pronominale nehotărâte: *oricine, orice*	*Mă ajută părerea/ oricui ştie situaţia./*
	Conjuncţii subordonatoare: *că, dacă, să, ca... să* etc.	*Dorinţa/ ca toţi să reuşească/ e în sufletul fiecărui dascăl./*
	Adverbe relative: *unde, când, cum, cât*	*Locul/ unde a parcat/ este aproape de piaţă./*
TOPICA	Poate sta după termenul regent, dar apare foarte des intercalată.	*Satul/ pe care mi l-ai descris/ pare de vis./*
PUNCTUAŢIA	Propoziţia subordonată atributivă nu se desparte prin virgulă de regenta sa. Excepţie: când aduce o informaţie suplimentară.	*Al doilea, care a venit în vizită acum două zile, este vărul meu din Braşov.*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază propoziţiile subordonate atributive din frazele de mai jos.

M-a mirat întrebarea dacă vine şi Paul.
Decizia ca toţi să ne implicăm a fost unanimă.
Ne-am simţit foarte bine în tabăra de la Bran, în care am fost în luna iulie.
Metodele moderne pe care le folosesc unii profesori sunt atrăgătoare pentru elevi.
Am cumpărat un aparat care prepară pâine foarte gustoasă.
Convingerea că se va integra în noul liceu o avem cu toţii.
Bradul al cărui vârf este înalt nu intră în casă.
Al treilea care a trecut linia de sosire este Matei.
Cei care aleargă repede sunt foarte sănătoşi.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate atributive, precizând care este elementul regent și cel introductiv.

a. *Din șoseaua ce vine de la Cârlibaba, întovărășind Someșul când în dreapta, când în stânga, până la Cluj și chiar mai departe se desprinde un drum alb mai sus de Armadia, trece râul peste podul bătrân de lemn, acoperit cu șindrilă mucegăită, spintecă satul Jidovița și aleargă spre Bistrița, unde se pierde în cealaltă șosea națională care coboară din Bucovina prin trecătoarea Bârgăului.* Liviu Rebreanu, *Ion*

b. *Era însă între dânșii unul, Pintea căprarul, un om scurt și îndesat, cu ochii mari, cu umerii obrajilor ieșiți și cu fălcile late, cu mustața tunsă și cu o tăietură în frunte, dar, mai presus de toate, om așezat și tăcut la fire, cu care Ghiță se făcuse prieten bun. Ce-i drept, el nu vorbise încă între patru ochi cu Pintea; dar așa sunt oamenii: e câte unul pentru care simți din clipa ce l-ai văzut tragere de inimă, fără ca să-ți dai seama pentru ce.* Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

c. *În sfârșit, Cireșarii erau toți la un loc. Nu lipsea nimeni, și, ceea ce era mai important, nu se afla nici unspion prin apropiere, niciun nechemat care ar fi putut să le dibuie tainele. E adevărat că Țângulică le dădea mereu târcoale, dar se purta atât de cuminte, atât de lingușitor și inofensiv, că nici Lucia, cea mai bănuitoare și mai prudentă dintre toți, nu-i acordă decât o privire trecătoare. Singurul care se ferea de dânsul era Ionel, dar nu teama că i-ar putea înțelege vorbele era cauza, ci grija pentru securitatea gambelor proprii.*

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

d. *Soarele pierise, lumina se împuținase și vântul sfichiuia, din când în când, fulgi care cădeau domol în tindă, se topeau și dispăreau într-o clipă.* Mihail Sadoveanu, *Baltagul*

Transcrierea propoziției subordonate atributive	Elementul regent	Elementul introductiv

3. Realizează expansiunea atributelor subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

Calul <u>de dar</u> nu se caută la dinți.

....

Mă frământă hotărârea <u>luată</u> în grabă.

....

Pomii fructiferi <u>din curte</u> sunt bogați anul acesta.

....

Sfatul <u>alor săi</u> l-a ajutat să ia decizia corectă.

....

Iarba <u>mătăsoasă</u> este o adevărată plăcere pentru toţi.

....

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziţie corespunzătoare:

Locul unde a copilărit este minunat.

....

Am cumpărat un caiet a cărui copertă este lucioasă.

....

Staţiunea pe care am vizitat-o este un leagăn de istorie.

....

Îmi surâde gândul că vei participa şi tu la proiect.

....

Îmi plac zilele în care bunica ne prepară prăjituri.

....

5. Construiţi fraze în care subordonata atributivă (AT) să fie introdusă prin: *că, să, dacă, ce, ca...să, unde, când, oricui, cât.*

6. Construieşte câte o frază în care să existe:
- două propoziţii atributive cu termeni regenţi diferiţi;
- două propoziţii atributive în raport de coordonare copulativă;
- după schema: SB-AT-PP-PR-AT.

7. Completează spaţiile punctate cu propoziţii subordonate atributive.

Dorinţa ....

A aflat vestea ....

Cel ....

Primul ....

Se temea de hotărârea ....

Îmi place satul ....

Toţi ....

Copacii ....

COMPLEMENTUL DIRECT

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Partea secundară de propoziţie care determină un verb sau o interjecţie predicativă.	
ÎNTREBĂRI	Pe cine? Ce?	
ELEMENTE REGENTE	Verb	*L-<u>am vizitat</u> pe Dan.*
	Interjecţie predicativă	*<u>Iată</u> o rândunică!*
ESTE EXPRIMAT PRIN	Substantiv/locuţiune substantivală în Ac	*Am cumpărat doi <u>iepuraşi</u>.*
	Pronume	*I-am zărit <u>pe aceia</u> în tren.*
	Numeral cu valoare substantivală	*I-ai cunoscut <u>pe amândoi</u>?*

ESTE EXPRIMAT PRIN	Verb/locuțiune verbală la moduri nepersonale	
	Infinitiv	*El poate merge la mare cu noi.*
	Supin	*Ea are de spălat.*
	Gerunziu	*Aude tunând.*
TOPICA	Stă de obicei înainte, dar poate apărea și după regent.	*Mere cumpără el, iar tu – pere.*
PUNCTUAȚIA	Complementul direct nu se desparte prin virgulă de regentul său. Între mai multe complemente directe se pune virgulă.	*I-am zărit pe Paul, pe Marius și pe Ramona.*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază complementele directe din enunțurile de mai jos.

Am cules flori împreună cu prietena mea.
M-am întâlnit cu Ilinca pe care o admir foarte mult pentru modestia de care dă dovadă.
Le văd astăzi pe cele două campioane la înot.
Pe ai mei i-am susținut mereu.
Pe niciunul dintre colegii tăi nu i-am văzut la antrenament.
Pe cine vezi în grădină?
Pe al doilea l-am salutat.
Sora lui a început a citi pe litere. Am auzit strigând din curte.
Am vizitat Muzeul de Artă.

2. Transcrie în tabel complementele directe din enunțurile de mai jos, precizând prin ce parte de vorbire sunt exprimate.

Nu putea să-i vadă chipul, dar îi auzise glasul. M. Sadoveanu, *Baltagul*
Făcându-și cruci repetate, își murmură gândul care o ardea. M. Sadoveanu, *Baltagul*
Băgat-ai la cap vorbele mele? (...) Apoi mai scoate... niște straie foarte vechi, un arc, niște săgeți, un paloș și un buzdugan, toate pline de rugină, și se apucă de le grijește bine și le pune deoparte. I. Creangă, *Povestea lui Arap-Alb*
Și nici una, nici două, haț! pe ied de gât... I. Creangă, *Capra cu trei iezi*

Complementul direct	Partea de vorbire prin care se exprimă

3. Analizează sintactic și morfologic complementele directe din textele de mai jos, după modelul dat!

a. *Gândurile pe care le avuse în seara trecută se strecuraseră toate, încât parcă le visase numai, și de când știa că și Lică are o slăbiciune, el îi părea un om mai bun în felul lui decât cum îl crezuse și îi era greu de bănuielile pe care și le făcuse în nedumerirea sa asupra lui.* Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

b. *Atunci feciorul cel mijlociu, pregătindu-și cele trebuitoare și primind și el carte din mâna tată-său către împăratul, își ia ziua bună de la frați, și a doua zi pornește și el. Și merge, și merge, până se înnoptează bine. Și când prin dreptul podului, numai iaca și ursul: mor! mor! mor! Calul fiului de crai începe atunci a forăi, a sări în două picioare și a da înapoi.* Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*

pe care – complement direct, exprimat prin pronume relativ, cazul acuzativ

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

4. Subliniază complementele directe din textele de mai jos, apoi încadrează-le în tabel acolo unde se potrivesc!

a. *Și el citea pe Robinson,*
Mi-l povestea și mie;
Eu zideam Turnul-Vavilon
Din cărți de joc și mai spuneam
Și eu câte-o prostie.

Mihai Eminescu, *Copii eram noi amândoi*

b. *Povestea cu barca imaterială îi necăjise și încă necăjea pe cireșari, dar pe cerul întunecat al preocupărilor lor apăru o oază de lumină o dată cu sosirea ultimilor doi: Lucia și Ionel. Amândoi erau veseli, adevărați mesageri ai bunei-dispoziții. Lucia își uitase undeva masca de seriozitate...* Constantin Chiriță, *Cireșarii*

c. *El nu zări nimic, dar simți că se apropie vreun om cunoscut, deoarece câinii se întorceau scheunând înapoi. Peste vreun sfert de ceas el văzu, în sfârșit, trecând pe sub fereastră și înaintând spre ușa cârciumii un om și o femeie înaltă și lată în umeri.*

Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

d. *Ce poate fi mai plăcut, în timpul verii, decât să savurezi o înghețată cremoasă, într-o combinație jucăușă și rafinată în același timp? Am îmbinat în aceeași cupă de înghețată mai multe gusturi și culori: vișine, caise. Puneți într-o crăticioară 100 de grame de zahăr și 5 gălbenușuri. Amestecați, apoi adăugați 500 ml de lapte, 5 plicuri de zahăr vanilat, 50 ml de frișcă lichidă și omogenizați compoziția cu un tel sub formă de pară.*

Adaptat după www.gustos.ro

Complement direct exprimat prin substantive	Complement direct exprimat prin pronume	Complement direct exprimat prin verb la un mod nepersonal	Complement direct exprimat prin numeral	Complement direct exprimat prin interjecție

5. Construiește enunțuri în care să ai complemente directe exprimate prin:

- Pronume nehotărât

....

- Numeral ordinal

....

- Locuțiune verbală la infinitiv

....

- Substantiv propriu

....

- Interjecție

....

- Pronume posesiv

....

- Locuțiune substantivală

....

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ DIRECTĂ

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Propoziția subordonată completivă directă este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a complementului direct.	
ÎNTREBĂRI	Pe cine? Ce?	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Am aflat/ cine va veni./*
	Locuțiune verbală	*Maria a băgat de seamă/ce schimbări s-au produs./*
	Interjecție predicativă	*Iată/ cine a venit./*
	Pronume/adjective pronominale relative: *cine, ce, ceea ce* **în N, Ac, D** etc.	*El știe/ ce se va întâmpla./*

ELEMENTE REGENTE	**Pronume/ adjective pronominale nehotărâte:** *oricine, orice*	*Andrei laudă/ <u>pe oricine este inventiv</u>./*
	Conjuncții subordonatoare: *că, dacă, să, ca...să* etc.	*El dorește/ <u>ca toți să ajungă la timp</u>./*
	Adverbe relative: *unde, când, cum, cât*	*Vlad a aflat/ <u>când este data examenului</u>./*
TOPICA	Stă după termenul regent, dar poate apărea și înainte.	*<u>Pe oricare întâlnea</u>/ îl întreba despre starea vremii./*
PUNCTUAȚIA	Propoziția subordonată completivă directă nu se desparte prin virgulă când este plasată după regentă. Când este înainte, poate apărea virgula.	*<u>Pe cine admiri</u>, /pe acela să-l lauzi./*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază propozițiile subordonate completive directe din frazele de mai jos.

Mama știe cine va veni în vizită.
Întrebarea este cine va băga de seamă ce s-a întâmplat.
Noi nu vream să insistăm în această situație.
Poate că a exagerat în acea situație, dar fără îndoială că a reușit să-și ia revanșa.
Crede orice aude la colegi și nu știe să distingă adevărul de minciună.
Am văzut cum zboară păsările în văzduh.
Copilul vrea orice vede în vitrină, dar uneori trebuie să înțeleagă că exagerează.
Ea are de învățat și știe că trebuie să persevereze pentru a reuși.
Catinca a mărturisit cum a procedat pentru a o păcăli pe colega ei.
Sfătuiesc de bine pe cine mă ascultă.
Maria știe întotdeauna ce vrea, dar uneori nu poate să-și exprime foarte bine dorințele.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate completive directe, precizând elementul regent și pe cel introductiv.

a. *Abia trecuseră dar câteva luni după Sf. Gheorghe, și drumeții mai umblați nu mai ziceau că o să facă popas la Moara cu noroc, ci că se vor opri la Ghiță, și toată lumea știa cine e Ghiță și unde e Ghiță...* Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

b. – *Nu, că putem să întoarcem caii și să ne ducem acasă! a zis el atunci cu simplitate, vrând parcă, cu o ultimă sforțare, să rămână în mijlocul acestei simplități care ne-ar fi izbăvit de toate grijile și de toate temerile. Spunem că n-au mai fost locuri și gata. [...]*

Marin Preda, *Viața ca o pradă*

c. *Căci ce-i poetu'n lume și astăzi ce-i poetul?*
La glasu-i singuratec s'asculte cine vrea.
Necunoscut strecoară prin lume cu încetul
Și nimene nu'ntreabă ce este sau era...

Mihai Eminescu, *Pierdut în suferință*

d. *Pe măsură ce copiii încep să stăpânească gândirea abstractă, crește anxietatea socială. Cum arăt eu în ochii celorlalți? este întrebarea majoră. (...) Studiile arată că adolescenții au un comportament mai riscant atunci când alți adolescent sunt prin preajmă decât atunci când sunt singuri. Totuși, cercul de prieteni are beneficiile lui: copiii învață să negocieze, să facă planuri, să comunice, să facă compromisuri.* sfatulparintilor.ro

Transcrierea propoziției subordonate completive directe	Elementul regent	Elementul introductiv

3. Realizează expansiunea complementelor directe subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

Copiii au terminat <u>de citit</u> lecturile obligatorii de vacanță.

....

Ea aude <u>strigând</u> mulți copii.

....

Spune-mi <u>ora</u> sosirii în București.

....

Mi-a arătat pe hartă <u>locul</u> izvorârii Mureșului.

....

Am aflat <u>prețul</u> rolelor.

....

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

Xenia mi-a dezvăluit unde a copilărit.

....

Mama ne prepară zilnic ce ne place.

....

Maria a susținut că a avut dreptate în acea situație.

....

Voi ați găsit ce ați căutat?

....

Dodo știa cât va dura excursia.

....

5. Construiți fraze în care subordonata completivă directă (CD) să fie introdusă, pe rând, prin: *că, să, dacă, ceea ce, ce, ca...să, unde, când, oricine, cât.*

6. Construieşte câte o frază în care să existe:
- două propoziţii completive directe în raport de coordonare adversativă;
- două propoziţii completive directe în raport de coordonare copulativă;
- după schema: PP-PR-AT-CD.

7. Completează spaţiile punctate cu propoziţii subordonate completive directe.

Ştiam ....

Bianca a aflat ....

A bănuit mereu ....

N-a băgat de seamă ....

A uitat ....

Crede ....

A văzut ....

Ana doreşte ....

COMPLEMENTUL INDIRECT

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Partea secundară de propoziţie care determină un verb, un adjectiv, un adverb sau o interjecţie predicativă.	
ÎNTREBĂRI	Despre cine? Despre ce? Cu cine? Cu ce?	
ELEMENTE REGENTE	Verb/ locuţiune verbală	*Am vorbit despre Dan.*
	Adverb	*A participat separat de ei.*
	Adjectiv	*Sacul plin cu mere este greu.*
	Interjecţie	*E vai de leneşi!*
ESTE EXPRIMAT PRIN	Substantiv/locuţiune substantivală în Ac/D/G	*S-a întâlnit cu un prieten./ I-a spus copilului adevărul./ De nerăbdare, s-a năpustit asupra tortului.*
	Pronume în Ac/D/G	*Mi-a vorbit despre cineva interesant. I-a spus copilului adevărul./ De nerăbdare, s-a năpustit asupra lui.*
	Numeral cu valoare substantivală în Ac/D/G	*S-a speriat de amândoi./Celor trei le-am spus planul meu./A acţionat contra celui de-al doilea.*
	Verb/locuţiune verbală la moduri nepersonale	
	Infinitiv	*Era capabil a spune orice.*
	Supin	*S-a săturat a vorbi singur.*
	Gerunziu	*S-a plictisit aşteptând.*
	Adjectiv	*Din galben a devenit roşu.*
TOPICA	Stă de obicei după regent.	*Marius se bizuie pe cuvântul lui.*
PUNCTUAŢIA	Complementul indirect nu se desparte prin virgulă de regentul său.	*Se gândeşte la sărbători.*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază complementele indirecte din enunțurile de mai jos!

Am cules flori împreună cu prietena mea.
M-am întâlnit cu fata despre care mi-ai vorbit atât de mult.
Cu niciunul dintre colegii tăi nu m-am întâlnit la antrenament.
Despre ce vorbeați în timpul filmului?
Cu al doilea am jucat cărți.
S-a săturat a repeta la engleză. E vai de corigenți!

2. Transcrie în tabel complementele indirecte din enunțurile de mai jos, precizând prin ce parte de vorbire sunt exprimate.

Băiatul hârști! o palmă agresorului.
Noi suntem mândri de succesul amândurora.
S-a săturat de toate scuzele tale.
Ne-am pregătit a pleca la mare.
Sunt convins de nevinovăția lui.
S-a hotărât a veni cu noi.
I se aduc laude oricui învață.
Bunicul își aduce aminte de vremurile copilăriei.
Se miră de îndrăzneala lui permanentă.
Nu ascultă de nimeni uneori.

Complementul indirect	Partea de vorbire prin care se exprimă

3. Analizează sintactic și morfologic complementele indirecte din textele de mai jos, după modelul dat!

a. *Mare lucru era însă când ținea moș Timofte la cineva. Erau elevi, protejații lui, cărora le-ar fi deschis la orice oră din zi și din noapte sălile de clasă...*

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

b. *Și de-a soarelui căldură*
Voi fi roșie ca mărul,
Mi-oi desface de-aur părul,
Să-ți astup cu dânsul gura.

Mihai Eminescu, *Floare albastră*

c. *Pe urmă apucă-te de călăfătuit, de cătrănit, tocmeşte-te iarăşi cu hoţomanii de la început, să-ţi dea corabia la apă, altfel putrezeşti pe mal – şi nu-i timp de pierdut, că mugurul sălciei a început să se umfle...* Radu Tudoran, *Toate pânzele sus!*

la cineva – complement indirect, exprimat prin pronume nehotărât compus, cazul acuzativ

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

4. Subliniază complementele indirecte din textele de mai jos, apoi încadrează-le în tabel acolo unde se potrivesc!

a. *Mă punea la măturat, la legănat copilul şi, când voiam să mă uit şi eu la zugrăvit, mă lua la goană.* Alexandru Vlahuţă

b. *Şi mai-marii lui, văzându-l că şi-a făcut datoria de ostaş, l-au slobozit din oaste, cu arme cu tot, să se ducă unde-a vrea, dându-i şi două carboave de cheltuială. Ivan atunci mulţumi mai-marilor săi şi apoi, luându-şi rămas bun de la tovarăşii lui de oaste, cu care mai trase câte-o duşcă, două de rachiu, porneşte la drum cântând.*

Ion Creangă, *Ivan Turbincă*

c. *Nu aveau încredere în el, dar şi-au dat seama de loialitatea sa după ce le-a luat apărarea într-o situaţie foarte delicată.*

d. *S-a bizuit mereu pe cei care au fost oneşti şi şi-a dat seama de consecinţele ce pot apărea oricând.*

Complement indirect exprimat prin substantiv	**Complement indirect exprimat prin pronume**	**Complement indirect exprimat prin verb la un mod nepersonal**	**Complement indirect exprimat prin numeral**

5. Construieşte enunţuri în care să ai complemente indirecte exprimate prin:
- Pronume relativ în D

....

- Numeral ordinal în Ac

....

- Locuţiune verbală la infinitiv

....

- Substantiv propriu în D

....

- Pronume posesiv în Ac

....

- Verb predicativ la gerunziu

....

- Locuţiune substantivală

....

PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ INDIRECTĂ

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Propoziţia subordonată completivă indirectă este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a complementului indirect.	
ÎNTREBĂRI	Despre cine? Despre ce? Cu cine? Cu ce?	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Se miră/de ce aude./*
	Locuţiune verbală	*Şi-a dat seamă/ că a greşit direcţia./*
	Interjecţie	*E vai/ de cine nu ascultă./*
	Adjectiv	*Emoţionat/ de ce a auzit, /a izbucnit în lacrimi./*
	Adverb	*Marius e gata/ să facă lucruri mărețe./*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Pronume/adjective pronominale relative:** *cine, ce, ceea ce* **în N, Ac, D**	*Se plânge/ de cine nu este respectuos./*
	Pronume/ adjective pronominale nehotărâte: *oricine, orice*	*Paul se teme/ de orice aude noaptea./*
	Conjuncţii subordonatoare: *că, dacă, să*	*Noi ne temem/ că nu aţi înţeles contextul./*
	Adverbe relative: *unde, când, cum, cât*	*Ne-am amintit/ unde am pus cartea./*
TOPICA	Stă după termenul regent, dar poate apărea şi înainte.	*De ce se teme,/ de aia nu scapă./*
PUNCTUAŢIA	Propoziţia subordonată completivă indirectă nu se desparte prin virgulă când este plasată după regentă. Când este înainte, poate apărea virgula.	*De cine nu te temi, /de acela nu te feri.*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază propozițiile subordonate completive indirecte din frazele de mai jos.

Toni se gândește când va citi romanul *Baltagul*, pe care îl va studia în clasa a VIII-a.

Se spune că va fi o vară caniculară și nu mă îndoiesc de ce s-a anunțat la Meteo. Antonia se gândește că va trebui să învețe pentru teza la limba română ce este programată în mai.

Ceea ce recomandă medicii este să limităm consumul de sare, zahăr și grăsimi, dar mă tem că nu toți respectă asta.

Dacă ți-am acordat o șansă este că am considerat că meriți și sper că o vei aprecia. Am auzit că i-ai făcut o farsă cui s-a ascuns în camera ta.

Mă bazez mereu pe cine este serios și sunt sigur că și tu faci la fel.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate completive indirecte, precizând elementul regent și pe cel introductiv.

a. *Fără îndoială că mademoiselle Annette, în alte împrejurări, s-ar fi grăbit să se intereseze de tot ceea ce s-a petrecut în acei ani tineri și fericiți; acum însă gândurile ei erau ca și apa din pahare, care tremura în colori schimbătoare, străpunsă de razele filtrate prin florile de gheață ale geamurilor.* Mihail Sadoveanu, *Venea o moară pe Siret*

b. *Zâmbind, tu rănile-ți ascunde,*
Și-n stele sufletu-ți avântă;
Cui te lovește, nu-i răspunde...
Tu ești poet – deci cântă

Alexandru Vlahuță, *Tu ești poet*

c. *Și tare mi-era frică să nu mi se pună o întrebare la care să nu știu să răspund.*

Cella Serghi, *Pânza de păianjen*

d. *Sunt convins că fără apariția ei „în viața mea", în anii de liceu, aș fi pierdut definitiv contactul cu lumea reală.* Mircea Cărtărescu, *Gemenii*

e. *Adu-ți aminte, Petre, de câte ori ți-am spus că unii ca aceștia au să moștenească împărăția cerurilor.* Ion Creangă, *Ivan Turbincă*

f. *Nici una, nici cealaltă dintre aceste trăsături nu l-au împiedicat totuși să-și îndeplinească din plin datoria față de altar, cădelniță și catapeteasmă.*

Lucian Blaga, *Hronicul și cântecul vârstelor*

g. *Da, dacă ar fi fost ceva serios, o clipă nu s-ar fi codit să-și pună avuțiile toate la picioarele acestei fermecătoare copile ce răsărise în amurgul lui clară ca luna nouă în acela al soarelui. Și s-ar fi gândit, mai înainte de orice, că Ilinca putea să fie, și în curând chiar, a altuia...* Mateiu Caragiale, *Craii de Curte Veche*

Transcrierea propoziției subordonate completive indirect	Elementul regent	Elementul introductiv

3. Realizează expansiunea complementelor indirecte subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

I-am dus caietul mamei.

....

Tot timpul se gândește la jocul de pe tabletă.

....

Noi ne-am plictisit așteptând.

....

Colegul nostru a acționat împotriva tuturor.

....

Ieri am vorbit despre tabără.

....

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

Noi ne-am adus aminte să cumpărăm bilete pentru teatru.

....

Toți sperăm să veniți cu noi.

....

Cui i-ai oferit flori i-ai făcut o bucurie.

....

Se gândea la ce a aflat.

....

El și-a dat seama că a exagerat.

....

5. Construiți fraze în care subordonata completivă indirectă (CI) să fie introdusă, pe rând, prin: *că, să, dacă, cine, ce, ca...să, unde, când, oricine, cât.*

6. Construiește câte o frază în care să existe:

• două propoziții completive indirecte în raport de coordonare adversativă;

• o propoziție completivă indirectă care să aibă ca regent un verb la timpul mai mult ca perfect;

• după schema: PP-PR-AT-CI.

7. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate completive indirecte.

Mulțumită ....

Și-a dat seama ....

E vai ....

Maria s-a adresat ....

Nu s-a bucurat ....

Temându-se ....

E rău ....

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE LOC

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Partea secundară de propoziţie care determină un verb, un adjectiv sau o interjecţie predicativă.	
ÎNTREBĂRI	Unde? De unde? Până unde?	
ELEMENTE REGENTE	Verb/ locuţiune verbală	*Am fost la Maria.* *Şi-a luat tălpăşiţa din acel loc.*
	Adjectiv	*Cartea aşezată acolo este nouă.*
	Interjecţie	*Hai la munte!*
ESTE EXPRIMAT PRIN	Substantiv în Ac/D/G	*Ne-am întâlnit în parc./ Stai locului!/ S-a oprit în faţa magazinului.*
	Pronume în Ac/G	*A venit la ei./ A parcat în faţa lor.*
	Numeral cu valoare substantivală în Ac/ G	*A venit la cei doi./ A parcat în faţa amândurora.*
	Adverb/locuţiune adverbială de loc	*S-a oprit aici./ Umblă de colo până colo.*
TOPICA	Stă de obicei după regent, dar poate apărea şi înainte.	*Am plecat spre verii mei.* *La munte mergem noi.*
PUNCTUAŢIA	Complementul circumstanţial de loc nu se desparte prin virgulă de regentul său.	*Venim la voi.*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază complementele circumstanţiale de loc din enunţurile de mai jos!

Marius a pus cartea în sertar, dar nu am mai găsit-o acolo.

Noi am mers doi kilometri până la cea mai apropiată poieniţă, unde ne-am oprit să ne pregătim de picnic.

O turturică s-a aşezat deasupra stâlpului de telegraf şi s-a plimbat de colo până colo câteva minute.

Satul deasupra căruia zboară elicopterul este mare.

Noi ne-am plimbat de-a lungul râului şi am admirat numeroasele specii de flori presărate ici-colo.

Am trecut prin dreptul celor doi şi am observat numeroase schimbări. Am găsit jucării risipite peste tot.

În faţă nu stă nimeni, dar în faţa lui s-a mutat cineva de curând.

În mijlocul poieniţei era un copac înalt, în ramurile căruia îşi făcuse cuib o pasăre ciudată.

În dreptul celui de-al doilea se afla prietenul meu, Mircea.

2. Transcrie în tabel complementele circumstanţiale de loc din enunţurile de mai jos şi precizează prin ce parte de vorbire sunt exprimate.

a. *Satul se-ntinde la poalele celui din urmă șir de dealuri și mai sus coasta e acoperită cu târș, pe culmea plaiului se vede marginea pădurilor, iar într-un vârf ieșit înspre câmpie, se ridică zidurile unei cetăți vechi...* I. Slavici

b. *Privirile se repeziră lacome asupra hărții. Numai Victor, calm, întrebă ca pentru el: – Ionel și Dan de ce nu sunt aici?* Constantin Chiriță

c. *În limpezi depărtări aud din pieptul unui turn*
cum bate ca o inimă un clopot
și-n zvonuri dulci
îmi pare
că stropi de liniște îmi curg prin vine, nu de sânge. Lucian Blaga

d. *Acolo-i casa noastră din lemn și din pământ*
Clădită anevoie în sudoare
Pe dealul nostru molcom transilvan
Sărac în dobitoace și grânare

Săracii oameni seara de pe câmp
Rămân oleacă în ocol la tine
S-așază istoviți pe jgheabul de-adăpat
Și-ntreabă ce mai facem și de bine. Ioan Alexandru, *Casa părintească*

Complementul circumstanțial de loc	Partea de vorbire prin care se exprimă

3. Analizează complementele circumstanțiale de loc din textele de mai jos, după modelul dat!

a. *Pe urmă-am dat de toporași lângă-un stejar*
erau așa de-albaștri, delicați –
ca niște firmituri lăsate-n dar
de primăvară, printre pomi-ntunecați. Magda Isanos, *Toporași*

b. *Nenorocita privighetoare*
Cânta-n pădure a ei durere,
Natura-ntreagă da ascultare,
Tot împrejuru-i era tăcere. Grigore Alexandrescu, *Privighetoarea și măgarul*

c. *Ne-am zbenguit prin clasă vreo oră, liberi, ne-am întrebat unii pe alţii cum ne cheamă şi de la ce şcoală am venit, al câtelea am ieşit la examenul de admitere, şi aşa mai departe, tot şirul de întrebări ce se pun în astfel de împrejurări.*

Grigore Băjenaru, *Cişmigiu & Comp.*

lângă-un stejar – complement circumstanţial de loc, exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

4. Scrie **A** în dreptul enunţului considerat adevărat, iar **F** în dreptul celui fals.

.... Complementul circumstanţial de loc poate avea ca regent o interjecţie.

.... În enunţul *Iepurele, într-o clipită, ţuşti! afară în curte,* există trei complemente circumstanţiale de loc.

.... Numeralul colectiv din secvenţa *I-am vizitat pe amândoi* este complement circumstanţial de loc.

.... În enunţul *De-a lungul şi de-a latul erau multe flori de câmp,* există o locuţiune prepoziţională de genitiv.

.... Complementul circumstanţial de loc din secvenţa *Oriunde privea era câmpul,* este exprimat prin adverb nehotărât.

5. Construieşte enunţuri în care să ai complemente circumstanţiale de loc exprimate prin:

Pronume relativ în G

....

Numeral cardinal în Ac

....

Locuţiune adverbială

....

Substantiv propriu în G

....

Pronume posesiv în G

....

Adverb

....

Pronume negativ în Ac

....

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială de loc este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a complementului circumstanțial de loc.	
ÎNTREBĂRI	Unde? Până unde? De unde? etc.	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Locuiește/ unde ți-am spus. /*
	Locuțiune verbală	*A luat-o la sănătoasa/ încotro a vrut./*
	Interjecție	*Hai/ unde ne-au spus părinții./*
	Adjectiv	*Caietul așezat/ unde l-am lăsat/ este prăfuit./*
	Adverb	*A rămas acolo/ unde a petrecut cei mai frumoși ani. /*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Pronume/adjective pronominale relative:** *cine, ce*	*Mă îndrept/ spre cine mă strigă./*
	Pronume/ adjective pronominale nehotărâte: *oricine, orice*	*Merge/ la oricine îl cheamă./*
	Adverbe nehotărâte: *oriunde*	*Plec/ oriunde îmi spune inima./*
	Adverbe relative: *unde*	*Am alergat/ până unde am obosit./*
TOPICA	Stă după termenul regent, dar poate apărea și înainte sau intercalată.	*Oriunde privea,/ erau flori de câmp./*
PUNCTUAȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială de loc se desparte prin virgulă când nu se insistă asupra ei și când are un adverb corelativ în regentă: acolo, peste tot. Intercalată necesită virgula.	*Peste tot,/ oriunde se uita,/ vedea ciuperci./*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază propozițiile subordonate circumstanțiale de loc din frazele de mai jos:

Se duce încotro vede cu ochii.
Vom merge unde va avea loc și unde ne vom distra cu siguranță.
Oriunde privea și oriunde străbătea cu privirea descoperea locuri noi.
Omul se îndreaptă unde îl duce inima și se întoarce unde îl călăuzește dorul.
S-a oprit aici, unde a găsit locul perfect pentru picnic.
Din loc în loc, până unde ținea șoseaua, plantaseră salcâmi.
Hai pe unde am fost și ieri cu toții.

Casa plasată unde a spus arhitectul are o priveliște minunată.
Sunt flori peste tot pe unde privește.
Unde-i liniște și înțelegere mă simt bine întotdeauna.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate circumstanțiale de loc, precizând elementul regent și pe cel introductiv.

a. *Unde a picat câte un fir,*
A răsărit trandafir.
Unde a picat câte-un bob,
Răsărit-a busuioc. Folclor

b. *Pe prichiciul pridvorului, în dreptul ușii, unde se spală dimineața învățătorul, iar după amiazi, când a isprăvit treburile casei, dna Herdelea, străjuiește o ulcică verzue de lut.* Liviu Rebreanu, *Ion*

c. *...du-te la tată-tău și cere să-ți deie calul, armele și hainele cu care a fost el mire, și atunci ai să te poți duce unde n-au putut merge frații tăi.* Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

d. *În aceste locuri, oriîncotro te întorci, te împresoară singurătatea, la hotarele căreia viața se pare că expiră.* Calistrat Hogaș, *Pe drumuri de munte*

Transcrierea propoziției subordonate circumstanțiale de loc	**Elementul regent**	**Elementul introductiv**

3. Realizează expansiunea complementelor circumstanțiale de loc subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

L-am întâlnit <u>în tabără</u>.

....

Am pus hainele <u>dincolo</u>.

....

A luat-o la sănătoasa <u>spre pădure</u>.

....

Haideți <u>la piscină</u>!

....

Și-a luat tălpășița <u>într-acolo</u>.

....

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

A plantat flori pe unde era loc însorit.

....

Se uita spre oricine i se părea cunoscut.

....

Oriîncotro vei privi, vei descoperi minunile verii.

....

Poate pleca în orice stațiune dorește.

....

M-am îndreptat spre cine m-a strigat.

....

5. Construiți fraze în care subordonata circumstanțială de loc (CL) să fie introdusă, pe rând, prin: *unde, oriunde, cine, încotro.*

6. Construiește câte o frază în care să existe:
- două propoziții circumstanțiale de loc în raport de coordonare disjunctivă ;
- o propoziție completivă circumstanțială de loc care să aibă ca regent un verb la modul condițional-optativ;
- după schema: PP+CD+CL+CL+CL

7. Scrie în spațiul punctat felul subordonatei introduse prin adverbul relativ *unde:*

.... Întrebarea este/ unde vom înnopta./
.... S-a aflat/ unde s-a ascuns./
.... Întrebarea/ unde vom petrece noaptea/ mă preocupă./
.... Locul/ unde vom merge/ este minunat./
.... Mi-am amintit/ unde am pus cartea./
.... Merge/ unde l-au trimis părinții./

8. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate circumstanțiale de loc.

Du-te ....
A luat-o la sănătoasa ....
El s-a născut ....
Noi am plecat ....
Ajungând ....
Găsită ....

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE TIMP

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea secundară de propoziție care arată timpul când se desfășoară o acțiune.	
ÎNTREBĂRI	Când? Până când? De când?	
ELEMENTE REGENTE	Verb/ locuțiune verbală	*Ieri am fost la Paul.* *Azi și-a adus aminte de ziua ei.*
	Adjectiv	*Cartea cumpărată ieri este captivantă.*
	Interjecție	*Hai acum în parc!*
ESTE EXPRIMAT PRIN	Substantiv în Ac/G	*S-a întors din Franța în anul 2015. / A sosit înaintea bunicii.*

ESTE EXPRIMAT PRIN	Pronume în Ac/G	*A plecat după el, nu înainte./ A sosit înaintea lui.*
	Numeral cu valoare substantivală în Ac/ G	*A ajuns după cei doi, nu înainte./ A sosit înaintea amândurora.*
	Adverb/locuţiune adverbială de timp	*Ne-am întâlnit aseară.* *S-a trezit cu noaptea-n cap.*
	Verb la un mod nepersonal	*A ajuns înainte de a răsări soarele.* *Ajungând acasă, s-a apucat de treabă.*
TOPICA	Stă de obicei după regent, dar poate apărea şi înainte.	*Alaltăieri am văzut un film poliţist.*
PUNCTUAŢIA	Complementul circumstanţial de loc nu se desparte prin virgulă de regentul său.	*Am sosit înaintea Danei.*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază complementele circumstanţiale de timp din enunţurile de mai jos!

În două săptămâni sper să terminăm caietul de vacanţă, apoi să ne relaxăm.
Am plecat după terminarea spectacolului.
Înainte de a-i spune secretele tale, asigură-te că îţi este prieten!
Când ai deschis uşa, m-am speriat.
La auzul veştii, ea a tresărit.
De-a lungul zilei de ieri, a încercat să comunice cu el, dar nu a reuşit.
Peste o săptămână va fi concertul aşteptat de atâta timp.
Mâine ne vom bucura cu toţii de soare.
După cinci minute, i-a deschis uşa şi i-a spus ce are pe suflet.

2. Transcrie în tabel complementele circumstanţiale de timp din enunţurile de mai jos şi precizează prin ce parte de vorbire sunt exprimate.

a. *Eu sunt acum bătrână, şi fiindcă am avut şi am atât de multe bucurii în viaţă, nu înţeleg nemulţumirile celor tineri şi mă tem ca nu cumva, căutând acum la bătrâneţe un noroc nou, să pierd pe acela de care am avut parte până în ziua de astăzi şi să dau la sfârşitul vieţii mele de amărăciunea pe care nu o cunosc decât din frică.*

Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

b. – *Când mai plecaţi la vânătoare, maestre?*
După câteva clipe de meditare gravă, Petrăchescu se hotărî să răspundă:
– *Dom'le, de astăzi am intrat în concediu. Trei săptămâni nici nu mai dau prin oraş... Puşca şi vânatul şi coclaurile, pe cinstea mea!* Constantin Chiriţă, *Cireşarii*

c. *Când eşti prea tânăr, e prea devreme; când eşti bătrân, e prea târziu.* Proverb grecesc

Complementul circumstanţial de timp	Partea de vorbire prin care se exprimă

3. Analizează complementele circumstanțiale de timp din textele de mai jos, după modelul dat!

a. *Minuni în vremea noastră nu văz a se mai face,*
Dar că vorbea odată lemne și dobitoace
Nu rămâne-ndoială; pentru că de n-ar fi,
Nici nu s-ar povesti. Grigore Alexandrescu, *Toporul și pădurea*

b. *Trei ani, numai trei ani să pot sta aici, își zicea el, să mă pun în picioare. (...).*
„Să vedem! își zise el în cele din urmă, voind să-și alunge gândurile rele. Deocamdată, e mai bine ca el să-mi fie dator mie."
Așa zicea el, însă de cu seară, când își strânse banii ca să-i pună în ladă, el simți că nu are dreptate. Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

c. *Vrun an de zile a dus-o părintele Trandafir cu sfatul. (...) Părintele se cam necăjea. De la o vreme a fost sfârșit cu sfaturile.* Ioan Slavici, *Popa Tanda*

în vremea – complement circumstanțial de timp, exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ

3. Analizează complementele circumstanțiale de timp din textele de mai jos, după modelul dat!

a. Minuni în vremea noastră nu văz a se mai face, Dar că vorbea odată lemne și dobitoace
Nu rămâne-ndoială; pentru că de n-ar fi,
Nici nu s-ar povesti. Grigore Alexandrescu, *Toporul și pădurea*

b. Trei ani, numai trei ani să pot sta aici, își zicea el, să mă pun în picioare. (...).
„Să vedem! își zise el în cele din urmă, voind să-și alunge gândurile rele. Deocamdată, e mai bine ca el să-mi fie dator mie."
Așa zicea el, însă de cu seară, când își strânse banii ca să-i pună în ladă, el simți că nu are dreptate. Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

c. Vrun an de zile a dus-o părintele Trandafir cu sfatul. (...) Părintele se cam necăjea. De la o vreme a fost sfârșit cu sfaturile. Ioan Slavici, *Popa Tanda*

în vremea – complement circumstanțial de timp, exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ

....

....

....

....
....
....
....
....
....
....

4. Scrie **A** în dreptul enunţului considerat adevărat, iar **F** în dreptul celui fals:.

.... Complementul circumstanţial de timp poate avea ca regent o interjecţie predicativă.

.... În enunţul *Ziua de ieri îmi va rămâne întipărită în minte pentru totdeauna* există două complemente circumstanţiale de timp.

.... Numeralul colectiv din secvenţa *Am ajuns odată cu amândoi copiii* este complement circumstanţial de timp.

.... În enunţul *De dimineaţa până seara părinţii mei muncesc prin curte,* există o locuţiune adverbială de timp.

.... Complementul circumstanţial de timp din secvenţa *Oricând venea, era bine primit* este exprimat prin adverb nehotărât.

5. Construieşte enunţuri în care să ai complemente circumstanţiale de timp exprimate prin:

• Pronume demonstrativ în G

....

• Numeral cardinal în Ac

....

• Locuţiune adverbială de timp

....

• Substantiv propriu în Ac

....

• Pronume posesiv în G

....

• Adverb de timp

....

PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANŢIALĂ DE TIMP

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Propoziţia subordonată circumstanţială de timp este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a complementului circumstanţial de timp.	
ÎNTREBĂRI	Când? Până când? De când? etc.	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Marius a ieşit/ când a auzit alarma./*
	Locuţiune verbală	*A luat-o la sănătoasa/ când a auzit vestea./*
	Interjecţie	*Hai/ când te rog./*
	Adjectiv	*Pomul plantat/ când eram mic/ a crescut./*
	Adverb	*Atunci/ când l-a văzut/ a fost fericit.*

ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Pronume/ adjective pronominale nehotărâte:** *oricine*	*Ajung/ înaintea oricui merge încet./*
	Adverbe nehotărâte: *oricând*	*Vin/ oricând doresc./*
	Adverbe relative: *când, cum, cât*	*Cum s-a trezit,/ a luat micul dejun./*
	Conjuncția subordonatoare *până*	*Am stat/ până m-am plictisit./*
	Locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *până ce, până să, îndată ce, câtă vreme, imediat ce* etc.	*Imediat ce am auzit soneria,/ am mers la ușă.*
TOPICA	Stă după termenul regent, dar poate apărea și înainte sau intercalată.	*Ieri,/ când am aflat vestea,/am izbucnit în lacrimi./*
PUNCTUAȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială de timp se desparte prin virgulă când nu se insistă asupra ei și când are un adverb corelativ în regentă: *pe loc, îndată, imediat*. Intercalată, necesită virgulă, când este înaintea predicatului.	*Cum am aflat rezultatul,/ imediat l-am sunat pentru a-l felicita./*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază propozițiile subordonate circumstanțiale de timp din frazele de mai jos.

Oricând vine pe la noi, este bine venit.
Ramona a ajuns după ce s-a terminat programul.
Simona și-a adus aminte de petrecere, după ce a găsit invitația și a citit data.
În vreme ce vorbeam la telefon, mi-am amintit de proiectul la geografie.
Data când vom pleca este departe, dar când îmi amintesc de asta devin puțin neliniștit.
După ce răsare soarele, țăranii pleacă la câmp.
În vacanță citesc până îmi cade cartea din mână.
În timp ce învățam, a venit la mine o verișoară.
Am ajuns la gară înainte ca trenul să intre pe peron.
Echipa de polo pe apă a școlii a fost victorioasă ori de câte ori a mers în deplasare.
Ori de câte ori mergem în tabără, ne documentăm asupra zonei.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate circumstanțiale de timp, precizând elementul regent și pe cel introductiv.

a. *De când erau ca iarba anticii codri deși*
Și mici ca mușuroaie Carpații uriești,
Și văile profunde, și latele vâlcele
Ca pe o apă lină ușoare vălurele;
De când în lume lupii erau păstori de oi
Și urșii cu cimpoaie mânau cirezi de boi;
De când purta-n cosițe Ileana Cosânzeană
O floare cântătoare, o floare năzdrăvană,
N-a fost copilă-n viață mai dulce, mai aleasă
Decât frumoasa Lia, fecioară-mpărăteasă!
Vasile Alecsandri, *Legenda Ciocârliei*

b. *Când Figaro își privi mai atent unealta, constată cu uimire că are în mână briciul de desfăcut așchii pentru ațâțatul focului. Nici măcar nu avu putere să se scuze. Luă briciul, verificat, și mișcările lui deveniră și mai elegante. Chipul vânătorului exprima o adevărată voluptate. După ce spălă fața clientului, Figaro îl pudră cu generozitate pe obraji, pe gât, pe ceafă.* Constantin Chiriță, *Cireșarii*

c. *Mulți ani trecură la mijloc de când acești frați nu mai avură prilej a se întâlni amândoi. Iară verii, adică feciorii craiului și fetele împăratului, nu se văzuseră niciodată de când erau ei.* Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*

Transcrierea propoziției subordonate circumstanțiale de timp	Elementul regent	Elementul introductiv

3. Realizează expansiunea complementelor circumstanțiale de timp subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

Hai <u>acum</u>!
....

Trezește-te <u>la răsăritul</u> soarelui!
....

<u>Deschizând</u> ușa, a avut o surpriză.
....

<u>Înainte de a intra</u> în sala de examen, liniștește-te!
....

El a răspuns <u>imediat</u> la chemarea mamei.
....

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

Copiii au rupt-o la fugă când au văzut câinii venind spre ei.

....

Oricând l-am rugat ceva, m-a ajutat cu inima deschisă.

....

Au sosit înaintea oricui doreau.

....

Nu acuza pe nimeni înainte să ai dovezi.

....

Pune înghețata în congelator înainte să se topească.

....

5. Construiți fraze în care subordonata circumstanțială de timp (CT) să fie introdusă, pe rând, prin: *când, oricând, în vreme ce, ori de câte ori, pe când, înainte ca... să, cum, cât.*

6. Construiește câte o frază în care să existe:

- două propoziții circumstanțiale de timp în raport de coordonare disjunctivă;
- o propoziție completivă circumstanțială de timp care să aibă ca regent un verb la modul condițional-optativ;
- după schema: PP-AT-PP-CT.

7. Scrie în spațiul punctat felul subordonatei introduse prin adverbul relativ *când:*

.... Întrebarea este/ când ne vom opri./
.... S-a aflat/ când va veni./
.... Întrebarea/ când vom opri/ mă preocupă./
.... Nu știu/ când vom găsi loc de cazare./
.... Mi-am amintit/ când am pus cartea pe noptieră./
.... Pleacă acasă/ când vrea. /

8. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate circumstanțiale de timp.

Du-te ....
Noi am rămas la bunici ....
Ea m-a ajutat ....
Noi am plecat ....
Oamenii au rămas în stradă ....
Ea răspunde corect ....

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE MOD

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea secundară de propoziție care arată felul în care se desfășoară o acțiune.	
ÎNTREBĂRI	Cum?	
ELEMENTE REGENTE	Verb/ locuțiune verbală	*El lucrează cu minuțiozitate.*
	Adjectiv	*Era deșteaptă ca o savantă.*
	Interjecție	*Hai repede!*
ESTE EXPRIMAT PRIN	Substantiv în Ac/D	*Scrie cu plăcere la română./ Ea cântă asemenea unei privighetori.*
	Pronume în Ac/D	*Vlad este mai înalt ca tine. /Flori dansează asemenea aceleia.*
	Numeral cu valoare substantivală în Ac/ D	*Maria este mai inteligentă decât cei doi./ Copilul se comportă asemenea alor săi.*
	Adverb/locuțiune adverbială de mod	*Rareș vorbește cursiv în engleză.*
	Verb la un mod nepersonal	
	Infinitiv	*Vorbea fără a reflecta în profunzime.*
	Gerunziu	*Mergea șchiopătând.*
	Interjecție	*Bătrânul merge târș-târș.*
TOPICA	Stă de obicei după regent, dar poate apărea și înainte.	*Frumos a vorbit atunci mama.*
PUNCTUAȚIA	Complementul circumstanțial de mod nu se desparte prin virgulă de regentul său.	*Citea fără a face pauză.*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază complementele circumstanțiale de mod din enunțurile de mai jos!

Mergea șontâc-șontâc, dar în cele din urmă a ajuns la capătul drumului.
Băiatul se poartă asemenea alor săi, iar gesturile sale sunt apreciate mult de toți.
A citit fără a se odihni până a terminat tot romanul.
De când lucrează în Italia, părinții lui câștigă înzecit.
El învață bine la toate materiile, dar preferata lui este engleza.
Copilul mergea țopăind și nu era deloc atent la pietrele de pe drum.
Mihai a plecat pe neașteptate, ieri.
Uneori, fratele tău vorbește ca o moară stricată.
La vederea părinților săi, copilul vine alergând fără oprire.

2. Transcrie în tabel complementele circumstanțiale de mod din enunțurile de mai jos și precizează prin ce parte de vorbire sunt exprimate.

a. *Pe nesimțite, pajiștea înflorită făcu loc unui așternut de foi uscate, care trosneau sub*

pașii noștri; mesteacănul ne părăsise și bradul sau fagul, cu frunți despoiete de bătrânețe sau de vânturile care veșnic suflă în părțile de sus ale aerului, spintecau văzduhul și se zugrăveau fantastic și trist pe albastrul adânc al cerului. Pe alocurea, poteca se strâmta așa de tare, încât de-abia puteai străbate cu sufletul prin desișul întunecos al unei sihle de carpeni tineri... Calistrat Hogaș, *Pe drumuri de munte*

b. *Născută-n faptul zilei cu fața-n răsărit,*
Luceferii, văzând-o, mai viu au strălucit,
Ferice de-a atinge cu-o rază argintie,
Cu ultima lor rază așa minune vie.
Și astfel, de lumina cerească dezmierdată,
Ea, răsărind ca floare, a înflorit ca fată;
Ș-acum e fala lumii, a minții încântare,
Al inimilor farmec, a ochilor mirare.
Tot omul care-o vede, răpit, uimit simțește...

Vasile Alecsandri, *Legenda ciocârliei*

c. *Visurile nu se repetă niciodată... Și somnul va aluneca liniștit spre ziuă, va trece ca o culoare blândă prin culorile amețitoare ale zorilor, va înfrunta molatec răsăritul și va dispărea încet și neștiut așa cum se dizolvă un nor albicios pe cerneala albastră a cerului.*

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

Complementul circumstanțial de mod	Partea de vorbire prin care se exprimă

3. Analizează complementele circumstanțiale de mod din textul de mai jos, după modelul dat!

a. *Cu câtă părere de rău însă nu mă trezii eu din această fantezie clasică, apropiindu-mă de Sihla!... Și totuși cu câtă mulțumire nu salutarăm noi întâia rază de lumină, pe care o întâlnirăm în strâmta ei poiană! Niciodată n-am gustat cu mai mare deliciu și niciodată n-am căutat să sorb cu mai multă lăcomie, prin toți porii ființei mele, lumina și căldura binefăcătoare a cerului.* Calistrat Hogaș, *Pe drumuri de munte*

b. *Miezul nopții sosise tăcut, aprinzând alte smocuri de stele pe cerul inundat. Parcă întreaga lume se înfășurase în giulgiul somnului. Orașul dormea liniștit sub bolta înțesată de paznici de jar. (...) Emoția îi asemăna pe toți, ca pe niște picături de apă, dar cât de felurit o trăiau! Nu era numai emoție, erau și gânduri, și tresăriri și mai ales culori care treceau prin toate și care învăluiau totul și pe care nimeni nu le deosebea.*

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

cu părere de rău – complement circumstanţial de mod, exprimat prin locuţiune substantivală, cazul Ac

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

4. Scrie **A** în dreptul enunţului considerat adevărat, iar **F** în dreptul celui fals.

.... Complementul circumstanţial de mod poate avea ca regent un adjectiv.

.... În enunţul *Băiatul era inteligent şi ştia foarte bine să rezolve situaţiile dificile* există două complemente circumstanţiale de mod.

.... Numeralul colectiv din secvenţa *Este îmbrăcat ca amândoi copiii* este complement circumstanţial de mod.

.... În enunţul *Timpul trecea pe nesimţite,* există o locuţiune adverbială de mod.

.... Complementul circumstanţial de mod din secvenţa *Vorbea fără a gândi* este exprimat prin verb nepredicativ.

5. Construieşte enunţuri în care să ai complemente circumstanţiale de mod exprimate prin:

• Pronume demonstrativ în D

....

• Numeral cardinal în Ac

....

• Locuţiune adverbială de mod

....

• Substantiv propriu în Ac

....

• Pronume posesiv în D

....

• Adverb de mod

....

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială de mod este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a complementului circumstanțial de mod.	
ÎNTREBĂRI	Cum?	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Cum te porți cu ceilalți,/ așa se poartă și ei cu tine./*
	Adjectiv	*Era harnic/ cum putea el./*
	Adverb	*Maria m-a sfătuit bine,/ precum i-a dictat conștiința./*
	Adverbe relative: *cum, precum, cât*	*Ea este grațioasă/ precum e o dansatoare./*
	Locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *după cum, ca și cum, fără să, cu cât... (cu atât)* etc.	*A acționat/ fără să aibă în vedere consecințele./*
TOPICA	Stă după regentă, dar poate apărea și înainte sau intercalată.	*Așa s-a îmbrăcat,/ cum i-am spus./*
PUNCTUAȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială de mod se desparte prin virgulă când este intercalată. Înaintea regentei se desparte, de obicei, prin virgulă. Are adverbe corelative: *așa, astfel.*	*Cu cât repetă,/ cu atât știe mai bine./*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază propozițiile subordonate circumstanțiale de mod din frazele de mai jos.

Ți-am răspuns cum meritai și cum te așteptai și tu.
Citește după cum dorește.
Casa a fost construită după cum a proiectat-o arhitectul și cum au dorit locuitorii.
Se îmbracă și vorbește precum procedează oamenii din satul său.
Copilul merge ca și cum țopăie și se bucură cum vede orice buburuză sau fluturaș.
Pășește fără să facă zgomot și să-i enerveze pe cei din casă.
La serbare s-a costumat ca și cum ar fi fost un prinț adevărat.
Așa a luat premiul, cum a luat locul I la concurs.
Înoată cum a învățat, dar uneori vrea să încerce stiluri noi.
Cu cât repetă mai mult partitura, cu atât va avea mai puține emoții la spectacol.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate circumstanțiale de mod, precizând elementul regent și pe cel introductiv.

a. *O, ești frumos, cum numa-n vis*
Un înger se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată. Mihai Eminescu, *Luceafărul*

b. *Pe marginea dunei, acolo unde forfotesc valurile în veșnic neastâmpăr, pescărușii iubitori de furtună își înalță aripele, rămân neclintiți plutitori între cer și apă ca și cum ar fi atârnați de un fir nevăzut, recad și se fac una cu o creastă de val, în stropi argintii se înalță din nou, se alungă în spațiu, se ajung înfrățindu-și zborul în rotocoale, cu cenușiu și alb pătează văzduhul și lămuresc cu țipete stridente anunțând îndepărtata primejdie ce călătorește pe creste. (...)* Dimitrie Anghel, *În furtună*

c. *Cum nu se dă scos ursul din bârlog, țăranul de la munte strămutat la câmp și pruncul, dezlipit de la sânul mamei sale, așa nu mă dam eu dus din Humulești în toamna anului 1855, când veni vremea să plec la Socola, după stăruința mamei.*

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

d. *– Are să urmeze cum știm noi, nu cum vrea el, că doar nu-i de capul său.*

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

Transcrierea propoziției subordonate circumstanțiale de mod	**Elementul regent**	**Elementul introductiv**

3. Realizează expansiunea complementelor circumstanțiale de mod subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

Dansează asemenea unei balerine talentate.

....

Pe măsura îmbătrânirii, devenea mai înțelept.

....

A procedat corect în acea situație.

....

Vlad a plecat fără a scoate o vorbă.

....

Noi am rezolvat conflictul fără intervenția părinților.

....

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

S-au îmbrățișat de parcă nu se văzuseră de mult.

....

Cei doi se priveau ca și cum erau îndrăgostiți.

....

A plecat fără să privească în urmă.

....

Rezolvă problemele cum a fost învățat.

....

Izabela cântă precum cântă o mare artistă.

....

5. Construiți fraze în care subordonata circumstanțială de mod (CM) să fie introdusă, pe rând, prin: *cum, precum, cu cât...(cu atât), fără să, după cum.*

6. Construiește câte o frază în care să existe:

- două propoziții circumstanțiale de mod în raport de coordonare copulativă;
- o propoziție completivă circumstanțială de mod care să aibă ca regent un verb la modul condițional-optativ;
- după schema: PP-PP-CM-CM.

7. Scrie în spațiul punctat felul subordonatei introduse prin adverbul relativ *cum*:

.... Întrebarea este/ cum vom acționa./
.... Nu se știe cum/ cum a negociat./
.... Felul/ cum a reacționat/ m-a uimit./
.... Nu știu/ cum voi ajunge la Bran./
.... Mi-am amintit/ cum a procedat Matei./
.... Cum a desenat atunci,/ așa a desenat și la concurs./

8. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate circumstanțiale de mod.

Scrie ....
Noi am dansat în acea seară ....
A deschis ușa ....
Noi am alergat ....
Oamenii au întors privirea...
Ea răspunde corect ....

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea secundară de propoziție care arată cauza unei acțiuni.	
ÎNTREBĂRI	Din ce cauză?	
ELEMENTE REGENTE	Verb/ locuțiune verbală	*Tremură de frig.*
	Adjectiv	*Era palid din cauza răcelii.*
ESTE EXPRIMAT PRIN	Substantiv în Ac/G	*Am rupt foaia din neatenție./A spart paharul din cauza oboselii.*
	Pronume în Ac/G	*Nu se moare din asta./ Din cauza aceluia și-a pierdut prietenii.*
	Numeral cu valoare substantivală în Ac/ G	*Pentru cele două ai fost sancționat./ Din cauza amândurora ai fost mustrat.*
	Verb la un mod nepersonal Gerunziu	*Întârziind, a pierdut începutul piesei.*
	Adverb/locuțiune adverbială de cauză	*Tună și de aceea rămân în casă.*
TOPICA	Stă după regent, dar poate apărea și înainte.	*A căzut din cauza pietrișului.*
PUNCTUAȚIA	Complementul circumstanțial de cauză nu se desparte prin virgulă de regentul său.	*S-a întristat din pricina intrigilor.*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază complementele circumstanţiale de cauză din enunţurile de mai jos!

Printr-o minune, a scăpat de boală.
Din pricina problemelor de sănătate, e în concediu.
Terminându-se spectacolul, a ieşit din sală.
De panică a închis toate uşile şi ferestrele.
De aceea s-a hotărât să se schimbe, pentru că şi-a dat seama unde a greşit.
Din pricina acelui răspuns i-a dat de gândit.
Este caniculă şi de aceea stau în casă şi citesc.
L-am lovit cu mingea din cauza acelui băiat.

2. Transcrie în tabel complementele circumstanţiale de cauză din enunţurile de mai jos şi precizează prin ce parte de vorbire sunt exprimate:

a. *Locuinţa mea de vară*
E la ţară...
Acolo era să mor
De urât şi de-ntristare
Beat de soare
Şi pârlit îngrozitor! (...)
De-aia zic eu, prin urmare
Meargă pictorii la ţară
Ca să piară
De căldură şi de praf! George Topârceanu, *Vara la ţară*

b. *Auzind zmeul această vorbă a lui Făt-Frumos, se făcu foc şi pară de mânie, se tulbură de necaz, mai că-şi pierdu cumpătul de supărare şi amărăciune, în timp ce voinicul fugea cu fata care se tot minuna privindu-l.* după Petre Ispirescu

Complementul circumstanţial de cauză	Partea de vorbire prin care se exprimă

3. Analizează complementele circumstanţiale de cauză din textul de mai jos, după modelul dat!

De sete a băut şi apă caldă.
Din cauza mândriei şi-a pierdut mulţi prieteni.
S-a tuns din cauza problemelor capilare.

De lene, nu și-a făcut temele.
Din grabă, și-a neglijat unele responsabilități.
A căzut din pricina treptelor prea șubrede.

de sete – complement circumstanțial de cauză, exprimat prin substantiv, genul feminin, numărul singular, cazul Ac

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

4. Scrie **A** în dreptul enunțului considerat adevărat, iar **F** în dreptul celui fals.

.... Complementul circumstanțial de cauză poate avea ca regent un verb nepredicativ.

.... În enunțul *A procedat așa din cauza principiilor sale,* există două complemente circumstanțiale de cauză.

.... Numeralul colectiv din secvența *Din cauza amândurora a întârziat* este complement circumstanțial de cauză în cazul D.

.... În enunțul *Intenționat nu a venit, fiindcă era plictisit,* există o locuțiune adverbială de cauză.

.... Complementul circumstanțial de cauză din secvența *Începând furtuna, ne-am întors acasă,* este exprimat prin verb nepredicativ.

5. Construiește enunțuri în care să ai complemente circumstanțiale de cauză exprimate prin:

• Pronume demonstrativ în G
....

• Numeral cardinal în Ac
....

• Locuțiune adverbială de cauză
....

• Substantiv comun în Ac
....

• Pronume personal în G
....

• Verb la modul gerunziu
....

PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANŢIALĂ DE CAUZĂ

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Propoziţia subordonată circumstanţială de cauză este subordonata care constituie o realizare la nivelul frazei a complementului circumstanţial de cauză.	
ÎNTREBĂRI	Din ce cauză?	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Copiii au alunecat/ fiindcă era polei./*
	Locuţiune verbală	*A luat-o la sănătoasa/ pentru că se temea de câini./*
	Adjectiv	*Desenul este frumos,/ pentru că a folosit culori vii./*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Conjuncţii subordonatoare:** *fiindcă, deoarece, întrucât, că, cum, unde*	*Mi-am cumpărat hartă,/ pentru că nu cunosc oraşul./ Cum s-a grăbit,/ a făcut unele greşeli de ortografie./*
	Locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *pentru că, din cauză că, de vreme ce*	*De vreme ce ai părerea aceasta despre mine,/ nu mai putem discuta./*
TOPICA	Stă după regentă, dar poate apărea şi înainte.	
PUNCTUAŢIA	Propoziţia subordonată circumstanţială de cauză se desparte prin virgulă indiferent de locul pe care îl are faţă de regentă. Are adverbe/locuţiuni adverbiale corelative: *apoi, atunci, pentru asta.*	*Pentru că nu te-ai ţinut de cuvânt,/ pentru asta te-am pedepsit./*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază propoziţiile subordonate circumstanţiale de cauză din frazele de mai jos:

Băiatul a întârziat pentru că nu a auzit ceasul şi nu a fost nimeni acasă pentru a-l trezi.
Noi am insistat să vină, fiindcă este o prezenţă plăcută.
Rezultatele lor au fost foarte bune, deoarece au fost mereu atenţi la lecţii.
Cum are idei şi ştie să le pună în practică, rezultatele ei sunt surprinzătoare.
Unde nu a înţeles explicaţia, s-a rătăcit şi a ajuns în altă parte a staţiunii.
Marius nu vrea să meargă la cinema, fiindcă a văzut filmul care rula.
De vreme ce aţi ţinut uşa deschisă, s-a făcut curent şi am răcit.
Cum nu este cooperant, are multe probleme cu colegii.
Am procedat greşit, fiindcă mi-am făcut o impresie falsă despre el.

2. Împarte textele de mai jos în propoziţii şi transcrie propoziţiile subordonate circumstanţiale de cauză, precizând elementul regent şi pe cel introductiv.

a. *Iorgovan era, ce-i drept, mai tânăr decât taică-său, însă tocmai fiindcă era mai tânăr și fiindcă îl avea pe Busuioc bogătoiul tată, învățase mai mult în viața lui și era oarecum mai cuminte: asta o simțea Iorgovan, dar Busuioc o știa, și în fundul inimii se bucura de ceea ce știe.* Ioan Slavici, *Pădureanca*

b. *Prin urmare, Tic nu urmări împlinirea planului de răzbunare, mai întâi pentru că nu era crud, și apoi pentru că avea câteva treburi foarte importante, mai ales două care-l apăsau ca niște greutăți zimțuite: cum să facă rost de un basm cu care să-și dea gata colegii și profesorul, mai ales profesorul, pentru că era în conflict cu el din cauza unor avioane neascultătoare care, în loc să iasă pe geam, cum li se hotărâse, aterizaseră pe catedră, chiar în clipa când profesorul urma să-i treacă un 10 uriaș, în catalog...*

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

c. *Cum popa își îndruma copiii spre carte, țăranii prinseră a face la fel, fără prea multă șovăire sau sfială.* Lucian Blaga, *Hronicul și cântecul vârstelor*

d. *Și fiindcă aici se opresc toți drumeții, încetul cu încetul s-a făcut bătătură înaintea morii, și oarecum pe nesimțite moara a încetat a mai măcina și s-a prefăcut în cârciumă și loc de adăpost pentru tot drumețul obosit și mai ales pentru acela pe care noaptea-l apucă pe drum.* Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

e. – *Eu sunt acum bătrână, și fiindcă am avut și am atât de multe bucurii în viață, nu înțeleg nemulțumirile celor tineri și mă tem ca nu cumva, căutând acum la bătrânețe un noroc nou, să pierd pe acela de care am avut parte până în ziua de astăzi și să dau la sfârșitul vieții mele de amărăciunea pe care nu o cunosc decât din frică.*

Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

Transcrierea propoziției subordonate circumstanțiale de cauză	**Elementul regent**	**Elementul introductiv**

3. Realizează expansiunea complementelor circumstanțiale de cauză subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

Din cauza frigului, mi-am luat multe haine groase în bagaj.

....

A căzut din cauza grabei.

....

De ciudă, el a reacționat nepotrivit.

....

Din neatenție, a căzut de pe scară.

....

Plângea de fericire.

....

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

Dacă nu a fost supravegheat, a spart o vază.

....

Referatul tău a fost apreciat fiindcă a fost bine documentat.

....

Cum e foarte energic, nu se îngrașă.

....

Din cauză că este foarte întuneric, am luat o lanternă.

....

Am cumpărat bomboane, fiindcă se apropie ziua lui.

....

5. Construiți fraze în care subordonata circumstanțială de cauză (Cz) să fie introdusă, pe rând, prin: *cum, unde, de vreme ce, fiindcă, întrucât, dacă, de, căci.*

6. Construiește câte o frază în care să existe:

- două propoziții circumstanțiale de cauză în raport de coordonare copulativă;
- o propoziție completivă circumstanțială de cauză care să aibă ca regent un verb la modul indicativ, timpul perfect compus;
- după schema: PP-PP-Cz-Cz.

7. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate circumstanțiale de cauză.

Am cules flori ....

Nu a văzut panoul ....

Maria a deschis ușa ....

Ne-am întâlnit mai târziu ....

I-am aplaudat de mai multe ori ....

Instalația s-a ars ....

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE SCOP

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Partea secundară de propoziție care arată scopul unei acțiuni.	
ÎNTREBĂRI	Cu ce scop?	
ELEMENTE REGENTE	Verb/ locuțiune verbală	*În vederea admiterii, am făcut multe teste./ În scopul citirii fluente, a făcut multe exerciții.*
	Interjecție	*Hai la pescuit!*
ESTE EXPRIMAT PRIN	Substantiv în Ac/G	*Vorbeau pentru aflarea unei soluții viabile./ I-am chemat în vederea discutării despre acel proiect.*
	Pronume în Ac/G	*Examenele sunt grele și pentru acestea lucrăm serios./ În scopul excursiei mi-am cumpărat adidași noi.*
	Numeral cu valoare substantivală în Ac/G	*Pentru cei doi am făcut o schimbare./ În scopul amândurora am mers la Craiova.*

ESTE EXPRIMAT PRIN	Adverb/locuţiune adverbială de scop	*De aceea am venit, pentru a discuta.*
	Verb la un mod nepersonal	
	Infinitiv	*Vorbea pentru a găsi cea mai bună cale.*
	Supin	*Ţăranii merg la treierat.*
TOPICA	Stă de obicei după regent, dar poate apărea şi înainte.	*Pentru a afla lucruri noi, a mers la acel curs.*
PUNCTUAŢIA	Complementul circumstanţial de scop nu se desparte prin virgulă de regentul său.	*Am plecat devreme pentru a ajunge la timp.*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază complementele circumstanţiale de scop din enunţurile de mai jos!

Mara a crescut doi copii şi pentru amândoi a făcut multe sacrificii.
Pentru tuns şi vopsit mama plăteşte separat.
Cu scopul acesta l-am căutat, pentru a pune la punct toate detaliile excursiei.
Se grăbea pentru a ajunge acasă înaintea înserării.
În vacanţă am plecat la pescuit cu toţi prietenii mei şi ne-am distrat pe cinste.
Pentru a vă vindeca trebuie să beţi ceai de mătase de porumb.
Are bacalaureatul peste trei luni şi în vederea acestuia studiază neîncetat.
Noi vrem să cumpărăm o casă şi facem economii pentru a ne împlini visul.
Bunicul ne-a adus un joc nou pentru a nu ne plictisi.
El a acţionat în scopul amândurora.

2. Transcrie în tabel complementele circumstanţiale de scop din enunţurile de mai jos şi precizează prin ce parte de vorbire sunt exprimate:

a. *Într-un castron puneţi făina, adăugaţi apa treptat, treptat pentru a evita formarea cocoloaşelor, praful de copt, zahărul vanilat, scorţişoara şi se amestecă bine pentru a obţine o compoziţie care seamănă cu o smântână mai subţire. Se coc într-o tigaie specială. Tigaia se unge cu ulei după fiecare clătită pentru a nu se lipi.* după www.gustos.ro

b. *În fiecare vară merg la înot pentru a mă bucura de energia oferită de acest sport minunat.*

c. *Puţin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiului şi nepoţelului lor.* I. L. Caragiale, *D-l Goe...*

Complementul circumstanţial de scop	**Partea de vorbire prin care se exprimă**

3. Analizează complementele circumstanţiale de scop din textele de mai jos, după modelul dat!

a. *Părând pe veci a răsări,*
Din urmă moartea-l paşte,
Căci toţi se nasc spre a muri
Şi mor spre a se naşte. Mihai Eminescu, *Luceafărul*

b. *Noi am plecat de-acasă voioşi la vânătoare/ Prin munţi la cerbi, la iepuri, la urşi, la căprioare.* V. Alecsandri

c. *În vederea unei aşteptări mai lungi, m-am rezemat de parapetul podului.*
Mateiu I. Caragiale

d. *El şi cu Strâmbă-Lemne au pornit la vânat.* I. Creangă

spre a muri – complement circumstanţial de scop, exprimat prin verb nepredicativ, modul infinitiv

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

4. Scrie **A** în dreptul enunţului considerat adevărat, iar **F** în dreptul celui fals.

.... Complementul circumstanţial de scop poate avea ca regent un adjectiv.

.... În enunţul *Bătrânul a sunat pentru a stabili ultimele detalii,* există două complemente circumstanţiale de scop.

.... Numeralul colectiv din secvenţa *Are două teze pe semestru şi în scopul amândurora repetă toată materia* este complement circumstanţial de scop.

.... În enunţul *Intenţionat nu a venit, ca să se odihnească,* există o locuţiune adverbială de scop.

.... Complementul circumstanţial de scop din secvenţa *S-a pregătit pentru susţinut examenul de şofat,* este exprimat prin verb nepredicativ.

5. Construieşte enunţuri în care să ai complemente circumstanţiale de scop exprimate prin:

• Pronume demonstrativ în G

....

• Numeral cardinal în Ac

....

• Locuțiune adverbială de scop

....

• Substantiv comun în Ac

....

• Pronume personal în G

....

• Verb la modul infinitiv

....

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială de scop este subordonata care constituie o realizare, la nivelul frazei, a complementului circumstanțial de scop.	
ÎNTREBĂRI	Cu ce scop?	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*A luat metroul/ să ajungă la timp./*
	Locuțiune verbală	*A luat-o la sănătoasa/ să nu fie prins de câini./*
	Interjecție	*Hai/ să vedem un film la cinema!/*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Conjuncții subordonatoare:** *ca să, să, de*	*Du-te/ de cumpără pâine!/*
	Locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *pentru ca să*	*Pentru ca să ia examenul/ a repetat toată materia./*
TOPICA	Stă după regentă, dar apare și înainte.	*Plecăm devreme/ să ajungem la deschidere./*
PUNCTUAȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială de scop se desparte prin virgulă când este înaintea regentei. Are adverbe/ locuțiuni adverbiale corelative: *anume, înadins, de asta.*	*Anume a venit,/ ca să punem lucrurile la punct./*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază propozițiile subordonate circumstanțiale de scop din frazele de mai jos.

Ne-am trezit devreme să prindem răsăritul și să ne bucurăm de frumusețea unei noi zile.
Părinții mei au muncit foarte mult să ne ajute să ne urmăm visul.
Voi ați cumpărat o mașină mai bună ca să puteți călători și în străinătate.
Noi am investit în această afacere să scoatem un profit foarte bune.
Muncitorii au rămas peste program să finalizeze la timp produsele.
Uneori este nevoie de sacrificii să atingem obiectivele pe care ni le-am propus.
Bunica a plantat câteva specii noi de flori să creeze o grădină atrăgătoare.
În vacanță vizităm locuri noi să ne îmbogățim mintea și sufletul.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate circumstanțiale de scop, precizând elementul regent și pe cel introductiv.

a. *Aş vrea să fiu copac*
Şi-aş vrea să cresc lângă fereastra ta.
Te-aş auzi,
Şi-n voie te-aş privi întreaga zi
M-aş apuca şi iarna să-nfloresc,
Ca să te bucuri!
Păsările cele mai mândre-ar face cuib pe creanga mea,
Iar nopţile mi-ar da cercei de stele
Pe care, ca pe frunze ţi le-aş da.
Prin geamul larg deschis, de-atâtea ori
M-aş apleca uşoară să-ţi sărut... Magda Isanos, *Vis vegetal*

b. *Din sfera mea venii cu greu*
Ca să-ţi urmez chemarea,
Iar cerul este tatăl meu
Şi`muma-mea e marea.

Ca în cămara ta să vin,
Să te privesc de-aproape,
Am coborât cu-al meu senin
Şi m-am născut din ape. Mihai Eminescu, *Luceafărul*

c. *Ba uneori, ca să-şi mai ţie de urât, tot ea vorbea şi tot ea răspundea.*
Barbu Ştefănescu Delavrancea, *Neghiniţă*

Transcrierea propoziției subordonate circumstanțiale de scop	**Elementul regent**	**Elementul introductiv**

3. Realizează expansiunea complementelor circumstanțiale de scop subliniate pentru a obține propoziții subordonate corespunzătoare.

Am venit <u>pentru a ne juca</u>.

....

Părinții mei au plecat <u>la treierat</u> grâul.

....

Firma a lansat un nou concurs și <u>pentru acesta</u> ne-am pregătit mult.

....

Grăbiți-vă pentru a nu pierde trenul!

....

Curierul a cerut adresa pentru livrarea comenzii.

....

4. Realizează contragerea subordonatelor de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

Ca să nu greșiți la montaj, citiți cu atenție instrucțiunile!

....

Mama a preparat aluat ca să facă gogoși.

....

Noi ne-am verificat bagajele să nu uităm ceva.

....

Ieri i-am telefonat mamei să-i amintesc de ziua întoarcerii din tabără.

....

Bunica a preparat un tort să-l sărbătorească pe Toni.

....

5. Construiți fraze în care subordonata circumstanțială de scop (CS) să fie introdusă, pe rând, prin: *ca să, să, de, pentru ca să.*

6. Construiește câte o frază în care să existe:

- două propoziții circumstanțiale de scop în raport de coordonare copulativă;
- o propoziție completivă circumstanțială de scop care să aibă ca regent un verb la modul indicativ, timpul perfect compus;
- după schema: PP-PP-CS-CS.

7. Scrie în spațiul punctat felul subordonatei introduse prin conjuncția subordonatoare *ca să:*

.... Dorința unui dascăl este/ ca toți elevii lui să ia note mari./

.... Nu este bine/ ca leneșii să fie nepedepsiți./

.... Dorința/ ca mâine să ne vedem/ mă motivează./

.... Vreau/ ca mâine să mergem împreună./

.... Exersează/ ca să ia notă mare la examen./

8. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate circumstanțiale de scop.

Lucrează câte zece ore pe zi ....

Noi ne-am implicat în proiect ....

M-am apucat de o nouă limbă străină ....

Marco se antrenează zilnic ....

Oamenii au semnat petiția ....

Ea citește mult ....

PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANŢIALĂ CONDIŢIONALĂ

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Propoziţia subordonată circumstanţială condiţională exprimă o condiţie	
ÎNTREBĂRI	Cu ce condiţie?	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Vin/ dacă mă inviţi./*
	Locuţiune verbală	*Mi-aş da seama de greşeală/ dacă aş exagera./*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Conjuncţii subordonatoare:** *dacă, de, să*	*Să nu fi fost mama, /nu aş fi reuşit./*
	Locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *în caz că*	*În caz că ai dreptate,/ te susţin./*
TOPICA	Stă, de obicei, înaintea regentei, dar poate apărea şi după termenul regent.	*Participă/ dacă se va înscrie./*
PUNCTUAŢIA	Propoziţia subordonată circumstanţială condiţională se desparte, de obicei, prin virgulă de regentă. Uneori în regentă poate avea un adverb corelativ: *apoi, atunci.*	*Dacă vrei rezultate,/ atunci învaţă susţinut!/*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază propoziţiile subordonate circumstanţiale condiţionale din frazele de mai jos:

Să fi avut un prieten ca tine, apoi nu m-aş fi temut în nicio situaţie.
Dacă ar fi după tine, atunci n-am mai realiza nimic.
În caz că vine, dă-i cartea pe care i-am lăsat-o pe birou.
Caută-ţi de treabă, numai dacă observi ceva ciudat la el.
De vrei, haide la piaţă să cumpărăm fructe.
Ai minte, poţi să obţii tot ce doreşti.
În caz că apele râului cresc, nu trece podul!
Munceşti, ai de toate şi te bucuri de tot ce vrei.
Mergem în parc dacă nu este caniculă.
În caz că este secetă, recolta este afectată, iar pământul devine neproductiv.
Dacă l-aş fi ascultat pe el, aş fi pierdut foarte mult.

2. Împarte textele de mai jos în propoziţii şi transcrie propoziţiile subordonate circumstanţiale condiţionale, precizând elementul regent şi pe cel introductiv.

a. *Dacă în cei cincizeci de ani de slujbă moş Timofte n-ar mai fi întâlnit un caz asemănător, dacă nu i s-ar mai fi întâmplat, cu vreo treizeci şi cinci de ani în urmă, să-i ticăie inima pentru un puşti nebunatic, care la fiecare pas făcea o năzdrăvănie, care în fiecare frază rostită strecura un ghimpe şi care acum era unul dintre oamenii de mare faimă ai ţării, e mai mult ca sigur că prichindelul cel şmecher, blond şi ciufulit, ar fi intrat în gloata nesuferiţilor.* Constantin Chiriţă, *Cireşarii*

b. *Dacă nu ascultă cu atenție indicațiile date de mine și insistă asupra unor detalii inutile, cu siguranță că nu va reuși să monteze cum trebuie aparatul de aer condiționat.*

c. *Vom veni și noi dacă vom avea timp și vom prinde trenul din seara aceasta.*

d. *Dacă ai probleme cu sensibilitatea dentară, folosește pasta de dinți recomandată de noi și te vei simți mai bine!*

e. *Dacă voi ați sta mereu aici, atunci aș putea vorbi cum îmi place mie; dar voi veniți numai din când în când, și așa, trebuie să fiți oameni cu minte și să nu cereți să-mi bag capul în primejdie ori să vă spun minciuni. Eu nu știu de ce mă întrebați, dar pot să vă spun că la asemenea întrebări n-am să răspund niciodată. Dacă nu vă este destul atât, luați-mă strâns legat și duceți-mă cu voi.* Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

Transcrierea propoziției subordonate circumstanțiale condiționale	Elementul regent	Elementul introductiv

3. Construiește fraze în care subordonata circumstanțială condițională (CȚ) să fie introdusă, pe rând, prin: *dacă, în caz că, de, să, când.*

4. Construiește câte o frază în care să existe:
- două propoziții circumstanțiale condiționale în raport de coordonare copulativă;
- o propoziție completivă circumstanțială condițională care să aibă ca regent un verb la modul condițional-optativ, timpul prezent;
- după schema: PP-PP-CȚ-CȚ

5. Scrie în spațiul punctat felul subordonatei introduse prin conjuncția subordonatoare *dacă:*

.... Întrebarea este/<u>dacă ne vom întâlni</u>./
.... Nu se știe/ <u>dacă a avut dreptate</u>./
.... Întrebarea / <u>dacă va veni cu noi</u>/ ne-am pus-o./
.... Nu știm/ <u>dacă se va adapta la noua școală</u>./
.... Nu se gândește/ <u>dacă a avut dreptate</u>./
.... <u>Dacă nu a învățat</u>,/ a luat notă mică./
.... Voi participa și eu/ <u>dacă voi fi selectat</u>./

6. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate circumstanțiale condiționale.

Învață zilnic ....
Noi vom merge la mare ....
El va face multe lucruri bune ....
.... apoi să repeți totul.
.... atunci te vei distra.
.... să închizi ușa.

PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANŢIALĂ CONCESIVĂ

FIŞIER TEORETIC

DEFINIŢIA	Propoziţia subordonată circumstanţială concesivă este subordonata care exprimă o împrejurare de natură să împiedice desfăşurarea unei acţiuni din regentă, dar care nu o împiedică.	
ÎNTREBĂRI	În ciuda cărui fapt?	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Trec pe la tine,/ deşi nu am timp./*
	Locuţiune verbală	*Şi-a adus aminte de voi,/cu toate că a trecut mult timp./*
	Interjecţie	*Hai la meci,/ deşi plouă./*
	Adjectiv	*Ea este optimistă,/ deşi are multe probleme./*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Pronume/ adjective pronominale nehotărâte:** *oricât*	*Oricât repetă,/ tot nu ştie tot foarte bine./*
	Adverbe nehotărâte: *oricum, oriunde*	*Oriunde aş căuta,/ tot nu găsesc răspunsul.*
	Conjuncţia subordonatoare: *deşi, dacă, de, că, să*	*Mi-am luat geaca/ deşi este cald./*
	Locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *cu toate că, măcar că, chiar dacă* etc.	*Cu toate că mi-am luat bluza,/ tot mi-a fost frig./*
TOPICA	Stă după termenul regent, dar poate apărea şi înainte.	*Oriunde am merge, /ne vom bucura de timpul liber./*
PUNCTUAŢIA	Propoziţia subordonată circumstanţială concesivă se desparte întotdeauna prin virgulă. Uneori în regentă poate avea un adverb corelativ: *tot, totuşi.*	*Vom participa la cros, /deşi nu ne simţim pregătiţi./*

FIŞĂ DE LUCRU

1. Subliniază propoziţiile subordonate circumstanţiale concesive din frazele de mai jos.

Noi ascultăm de părinţi, chiar dacă uneori nu suntem de acord cu ei.
Floarea, că e floare, şi tot se ofileşte, iar noi ne bucurăm de frumuseţea ei.
Deşi creştem, iubim poveştile la fel de mult.
Voi veni la ziua ta, oricum va fi vremea.
Nu am observat pe nimeni, chiar dacă am privit cu atenţie peste tot.
Deşi a luat metroul, tot nu a ajuns la timp la gară.
Cu toate că Ana pare fragilă, ea este sigură pe ea în orice situaţie.
Angelica a intrat prima la facultate, deşi a fost concurenţă mare.
Ne bucurăm că aţi ajuns, chiar dacă aţi întârziat.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate circumstanțiale concesive, precizând elementul regent și pe cel introductiv.

a. *Cu toate că duceam de câteva zile o viață idilică, și ni s-ar fi cuvenit, prin urmare, să gustăm un minut de odihnă sub umbra stufoasă a vreunui fag, totuși ne mulțumirăm, deocamdată, cu umbra rară și îngustă a unui tânăr brad, care nu înlesnea răcoroasa-i ospitalitate decât capetelor noastre pârlite și înfierbântate de arșița zilelor de Cuptor.*

Calistrat Hogaș, *Pe drumuri de munte*

b. *Și cât era de cuminte bătrânica nu s-a mai putut stăpâni... a biruit-o plânsul. De multe ori a dat el să plece; și ea l-a ținut să-l mai mângâie încă. Lui îi ardea să se ducă, și măcar că-i era dragă mama parcă avea acum necaz pe ea că-i prea întârziază plecarea.*

I. L. Caragiale, *Păcat*

c. *Toate străzile din oraș, oricât de întortocheate și de încâlcite ar fi fost, de oriunde ar fi pornit, se strecurau toate spre șoseaua principală și se revărsau toate în ea, transformând-o astfel în singura cale de ieșire din târg spre munții care se profilau în depărtări.*

Constantin Chiriță, *Cireșarii*

Transcrierea propoziției subordonate circumstanțiale concesive	Elementul regent	Elementul introductiv

3. Construiți fraze în care subordonata circumstanțială concesivă (CV) să fie introdusă, pe rând, prin: *dacă, de,că, să, chit că, oricât, orice.*

4. Construiește câte o frază în care să existe:

• două propoziții circumstanțiale concesive în raport de coordonare copulativă;

• o propoziție completivă circumstanțială concesivă care să aibă ca regent un verb la modul condițional-optativ;

• după schema: CV-CV-PP-AT

5. Scrie în spațiul punctat felul subordonatei introduse prin conjuncția subordonatoare *că:*

.... Problema este/ <u>că avem mult de lucru</u>./
.... S-a aflat/ <u>că va fi furtună</u>./
.... Vestea/ <u>că va veni cu noi/ ne-a bucurat</u>./
.... Nu știam/ <u>că a luat notă maximă</u>./
.... Mi-am amintit/ <u>că am pus fotografiile în albumul roșu</u>./
.... Mama/<u>că e mamă</u>/ și tot își ceartă copilul uneori./

6. Completează spațiile punctate cu propoziții subordonate circumstanțiale concesive.

Vino cu noi ....
Noi mers la mare ....
Am întârziat ....
.... și tot nu înțelege.
.... și-a adus aminte de mine.
.... ea răspunde bine la lecție.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ

FIȘIER TEORETIC

DEFINIȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială consecutivă este subordonata care exprimă consecința/ urmarea unei acțiuni.	
ÎNTREBĂRI	Care este consecința faptului că?	
ELEMENTE REGENTE	**Verb**	*Minte/ de uimește pe toată lumea./*
	Locuțiune verbală	*A luat o chelfăneală/ de nu mai vorbește cu el./*
	Adjectiv	*Era atât de drăguță,/ că toți o îndrăgeau./*
	Adverb	*Insistă atât de mult,/ încât ne enervează uneori.*
ELEMENTE INTRODUCTIVE	**Conjuncția subordonatoare:** *încât, de, că, să, ca să*	*Doar nu este naiv/ să creadă orice./*
	Locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *încât să, așa că, cât să*	*Era destul de priceput,/ încât să-și dea seama de rezistența construcției./*
TOPICA	Stă întotdeauna după termenul regent.	*Vin,/ deși nu am terminat tema./*
PUNCTUAȚIA	Propoziția subordonată circumstanțială consecutivă se desparte prin virgulă de regentă. Uneori în regentă poate avea un adverb/locuțiuni adverbiale corelative: *așa de, astfel, atât, în așa măsură.*	*S-a implicat în așa măsură,/ încât știa toate detaliile./*

FIȘĂ DE LUCRU

1. Subliniază propozițiile subordonate circumstanțiale consecutive din frazele de mai jos.

Era așa ger, de crăpau pietrele, iar oamenii stăteau numai în casă.

Fetița în rolul prințesei era atât de frumoasă, încât i-a impresionat pe toți, cei care erau prezenți.

A întârziat atât de mult, că toți invitații s-au supărat.

Se poartă atât de frumos, încât impresionează pe toată lumea.

Este atât de bine pregătit, încât știe tot ce este cuprins în programă.

Vântul bate așa de tare de cad frunzele și acoperă pământul.

Era prea obosit aseară, ca să mai treacă pe la mine.

Ploaia a fost atât de puternică în acele zone, încât a produs inundații și au fost solicitate ajutoare.

Muncitorii sapă atât de mult, încât să dea de apă.

Ceața era așa de groasă, încât nu vedeai nimic și nu auzeai nici cel mai mic zgomot.

2. Împarte textele de mai jos în propoziții și transcrie propozițiile subordonate circumstanțiale consecutive, precizând elementul regent și pe cel introductiv.

a. *Și-apoi, munții Văratecului sunt așa de înalți, văile atât de tăinuite și de adânci, râurile atât de limpezi, fânețele atât de dese, de înalte și de înflorite, aerul atât de îmbălsămat, încât sufletul cel mai zglobiu se simte înmuiet de o dulce melancolie și ochiul călătorului se oprește visător, când pe o frunză de mesteacăn tremurătoare, când pe potirul rumăn al unei flori ce se leagănă molatic sub mângâierea dulce a vântului, când pe unda care trece de ceea parte și-și urmează drumul înainte, scăldându-se în raze de soare.*

C. Hogaș, *Pe drumuri de munte*

b. *Atât îi vorbise Marta despre Miron, încât capul și inima îi erau pline de chipul frumosului păstor; sta însă la îndoială și nu credea că Mihu va voi să audă despre dorințele Martei.* Ioan Slavici, *Gura satului*

c. *Iar stropșitul de Ion, cu talanca de la oi, cu cleștele și cu vătrarul, face o hodorogeală și un tărăboi, de-ți ia auzul.* Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

d. *La dreapta și la stânga, pădurea era atât de deasă, încât nu se putea deosebi nimic.* Constantin Chiriță, *Cireșarii*

e. *Și sunt acele stânci atât de imense, atât de goale și tăiate de niște mâini supranaturale, pe linii așa de lungi și de capricios unghiulate, încât îți aduc amețeală în suflet, îți curmă firul gândirii, te apasă pe creieri și te lasă înmărmurit și mut.*

C. Hogaș, *Pe drumuri de munte*

Transcrierea propoziției subordonate circumstanțiale consecutive	Elementul regent	Elementul introductiv

3. Construiți fraze în care subordonata circumstanțială consecutivă (CNS) să fie introdusă, pe rând, prin: *încât, de, ca să, așa că, încât să.*

4. Construiește câte o frază în care să existe:

- două propoziții circumstanțiale consecutive în raport de coordonare copulativă;
- o propoziție completivă circumstanțială consecutivă care să aibă ca regent un verb la modul imperativ;
- după schema: PP-PP-CNS-CNS.

5. Scrie în spațiul punctat felul subordonatei introduse prin conjuncția subordonatoare *să:*

.... Dorința lor este/ <u>să aibă mult de lucru</u>./
.... Este bine/ <u>să fii optimist</u>./
.... Curajul/ <u>să spui ce crezi/ este o calitate.</u>/

.... Vrem/ să participăm şi noi./
.... Se teme/ să meargă singuri pe stradă./
.... Doar nu e copil/ să se lase dus de nas./

6. Completează spaţiile punctate cu propoziţii subordonate circumstanţiale consecutive.
Băiatul a repetat atât de mult ....
Ei au negociat atât de mult ....
Voi aţi ajuns aşa de târziu ....
.... încât îl îndrăgeşti.
.... încât m-a convins.
.... de nu-ţi vine a crede.

Sintaxa propoziției
Exerciții recapitulative

Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate din secvenţele:

1. *Moldova, deşi este despărţită prin deşerturi ţărmurale şi prin Marea Neagră de Crimeea, totuşi în vechime avea cu acea ţară relaţiuni politice şi comerciale.*

Gheorghe Asachi, *Valea Albă*

....
....

2. *Iar, dacă el se jura că pe nedrept îl bănuieşte, că el e dator să se poarte politicos cu lumea din oraş şi mai ales cu cocoanele, ca orice negustor, ea începea să-l ocărască, făcându-l neruşinat şi mincinos.*

I.L. Caragiale, *Kir Ianulea*

....
....

3. *Aşa socotind în gând, am şi văzut departe, ca la o bătaie bună de puşcă, lumină multă la hanul lui Mânjoală, adică aşa-i rămăsese numele; acum era hanul Mânjoloaii – omul murise de vreo cinci ani...*

I.L. Caragiale, *La hanul lui Mânjoală*

....
....

4. *Mult s-a ostenit părintele Trandafir în tinereţea lui. Şcolile cele mari nu se fac numai iac-aşa, mergând şi venind.*

Ioan Slavici, *Popa Tanda*

....
....

5. *Îmi aduc aminte că eram copil mic şi că priveam când la piciorul cel scurt al lui Budulea, când la Huţu, care şedea cu cimpoile într-un colţ al casei.*

....
....

6. *De la Ineu drumul de țară o ia printre păduri și peste țarini, lăsând la dreapta și la stânga satele așezate prin colțurile văilor.*

Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

....

....

7. *Țări megieșe, am zis eu, oameni buni, din cauza pârăiașului Milcov, ce trece pe la Focșani, căci le desparte.*

Ion Creangă, *Moș Ion Roată*

....

....

8. *Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse-n două.*

Mihai Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*

....

....

9. *Era odată un împărat ș-avea trei fete și erau așa de frumoase, de la soare te puteai uita, dar la dânsele ba.*

Mihai Eminescu, *Călin Nebunul*

....

....

10. *Dar acolo era o grădină mândră, cu pomi cu poame de aur... încât băiatul a privit cu mirare când a intrat și, știi, mai degrabă a alergat la pere și la mere decât la cheia de la el.*

Mihai Eminescu, *Frumoasa lumii*

....

....

11. *Lumea părea tristă și o nouă veste merse în țara acestora, că Stana și-a făcut cămașa.*

Ioan Slavici, *Doi feți cu stea în frunte*

....

....

12. *Acolo ascultă ce ascultă, și înțelese că acest vestit cărturar, în loc să se gândească la sfat, se gândea că împăratul are nasul cam mare.*

Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Neghiniță*

....

....

13. *Nu era crai pe care împăratul cu stema ruptă din soare să nu-l fi domolit, că nicio oaste dușmană nu putea să-i stea împotrivă.*

Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Palatul de cleștar*

....

....

14. *Departe, departe, era odată un palat de marmură lângă un lac adânc, limpede și liniștit; și în lac tremura răsturnat palatul și grădina lui cu naramzi și portocali și era greu a privi la dânsul.*

Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Departe, departe*

....
....

15. *Feciorul de împărat plecă înainte și ajunse la muma Vântului turbat, sora Furtunii; plecară și de acolo și ajunseră la muma Vântului de primăvară, bătură în ușă și ieși o femeie înaltă, tânără și frumoasă.*

Nicolae Filimon, *Omul de piatră*

....
....

16. *În vremurile de atunci, iată că se îndură norocul și cu dânsul și dobândi un drag de copilaș, de să-l vezi și să nu-l mai uiți. Împăratul îi puse numele Aleodor.*

Aleodor împărat

....
....

17. *Nu știau ce să se facă, cuprinse de dorul de a pleca, fetele, când se văzură singure. Apoi, pentru a izbândi, hotărâră ca o parte din zi să lucreze, o parte să citească și o parte să se plimbe prin grădină.*

Porcul cel fermecat

....
....

18. *Pomul înflorea în fiecare zi, se scuturau florile, rodul tuturor creștea și seara da în pârg. Noaptea se cocea. Oarecine venea atunci și le lua, fără să prinză de veste oamenii împăratului.*

Lupul cel năzdrăvan și Făt-Frumos

....
....

19. *Împăratul se întristă de frumusețea florilor și de mulțimea roadelor sale, căci se gândea că nici în anul acesta n-o să aibă parte de merele lui cele aurite, căci era tare greu de păzit.*

Prâslea cel voinic și merele de aur

20. *Cerând împăratului lucrurile ce-l povățuise calul, el a chemat pe vătaful curții și i-a dat poruncă ca să-i deschiză toate tronurile cu haine spre a alege fiul său pe acelea care îi vor plăcea.*

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte

....
....

21. *Mai trecu ce mai trecu și, mai mărindu-se și dânsul, într-una <u>din zile</u>, ducându-se iarăși la vânat, el <u>se pomeni</u>, dintr-o săritură <u>hodoronc-tronc</u>, dinaintea <u>acelui</u> palat.*

Voinicul cel fără de tată

....

....

22. *<u>Ajungând</u> la poalele muntelui, <u>le</u> ieșiră înainte tâlharii și <u>niciunul</u> nu avu curaj să-i înfrunte. Împăratul trimise pe împărăteasa să boteze pruncul <u>lor</u>.*

George cel viteaz

....

....

23. *După ce ajunse în orașul <u>de aproape</u> și se văzu întru mulțimea aceea de oameni, furnicând în sus și în jos, se cam spăimântă copilul de <u>atâta</u> zgomot și <u>ajunse</u> sfios, mirându-se de frumusețea caselor și de tot <u>ce</u> vedea.*

Făt-Frumos cu părul de aur

....

....

24. *<u>A doua</u> zi, nici tu masă, nici tu casă, băiatul începu iarăși <u>să plângă</u> și să voiască să se întoarcă <u>la părinții</u> <u>celuilalt</u>.*

Făt-Frumos cel rătăcit

....

....

25. *Dintre <u>toți</u> copiii, fata cea mai mare era <u>tăcută</u>. Ea rămânea cu surorile și frații cei mai mici când se duceau părinții <u>la culet</u>, vedea <u>de dânșii</u>, îi muștruluia și îi povățuia să fie mai cu răbdare.*

Fata săracului cea isteață

26. *Într-una din zile, mergând la vânătoare, văzu o turturică, care tot sărea <u>înaintea lui</u>; lui îi fu milă să <u>o</u> vâneze; el căuta vânaturi <u>ascunse</u>, fiindcă nu se temea de primejdii; <u>era vânător</u> meșter și viteaz.*

Zâna munților

....

....

27. *De două luni <u>navigam</u> tot prin aceleași locuri, învârtindu-ne între Constanța și gurile Dunării; <u>noi</u> sufeream <u>de dorul</u> altor <u>locuri</u> în depărtări necunoscute.*

Jean Bart, *Jurnal de bord*

....

....

28. *El își puse nădejdea în întâmplarea <u>cu aceștia</u> și <u>își</u> zise: „norocul e <u>al meu</u>. De voi izbuti să înduplec pe împăratul a ierta pe oameni de la moarte, mă voi încumeta să mă însărcinez și cu <u>cealaltă</u> treabă".*

Greuceanu

....

....

29. *Și, astfel, cum veni seara, se duse la locul de pândit. Și, cunoscând ce-l așteaptă, el își luă cu dânsul armele și se găti bine de luptă.*

Poveste țărănească

....

....

30. *Văzând împăratul că fiul său cel mare nu se mai întoarce, le ascultă rugăciunea acelora și dete voie să meargă și dânșii, să învingă balaurul.*

Pasărea măiastră

....

....

31. *Fata ajunse acasă și găsi pe tată-său zdrobit la inimă de mâhnire; îi spuse tot ce a făcut și deschise cutia. Dar ce să vază înăuntru? Mărgăritare, pietre lucrate, mărgele, ie numai cu fluturi de aur și catrințe de mătase.*

Fata moșului cea cuminte

....

....

32. *În jur se tot auzea cântând și, mâhnit de ciudata întâmplare, mergea către împărăția și tatălui său cu rodia care îi mai rămăsese, și se uita la dânsa ca la un cireș copt; și merse până ajunse la o câmpie frumoasă pe unde începu a cunoaște urme de oameni.*

Cele trei rodii aurite

....

....

33. *Odată, Păcală stătea la marginea unei păduri. Curând vede o trăsură, care era plină, venind spre el.*

Ioan Slavici, *Boierul și Păcală*

....

....

34. *Tronc! parcă-nadins i-am zis să mi-o strice!... Of! săraca de mine! că-mi vine să țip și să iau câmpii!... Mult o să mai stau în drum?*

Vasile Alecsandri, *Chirița în Iași*

....

....

35. *De ce oare cu cât ceasurile, zilele și anii se înmulțesc asupra lui, cu atâta mai mult omul se uită în urma sa, și, din căutătură în căutătură, se oprește cu plăcere la cele mai depărtate aduceri-aminte, aducerile-aminte ale tinereții și ale copilăriei? Nu-i soarele frumos și astăzi?*

Alecu Russo, *Amintiri*

....

....

36. *Oamenii aceia îți rămân bine întipăriți în minte, ca și cum și-ar fi apăsat într-însa obrazul, ca într-un aluat ce le-a păstrat, neatinsă, asemănarea.*

Emil Gârleanu, *Amintiri*

....

....

37. *Alteori, lumea pare multă, vrea să petreacă și nu știe cum. Doamnele celorlalți, fără altă treabă de făcut, umblă în rochii de casă și cu capul gol...*

Garabet Ibrăileanu, *Adela*

....

....

38. *Din când în când, războinicii țâșneau afară din cetate. Vai, ce tragedie avea să se mai întâmple? Doar oamenii fuseseră învinși de către zei...*

Alexandru Mitru, *Viteazul Dapix și fiica lui, Gebila*

....

....

39. *Bărăganul rămâne întins, de când lumea, peste toate țarinile pe care le arde soarele, între duioasa Ialomiță și Dunărea ursuză, și se află, cât ține primăvara și vara, în luptă vicleană cu omul harnic, pe care nu-l iubește și căruia îi refuză orice bunăstare, afară doar de aceea de a hoinări în toată voia.*

Panait Istrati, Ciulinii Bărăganului

....

....

40. *Iar eu am de întreprins lucruri: mai întâi să-mi refac situația mea... civilă. Așa numesc situația pe care o voi avea, pe care trebuie s-o am de-acum înainte în lume.*

Gib Mihăescu, *Donna Alba*

....

....

41. *În mijlocul liniștii ce urmase acelui zgomot neobișnuit, un tânăr, la chip mândru și plăcut, ieși dintr-o strană afundată, unde el se ascunsese cu inima pătrunsă de jale, căci era trist din dragoste.*

Alexandru Odobescu, *Doamna Chiajna*

....

....

42. *Sus, pe coasta unui deal de la dreapta Murășului, e mănăstirea minoriților, vestita Maria Radna. Din turnurile bisericii mari și frumoase se văd clar pe Murăș ruinele acoperite cu mușchi ale cetății de la Șoimoș.*

Ioan Slavici, *Mara*

....

....

43. *Și imaginile trecute îi reveneau în minte, slăbite, cu câte o răsăritură de observație copilărească cum le făcuse: poate că odinioară ploua mai des și mai la vreme.*

Duiliu Zamfirescu, *Viața la țară*

....

....

44. *Pe drumul desfundat de ploi, înainta o trăsură cu greu, pentru a ajunge în sat. Câmpul era totuna de apă. Se lăsa noaptea, și frigul începea să amorțească crestele bulgărilor de noroi, iar bălțile prindeau o pojghiță subțire de gheață — ceea ce făcea drumul și mai anevoios.*

Duiliu Zamfirescu, *Tănase Scatiu*

....

....

45. *Borșul cu smântână și ardei verde fu sorbit în tăcere. Niciunul din meseni nu ridica ochii din taler. Pirgu, îndeosebi, părea frământat de o mâhnire de demult, care îți dădea fiori.*

Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*

....

....

46. *Mă aflam în toiul conflictului româno-bulgar, în parcul de la Sinaia. Vreme splendidă, deși prea călduroasă, și o mișcare neobișnuită: pe de o parte, afluența trenurilor de plăcere, ale căror bilete, fiindcă lunea cădea între două sărbători, erau valabile până miercuri dimineața.*

I.L. Caragiale, *Ultima oră*

....

....

47. *Apoi îmi spune, din plictiseală, genealogia favoritului... Bubico este copilul lui Garson și al Gigichii, care era soră cu Zambilica a Papadopolinii, ceea ce înseamnă că Zambilica este mătușa lui Bubico după mamă...*

I.L. Caragiale, *Bubico*

....

....

48. *Mă rușinasem și mă certam singur, cu amintirile de la ele. Recunoscusem, în mine, că mama are dreptate. De ce urlasem ca un sărit?*

George Mihail Zamfirescu, *Maidanul cu dragoste*

....

....

49. *Un vânt tomnatic, umed și trist, începu să bată dinspre satul amețit de ceață, aducând pe aripi zvonuri de gemete înăbușite.*

Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*

....

....

50. *Zăriseră toți trăsura avocatului trecând, dar Belciug ajunse totuși târziu. Nepricepând, intră în casă zâmbitor, cu toate că era îngândurat.*

Liviu Rebreanu, *Ion*

....

....

Sintaxa frazei
Exerciții recapitulative

I. Transcrie propoziția principală și propoziția subordonată din frazele următoare, precizând felul subordonatei:

1. *N-a fost cu putință să-l întoarcă din hotărârea sa, rămânând statornic ca o piatră în vorbele lui.*

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte

....

....

2. *Cea mai mare dintre surori, care era păstrătoarea cheilor, băgă cheia în broasca ușii.*

Porcul cel fermecat

....

....

3. *Toată împărăția se fălea că va avea un împărat înțelept și procopsit ca Solomon împărat.*

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte

....

....

4. *Văzându-l bolnav, se îngrijiră de dânsul cu toții cum putură.*

Făt-Frumos cel rătăcit

....

....

5. *Aleodor îl ascultă, căci era băiat viteaz și de treabă.*

Aleodor împărat

....

....

6. *Dacă erau oameni cinstiți, se ținea norocul după dânșii ca pulberea după câini.*

Fata săracului cea isteață

....

....

7. *Numai în câteva zile așa se schimbase, încât nu o mai cunoșteai.*

Porcul cel fermecat

....

....

8. *Toată nădejdea lor era că vor avea într-o zi un copil.*

Făt-Frumos cel rătăcit

....

....

9. *Atunci, împăratul a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume.*

Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte

....

....

10. *Îl trimise împăratul unde avea noroc de însurat.*

Zâna zorilor

....

....

11. *Când veni vremea de a-l boteza, împăratul adună Răsărit şi Apus, Miazăzi şi Miazănoapte.*

Aleodor împărat

....

....

12. *Adesea ieşea Aleodor la vânătoare, ca să-şi petreacă ceasurile fără treabă.*

Aleodor împărat

....

....

13. *Nu prea îi păru bine împăratului, măcar că alt ajutor nu avea.*

Zâna zorilor

....

....

14. *Ziua de nuntă a fratelui, pe care o aşteptaseră vreme îndelungată, sosi.*

Cele trei rodii aurite

....

....

15. *Se părea că umblă pe o câmpie verde şi frumoasă.*

George cel viteaz

....

....

16. *Intrară atunci zmeii în odaie cum putură.*

Cele trei rodii aurite

....

....

17. *George își aduse aminte apoi să iasă în lume.*

George cel viteaz

....

....

18. *Dacă armele tale nu mi le dai, nu mai scapi viu de pe aceste meleaguri.*

George cel viteaz

....

....

19. *Fiindcă gândul îi era la fiicele sale, se întoarse mai curând acasă.*

Porcul cel fermecat

....

....

20. *Iapa cea sălbatică era cum își dorea împăratul de atâta vreme.*

Făt-Frumos cel rătăcit

....

....

21. *Rămase cu mare frică unde îi spuseseră frații săi.*

Porcul cel fermecat

....

....

22. *Atât de dragi îi erau florile acestui împărat, încât el însuși, cu multă tragere de inimă, le îngrijea.*

Lupul cel năzdrăvan și Făt-Frumos

....

....

23. *Fata cea mică însă nu voia să se ducă în niciun chip.*

Porcul cel fermecat

....

....

24. *Împăratul era încă de dimineață în grădină, ca să vază merele cele aurite.*

Lupul cel năzdrăvan și Făt-Frumos

....

....

25. *Îi zâmbea întotdeauna mustața împăratului când se gândea la roadele pomului.*

Lupul cel năzdrăvan și Făt-Frumos

....

....

II. Transcrie câte două propoziţii subordonate din frazele următoare, precizând felul acestora:

1. *În acea după-amiază de vară, se ştia că, plimbându-te mult pe stradă, te poţi confrunta cu o caniculă teribilă, încât sănătatea ta să fie în pericol.*
....
....

2. *Întrebarea noastră era, în acele momente, cum să ajungem la aeroportul de la marginea oraşului, cu toate că eram într-o întârziere de câteva ore.*
....
....

3. *Nu au aflat încă şi nu vor afla prea curând răspunsul la întrebarea unde îşi vor petrece zilele de vacanţă în acest an, dacă părinţii lor nu vor dori dezvăluirea secretului.*
....
....

4. *Mergând spre magazinul din centrul oraşului, ca să cumpere toate lucrurile despre care îi spuseseră bunicii, Dan descoperise panicat că nu mai avea niciun ban la el.*
....
....

5. *Înainte de a trage o concluzie, dă-i întotdeauna şansa de a se explica celui care se află într-o situaţie dificilă, pentru că judecăţile pripite se dovedesc, de cele mai multe ori, periculoase.*
....
....

6. *Unde oamenii se înţeleg şi se respectă, se va găsi, fără îndoială, o soluţie ori de câte ori norii negri se vor arăta în depărtare, anunţând vremuri încurcate.*
....
....

7. *Descurcă-te, te rog, cum poţi, de vreme ce problema ta este că nu te arăţi prea dornic de comunicare cu apropiaţii tăi.*
....
....

8. *Mergem curând cu toţii acasă, unde cei mai dragi ai noştri ne vor găzdui bucuroşi, se zice, cât vom avea nevoie şi cât le vom cere.*
....
....

9. *Din pricină că nu ţi-ai asumat niciodată curajul de a le face morală la nevoie, te gândeşti acum că nu mai are niciun rost să le corectezi comportamentul.*
....
....

10. ***Gândindu-se la toate problemele posibile, a citit mult astăzi și ne-a rugat să nu-l mai deranjăm, pentru ca mâine să verifice tabelele.***

....

....

11. ***În caz că timpul îți va permite un ocol de câțiva kilometri, dă-ne ocazia să te felicităm pentru rezultatele tale excelente.***

....

....

12. ***Contrar părerii oamenilor din sat, Maria a devenit ce și-a propus, măcar că nici părinții nu i-ar fi dat vreo șansă.***

....

....

13. ***Cine se pregătește din timp pentru examenul de admitere la liceu obține o notă excepțională, de impresionează întregul cartier.***

....

....

14. ***Un asemenea post, pe care și l-ar dori mulți, nu este pentru oricine candidează.***

....

....

15. ***Spunându-i că nu trebuie să se îngrijoreze pentru părinții noștri, mai degrabă i-ai dat de bănuit.***

....

....

16. ***Fiind în oraș de la începutul săptămânii, poți pleca acum încotro îți convine, iar Ileana își va termina proiectul cum va putea.***

....

....

17. ***Odată ce începe festivalul așteptat preț de un an de întregul oraș, vom prinde, fără îndoială, cele mai bune locuri, întrucât filmele se urmăresc cel mai bine din primul rând.***

....

....

18. ***Să fi venit la timp, l-aș fi ajutat să învețe suficient pentru toate examenele din acest semestru, ca să poată termina odată facultatea.***

....

....

19. *Nelămurirea lui rămâne ce s-a întâmplat în acea seară ciudată de octombrie, chit că poliţia a făcut investigaţiile necesare.*

....

....

20. *De se va întoarce la vechiul loc de muncă, spune-i să nu se mai ţină de aceleaşi prostii, ca să nu fie concediat încă o dată.*

....

....

21. *Nu-ţi mai face atâtea griji fără niciun rost, fiindcă Petronela va veni la ea oricând îi va solicita ajutorul.*

....

....

22. *S-a comportat mereu cu vecinii săi ca şi cum nu ar fi existat niciun conflict între ei şi i-a invitat în vacanţă unde îi locuiesc părinţii.*

....

....

23. *Mă tem extrem de tare să nu creadă că l-am abandonat din pricina necazurilor sale.*

....

....

24. *Eusebiu pare să fie foarte necăjit din cauza neregulilor pe care le-a descoperit adineauri la serviciu.*

....

....

25. *E bine să iei o decizie cât mai repede cu putinţă, dacă poţi conta pe sprijinul propriilor colegi de clasă.*

....

....

Subiectul II.B

Dragi elevi, Subiectul B vizează următoarele conţinuturi:

• redactarea unor texte reflexive şi imaginative (compuneri care presupun exprimarea propriilor sentimente cu ocazia unui eveniment personal, social sau cultural; evidenţierea unor trăsături ale unui obiect (peisaj, operă de artă, persoană) – într-o descriere;

• redactarea unor scurte naraţiuni; continuarea unor dialoguri; redactarea unor texte argumentative (susţinerea preferinţelor şi a opiniilor);

• elemente de redactare a unor compuneri pe o anumită temă/ urmărind un plan dat sau conceput de elev; părţile componente ale unei compuneri; organizarea planului unei compuneri pe o temă dată; structurarea detaliilor în jurul ideii principale; dispunerea în pagină a diverselor texte.

Competenţele evaluate sunt:

2.1 redactarea diverselor texte, cu scopuri şi destinaţii diverse, adaptându-le la situaţia de comunicare concretă

2.2 utilizarea în redactarea unui text propriu a cunoştinţelor de lexic şi de morfosintaxă, folosind adecvat semnele ortografice şi de punctuaţie.

Itemi posibili	**Sugestii de redactare**
1. Alcătuieşte o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să prezinţi un *peisaj care te-a impresionat.*	Aminteşte-ţi care sunt particularităţile unei descrieri tablou!
2. Alcătuieşte o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să *descrii un prieten drag.*	Aminteşte-ţi care sunt particularităţile unei descrieri portret!
3. Alcătuieşte o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să povesteşti o întâmplare petrecută într-o *librărie.*	Fă-ţi un plan în care să punctezi toate momentele subiectului! Poţi începe cu expoziţiunea sau cu intriga!
4. Redactează un text de 150-300 de cuvinte, în care să discuţi cu un prieten despre o anumită temă.	Fii atent la semnele de punctuaţie ce apar în vorbirea directă (virgula după vocative, exclamaţia, interogaţia, virgula etc.)
5. Redactează o compunere de 150-300 de cuvinte în care să-ţi exprimi sentimentele cu ocazia unui eveniment cultural/ social la care ai participat.	Foloseşte elemente ale subiectivităţii: verbe şi pronume la persoana I, interjecţii, exclamaţii, interogaţii.
6. Redactează o compunere de 150-300 de cuvinte în care să-ţi exprimi opinia *despre o anumită temă.*	Respectă structura textului argumentativ: 1. ipoteza; 2. argumentaţia; 3. concluzia.

FIȘIER TEORETIC I

Tip de compunere descriptivă	Sugestii de redactare
Compunerea descriptivă de tip tablou	• prezintă imaginea de ansamblu a tabloului; • surprinde planurile/perspectivele acelui tablou (în plan vertical, orizontal, în prim-plan, în fundal); • prezintă aspectele semnificative privind formele și culorile peisajului descris; • integrează figuri de stil și imagini artistice, de exemplu: *umerii goi ai munților erau acoperiți cu o hlamidă albă; pe cerul de peruzea pluteau nori pufoși de zahăr ars* etc.
Compunerea descriptivă de tip portret	• prezintă cel puțin patru trăsături fizice și morale ale persoanei descrise. Alege câteva detalii semnificative care te-au impresionat; • asociază elementele portretului fizic cu trăsăturile morale, de exemplu: *Ochii ei vioi trădau inteligență și un spirit mereu activ; Fruntea înaltă și senină vorbea de la sine despre firea lui visătoare;* • integrează figuri de stil și imagini artistice, de exemplu: *Ochii ei ca două mărgelușe de smarald...; floarea roșie a gurii...; neastâmpărată ca o veveriță jucăușă; obrajii rumeni precum merele ce dau în pârg; fruntea de poet* etc.; • precizează ce sentimente ai față de acea persoană.

FIȘA DE LUCRU I

Compunerea descriptivă

1. Alcătuiește o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să prezinți un *peisaj de primăvară*. În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți două trăsături ale tabloului descris;
- să utilizezi două imagini artistice diferite în descrierea ta;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....
....
....

2. Alcătuieşte o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să descrii *un prieten pasionat de sport*. În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi două caracteristici ale persoanei descrise;
- să utilizezi două imagini artistice diferite în descrierea acesteia;
- să ai un conţinut adecvat cerinţei;
- să respecţi limitele de spaţiu indicate.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

3. Alcătuieşte o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să descrii *oraşul preferat*. În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi două trăsături ale oraşului descris;
- să utilizezi două imagini artistice diferite în descrierea ta;
- să ai un conţinut adecvat cerinţei;
- să respecţi limitele de spaţiu indicate.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

FIŞIER TEORETIC II

Tip de compunere	Sugestii de redactare
Compunerea narativă	• textul alcătuit trebuie să urmărească momentele subiectului: 1. **expoziţiunea**: cine participă la acţiune; când şi unde se petrec întâmplările; de ce?/ cu ce prilej. 2. **intriga**: introducerea unui fapt, a unei situaţii care va crea un conflict şi va declanşa o serie de alte întâmplări care vor constitui cuprinsul compunerii tale. 3. **desfăşurarea acţiunii** este generată de intrigă: evenimentele se succedă logic; poţi insera pasaje descriptive sau dialogate. 4. **punctul culminant**: o situaţie-limită, un moment tensionat care să necesite o rezolvare a conflictului. Pentru a mări suspansul, poţi folosi interogaţii retorice, cum ar fi: *ce trebuia să facă?, oare ce se auzea în depărtare?, dar dacă ar face altfel?* 5. **deznodământul**: rezolvarea conflictului poate fi făcută într-o notă amuzantă sau reflexivă.

FIŞA DE LUCRU II

Compunerea narativă

1. Alcătuieşte o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să povesteşti o întâmplare reală sau imaginară din timpul unei prezentări de carte.

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinţi contextul în care a avut loc întâmplarea;
- să integrezi cel puţin două personaje;
- să ai un conţinut adecvat cerinţei;
- să respecţi limitele de spaţiu indicate.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Alcătuiește o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare reală sau imaginară din timpul unei plimbări într-un parc de distracții.

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți contextul în care a avut loc întâmplarea;
- să integrezi cel puțin două personaje;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

3. Alcătuiește o compunere de 150-300 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare reală sau imaginară din timpul unei excursii. În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți contextul în care a avut loc întâmplarea;
- să integrezi cel puțin două personaje;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

FIŞIER TEORETIC II

Textul dialogat	Sugestii de redactare
	• utilizează formule de salut adecvate relaţiei dintre interlocutori. • formulează întrebări care să conducă, prin răspunsul interlocutorului, la subiectul discuţiei precizate în cerinţă; • foloseşte mărci ale dialogului: substantive în vocativ, verbe la imperativ, interjecţii; • foloseşte semne de punctuaţie potrivite; • formulează o concluzie a discuţiei, exprimându-ţi gândurile, sentimentele, reflecţiile generate de dialog.

FIŞA DE LUCRU III

Textul dialogat

1. Redactează un text de 150-300 de cuvinte, în care să-ţi imaginezi discuţia cu *scriitorul contemporan preferat.* În compunerea ta, trebuie:

- să prezinţi contextul în care a avut loc conversaţia;
- să-ţi exprimi opinia despre tema discuţiei;
- să ai un conţinut adecvat cerinţei;
- să respecţi limitele de spaţiu indicate.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează un text de 150-300 de cuvinte, în care să-ţi imaginezi discuţia *cu un prieten despre pasiunile preferate.*

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinţi contextul în care a avut loc conversaţia;
- să-ţi exprimi opinia despre tema discuţiei;
- să ai un conţinut adecvat cerinţei;
- să respecţi limitele de spaţiu indicate.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

3. Redactează un text de 150-300 de cuvinte, în care să-ți imaginezi *discuția cu un adolescent din altă țară pe tema prieteniei.*

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți contextul în care a avut loc conversația;
- să-ți exprimi opinia despre tema discuției;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

FIȘIER TEORETIC IV

	Sugestii de redactare
Compunerea reflexivă de exprimare a unor sentimente	• folosește mărci subiective, care să evidențieze gândurile/ sentimentele tale față de temă: interjecții, eclamații, interogații retorice, elemente nonverbale etc. • evidențiază aspectele care te-au impresionat în mod pozitiv sau negativ; • oferă cât mai multe detalii despre eveniment; poți introduce și alți participanți, prezentând reacțiile/ gândurile acestora; • formulează o concluzie.
Compunere de tip opinie	• respectă structura unei astfel de compuneri; • introdu argumentele prin structuri specifice (în opinia mea, în primul rând... în al doilea rând, de altfel, de exemplu, în concluzie etc.); • folosește argumente convingătoare; • ordonează argumentele în mod gradat; • oferă exemple din experiența ta personală / situații de viață/ operele literare; • nu te abate de la temă.

FIȘA DE LUCRU IV

Compunerea reflexivă

1. Redactează o compunere, de 150-300 de cuvinte, în care *să-ți exprimi sentimentele cu ocazia implicării într-o activitate de voluntariat.* În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți contextul participării la acel concurs ;
- să prezinți două aspecte care te-au impresionat;
- să redactezi un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecți limita de spațiu indicată.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

2. Redactează o compunere de 150-300 de cuvinte în care *să-ți exprimi opinia despre avantajele și dezavantajele jocurilor pe computer.*

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două argumente pertinente pro și/ sau contra temei enunțate;
- să ilustrezi cele două argumente cu exemple;
- să redactezi un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecți limita de spațiu indicată.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

3. Redactează o compunere, de 150-300 de cuvinte, în care *să-ți exprimi opinia despre importanța consumului de fructe și legume.*

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două argumente pertinente pro și/ sau contra temei enunțate;
- să ilustrezi cele două argumente cu exemple;
- să redactezi un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecți limita de spațiu indicată.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

CUPRINS

Limba și literatura română

GHID COMPLET

-pentru-

EVALUAREA NAȚIONALĂ

- repere teoretice -
- exersarea itemilor -

clasa a VIII-a

Prezenta lucrare se adresează atât elevilor care susțin examenul de *Evaluare Naţională* la *Limba şi literatura română* la finalul anului școlar 2018-2019, cât și cadrelor didactice, cărora le sunt puse la dispoziţie fișe complexe, ce îmbină – în mod eficace – informaţia cu exerciţiul.

Din dorința de a vă facilita lucrul cu materialul acestei ediții, l-am structurat în trei volume.

Astfel, **prima parte** vă propune, o ***exersare***, pas cu pas, ***a itemilor***, ce pot apărea în subiectul de examen Fiecare secţiune curinde ***repere teoretice*** cu rol în sistematizarea materiei, urmate de o secţiune aplicativă, sub forma unor ***fișe de lucru***.

Partea a II-a, conține un set de ***60 de teste***, realizate în conformitate cu noul model propus de M.E.N.C.S la data de 17.11.2016.

Partea a III-a constă în ***sugestii de rezolvare***, pe care le-am formulat pentru cele 60 de teste, extrem de importante prin faptul că vă permit să conștientizați normele de evaluare conform baremului de corectare și de notare și să verificaţi în ce măsură răspunsurile voastre sunt corecte.

Așadar, lucrați pas cu pas, exersați, câștigați încredere, și, cu siguranță, veți obține rezultatul visat!

Succes!

editura Delfin

ISBN 978-606-993-016-8